9
I-E
15

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
27 K
43

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

18-C-37

15

Eiusdē in Sextū Rufū E.

LVCII FLORI, BELLORVM ROMANORVM EPITOMES LIBRI QVATVOR.

IOANNIS CAMERTIS ORDINIS minoꝝ: ſacraꝝ litteraꝝ doctoris in eoſdem libros quatuor, annotationū Libellus.

IOANNES CAMERS.

Materiam libri quæris ſi noſcere paucis,
Scriptores Graios continet & Latios.

IOANNES CAMERS ORDINIS MINORVM SACRAE PAGI-
næ Doctor, Gulielmo de Reichenbach Legũ Docto-
ri, Equiti aurato, ac Regio Conſiliario,
Prætoriiq; præfecto. S. D.

FErunt Magnifice uir, ac bonaꝝ litteraꝝ Mæcenas alter, Cadmũ Mileſiũ, primũ hiſtoriã reperiſſe, qui quantũ utilitatis, atq; uoluptatis, ſtudioſis hominibus attulerit, nõ facile dixerim. Pulchrũ etenim eſt, ex alioꝝ erratis, in melius inſtituere uitã noſtram. Et fœlix quẽ faciunt aliena pericula cautũ. Id aũt nõ cõmodius, q̃ ex uetuſtaꝝ hiſtoriaꝝ lectione, fieri certũ eſt. Itaq; ut Diodori utar ſententia, ad uitæ oĩm inſtitutionẽ, utiliſsima hiſtoria cenſenda eſt. Hæc ſiquidẽ reꝝ uariaꝝ lectione, iuniores antiquioribus æquat prudentia. Aetate maturis, reꝝ experimenta ſubminiſtrat. Priuatos hoĩes, imperio dignos facit. Imperatores, ob perennem gloriã, ac immortale nomen, præclara concitat ad facinora. Milites pro ꝯſequenda laude, ad ſubeunda pro patria pericula efficit promptiores. Improbos metu pœnæ, a malis facinorib⁹ retrahit, & deterret. Litteraꝝ pterea monumẽtis moti quidã ciuitates poſteris, & leges ꝯdidere. Definiũt nobiles authores hiſtoriã, cuſtodẽ eoꝝ, quæ cum uirtute acta ſunt, teſtẽ ſe malefactis, beneficamq; erga omne genus hoĩm ſe pbentem. Neq; n. (ut inqt Lyricus) Si chartæ ſileãt qđ bñfeceris mercedẽ tuleris. Quid foret Ilyæ Mauortiſq; puer, ſi taciturnitas obſtaret meritis inuida Romuli? Hinc Diuũ Maximilianũ Cæſarẽ Auguſtiſsimũ merito laudãt: qui uel facit ipſe, quas poſteri legant hiſtorias, aut a priſcis editas, aſſidue lectitat. Interdũ recitantes alios audit iucundiſſime. Verum deterret ab hiſtoriaꝝ ſtudiis interdũ nos eaꝝ multitudo, atq; diſperſio. Sæpiſsime ab his nimia ſcriptoꝝ breuitate ſubducimur. Nec enim a quouis legi poteſt. Pellibus exiguis arctatus Liuius ingens, Quem mea non totũ Bibliotheca capit. Florũ præterea ꝑpter eius peculiarẽ, q̃uis concinnã, breuitatẽ plæriq; negligũt. Suaſi igit̃ ab amicis, ad Flori claritatẽ, Appendicẽ quandã, unius menſis ocio, nomine tuo editã, publicauimus. Sit igit̃ hæc amoris erga te noſtri patens inditium. Nec paruitas ipſa rei ſpernẽda ſit. Nam munera parua licet ſummo ſunt grata Tonanti. Vale. Nonis Auguſti. M. D. XI.

LVCII FLORI GESTORVM RO/manoꝝ epitome. Liber primus Incipit.

PROLOGVS.

POpulus Romãus[a] a rege Romulo in Cæſarem Auguſtum ſeptingentos per annos, tantum operũ pace, belloq; geſſit, ut ſi quis magnitudinẽ imperii, cũ annis cõferat, ætatẽ ultra putet, ita late per orbẽ terraꝝ arma circuntulit, ut qui res eius legunt, non unius populi, ſed generis humani, facta diſcant. Nam[b] tot laboribus, periculiſq;

INſtituerat Flor⁹ Romanũ laudare imperiũ, Idcirco ipm, in libri exordio, homini cõparat. Vt eni hõ, qui(ut inqt Cicero) animãtiũ ſolus ratiõis, ac cogitatiõis particeps eſt, cæteris oĩbus præfert aialibus, ita Romanũ imperiũ, cæteraꝝ gentiũ imperia, atq; res publicas, excelluit dignitate. Id docent paſsim oẽs, Liuius, Ply. Cicero, Solinus, Diony. prio antiquitatum Romanarũ. Appianus i pהemio opis ſui. Strabo in quito Trogus li. 43. Auguſtinus cap. 12. 5. Ciuitatis. Hinc eſt illud Mart. li. 12. Terrarũ dea, gentiũq; Roma Cui par eſt nihil & nihil ſcd'm Plura ad idem Claudia. tertia de laudibus Stiliconis ibi. Proxie diis cõſul. &c. Ouidius ſcd'o Faſtoꝝ. Gentibus eſt aliis tellus data limite certo, Romanæ ſpaciũ eſt urbis, & orbis idẽ. Maro primo Aeneidos, His ego nec metas reꝝ, nec tpa pono. Imperium ſine fine dedi, Propertius. 22. tertii. Oĩa Romanæ cedẽt. &c, Lucan⁹ in primo. Diuidit ferro regnũ. &c a ℭ A Romulo in Cæſarem Auguſtũ. 700. p annos. &c. Concordãt fere oẽs, Iuliũ Cæſarem interfectũ anno urbis conditæ. 709. uel. 710. Lege Eutro. ca. 1. 7. & Oroſium c. 16. 6. Eundẽ annoꝝ numerũ reddit fere cõputatio Euſebii, & Dionyſii lib. 1. Ego (inqt) in Italiã traiiciẽs, cũ diſſolutũ eſt ſub Cæſare Auguſto bellũ ciuile, cẽteſima octogeſima ſeptima Olympiade, hæc ille. Is aũt annus uidet fuiſſe, 26. imperii Auguſti lege Oroſiũ. ca. 18. 6. Euſeb. li. tempoꝝ dicit Auguſtũ Romano potitũ ſu imperio Olym. 184. b ℭ Nam tot laboribus. &c. Virgilius

primo Aenei. Tantæ molis erat Romaná cōdere gentē. Ad ſumma enim non niſi ſummis laboribus, atqꝫ periculis peruenit, hinc Iouē, Herculem, Caſtoré, Pollucem, Bacchú, factos deos fabulant poetæ. Hor. ode tertia tertii. Val. Flac. prio Argonauticon, Tēdite in aſtra. &c. Hos labores, & pericula, in proceſſu Florus explicat. c ℂ Siquis ergo P.R. quaſi hominem. &c. Seneca aliter Romanæ urbis tépora diſtribuit per ætates, Lege eiꝰ ſententiá apud Lactan. ca. 15. 7. Diuinaꝝ inſtitutionū. d ℂ Prima ætas ſub regibꝰ &c. De annorū nūero, qbus Romæ regnatū eſt, uariæ ſunt ſcriptorū ſententiæ. Quidá regnatū ibi aſſerūt annis 240. Quidá. 241. nō nulli 243. Alii 244. lege Euſebi. lib. tpm. Eutro. c. 11. 1. Oroſiú. ca. 5. 2. Ruffum de uita regia. Soli. c. 2. Aug. c. 15. 3. Ciuita. Quæ diſcordia fortaſſis ortū habet uel ꝓpter interregna, uel ꝓpter menſes, quibus ſupra annos, quidá ex ſeptem regibꝰ, regnauerūt. Cōditio p̃terea urbis Romæ non oíbus ſcriptoribꝰ eadé eſt. Cincio Romá duodecima olympiade placet cōditá. Pictori octaua. Nepoti, & Luctatio opiniōes Eratoſthenis & Apollodori cōprobátibꝰ, olympiadis ſeptiæ anno ſcďo. Pomponio Attico, & M. Tullio olympiadis ſeptimæ anno tertio. De gradibus: ac numero ætatis humanæ, non oés idé ſentiunt. Varro

iactatus eſt, ut ad conſtituendum eius imperium, contendiſſe uirtus, & fortuna uiderentur. Quare cū precipue hoc quoqꝫ ſicut cętera, operæpreciū ſit cognoſcere, tñ quia ipſa ſibi obſtat magnitudo, rerūqꝫ diuerſitas aciē intētionis abrumpit, faciá quod ſolent, qui terraꝝ ſitus pingūt, in breui quaſi tabella, totam eius imaginē, amplectar, non nihil (ut ſpero) in admirationē principis populi collaturus, ſi pariter atqꝫ in ſemet, uniuerſam magnitudinē, eius, oſtendero. Siquis[c] ergo populū Ro. quaſi hominē cōſideret, totáqꝫ eius ætatē ꝑcēſeat, ut cœperit, utqꝫ adoleuerit, ut quaſi ad quendá iuuentę florē peruenerit, ut poſtea uelut conſenuerit, quatuor gradus, proceſſuſqꝫ eius, inueniet. Prima[d] ætas

quinq; gradus æquabiliter putat eſſe diuiſos, unũquemq; ſcilicet præter extremũ in annos,15. Hippocrates medicus in ſeptẽ grad⁹ ætatum diſtribuit finẽ uitæ uniuſcuiuſq;. Solon aũt philoſophus partes fecit decẽ. Staſéas Peripateticus duos ad hos Solonis addidit. Et ne cuncta recenſeam, lege hæc copioſe apđ Cenſorinum ca.12.de die natali. apud Auguſtinũ ca.23.de Geneſi. & ca. ultimo.22. Ciuitatis dei. Ac tatẽ p̃terea plerũq; generaliter dicimus & pro anno, p triginta, p centũ ãnis, pro quouis tp̃e aurhor Seruius terrio Geor. ſup illud, At tribus. Faciunt quæ ſcribit Plinius. cap. 49.7. e ℭ In Appiũ Claudiũ.&c Inrelligit nõ Appiũ Claudiũ cæcum, de quo ca.18.huius primi, ſed Ap. Claudiũ cui cognomentũ caudax, de quo infra, cap.2.ſcđi. f ℭ Ducẽros annos pater. Dura, immo forte nulla in his uerbis cõſtructio. Idcirco legẽdum uideť ducentis annis patet, uel per ducentos annos patet. Aut ut quædam habent exemplaria ducentos annos habet ut infra cap.6.ſecundi in principio. g ℭ Non multo minus ducenti anni.&c. Secũdũ cõputationẽ Euſebii, ab initio imperii Auguſti, uſq; ad finẽ iperii Traiani, ſunt fere anni.178.& mẽſes.6. Bene igiť addiť non multo minus. Quid ſi legas, Mouit lacertos. Oro.c.7.7. Geſta Traiani lege ĩ Panagyrico Ply.& li.10.epl̃aꝝ ſũaꝝ, & Eutr.c.2.8. Oro. ca.7.7. plura, Sex. Aurelius, & Marti. Epigrã.6.7.28. decimi libri.

ſub regibus fuit prope.ccl. p annos, quibus circum ipſam matrẽ ſuã cum finitimis luctatus eſt. Hæc erit eius infantia. Sequẽs a Bruto, Collatinoq; cõſulibus, in[e] Appiũ Claudium. Quintũq; Fuluiũ conſules.[f] cc. annos habet; quibus Italiã ſubegit. Hoc fuit tempus uiris, armiſq; incitatiſsimum, ideo quis adoleſcentiã dixerit. Dehinc ad Cæſarẽ Auguſtũ.ccl. anni, quibus totũ orbem pacauit, hic iam ipſa iuuẽta imperii, & quaſi quædã robuſta maturitas. A Cæſare Auguſto in ſæculũ noſtrũ, ſunt[g] nõ multo minus anni.cc. quibus inertia Cæſarũ, quaſi conſenuit, atq; decoxit, niſi q; ſub Traiano prĩcipe, mouet lacertos, & præter ſpem omnium, ſenectus imperii, quaſi reddita iuuentute, reuireſcit.

DE ROMVLO PRIMO RO. rege. Caput. I.

Primus [a] ille & urbis, & imperii cõditor Romulus fuit [b] a Marte genitus, & Rhea Syluia. Hoc de ſe Veſtæ ſacerdos grauida confeſſa eſt, nec mox fama dubitauit, cũ Amulii imperio abiectus in aquã profluentẽ cũ Remo fratre, nõ potuit extingui. Siquidẽ & Tyberinus amnem repreſſit & relictis catulis lupa uagitũ ſecuta, ubera admouit infantibus, matrẽq; ſe geſſit. Sic reptos apud arborẽ Fauſtulus regis paſtor, tulit in caſam, atq; educauit. Alba tunc erat Latio caput, Iuli opus, nam Lauiniũ patris Aeneæ contempſerat. Ab [c] his Amulius iã

a ℭ Primus ille. &c. Vltra ea, quæ de Romulo ſcribunr Liuius in primo. Iuſti. lib. 43. Solinus in principio. Ply. minor. ca. z. de uiris illuſtribus. Sex. Ruffus de uita regia. Eutro. ca. 4. primi. Oroſius ca. 5. ſecũdi. Plutar. in uita Romuli. Diony. Halicar. li. primo & ſcđo. Lege. Val. Maxi. ca. z. tertii. & ca. 3. quinti. Ply. ca. 17. octaui ca. 12. 14. ca. 18. &. 29. 15 ca. 45. 16. ca. z. 18. ca. 6. 34. Auguſt. c. 17. z. Ciuitatis. ca. 6. 13. 15. tertii ciuitatis. Lactã. c. 20. &. 21. primi & ca. 7. z. Virgil. circa finẽ octaui Aen. Plura Ouidius. 3. &. 4. Faſt. &. 14. Metamor. Horati⁹. 3. 3. car. Propertius lib. 4 in principio.

b ℭ A Marte genit⁹ & Rhea Syluia. &c. Parẽtes Romuli, & Remi: & ſeriem eoꝝ, quæ hic dicunt̃, ſcribit Naſo in principio tertii Faſto. & quita Elegia. 3. amoꝝ. Eoſdẽ nutritos a uera lupa, ſcribũt Ply. ca. 17. 8. & ca. 18. 15. Iuſt. lib. 43. Plutar. c. 65. Paralelioꝝ, & ꝓble. 20. Virg. 8. Aenei. ibi. Fecerat & uiridi. Picũ etiã auẽ eoſdẽ nutriſſe ſcribit Naſo Faſtoꝝ. 3. Lacte quis infantes neſcit creuiſse ferino: Et Picũ expoſitis ſæpe tuliſse cibos. Idẽ ſcribit Plutar. ꝓbl. 21. Propti. 6. z. Alii fabuloſum putant, lege Lact. ca. 20. primi. Et Liuiũ primo lib. ab urbe ꝯdita. Vbi aũr, & quomõ expoſiti fuerint, ſcribit Naſo ſcđo Faſto. ibi. Forſitan & quæras. &c. An Roma fuerit prio a Romulo ꝯdita, ſcripſi plura in annotationib⁹ Solini.

c ℭ Ab his Amulius ſeptima ſobole regnabat. &c. Diony. lib. prio. Eutr. c. 3. 1. Euſebius lib. tẽpoꝝ. Ouidius. 14. Meta. ibi. Inde ſub Aſcanii. Idẽ. 4.

Faſto.ibi.Proximus Anchiſes. Et breuiter quicũq; de regibus Albanis ſcribunt, enumerãt a Syluio Poſthumo Aeneæ filio, uſq; ad Amulium Romuli maiorẽ patruũ, reges.14. Videt̃ ergo, non ſeptima, ſed bis ſeptima ſobole legendũ eſſe. d ℭ Sex uultures.&c.

a.l. bis ſeptia

ſeptima ſobole regnabat, fratre pulſo Numitore, cuius ex filia Romulus. Igit̃ prima iuuentæ face patruũ Amuliũ ab arce deturbat, auum reponit, ipſe fluminis amator, & montium, apud quos erat educatus, mœnia nouæ urbis agitabat. Gemini erant, uter auſpicaret̃, & regeret, adhibuere piacula. Remus montẽ Auentinũ, hic Palatinũ, occupauit. Prior ille ſex [d] uultures, hic poſtea, ſed duodecim uidit. Sic uictor augurio, urbem excitat. Plenus ſpei bellatricẽ fore, ita illi, aſſuete ſanguini, & prædę aues, pollicebant̃. Ad tutelam nouæ urbis ſufficere uallũ uidebat̃, cuius dũ irridet anguſtias Remus [e], idq; increpat ſaltu, dubiũ an iuſſu fratris, occiſus eſt. Prĩa [f] certe uictima fuit, munitionẽq; urbis nouæ, ſanguine ſuo conſecrauit. Imaginẽ urbis magis quam urbẽ fecerat. Incolę deerant. Erat in ꝓximo lucus, hunc Aſylum

De auſpicio iſto præter cæteros Oui.4. Faſt. ibi. Nil opꝰ eſt. Plutar. ꝓble.91. Statiꝰ.3. Theb. ibi. Hic honor, docet cauſas cur alitibꝰ ꝓdicendi futura ſit tributũ. De hoc auſpicio recitantur plura Carmina Ennii uerſus finẽ primi de diuinatione M.Tulii ibi Curãtes magna cũ cura. Docet idẽ Cic. eodẽ li. Romulum optimum augurẽ fuiſſe. Itẽ Romanos nihil ſine auſpicio feciſſe Idẽ dicit Vale. Max. c. primo ſecũdi. Auſpiciorũ primã repertionẽ: eorũq; materiã, uide in indice quẽ in Plyniũ ſcđm edidimus. Quinq; ſignoꝝ genera obſeruant Augures ex cœlo, ex auibus, ex tripudiis, ex quadrupedibus, ex diris author Feſtus Pomp. plura M.Cicero in lib, de diuinatiõe. e ℭ Remus increpat ſaltu.&c. De morte Remi uariant ſcriptores, lege præter citatos Ouidiũ.4. Faſt.ibi Neue quis. f ℭ Prima uictima. Lucanus in primo Fraterno primi maduerunt ſanguine muri. Hor.7. Epodon. Auguſt.ca.6.3. Ciuita-

tis.De Romano Aſylo Virgil.& Ser.8.Aenei.ibi. Hinc lucũ in gentem.Aug.ca.4.&,34. primi Ciuitatis. g ℭ Itaqꝫ matrimonia. &c. De raptu Sabinaꝝ,& aliaꝝ a Romulo,lege Ouidiũ:3.Faſt.ibi.Iãqꝫ loco.Et Liuiũ in primo.Quo menſe Seruius.8.Aen.ibi.Nec ꝑcul. Eaꝝ nũerus Diony.li.z.antiqtatũ. Qua face raptæ.Ply.ca.19.16. naturalis hiſtoriæ. Plura ꝑter ſupradictos,Diuus Auguſti.ca.17.z.& ca.13.3.ciuitatis dei. Et Plutar.ꝓble.84. Plura in Romulo. De opimis ſpoliis, dicã ĩfra ca.4.z. h ℭ Feretrio Ioui. &c. De Ioue Feretrio, lege ꝑter alios Val. Max.ca.z.3. Plura ſcribit Propertius Elegia.1z.4. quo loco diſputat unde nomẽ ſumptũ ſit. Itẽ Plutar. & Feſtus Põpeius, uide ſi uis. i ℭ Sed puella pretium rei. &c. De Tarpeia uirgine, quæ Sabinis Capitolii portas aperuit,copioſe Propertius.4.4. Oui. primo Faſto.ibi.Vtqꝫ leuis.Et.14.Meta.ibi.Proxius Auſonias.Val.Maxi. ca.6.9.Plut.ca.27.Parale.Syllius Italicus li.13.ibi, Illa aũt quæ.&c. Fuit aũt hæc Sp.Tarpeii filia,ac Veſtalis uirgo . Idem fecit Brẽnus

facit,& ſtatim mira uis hominũ,Latini,Tuſciqꝫ paſtores,quidã & trãſmarini Phryges qui ſub Aenea.Archades,qui ſub Euandro duce influxerant. Ita ex uariis quaſi elementis,congregauit corpus unũ,populũqꝫ Romanum ipſe fecit.Res erat unius ætatis.Populus uiroꝝ. Itaqꝫ [g] matrimonia a finitimis petita , quia non impetrabant , manu capta ſunt. Simulatis quippe ludis equeſtribus, uirgines,quæ ad ſpectaculũ uenerãt prædæ fuere,& hęc ſtatim cauſa belloꝝ.Pulſi:fugatiqꝫ Veiẽtes. Ceninenſiũ captũ , ac dirutum eſt oppidum . Spolia inſuper opima de rege,Feretrio [h] Ioui manibus ſuis rex reportauit . Sabinis proditæ portæ ꝑ uirginẽ, nec dolo , ſed [i] puella preciũ rei , quã gerebant in ſiniſtris petierat,dubiũ clypeos, an armillas.Illi ut & fidẽ ſoluerent, & ulciſcerentur, clypeis obruere.Ita admiſſis ĩtra mœnia hoſtibus,atrox ĩ ipſo foro pugna,adeo ut Romulus Iouem oraret , ut fœdam ſuoꝝ fugã

Galloꝝ rex apud Epheſum urbem. Plutar.ca.26. paralc. k ℭ Hic templũ eſt Stator Iuppiter.&c. Præter ea, quæ ſupradicti ſcribunt de Ioue Statore, lege Auguſt.ca.13.3.ciui. Item Ouidiũ in fine.6. Faſt.ibi. Tempus idẽ Statoris erit, Seneca aũt ca.7.4.de Beneficiis ſic inqt. Stator non ut hiſtorici tradiderunt, ex eo ꝙ poſt uotũ ſuſceptum acies Romanoꝝ fugientiũ ſtetit, ſed quod ſtãt beneficio ei⁹ oĩa, ſtator, ſtatilioq; eſt hæc ille. Videt aũt legendum. Hic templũ eſto ut ſit uouentis Romuli uerbũ, Legi in uetuſto exemplari, Hinc nõ hic. l ℭ Diſcerptũ aliq a ſenatu putãt. &c. Romuli interitus uarie ſcribit lege Vale.Max. ca.3.5.Cice.primo de legibus. Aug.ca.15.3.Ciuitatis. Ouid.2. Faſt.ibi. Eſt loc⁹ antiqui. Itẽ cæteros Modũ nouũ, ex Ariſtoboli ſẽtẽtia, ponit Plutar.ca.67.paralc. Tranſlationẽ Romuli in deũ, narrat Ouidius in fine.14.Meta. Cicero in principio primi legũ. Cur aũt Romulus Quirinus dictus fuerit, docet Oui.2.Faſto.ibi. Proxima lux. Quæ

B.l. eſto

ſiſteret. Hic[k] templũ eſt(inqt)Stator Iuppiter, Tandẽ ſæuiẽtibus, interuenere raptæ laceris comis. Sic pax facta cum Tatio, fœduſq; ꝑcuſſum, ſecutaq; res mira dictu, ut relictis ſedibus ſuis, nouã in urbẽ hoſtes demigrarent, & cum generis ſuis auitas opes pro dote ſociarẽt. Auctis breui uiribus, hũc rex ſapientiſsimus ſtatum reipu. impoſuit, ut iuuentus diuiſa ꝑ tribus in equis, & in armis ad ſubita bella excubaret. Cõſiliũ reipu. penes ſenes eſſet, qui ex authoritate patres, ob ætatẽ: ſenatus uocabantur. His ita ordinatis, cum repente contionẽ haberet, ante urbẽ apud Capreæ Paludẽ, e conſpectu ablatus eſt. Diſcerptũ[l] aliqui a ſenatu putant ob aſperius ingeniũ, ſed oborta tẽpeſtas, ſoliſq; defectio conſecrationis ſpeciẽ ꝑbuere. Cui mox Iulius Proculus fidem fecit, uiſum a ſe Romulũ affirmans, auguſtiore forma quã fuiſſet, mandare præterea ut ſe pro numine acciperẽt. Quirinũ in cœlo uocari placitum diis, ita gentiũ imperio Roma potiretur.

de Iulio Proculo dicunt hic, lege ex.2.Faſt.Oui.ibi.Sed ꝓcul e lõga.& ca.15.3.Ciuitatis dei Aug. Itẽ Cicero in principio primi de legibus. a ℭ Succeſsit Romulo Numa Pompilius. Numæ geſta ſcribũt.Liui.in primo.Ply.ca.3.de uiris illu.Soli.cap.2. Ruffus de uita regia: Eutro.in.1. Oroſi9 in.2. Gellius ca. 5.4. Val.Max.ca. de ſeruata & ſimulata religiõe Lact.c.22.1. Ply. c.13.13.c.12.14.c 2.&.29.18. Aug. ca.16.2.cap.9.11. 15.3. Ciuita. Itẽ ca.35.7.ca.24.18. Ciuitatis. Plura Ouidi.15.Meta. Virg.6.Aene.ibi Quis ꝓcul. Plura Plutar. in uita Numæ, & Diony. 2. antiquitatum Ro. Dictus aũt Numa eſt ἀπὸ τῶν νόμων, hoc eſt a legibus, quas Romanis inſtituit author Ser.6.Aen.ſup illud: Quis ꝓcul ille aũt. b ℭ Ille ſacra.&c.Numa aſſumpta omni diuini cultus inſtitutiõe, atq; conſcripta, in.8.diuiſit partes.&c.lege Diony.Alicar.lib.2. Faſti & nefaſti dies qui, & cur ſic dicti Macrob.primo Saturna. & primo Faſtoꝝ Ouidii ibi.Ille nefaſtus erit.Gel.ca.9.4.De Ancylibus, præter alios.Ouidi.3.Faſt.ibi.Quis mihi.Virg.8.Aene.ibi.Hinc exultantes.&c.ubi Seruius plura ſcribit, lege quæ notauimus titulo ſeptimo apud Feneſtellã.De Palladio.6.Faſt.Oui.ibi.Mœnia dardanides.Et pria.3. Triſtiũ.ibi. Hic locus.&c; Lege Seruiũ uerſu.166. ſecundi Aene. Virg. c ℭ Annum quoq; in duodecim menſes.&c. De anno.xii.menſiũ a Numa inſtituto, ſcribũt. Soli.c.3.Macr.primo Satur.Ouidi.Faſto.1. De annoꝝ aũt diuerſitate, plura in annotationibus Solini explicauimus.Stra.aũt.17. Coſmographiæ, dicit annũ dierũ.365.cum quadrãte, ab Aegyptiis inuentũ fuiſſe. Idem ſcribit Lucanus in.1. ibi. Nec meus Eudoxi.&c. d ℭ Ianũ Geminum.&c. Cauſas huius ꝯſuetudinis docui ex ſentẽtia Macr. Seruii, Sylli, Naſonis, in annotatiõibus noſtris in Claudianũ ſcdã

DE NVMA POMPILIO. Cap. II.

SVcceſsit[a] Romulo Numa Pompilius, quẽ Curibus Sabinis agentẽ ultro petiuere, ob inclytam uiri religionẽ. Ille[b] ſacra, & cærimonias, omnẽq; cultũ deorum immortaliũ docuit. Ille põtifices, Augures, Salios: cæteroſq; per ſacerdotia. Annum[c] quoq; in.xii.menſes, faſtos dies, nefaſtoſq; deſcripſit. Ille Ancylia, atq; Palladiũ ſecreta quædã imperii pignora. Ianũq;[d] ge

de laudibus Stiliconis.ibi.Et Ianus pax alta ligat.Virgi.7. Aene.ibi. Sunt geminæ. Idem ſcribit Florus infra ca.3.2.& cap.12.4.in fine, quoties.ſ.Iani ianua fuerit clauſa.Augu. rurſus cap.9.3. Ciuitatis. e ℂ Focum Veſtæ.&c.Præter ſcripta de hac re a Liuio,Dionyſio, Plutar. cæteris, lege 6.Faſt.Oui. ibi . Veſta faue. f ℂ Monitu Aegeriæ &c.De Aegeria,præter alios Oui.3.Faſto. ibi Nimpha mone.&c.Idem 15. Meta.ibi. Coniuge qui felix. Aug.ca. ultimo 7.Ciuit.Lact.ca. 22.primi. Cicer. primo de legibus Acron ſcdo epiſtolarum Hora.Idē feciſſe apud Cretenſes Minoem, & apud Lacedemonios Lycurgum,ſcribūt Cice.2.Tuſ.q. Strabo lib. 10. Diodorus Sicul⁹ li. ſcdo,Vale.Max. lib.1.Aug.ca.16. ſecūdi Ciuit.& ca.13.10.eiuſdem.

s.i. ad ſimilitudinem

minū fidem pacis,ac belli. In primis [e] focū Veſtæ uirginibus colendū dedit, ut ad ſimulachrū cœleſtiū ſyderū, cuſtos imperii flamma uigilaret. Hæc oīa quaſi monitu [f] deæ Aegeriæ,quo magis barbari acciperent.Eo denicꝫ ferocem populū redegit,ut quod ui & iniuria occupauerat imperiū, religione, atcꝫ iuſticia gubernaret.

DE TVLLO HOSTILIO. Cap.III.

Excipit [a] Pompiliū Numam, Tullus Hoſtilius, cui in honorem uirtutis regnū ultro datum. Hic oēm militarē diſciplinā,artēcꝫ bellandi condidit.Itacꝫ mirum immodū exercita iuuētute, prouocare auſus Albanos [b] grauem,& diu principem populū. Sed cum pari robore frequētibus prælíis utrincꝫ cōminuerentur, [c] miſſo in cō

a ℂ Excipit Pompiliū Numā, Tullus Hoſtilius.&c. Vitā Tulli Hoſtilii regis, ſcribunt Liuius in primo,Diony.iii.3.Eutro.in.1.Oro.in.2.Ply.minor ca.4. de uiris illu.Val.Max.ca.4.3.ca.4.7.ca.12.9.Ply.ca.55.2.ca.2.28. Aug.ca.15. 3.Ciuit.Ruffus de uita regia.Virg.6.Aen.ibi . Ocia qui.&c.Macr. primo ſatur. b ℂ Albanos grauē,& diu principē populū.&c.Lōga Alba,ab Aſcanio cōdita trecētis annis caput regni fuit.Iuſt.lib. 43.ſm aūt cōputationē Euſe.& Eutro.longe aliter. c ℂ Miſſo in

pendiũ bello, Horatiis, Curiatiiſq; trigeminis hinc, atq; inde fratribus, utriuſq; populi fata cõmiſſa ſunt. Anceps, & pulchra cõtentio, exituq; ipſo mirabilis. Tribus quippe illinc uulneratis, hinc duobus occiſis, qui ſuperat Horatius, addito ad uirtuté dolo, ut diſtraheret hoſtẽ ſimulat fugam, ſingulosq; prout ſequi poterant adorſus, exuperat. Sic (rarum alias decus) unius manu parta uictoria eſt. Quã ille mox parricidio fœdauit. Flentẽ ſpolia circa ſe ſponſi quidem, ſed hoſtis ſororẽ uiderat hunc tam immaturum uirginis amorẽ ultus eſt ferro. Citauere leges nefas, ſed abſtulit uirtus parricidã, & facinus intra gloriã fuit. Nec diu in fide manſit Albanus. Nam Fidenati bello miſſi in auxiliũ ex fœdere, medii inter duos expectauere fortunam. Sed rex callidus ubi inclinare ſocios ad hoſtẽ uidet, tollit animos quaſi ipſe mandaſſet, ſpes inde noſtris, metus hoſtibus. Sic fraus proditoris irrita fuit. Itaq; hoſte uicto, ruptorẽ fœderis Metiũ Suffetium religatum inter [d] duos currus, pernicibus equis diſtrahit, Albamq; ipſam quis pa

compendium bello. &c. Hiſtoriã Horatiorũ, atq; Curiatiorũ tergeminorũ, ſcribũt præter ſupradictos. Ply. ca. 3. ſeptimi, Val. Max. ca. 6.3. & ca. 1.8. Plutar. ca. 29. Paral. Aug. ca, 14.3. Ciui, Idem fecerũt aliquãdo Tegeatæ, ac Pheneatæ, lege Plutar. ca. 28. Paral. Vide copioſe hiſtoriã hãc ex tertio Dionyſii Alicar. d ℭ Inter duos curr9. &c. De Metii Suffetii interitu, præter nominatos, Lege Geliũ cap. 1.20. Val. Max. ca. 4.7 Plutar. ca. 14. Parale. Claudianũ in Gildonẽ, ibi. Et ſi non, Virgi. 8. Aene. Haud procul inde citæ Metum i diuerſa quadrigæ diſtulerãt at tu dictis Albane maneres, raptabatq; uiri mẽdacis uiſcera Tullus, Per ſyluã, & ſparſi rorabant ſanguie uepres. Plura Dionyſi9 Alicar. tertio antiquitatũ Romanarũ. Id pœne genus ab Hercule repertũ ferunt, qui florenti adhuc ætate, regẽ Euboeæ Pyrrhechmen bellũ Boeotiis inferentẽ uicit, uictũq; pullis equinis ita alli

rentē, æmulā tamen diruit, cū prius omnes opes urbis, ipſumq; populū Romā tranſtuliſſet, prorſus ut conſanguinea ciuitas non periiſſe, ſed in ſuum corpus rediiſſe rurſus uideretur.

DE ANCO MARTIO. Cap. IIII.

ANcus [a] deīde Martius, nepos ex filia Pompilii, pari īgenio. Hic igit & mœnia [b] muro amplexus eſt, & interfluentem urbi Tyberinū, ponte cōmiſit, Hoſtiamq; in ipſo maris, fluminiſq; cōfinio, coloniam poſuit, iam tunc uidelicet præſagiens animo futurū, ut totius mūdi opes, & cōmeatus illo ueluti maritimo urbis hoſpicio reciperentur.

DE TARQVINIO PRISCO. Cap. V.

TArquinius [a] poſtea Priſcus quāuis tranſmarinæ originis, regnū ultro

gauit, ut in duas diſpartiret partes, inſepultuſq; iaceret. Locus adhuc Pyrrhechmus pulli- uocat, author Plutarchus. a ℭ ANCus deinde Martius. &c.) Quæ cōpendioſe hic narrant, lege apud Liuium lib. primo. Diony. lib. tertio, Eutropiū ca. 7. primi, Oroſi. li. 2. Ply. c. 5. de uiris illuſt. Ruffus de uita regia. Soll. ca. 2. Aug. ca. 15. 3. Ciui. Euſeb. li. tempoꝝ, Ply. c. 3. 31. Claudia. in Gildonē. Vir. 6. Aene. Agmina, quē. &c. Dictus autē Ancus απο του αγκῶνος, id eſt a cubito, quē incuruū habuit, Seruius eſt author Aene. 6. ſup illud- Agmina quem iuxta. b ℭ Mœnia muro amplexus eſt &c.) Videt urbē Romā, uſq; ad hūc regem ſine muris fuiſſe. Nā ad tutelam nouæ urbis ſufficere uallū uidebatur ut ca. primo ſupra dicit Flor⁹ Ancus præterea Auentinū montem, & Ianiculū orbi addidit, author Euſebius lib. tempoꝝ. Docet Aug. cap. 15. tertii Ciui. dei, oēs Romanoꝝ reges excepto Numa Pompilio, & Anco Marcio, q morbo interierūt, horrendos exitus habuiſſe. a ℭ TARquinius poſtea Priſcus. &c.) Hiſtoriā regis hui⁹

petens, accipit, ob induſtriá, atq; elegantiá. Quippe qui oriundus Corintho, Græcum ingeniũ Italicis artibus miſcuiſſet. Hic & ſenatus maieſtaté numero ampliauit, & Centuriis tribus auxit, q̃uis Actius [b] Nauius numerũ augeri phiberet uir ſummus augurio quem rex in experimentũ rogauit, fieri ne poſſet, quod ipſe mente cõcœperat. Ille ré expertus augurio, poſſe reſpõdit. Atq hoc (inquit) agitabá, an coté illá ſecare nouacula poſſem? & augur potes (inquit) & ſecuit. Inde Romanis ſacer auguratus. Neq; pace Tarquinius, quá bello prõptior. XII. [c] náq; Tuſcię populos frequẽtibus armis ſubegit: inde [d] Faſces, Trabeæ, Curules, Annuli, Faleræ, Paludamenta, Prætexta, inde quod

ſcribũt Liuius in primo, Diony. in tertio. Eutro. in primo, Oroſi. in. 2. Ply. ca. 6. de uiris illu. Val. Max. lib. primo cap. de Auſpiciis & ca. 4. tertii. Macr. primo ſaturna. eo loco, ubi de prætexta ſermonem facit, Ply. ca. 1. & 3. 33. & ca. 12. 35. Lactan. ca. 8. 2. Augu. ca. 15. 3. Ciuitatis. Lege Ruffum, Solinũ Euſebiũ, ité cæteros. b ℭ Actius Nauius. &c. Hanc hiſtoriá p̃ter ſupradictos, ſcribũt Cice. primo & ſcđo de diuinatiõe. Vale. Max. lib. primo ca. de Auſpiciis. Lactan. ca. 8. ſecundi, ob id factum, ſtatuá ſibi põi meruit. Ply. c. 5. 34. uide Marcum Tulliũ ſecũdo de legib⁹ & ſcđo de natura deoꝝ. c ℭ Duodecim náq;. &c.) De his. 12. Hetruriæ populis, ifra ca. 16 hui⁹ primi, Diony. li. 6. Sernius. 11. Aene. ſuper illud, Telaq; trunca. Veſtiũ ſpecies, inuentionem, uſum apud Romanos, ponit Ply, ca. 48. 8. naturalis hiſtoriæ. Extat præterea titulus apud Noniũ Marcellũ. Plura apud Iuliũ Pollucé lib. 7. multa ad hoc Iſidorus c. 21. 22. & inde lib. 19. Ethimologiaꝝ, uide Macro primo Saturnaliũ lege Aulũ Gelliũ ca. 12. 7. De annulis multa idé Ply. ca. 1. 33. & Iſid. ca. 31. 19. d ℭ Inde Faſces. &c.) Macrobius primo Saturnaliũ hæc Tullio Hoſtilio tribuit, Tullius inqt Hoſtilius rex Romanorum tertius, debellatis Hetruſcis, ſellam curulem, lictoreſq; & togam pictam: atq; prætextam, quæ inſignia magiſtratuum Hetruſcorũ erant, primus ut Romæ haberentur, inſtituit. &c. Lege Sylliũ in

octauo ibi Bis ſenos hæc prima dedit. &c. a ℭ Seruius Tullius deinceps.&c.)De rege iſto ſexto ſcribũt Liuius in prio. Diony.in 4.Val.Max.lib.1.ca.de prodigiis,& ibidẽ ca.de miraculis, cap.4.3. ca.11.9.Aug.ca15.3.Ciuitatis.Itẽ Eutro.Oro.Soli.ca.z. Ply.minor

aureo curru quatuor equis triumphat̃, Togæ pictæ,tunicæqꝫ Palmatæ , oĩa deniqꝫ decora,& inſignia,quibus imperii dignitas eminet/ ſumpta ſunt.

DE SERVIO TVLLIO. Cap.VI.

SEruius[a] Tullius deinceps gubernacula urbis ĩuadit,nec obſcuritas inhibuit:q̃uis matre ſerua creatum.Nam ob eximiã indolẽ,uxor Tarquinii Tanaquil,liberaliter educauerat,& clarũ fore uiſa[b] circa caput flamma/ꝑmiſerat.Ergo inter Tar-
a.l. annitẽte. quinii mortẽ / admittente regina ſubſtitutus in locũ regis quaſi ad tempus.Regnũ dolo partũ ſic egit induſtria, ut iure adeptus uideretur.Ab hoc poplus R.[c] relatus incenſum digeſtus in claſſes de curiis,atqꝫ collegiis diſtributus, ſummaqꝫ regis ſolertia ita eſt ordinata reſpu. ut omnia patrimonii,dignitatis,ætatis,artiũ,officiorũqꝫ diſcrimina,in tabulas referent̃,ac ſi maxima ciuitas,minimę domus diligentia contineretur.

Euſebiꝰ, Ruffus Sex. Plutar.proble.7z. 105. pl̃ra Oui.6. Faſto.ibi Lux eadẽ fortuna tua ẽ. ADuertendũ hanc reginam alio nomine uocatã Caiã Ceciliã ut quibuſdam placet. Aduertendũ inſuper ꝙ cũ Romani incertum haberẽt quo mẽſe Seruiꝰ Tulliꝰ natus eſſet, nonis tñ natũ eſſe ꝯſtaret, oẽs nonas,celebri noticia frequẽtabãt, author Macro. primo Saturna. b ℭ Circa caput flamma.&c. Hiſtoriã hanc ſcribunt Ply.ca.110 z.& ca. ultĩo.36. Oui.uerſu.635.6 Faſto. Cice.primo de diui.Va. Max.ac alii ubi ſupra.Faciunt,quæ ſcribit Maro.z. Aenei. ibi Ecce leuis.Et Claudia.de quarto ꝯſulatu Hono. ibi Apparet quid ſigna , in quo loco plura dictauimus. c ℭ Relatus in cenſum.&c.) Sane in eo cenſu:qui primus Romæ fuit , inuenta ſunt hominũ,

M.84.author Eutro.ca.9.primi. lege Plyniũ c.3.33. a ℭ POStremus oĩm fuit regum Tarquinius Superbus.&c.) Geſta Tarquinii ſuperbi,ſcribũt Liuius lib.primo & ſcđo ab urbe ꝯdita, Diony.li.4.& inde.Val.Max.ca.3.&.4.7.Ply.ca.3.&.8.19.& c.1.33. plura Seruius. 6. Aen.ſuꝑ illud, Vltoris Bruti, quo loco docet unde ſupbus dict⁹eſt,aliaq; multa ꝗ ad hũc locũ faciũt. Aug.ca.15.3.Ci. Ruffus.Eutrop. in prio.Oroſius in.2. Ply.minor ca.8. de uiris illu.Soli. c.2. Euſebius lib. temporꝫ.Virg.6.Ae. ibi Vis & Tarqnos. plura Ouidius.2. Faſto.ibi Nunc mihi dicẽda.&c. b ℭ Tullia ſuper cruentum patrẽ.)Hãc hiſtoriã præter ſupradictos, lege apud Valeri. Max.cap.11.9.& apud Oui. 6.Fa. ibi Tullia coniugio . Syllius lib. 13.circa finẽ ibi Cum ſubito aſpectu.Notanter Seneca Tragœdia nona eo choro,qui incipit, Quæ fama modo. c ℭ In omnis ſupbia ꝗ crudelitate grauior eſt bonos.&c.) Sic hunc locum correximus,in ſenatũ cædibus,in plebẽ uerberibus, in oẽs ſuperbia,quæ crudelitate grauior eſt,bonos graſſat⁹eſt. d ℭ Neq; enĩ filiũ.&c. Hanc hiſtoriã præter citatos ſupra,lege in.2.Faſt.Oui. ibi Cœpe-

DE TARQVINIO Supbo. Cap.VII.

POſtremus[a] oĩm fuit regũ Tarquinius,cui cognomen Superbo ex moribus datũ.Hic regnũ auitũ,quod a Seruio tenebat̃,rapere maluit,ꝗ expectare,immiſſiſq; in eũ percuſſoribus, ſcelere partã poteſtatẽ,non melius egit:quã acquiſierat.Nec abhorrebat moribus uxor Tullia:quę ut uirum regẽ ſalutaret, ſuper[b] cruentũ patrem uecta carpento,cõſternatos equos egit.Sed ipſe in ſenatũ cædibus in plebẽ uerberibus in[c] oẽs ſuperbia quę crudelitate grauior eſt bonos graſſatus.Cum ſæuitiã iam domi fatigaſſet,tandẽ in hoſtes cõuerſus eſt.Sic ualida oppida ĩ Latio capta ſunt,Ardea, Otriculum,Gabii,Sueſſa, Pometia. Tũ quoq; cruentus in ſuos. Neq;[d] enĩ filiũ uerberare dubitauit,ut ſimulanti transfugã, apud hoſtes hinc fides eſſet, cui Gabiis ut uoluerat,

rat hic alias. e ℭ Papauerū capita.&c.) Cōueniūt oēs ꝑter Oui. z.Faſt.q dicit non papauerū,ſed lilioꝝ capita excuſsiſſe ibi- Hortus odoratis . Vel utrūq; ab eo factum credamus.Lege Frontinū ca.1.primi ſed res nota nimis. f ℭ Iuuentas & terminus.&c.)Legendū uidet iuuenta. Nam iuuentas eſt ætas ipſa,iuuenta ipſum numen, iuuentus adoleſcētia.Acrō ode.30 1.Horatii, Diu⁹ Aug.ca.23.4.Ci. Martē quoq; tertiū enūerat contumacem.Plura ad hóc ſcripſi.2. Ciuitatis Augu. ca.ultio,ex ſentētia Ser.9.Aen. Lact.c.20. primi Oui.2. Faſto.ibi Quid noua. g ℭ Lucretiæ ſtuprū.&c.) Hāc hiſtoriā ſcribūt oēs. Lege Vale. ca.1.6.copioſius Aug.c.19. primi Ciui. Plutar.ca. 14. de uirtutib⁹ mulierū. Lucretiæ ſtuprū copioſe;& more ſuo elegantiſsime canit Oui.2. Faſtoꝝ uerſus finem ibi Cingitur interea.&c. h ℭ Imperium abrogatū regibus.&c.) Diem;quo reges Roma pulſi ſunt,qui regifugium dicebatur, bis quotannis Romani celebrabāt,ſeptimo ſ.Cal.Martias, &.xi.Cal. Iulias. Anthor Oui.2.&,5.Faſto.Pulſus aūt fuit regno Tarquinius 7.Cal.Martias,hoc eſt.23.Februarii die,ex.2.Faſt.ibi.Nūc mihi.&c

recœpto , atq; per nuncios conſulenti quid fieri uellet , eminētia forte [e] papauerū capita uirgula excutiens , cum per hoc interficiendos eſſe principes intelligi uellet,qua ſuperbia ſic reſpondit ut ſenſerat , tamen de manubiis captaꝝ urbiū templū erexit,quod cum inauguraretur , cedentibus cæteris diis (mira res dictu) reſtitere iuuenta, [f] & terminus.Placuit uatibus contumatia numinum, Siquidē firma oīa,& æterna pollicebantur. Sed illud horrendū,ꝙ molientibus ſedem, in fundamentis humanū repertū eſt caput, nec dubitauere cuncti monſtrum pulcherrimum,imperii ſedem , caputq; terraꝝ ꝓmittere. Tamdiu ſuperbiam regis populus R. perpeſſus eſt, donec aberat libido , hanc ex liberis eius importunitatē tollerare non potuit , quoꝝ cum alter ornatiſsimæ fœminæ Lucretiæ ſtuprū [g] intuliſſet,matrona dedecus ferro expiauit. Impiū [h] tū regibus abrogatū.

Aduertendũ aũt ſerpenté latraſſe cum pulſus eſt regno Tarquini us, author Ply. ca. 41. 8. naturalis hiſtoriæ. Mirum huius Tarquinii ſomniũ ſcribunt Accius & M. Tullius, uide primo de diuinatione inter principiũ & mediũ, ubi uerſus Accii aſcripti ſunt. a ℭ Hæc eſt pria ætas populi Ro. &c.) Anacephalæoſis Græce, Latíe dici poteſt Repetitio, ſeu inſtauratio, uel ut Aug. interp̃tat̃, recapitulatio. ἀνακεφαλαιόω cui inſtauro ſignificat. Quæ faciunt ꝓ noticia huius capitis, dicta ſũt in añhabitis capitibus. Aduertendum ſane cõſueuiſſe plerũq; deum, ſcd̃m ſubditoꝶ qualitaté tribuere his, qui ſubſunt, principem præſidété. b ℭ Deoꝶ metu mitigaret̃. &. Diagoras: Theodorus, Leucippus, Democrit⁹ Epicurus, & ex Romanis Lucretius putát terroris, ac metus gratia, religioné a ſapientibus inſtitutam, quo ſe homines imperiti, a peccatis abſtinerent. Lact. cap. 10. de ira dei. De Numæ religióe, ſcripſi apud Aug. c. ultimo ſeptimi Ciuitatis dei. Ex quibus conſtet uera religio, docet Aug. 10. Ciuit. & Lactan ca.

ANACEPHALÆOSIS DE SEPtem Regibus. Cap. VIII.

Recapitulatio. repetitio brevis

HAec[a] eſt prima ætas populi R. & quaſi infantia, quã habuit ſub regibus ſepté, quadã fatoꝶ induſtria tam uariis ingenio ut reip. ratio & utilitas poſtulabat. Nam quid Romulo ardentius? tali opus fuit, ut inuaderet regnũ. Quid Numa religioſius? talem res popoſcit, ut ferox populus, deoꝶ[b] metu mitigaretur. Quid ille militiæ artifex Tullus? bellatoribus uiris quã neceſſarius, ut acueret ratione uirtuté. Quid ædificator Ancus? ut urbẽ Colonia extenderet, ponte iungeret, muro tueret̃. Iam uero Tarquinii ornamenta, & inſignia, quantã principi populo addiderunt ex ipſo habitu dignitaté? Actus a Seruio cenſus quid effecit, niſi ut ipſa ſe noſceret Romana reſpublica? Poſtremo ſuperbi illius importuna dominatio non nihil, immo uel pluriũ profuit. Sic enim effectũ eſt, ut agitatus iniuriis po-

28.4.ſed de hoc alibi. a ℂ Igitur Bruto,Collatinoq; ducibus.&c. De his primis ɔſulibus.Liuius lib 1.&.2.Diony.lib.4.&.5.Aug.ca. 16.3.Ciui.Ply.minor ca.9.10.&.15.de uiris illuſt. Eutro.in primo, Oro.in.2.Aduertendum annū illū primū habuiſſe quinq; ɔſules, author Aug.ubi ſupra. Macro.1. Satur. dicit primos cōſules factos Calēdis Iulii,quē diem,ut antea annotatū eſt, Romani celebrabāt.Pluta. uero aſſerit eos creatos Cal. Ianuarii. Hinc ſeruatū ut deiceps ſemꝑ cal.Ianuarii ɔſules crearētur, lege ipſum ꝓble. 18. Ornamenta conſulū, atq; inſignia.Lege primo Faſto. Ouidii ibi Veſtibus intactis,Feneſt.titu.22.Plura Flauius.3.de Ro.Triumphá in unū ɔgeſsit. Brutus aūt dictus quoniam ſtulticiā ſimulauerit,Ply.ca.10.de uiris illu.Oui.2. Faſt. ibi Brutus erat.De Martio Cāpo ultra ea,quæ ſcribit Liuius,lege Strabonē lib.5. b ℂ Conſules appellauit pro regibus ut conſulere.&c.)Magnā ɔſulis officii,& dignitatis partē,paucis uerbis Cice.3.legū parum poſt principiū cōplexus eſt. Conſules (inqt)regio præſumpto imperio,hiſq; præeunto,iudicando, conſulendo, prætores,iudices apparento.Militiæ ſummū ius habēto, nemini parento.Iuſſa his populi ſuprema lex eſto. Eundē magiſtratū ni interſuerint decem anni,nequis capito. Ciuitatē annali lege ſeruanto Duella iuſta,iuſte gerunto.Sociis parcento. Seruos continento,populiq; ſuo gloriā augento.Domū cum laude redeunto

pulus,cupiditate libertatis incenderetur.

DE MVTATIONE reipublicę. Cap.IX.

Igitur[a] Bruto,Collatinoq; ducibus & auctoribus,quibus ultionem ſui, moriēs matrona mandauerat, populus Romanus ad uindicandū libertatis,ac pudicitię decus, quodam quaſi inſtinctu deoꝝ concitus,regem repente deſtituit,bona diripit, agrum Marti ſuo conſecrat, imperiū in eoſdem libertatis ſuæ uindices tranſfert. Mutato tamen & iure & nomine. Quippe ex ꝑpetuo,annuū placuit,ex ſinglari duplex,ne poteſtas ſolitudīe, uel mora corrumperet, Cōſuleſq;[b] appellauit pro regibus:ut con-

hæc ille, plura de ꝯsulis officio quita quarti pē ponto Ouidius ex-
plicat, lege quæ notauimus titu.zz.apud Feneſtellá. Cur aũt duo
decim lictores, faſces uirgaꝶ ſecuribus alligatos geſtarent, docet
Plutar.ꝓble.go. Tradit Ply.ca.19. lib.16. Magiſtratuũ uirgas illas
terribiles, pecu-
liariter ex Betul
la arbore fieri, q̃
(inquit) eximio
cãdore, ac tenui
tate prædita eſt
c ℭ Alterum ex
ꝯſulibus.&c.) In
telligit Collati-
nũ Tarquiũ, Lu-
cretiæ maritum
de quo p̃ter cæ-
teros, ſcribit Ci
cero. 3. officioꝶ
& Ply.ca.9.de ui
ris illu. Aug. ca.
17.z. Ciuita.dei.
Fuit enim ſoro-
ris Tarquinii ſu
ꝑbi filius, ur ca.
9.de uiris illuſt.
tradit idẽ Ply. d ℭ Itaqꝫ ſubſtitutus Valerius publicola.&c.) De
hoc Valerio publicola præter ſupradictos, lege Val. Max. ca. prio
& quarto lib.4. Ply. ca.15. de uiris illu. Plutar. in uita eius oia com
plexus eſt. e ℭ Cum ſtudere reuocandis in urbẽ regibus liberos
ſuos comperiiſſet.&c.) De ꝯiuratione filioꝶ Bruti ꝯtra rempub.
præter Liui.& Diony. lege Vale. Max. ca.8.5. Item Augu. cap.16.3.
Ciui. Plutar. ca.zo.z1.zz. Parale. Claudianus primo in Eutropiũ.
Iam (inquit) Chryſogonis tua Brute poteſtas: Narcyſiſqꝫ datur, na
tos hoc dedere pœnæ profuit? & miſero ciuem præponere patri?
Sic enim hunc locũ, ut pleraqꝫ alia eiuſdem poetæ caſtigauimus,
cum antea non patri, ſed fratri paſsim legeret. Vir.6. Aenei. Vis &
Tarquinos reges? animãqꝫ ſuperbam ultoris Bruti, faſceſqꝫ uidere
receptos? Cõſulis imperiũ hic primus, ſæuaſqꝫ ſecures Accipiet, na
toſqꝫ pater noua bella mouentes, Ad pœnã pulchra pro libertate

ſulere ſe ciuibus ſuis debere meminiſſent.
Tantumqꝫ libertatis nouæ, gaudiũ inceſſe-
rat, ut uix mutati ſtatus fidẽ caperẽt, [c] alteꝶqꝫ
ex conſulibus Lucretiæ maritum tantum ob
nomen, & genus regiũ, faſcibus abrogatis,
urbe dimitterẽt. Itaqꝫ [d] ſubſtitutus Valerius
publicola, ſummo ſtudio anniſus eſt ad au-
gendam liberi populi maieſtatẽ. Nam & fa
ſces ei pro libera cõtione ſubmiſit, & ius ꝓ-
uocationis aduerſus ipſos dedit, Et ne ſpe-
cies arcis offenderet, eminentes ædes ſuas
in plana ſubmiſit. Brutus uero fauori ciuiũ
etiã domus ſuæ clade, & parricidio uelificа-
tus eſt. Quippe [e] cum ſtudere reuocandis in

urbẽ regibus liberos ſuos cõperiſset, proſtraxit in forum, & contione media uirgis ceciſdit, & ſecuri percuſsit, ut plane publicus parens, in locũ liberoꝝ adoptaſſe ſibi popſulũ Ro. uideretur. Liber iam hinc poplus R. prima aduerſus exteros arma pro liberſtate corripuit, mox pro finibus, deinde pro ſociis, tum gloria, & imperio, laceſſentibus aſsidue uſqꝫ quaqꝫ finitimis. Quippe cum patrii ſoli gleba nulla eſſet, ſed ſtatim hoſtile Pomeriũ, mediuſqꝫ inter [f] Latiũ & Thuſſcos quaſi in quodã biuio collocatus, omnibus portis in hoſtẽ incurreret, donec quaſi contagione quadã per ſingulos itum eſt, & proximis quibuſqꝫ correptis totam Italiam ſub ſe redigeret.

BELLVM HETRVSCVM CVM Rege Porſenna. Cap. X.

PVlſis [a] ex urbe regibus, prima pro libertate arma corripuit. Nam Porſ

uocabit infelix, utcunqꝫ ferent ea fata minores. Vincet amor patriæ, laudumqꝫ immenſa cupido. Quẽ locũ taxat Aug. ca. 16. tertii ciuitatis dei. Cur bellandũ ſit docet Cic. primo officioꝝ tit. 12. & 13. quo loco docet bellũ ſine cauſa nullũ eſſe debere. In parte enĩ iuſtũ bellũ gerẽtium, omne diuũqꝫ hominũqꝫ fauorẽ, naturãqꝫ ducẽ cœtuſqꝫ ſilẽtis auerni ſtare palam eſt. Statius. 12. Thebaidos. Proper. 7. 4. Frangit & attollit uires in milite cauſa, Quæ niſi iuſta ſubeſt excutit arma pudor. Claudia. in Gildonem, Sitqꝫ palã Gallos cauſa, non robore uinci. f ℂ Inter Latiũ, & Hetruſcos, &c.) Roma a pricipio (ut. 11 Aene. docet Seruius ibi Hetruſciqꝫ duces) tantum unã Tyberis ripã tenebat Iuuenalis Sat. 8. Et quæ Imperii finem Tyberinũ uirgo natauit. Propertius prima quarti. Et Tyberis noſtris aduena bubus erat. a ℂ PVLſis ex urbe regibus. &c.) Quæ hoc. 10. capite ſcribunt, habentur a Liuio libro ſcđo, Diony. lib. 6. Ply. ca. 11. & 12. de uiris illu. Eutro. ca. 11. primi. Plutar. ca. 4. Parale. Aug. ca. 18. 2. Ciui. Syl.

lib.10.ibi Auribus.Virg.8.Aene.ibi Nec non. b ℭ Amicitiæ Fœdera feriret.&c.)In fœdere,quod expulſis regibus populo Romano dedit Porſenna,nominatim cõprehenſum inuenimus ne ferro niſi in agricultura uterentur,author Ply.ca.14.34. uoluminis.

ſenna rex Hetruſcoꝝ ingẽtibus copiis aderat,& Tarquinios manu reducebat. Hunc tamen q̃uis & armis,& fame urgeret, occupatoq; Ianiculo ipſis urbis faucibus incubaret/ſuſtinuit, repulit,nouiſſime etiam tanta admiratione perculit,ut ſuperior ultro cum pene uictis [b] amicitiæ fœdera feriret. Tunc illa Romana pericula, atq; miracula, Horatius/Mutius/Clœlia/quę niſi in annalibus forẽt,hodie fabulę uiderent̃. Quippe [c] Horatius Cocles poſtq̃ hoſtes undiq; inſtantes ſolus ſubmouere nõ poterat, ponte reciſo tranſnatat Tyberim nec arma dimittit. Mutius [d] Scæuola/regẽ p inſidias in caſtris eius aggreditur,ſed ubi fruſtratũ circa purpuratum eius ictum tuet̃, ardentibus focis iniicit manũ,terroreq; geminat dolo. Vt ſcias inqt quẽ uirum effugeris,idẽ trecenti iurauimus. Cum interim (immane dictu) hic interritus, ille trepidaret,tanq̃ manus regis arderet,ſic quidẽ uiri. Sed neq̃s ſexus a laude ceſſaret/

c ℭ Horati⁹ cocles.&c.)Præter ſupradictos,hãc hiſtoriá ſcribũt Val.Max.ca.2.3. Plutar.ca.16.Parale. Frontinus ca.13.2. Virg.circa finem. 8. Aene.ibi Aſpiceres Proper.11.3.Syllius lib.13. ſic inqt,Tulit ille ruentem Tybridis in ripas regé ſoluſq; reuulſo põte ferox, ponte excluſit redeuntia regna. Huic Horatio ob inſignem eius uirtuté, ſtatuam in Comitio Rõani poſuerunt, q̃ poſtea de cœlo iacta eſt, author Ply.ca.5.&.6.34. Et Gellius ca.5.4.In quo ponte pugnauerit præter cæteros docet Ply.ca.15.36.Cocles aũt is dicit̃,qui altero lumine cæcus naſcitur,author Plinius.Hinc iocus apud Plau. in Curgulione, de coclitum proſapia te eſſe arbitror,nam ſunt unoculi inqt. d ℭ Mutius Scæuola.&c.)Hanc Hiſtoriá præter citatos,lege apud Valeri.

Max.ca.5.3.Plutar.ca.4.Parale.Aug.ca.20.4. Ciui.Lactan. ca.15.5. diui.inſtitutionũ.Extat nobile Epigráma Martialis li.1.Dum peteret regẽ.&c.uide Syllium in .8.ibi Scæuola cui.&c. e ℭ Vna ex obſidibus regi data,elapſa cuſtodiá.&c.) Quot, & quales fuerint obſides Porſennæ dati, & q̃ fuerint cõditiones pacis, docet Plutar.ubi ſupra,legendũ autẽ eſt, eluſa cuſtodia. Clœlia(iqt Ply. de uiris illu.) deceptis cuſtodib⁹ noctu caſtris ei⁹ egreſſa. &c. f ℭ Clœlia per patriũ flumen.&c. Habes hiſtoriá hác a Val. Max. ca.2.5. Ply. c.13. de uiris ill.Plut. c.14. de laudib⁹ mulieꝝ. Virg.8. Aene.ibi Et fluuiũ. Copioſius Syllius uerſus finem. 10. Neſcia proh ſuper. Iuuenalis Saty.8.Plura dictauimus in annotationibus Claudiani de laudibus Serenæ uxoris Stiliconis ſuper illud, Redienſq; per undas Clœlia Tybrinas. g ℭ Donec Aruntẽ.&c.) De Aruntis Tarquini Superbi filii,& Iunii Bruti morte, præter ſupradictos,lege Val.Max.ca.6.5.& Ply.ca.10. de uiris illu. Id aũt accidit authore Plutar.in Publicola,pridie calen.Martias. a ℭ Latini quoq; Tarquinios aſſerebát.&c.)Hiſtoriæ hui⁹,authores ſunt Liui.2. ab ur. con. Diony.li.6.Plu.i uita Coriolani.Val.Max.lib.1.c.de miracu. Feneſt.ti.13.Ply.ca.16.&.17.de uiris illu.Lactan.ca.8.2.Eutro.c.11. primi.Oroſi⁹ ca.13.2. b ℭ Manilio Tuſculano.) ADuertendũ in

ecce & uirginum uirtus. Vna [c] ex obſidibus regi data, eluſa cuſtodia Clœlia [f] per patrium flumẽ equitabat. Et rex quidem tot, tantiſq; uirtutum territus monitis, ualere, liberoſq; eſſe iuſsit. Tarquinii tamdiu dimicauerũt, donec [g] Aruntẽ filiũ regis, manu ſua Brutus occidit, ſuperq; ipſo, mutuo uulnere expirauit. Plane quaſi adulterum ad inferos uſq; ſequeretur.

BELLVM LATINVM. Cap.XI.

LAtini [a] quoq; Tarquinios aſſerebát æmulatione, & inuidia, ut populus qui foris dominabatur, ſaltem domi ſeruiret. Igiť omne Latium [b] Manilio Tuſculano duce, quaſi in regis ultionẽ tollit aníos.

Apud Regilli lacum dimicatur, diu Marte uario, donec Poſthumius ipſe dictator ſig-num in hoſtes iaculatus eſt. Nouũ & ĩſigne cõmentũ uti peterentur curſu. Coſſus [c] eqtũ magiſter exuere frænos imperauit, & hoc nouũ, quo acrius incurrerent. Ea demũ atrocitas fuit prælii, ut ĩterfuiſſe ſpectaculo deos fama tradiderit. Duos [d] in candidis equis Caſtorẽ, atq; Pollucẽ, nemo dubitauit. Itaq; & imperator ueneratus eſt, [e] nactuſq; uictoriam, templa ꝑmiſit, & reddidit ſane quaſi cõmilitonibus deis ſtipendiũ. Hactenus ꝑ

peruulgatis Liuii exemplaribus, Tuſculanũ ducẽ Mamiliũ nominatum, apud aũt Diony.lib.6.Maniliũ, ſimiliter Ply.ca.16.de uiris illu.Maniliũ nominat. c ℂ Coſſus equitũ magiſter.&c.) Conſtat ex Liuio in.2.& Diony.in.6.in hoc bello, non Coſſum, ſed T.Ebutiũ fuiſſe equitũ magiſtrũ, is cũ uulneratus pugna exceſsiſſet.M Valeri⁹ ſuſcepit magiſtri equitum ducatum, quo perẽpto: T. Germinio, uł ut ĩ Liuio legit̃ T. Herminio, ea cura commiſſa eſt. Hic prim⁹ eqtũ adigit dimiſſo fræno. &c. Author Diony. uidet̃ igit̃ ex hoc legendũ nõ Coſſus ſed Germinus, uel Herminus. Non ignoramus id ipſum quoq; feciſſe Cor; Coſſum, ſed nõ in bello Latino, ſed ĩ eo bello qđ ꝯtra Fidenates geſtũ eſt, author Liui⁹ in.4.Magiſter equitum (inqt) & ipſe nouat pugnã equeſtrẽ, frenos ut detrahant equis imperat, & ipſe priceps calcarib⁹ ſubditis euectus effræno equo.&c. d ℂ Duos in candidis equis.&c. Hãc hiſtoriã ſcribunt fere oẽs, q mõ citati ſunt. Frontinus aũt c.11.1. Dicit hoc excogitatũ a Poſthũio ut exercitũ ſuũ animaret ad bellũ: Idẽ ſentit Cicero ſecũdo & tertio de natura deoꝝ. Simile uiſum eſt in ea nauali uictoria, qua duce Lyſandro, Athenienſes ꝯciderunt. Cice.de diuin.li.primo uide Iuſti. lib.20. DE Caſtore, & Polluce fratribus plena ſunt oĩa, lege quæ ſcribit Naſo.5.Faſt.ibi, At mihi pande precor, ubi Antonius Fanenſis præceptor quondã meus, plura congeſsit. Higinius.cap.23.2. Aſtronomicon narrat fabulã. Ply.ca.37.2.Seruius.2.Aen.ibi Tyndarida. Itẽ.6.Aenei.ibi Si fratrẽ pollux. DE his latii oppidis Ply. ca.5.3.& Strabo lib.5. Syllius in.8.ibi Faunigenæ ſocio. Plura Vir. 7 &.10.Aene. Soli.ca.8. e ℂ Pactuſq;, legendum eſt nactuſq;. DE

Algido ad hoc propoſitū.6.Faſto.ibi/ Scilicet hic olim. f ℭ Sora (quis credat)& Algidū terrori fuerunt.&c.)Naturæ proceſſus eſt, ut ab imperfecto ad perfectū ordinate procedat. Vrbis igit̄ Romæ uires a principio per exiguæ fuerūt & tenues. Non mirū igit̄ ſi eius res geſtæ nō magnæ fuerit ab initio Paruum inquit Horati⁹ i epſis parua decent. Scribit Ply.ca.11.16. Scandula ꝯtectā fuiſſe Romā uſq; ad bellū Pyrrhi ānis.470. Anno præterea ab urbe condi.243. Roma ubi plurimū uix uſq;.15 miliare poſſederat. Author Eutro.ca.11.primi. Hinc li.15.a Syllio dictū ē. Aſpice, nec longe repetā modo, Roma minanti impar Fidenæ, cōtentaq; creſcere Aſylo. Vrbis Romæ fuiſſe exiguas a pricipio uires, oſtendunt Virg.Hora.Oui.Tib.Proper.Martialis, Iuuenalis, Prudētius, item cæteri, quā rem nos in collectaneis noſtris in poetas, uti id genus alia, proſequimur copioſe. Quādo Romana res cœpit creſcere, docet Eutropius ca. primo ſecundi. g ℭ Peruicaciſsimi tamen Latinoꝝ.&c. Authores hiſtoriæ huius, Liuius lib.3. &.4.Diony.li.6.Val.Max.ca.4.4.Aug.ca.18.5.Ciui.Ply.ca.17.de uiris illu.Eutro.ca.11.primi.Oro.ca.13.2.Ply.c.3.18.naturalis hiſto-

libertate, mox de finibus cum eiſdem Latinis aſsidue, & ſine intermiſsione pugnatū eſt. Sora (quis credat) & Algidū terrori fuerunt. Satricū, atq; Corniculum, prouinciæ. De Veiis, & Bouillis pudet, ſed triumphauimus. Tibur nunc ſuburbanū, & æſtiuæ p̄neſte delitiæ, nuncupatis in Capitolio uotis petebant̄. Idem tunc Feſulæ, quod Taphrę nuper. Idē nemus Aricinū, quod Hercinius ſaltus. Fregellæ, quod Geſoriacū, quod Tigris, quod Euphrates. Coriolos quoq; (proh pudor) uictos adeo gloriæ fuiſſe, ut captū oppidū CN. Martius Coriolanus: quaſi Numantiā, aut Africā, nomini indueret. Extāt & parta de Antio ſpolia, quę mœnibus in ſuggeſtu fori capta hoſtium claſſe ſuffixit; ſi illa claſsis: nam ſex fuere roſtratę. Sed hic numerus/illis initiis/nauale bellum fuit. Peruicaciſsimi[g] tamen Latinoꝝ, Equi-

& Volſci fuere,& quotidiãi (ut ſic dixerim) hoſtes. Sed hos præcipue Lucius Quintius domuit, ille dictator ab aratro, qui obſeſſa, ac pene iam capta Marci Minutii conſulis caſtra, egregia uirtute ſeruauit. Mediũ erat forte tempus ſementis cum patriciũ uirum innixum aratro ſuo, lictor in ipſo opere de prehendit. Inde in aciẽ profectus, nequid a ruſtici operis immitatione ceſſaret, uictos/ more pecudum/ſub iugũ miſit. Sic expedi= tione finita / rediit ad boues rurſus triũpha= lis agricola. Fides numinum/qua uelocitate intra.xv. dies cœptum peractũq; bellum, prorſus ut feſtinaſſe dictator ad relictum opus uideretur.

BELLVM CVM HETRVSCIS: FA= liſcis, & Fidenatibus. Cap. XII.

ASidui[a] uero: & anniuerſarii hoſtes ab Hetruria fuere Veientes, adeo ut extra ordinariá manũ aduerſus eos pro= miſerit, priuatũq; geſſerit bellum gens una Fabiorũ ſatis, ſuperq; idonea clades. Cæſi apud Cremeram trecẽti & ſex, patricius ex= ercitus, &[b] ſcelerato ſignatur nomine, quæ

riæ. DE Lutio Quintio, lege quæ notaui de quarto ꝯſula. Honõ. apud Claudianũ ibi- Luſtratæ lictore caſæ, faſceſq; ſaligni. Sic eni legendũ eſt, nõ. faces, ut paſsim legit̃. DE dicta- toris dignitate, origie, atq; offi- cio, lege quos ci tauimus tit. 23. apud Feneſtellã ubi male citatur Eutro cap. 2. 1. p ca. 11. a ℭ Aſſi dui uero, & an- niuerſarii ho- ſtes ab Hetruria fuere Veientes. &c. Hiſtoriã ſex & trecentorũ Fa biorũ ſcribũt Li- uius lib. 2. Dio- ny. li. 9. Eutro. c. 11. 1. Oro. ca. 6. 2. Ply. ca. 14. de ui- ris illu. Gel. c. 21. 17. Euſe. li. tem- porũ, Ser. 6. Aen. ſup illud - Quo feſſum. Syl. li. 2. &. 7. Oui. 2. Faſt. ibi- Idibus agre ſtis. b ℭ Et ſce lerato ſignatur nomine. &c. DE hac porta, q̃ an- tea Carmẽtalis dicebat̃, lege O ui. ſecũdo Faſt. ibi Carmẽtis portæ. Fuit etiam Romæ ſceleratus uicus prope uicum Cyprium, ut author eſt Varro. Cauſam ponit

proficiſcentes in prælıū porta dimiſit.[c] Sed ea clades in gētibus expiata uictoriis, poſtq̄ per alios/atq; alios duces/robuſtiſsīa capta ſunt oppida, uario quidē euentu. Falıſcı ſe ſponte dediderunt. Cremati ſuo igne Fide⸗nates. Rapti funditus, deletiq; Veientes. Fa liſci cum obſiderenť, mira uiſa eſt fides im⸗peratoris, nec immerito, quod ludı[d] magı⸗ſtrum urbis proditorē cum his, quos addu⸗
a. l. ſubi to. xerat pueris, uinctū ſibi ultro remiſiſſet. Eā namq; Furius Camillus uir ſanctus, & ſapi⸗ens ſciebat uerā eſſe uictoriā, quæ ſalua fide & integra dignitate pararet. Fidenæ qa pa⸗res non erant ferro, ad terrorē mouendū fa⸗cibus armatæ, & dıſcoloribus ſerpentum in modū uitis furiali more proceſſerant, ſed habitus ille feralis euerſiōis omen fuit. Ve⸗ientium quanta res fuerit, indicat decennis obſidio. Tūc primū hyematū ſub pellıbus. Taxata ſtipendio hyberna, Adactus mıles ſua ſponte iureiurando niſi capta urbe non remeare. Spolia de Larte Tolūnio rege ad Feretriū reportata. Deniq; non ſcalis, nec irruptiōe, ſed cuniculo, & ſub terraneis do⸗lis peractū urbis excidıū. Ea deniq; uiſa eſt prӕde magnitudo, ut eius decimę Apollini Pythio mitterentur. Vniuerſuſq; po. Ro. ad direptionē urbis uocareť. Hoc tunc Veien⸗

Ouidius.6. Faſt. ibi⸗ Certa fides. c ℭ Sed ea Clades.:&c. Bellum cōtra Veios ge⸗ſtū ſcribit Liu. li. 4.&.5. Aug. c. 17. z.& ca. 17. 3. Ciuitatis & q mox ci tabunť. d ℭLudi magiſtrū.&c. Scribunt hāc hi⸗ſtoriā Liuı. in. 5. Val. Max. ca. 5. 6. Pluta. i uita Ca⸗milli. Ply. ca. 23. de uiris illu. Frōtinus c. 4. 4. Claudianus in Gildonem, Ductoſq; Camillus tranſ⸗murum pueros obſeſſæ reddi⸗dit urbi. Hic for taſſis nō ſibi: ſed urbi in Floro legendum eſt, uel ſubito, pro ſibi ultro Nam teſte Val. Max. ſenat⁹ cenſuit ut pueri in patriā remit⸗terētur. Qď hic de Fidenatibus, & Faliſcis ac ſpoliis Lartis Tolūnii, late Liui. lib, quarto ab urbe cōdita, & Marcus Cicero Philippica nona. Lege. Valerium Max,

tes fuere, nũc fuiſſe quis meminit? quæ reliquiæ? quodq́ ueſtigiũ? Laborat annaliũ fides, ut Veios fuiſſe credamus.

BELLVM GALLICVM. Cap. XIII.

HInc [a] ſiue inuidia deoꝝ, ſiue fato/ rapidiſsimus procurrẽtis imperii curſus, parũper Gallorũ Senonũ incurſione/ ſupprimit̃. Quod tẽpus populo Romano neſcio utrũ clade funeſtius fuerit, an uirtutis experimentis ſpecioſius. Ea certe fuit uis calamitatis, ut in experimentũ illatá putem diuinitus, ſcire uolẽtibus immortalibus diis an Romana uirtus/ imperiũ orbis mereret̃. GAlli Senones/ gẽs natura ferox: moribus incõdita, ad hoc/ ipſa corporũ mole, ꝑinde ac armis ingẽtibus adeo oĩ genere terribilis fuit/ ut plane nata ad hominũ interitum, urbiũ ſtragẽ/ uideret̃. Hi quondá ab ultimis terrarũ oris cũ cingerent oĩa oceano/ ingẽti agmine ꝓfecti, cũ iam mediá uaſtaſſent/ poſitis inter Alpes, & Padũ ſedibus, ne his qdẽ cõtenti, per Italiá uagabant̃. Tunc Cluſium Tuſcię urbẽ obſidebát. Vbi pro ſociis ac fœderatis pplus Ro. interuenit. Miſsis ex more legatis. Sed quod ius apud Barbaros? Ferocius agũt. Mouẽt exĩde certamẽ. Cõuerſis

titulo ſecundo 3. & Proper. 12. 4. lib. elegia. DE decimis Pythio a Romanis, miſſis, præter alios. Val. Max. ca. 2. 1. & cap. 6. 5. Plura Liui. li. 5. DE uera uictoria, lege quæ ſcribit Prudentius in principio. 2. ꝯtra Symachũ, plura in collectaneis noſtris in poetas ꝓpediem exituris i lucẽ. a ¶ HInc ſiue inuidia deoꝝ. &c.) Hiſtorici fere oẽs, q Romaná hiſtoriam ꝯſcripſerũt, hui9 belli memierũt. Liuius li. 5. Val. Max. ca. de Omnib9 lib. primo Pluta. ĩ Camillo Et ꝓble. 24. Ply. ca. 23. de uiris il. Gel. c. 17. 5. Aug. ca. 22. 2. & ca. 17. 3. Ciui. Vegeti9 ca. 28. 4. de re militari. Virg. 8. Aenei. ibi/ Atq́ hic Martia. in Diſtichis, Hæc ſeruauit. Oui. 6. Faſt.

igiť a Cluſio, Romáq; uenientibus, ad Alliá
flumé cũ exercitu Fabius cóſul occurrit. Nõ
Cremeræ fœdior clades. Itaq; [b] hunc dié, fa-
3 ſtis Roma dánauit. Fuſo exercitu, Galli mœ
nibus urbis appropinquabát. Erát nulla pe-
ne præſidia. Tum igiť, ſic ut nunq̃ alias/ap-
paruit uera illa Romána uirtus. Iampridem
maiores natu ampliſsimis uſi honoribus/
in forũ coeunt, ibi deuouéte põtifice, diis ſe
manibus conſecrant, ſtatimq; in ſuas quiſq;
ædes regreſsi ſicut in trabeis erát, & ampliſ-
ſimo cultu, in curulibus ſellis ſeſe poſueŕt,
ut cũ ueniſſet hoſtis, in ſua dignitate more-
renť. Põtifices aũt & Flamines quicq̃d religi
oſiſsimi in téplis erat partí í doliis defoſſa
terra recondũt, partim ípoſita plauſtris ſecũ
4 auferũt. Virgines ſimul ex ſacertotio Veſte
nudo pede fugiétia ſacra comitanť, tamé ex
cepiſſe fugiétes unus e plebe fertur. L. [c] Al-
binus: qui depoſitis uxore & filiis, uirgines
in plauſtrũ recœpit/adeo tum quoq; in ulti-
mis religio publica/priuatis affectibus ante
cellebat. Iuuétus uero, quam ſatis cõſtat uix
mille hoíum fuiſſe, duce Manlio/ arcé capi
tolini montis inſedit, obteſtata ipſum/quaſi
præſenté Iouẽ ut quéadmodũ ipſi ad defen-
dendũ templũ eius cõcurriſſent, ita ille uir-
tuté eoꝝ numine ſuo tuereť. Aderát interim

ibi/ Cincta premebantur. Ser. 8. Aenei. ſuper illud i ſummo cuſtos. b ℂ Itaq; hunc diem faſtis Romana damnauit. &c.) Pro hui⁹ rei noticia lege Pluta. pbl. z4. Adhũc quoq; locũ faciunt, q̃ ſcribũt Aul. Gel. cap. 17. quinti, & Macro. prio Saturnalium poſt mediũ. Hæc clades illata Róanis eſt, poſt idus quintiles, quas nũc iulias uocát author Plutar. uide Ser. ſeptio Aene. ſup illud, Quoſq; ſecans. Plura notaui in cõmenta. Claudiani i Gildoné ibi/ Tarquinios c ℂ L. Albinus &c.) Va. Max. c. 1 primi uocat hũc L. Aluanium ut in alterutro manifeſtus error ſit DE Manlio Capitolino dicam ca. z6. huius primi. DE Fabii põ

Galli, apertáq; urbẽ/primo trepidarũt qui ſubeſſet dolus, mox ubi ſolitudinem uidẽt, pari clamore & impetu inuadunt. Patentes 5
paſsim domos adeunt, ubi ſedẽtes in curulibus ſellis prætextatos ſenes, uelut Deos, Genioſq; uenerati, mox eoſdem poſtq̃ eſſe homines liquebat, alioquin nihil reſpondere dignãtes, pari uecordia mactãt, faceſq; tectis iniiciunt, & totã urbẽ igne, ferro, manibus ſolo exæquant. Sex menſibus barbari (quis crederet) circa montẽ unum pependerunt, nec diebus modo, ſed noctibus quoq; omnia experti. Cum tamen Manlius nocte ſubeuntes, clangore [d] anſeris excitatus, a ſumma rupe deiecit, & ut ſpem hoſtibus demeret, quanq̃ in ſumma fame, tamen ad ſpẽm fiduciæ, panes [e] ab arce iaculatus eſt. 6
Et ſtato quodã die per medias hoſtiũ cuſtodias, Fabium pontificem ab arce demiſit; q; ſolenne ſacrũ in Quirinali monte conficeret. Atq; ille per media hoſtiũ tela ĩcolumis religionis auxilio rediit, propicioſq; deos renunciauit. Nouiſsime cum iam obſidiõe ſua Barbaros fatigaſset, mille pondo auri receſſum ſuum uendicantes, idq; ipſum per inſolentiam cum ad iniqua pondera addito adhuc gladio, ſuperbe uictos increparent, ſubito aggreſſus a tergo Camillus adeo ce-

tificis ſacro præter ſupradictos, uide Va.Max.c. 1.primi. DE Genio deo, plura Cẽſorinus. ca.2. de die natali, & Ser.6.Aenei.uerſu.749.& Prudẽtius lib.ſecundo contra Symmachum. d ¶ Clãgore Anſeris.) Scribũt hoc idẽ oẽs, quos mox citabimus. Ply. ca.22. 10. & cap. 3.29. ponit huiꝰ rei cauſam. e ¶ Panes ab arce iaculatus.&c. Hiſtoriã iidem qui ſupra, explicant. Ob id factum, Romani poſt Gallorum receſſum, in Tarpeio monte, Ioui Piſtori aram conſtruxerunt. Rem, & rei cauſam, lege ſexto Faſtorum Ouidii ibi, Quem tu &c. Lege quoq; Frontinum c. 15. libri tertii: & Valeri. Max. ca. quarto ſeptimi.

cidit, ut omnia incendioꝝ ueſtigia / Gallici ſanguinis inundatione deleret. Agere gratias diis immortalibus pro ipſo tantæ cladis
7 nomine libet. Paſtoꝝ caſas ignis ille / & flāma / paupertatē Romuli abſcōdit. Incendiū illud quid egit aliud niſi ut deſtinata hominum, ac deoꝝ domicilio ciuitas non deleta, nō obruta, ſed expiata potius: & illuſtra uideatur? Igiť poſt aſſertā a Manlio, reſtitutā a Camillo urbē / acrius etiā: uehemētiuſq;, in finitimos reſurrexit. Ac primū omniū illam ipſam Gallicā gentē nō cōtentus mœnibus expuliſſe / cū per Italiā naufragia ſua latius traheret, ſic ꝑſecutus eſt duce Camillo, ut hodie nulla Senonū ueſtigia ſuperſint. Semel apud Anienem trucidati, cum ſingulari cer-
8 tamine / Mālius aureū torquē Barbaro inter ſpolia detraxit / unde[f] & Torquatus dictus eſt. Iterū Pontino agro / cum in ſimili pugna M. Val. inſidente galeæ ſatyria alite adiutus rettulit ſpolia, [g] dictuſq; eſt ipſe Coruinus. Necnō tñ poſt aliquot annos / oēs reliquias eoꝝ in Ethruria ad lacū Vadimonis / Dolobella deleuit / nequis extaret in ea gente, qui incenſam a ſe Romanā urbem gloriareť.

a. l. coruus

f ℭVnde & Torquatus. &c. De Torquati cognomine, Ply. ca. 28. de uiris illu. Liuius lib. 7. Hāc hiſtoriā eleganter ex Q. Claudii ſententia deſcribit Aul. Gel. c. 13. 9. Val. Max. ca. 2. 3. Meminit Virg. circa finē. 6 uide ibidē Ser. uerſu. 824. Itē. 8. Aene. Vir. uerſu 652. & Eutro. ca. primo, ſecundi.

g ℭDictuſq; eſt ipſe Coruinus.) Lege apud Liui. 7. ab ur. con. Va. Max. ca. 2. 3. Ply. c. 29. de uir. illu. Eutrop. cap. 1. 2. Oro. ca. 6. tertii Alii fere oēs, nō Satyrā auē, ſed coruū fuiſſe dicunt. Vel Satyra genus corui eſt. Legi in uetuſto exemplari ſacro alite nō Satyria Eſt enim coruus Phœbo ſacer ales. Ob id factum, Valerius hic annorum trium & uiginti, cōſul factus eſt, authores Liuius in ſeptimo, & Eutropius ca. 1. 2. Hiſtoriam de Dolobella, qui Gallos deleuit, ſcribit Eutro. cap. primo ſecundi, & Oroſius cap. 20. ſecundi.

a ℭ CONuerſus a Gallis. &c.) De hoc bello lege Liuiū lib. 8. Val. Max. ca. 2. 2. ca. 9. 6. & ca. 3. 9. Gelli. ca. 13. 9. Plutar. c. 22. Parale. Eutr. c. 1. 2. ſic inquit Latini, qui noluerūt milites dare, hoc quoq; a Romanis exigere cœperunt, ut unus conſul ex eoꝝ, alter ex Ro. populo crearetur. Quod cum eſſet negatū, bellum contra eos ſuſceptum eſt. Oroſius cap. 9. 3. dicit hoc bellū latinis rebellantibꝰ illatū anno. 409. ab urbe condita lege Ply. cap. 26. &. 28. de uiris il. b ℭ Cum alter cōſulū filiū ſuū &c. Hiſtoriā hāc ſcribūt oēs, qui ſupra. Plut. aūt dicit ubi ſupra, hoc accidiſſe bello Sānitico. Pulchre hanc hiſtoriā ſcribit Gel. c. 13. 9. ex ſentētia Clau. Quadrigarii. Meminit Euſeb. lib. temporꝝ. Idem prius fecerat Epaminūdas Thebanoꝝ dux, cum aduerſus Lacedæmonios belligerabat. Plutar. ca. 21. Parale. c ℭ Alter quaſi monitu deoꝝ. &c.) Authores hiſtoriæ qui mox citati ſunt. Plutar. ca. 33. Parale. dicit hoc accidiſſe in bello contra Albanos. Val. Max. ca. 6. 5. Ply. ca. 5. 22. & ca. 2. 28. naturalis hiſtoriæ. Ply. minor ca. 26. de uiris illu. Augu. ca. 20. 4. & ca. 18. 5. Ciui. uide Frontinū ca. 5. 4. Iuue. Saty. 8. ibi: Plæbeiæ Decioꝝ. &c. Meminerunt Virgil. 6. Aeneí. & Claudia. de quarto conſulatu Hono. ubi plura annotauimus. Seruius. 6. Aene. ibi. Quin decios, Decii (inquit) duo fuerūt, qui Mures dicti ſunt. &c. Liuius etiā lib. 8. Decium Murem nominat. Oroſius ca. 9. 5. Mureniā niſi ſit littera

BELLVM LATINVM. Cap. XIIII.

CONuerſus [a] a Gallis ī Latinos, Malio Torquato, Decio Murena cōſulibus, ſemper quidē æmulatione imperii & magiſtratuū infeſtos, tum uero contēptu urbis incenſæ, cum ius ciuitatis, partem imperii, ac magiſtratuū poſcerent, pari imperio, atq; iam amplius q̄ congredi auderent, quo tempore quis ceſſiſſe hoſtem mirabit̃, cum [b] alter conſulū filiū ſuum, quia contra imperiū pugnauerat, quis uictorē occiderit quaſi plus in imperio eſſet, q̄ ī uictoria. Alter [c] quaſi monitu deoꝝ capite uelato primū ante aciē, diis manibus ſe deuouerit, ut in cōfertiſsima ſe hoſtiū tela iaculatus, nouū ad uictoriā iter ſanguinis ſui ſemita aperiret.

a. l. mus

deprauata. Ply. ca. 36. etiã Murenam momẽti, ſed res momẽti minimi. Deuouendi formulã, ponit Liuius lib. 8. ab urbe con. Ply. c. 2. 28. dicit extare deuotiõis carmen. a ℭ A LAtinis aggreſſus eſt gentem Sabinoꝝ. &c.) Huius belli tanq̃ parui momẽti pauci meminerunt, lege Ply. ca. 33. de uiris illu. & Oroſium c. 20. 3. Dentati nomẽ unde ſumptũ ſit, docet Ply. ca. 16. 7. Plura annotaui m⁹ ſupra caput. 4. Iulii Soli. De Sabinis populis lege Ply. ca. 12. 3 & Sylliũ. li. 8. ibi Ibant. &c. De Sabinoꝝ rurſus nomine, non oẽs idem ſentiũt, ui de Sylliũ uerſu 337. & inde libri octaui. Ibant & læti pars. &c. Ad de q̃ ſcribit Frõtinus titu. 3. li. 4. a ℭ PRECibus deinde Campaniæ motus. &c.) Prima pars capitis huius, de p̃cibus ſcilicet & de ditione Campanoꝝ, habet a Liuio lib. 7. Reliquum habet lib. 9. ab urbe cõdita. b ℭ Terraꝝ pulcherrima Campania. &c. Campaniæ laus, ſumpta eſt ex ca. 5. 3. Ply. Solino ca. 8. Strab. lib 5. Eutro. ca. 1. 2. Eleganter Syllius Cãpaniæ laudes cecinit lib. 8. Iam uero quos diues opum, quos diues auorum, Et toto dabat ad bellum Cãpania tractu. &c.

BELLVM SABINVM. Cap. XV.

A Latinis [a] aggreſſus eſt gentem Sabinoꝝ, qui ĩmemores factæ ſub Tito Tatio affinitatis, quodam cõtagio belli ſe Latinis adiunxerunt. Sed Curio Dentato conſule, omnẽ eum tractũ / qua Nar ambit: fonteſq; Velini Adriatico tenus mari, igne, ferroq; uaſtauit, qua uictoria tantũ hoĩum, tantũ agroꝝ redactũ in poteſtatẽ, ut in utro plus eſſet, ne ipſe poſſet exiſtiare q̃ uicerat.

BELLVM SAMNITICVM. Cap. XVI.

P Recibus [a] deinde Cãpaniæ motus nõ pro ſe: ſed quod eſt ſpecioſius, pro ſociis Sãnitas inuadit. Erat fœdus cum utriſq; percuſſum, ſed hoc Campãi ſanctius, & prius oĩum ſuoꝝ deditione fecerunt. Sic ergo Romanus, bellũ Samniticũ tanq̃ ſibi geſsit. Omniũ non modo Italia, ſed toto orbe terraꝝ [b] pulcherrima Cãpaniæ pla-

De his populis, plura Ply. cap. 5. &. 12. 3. Pro his, quæ de liberi, & Cereris certamine, dicunt a Floro, lege fabellã quã pluribus carminibus canit Sylius li. 7. Bellorum punicorum ibi, Haud fas Bacche tuos. c ℭ Hos tamen quinquaginta annis. &c. Eutro. ca. primo ſecundi, & Paulus Oroſius c. 20. 3. ſcribunt Samniticum bellum per annos nouẽ & quadragita actũ ſublatũq; eſſe. Aliter multo Appianus, Vltimi (inquit) Sãnites erunt, qui Ioniũ incolũt, & magno, difficiliq; bello per annos octuaginta conflictati ſunt. &c. Sẽtentia Appiani uidetur uerior, propter quatuor & uigiti triumphos de Samnitibus habitos. d

ga eſt. Nihil mollius cœlo, deniq; bis floribus uernat, nihil uberius ſolo, ideo Liberi, Cereriſq; certamen dicit. Nihil hoſpitalius mari. Hic illi nobiles portus, Caieta, Miſenus, & tepentes fontibus Baiæ. Lucrinus, & Auernus, quædam maris ocia. Hic amicti uitibus montes, Gaurus, Falernus, Maſsicus, & pulcherrimus oĩm Veſuuius Aetnęi ignis imitator. Vrbes ad mare, Formiæ, Cumæ/Puteoli/Neapolis/Herculaneũ, Pompei/ & ipſa caput urbiũ Capua quondã ĩter tres maximas/Romam Carthaginemq; numerata. Pro hac urbe, iis regiõibus popl'us Ro. Samnitas inuaſit, gentẽ ſi opulentiam quæras, aureis, & argẽteis armis, diſcolori ueſte, uſq; ad ambitũ armatã. Si inſidiarum fallaciam, ſaltibus feræ, & montiũ fraude graſſantem. Si rabiẽ, ac furorẽ, ſacratis legibus, humaniſq; hoſtiis in exitiũ urbis agitatã. Si pertinaciã, ſexies rupto fœdere, cladibuſq; ipſis animoſiorem. Hos [c] tamen quinquaginta annis per Fabios, & Papirios patres eorũq; liberos ita ſubegit: ac domuit, ita ruĩas ipſas urbiũ diruit, ut hodie Samniũ in ipſo Sãnio requiratur, nec facile appareat materia quatuor & uiginti triũphorum. Maxĩe tñ nota & illuſtris ex hac gente clades apud [d] Caudinas furcas, Veturio, Poſthumioq; conſu-

a. l. amici.

ℭ APud Caudinas Furcas, &c.) Hiſtoria habetur a Liuio lib. 9. Val.

libus accepta eſt. Clauſo enim per inſidias intra eum ſaltum exercitu, unde non poſſet euadere, ſtupens occaſione tanta dux hoſtium Pontius, Herenniũ patrẽ conſuluit, & ille mitteret oẽs, uel occideret. Sapienter ut ſenior ſuaſerat. Hic armis exutos mittere ſub iugũ maluit ut nec amici forent beneficio, & poſt flagitium hoſtes magis. Itaq; & conſules ſtatim magnifice uoluntaria deditione, turpitudinẽ fœderis dirimunt, & ultionem flagitans miles Papirio duce (horribile dictu) ſubiectis enſibus per ipſam uiã ante pugnam furit, & in congreſſu arſiſſe omnium oculos, hoſtis author fuit, nec priùs finis cædibus datus, q̃ iugum & hoſtibus & duci capto, repoſuerunt.

Max. ca. 1. 5. c. 2. 7. Plutar. c. 6. Parale. Ply. c. 30. de uiris illu. Aug. c. 17. 3. Ciui. Luca. in. 2. Nota ſunt quæ Eutropi. & Oro. de hac ipſa clade ſcribũt. Lege q̃ ſcribit Cic. 3. officiorũ. Geſta ſunt aũt hæc anno. 426. ab urbe cõdita authore Oroſio ca. 15. li. 3. a ℭ HACtenus P. R. &c.) Quæ hoc ca. cõtinenť, ſcribit Liuius lib. 9. & 10. ab ur. con. Oro. ca. 20. 3. Eutro. c. 1. 2. Geſtum aũt eſt bellũ hoc, anno. 450. ab urbe condita, ut dicit Oroſi. Euſebius aũt dicit geſtum Olym. 117. Meminit Aug. cap. 17. 3. Ciuita. DE duodecĩ Ethruriæ populis, ſupra ca. 5. De Calydonio, & Hercinio ſaltu, infra capi. 10. & 12. 4. b ℭ Quatuor

BELLVM HETRVSCVM: ET Samniticum. Cap. XVII.

HActenus[a] populus R. cum ſingulis gentium, mox aceruatim tamen ſic quoq; par omnibus. Hetruſcorũ. xii. populi in id tempus incitati, antiquiſsimus Italiæ populus Samnitiũ, reliqui in excidium Romani nominis repente coniurãt. Erat terror ingens tot ſimul, tantorũq; populorũ. A latere Hetruria ĩfeſta[b] quatuor agminũ ſigna

a. l. late per Hetruriã.

agminũ ſigna. &c.) In hoc enĩ bello quatuor florentiſsimi populi

uolitabãt. Ciminius interim ſaltus ĩ medio, ante ĩuius plane quaſi Calydonius, uel Hercinius adeo tunc terrori erat ut ſenatus conſuli denunciaret: ne tantum periculi ingredi auderet. Sed nihil horum terruit ducẽ, quin fratre præmiſſo exploraret acceſſus. Ille p̃ noctẽ paſtorio habitu ſpeculatus oĩa/refert tutum iter. Sic Fabius Maximus periculoſiſſimũ bellũ, ſine periculo explicauit. Nam ſubito in conditos atq; palantes aggreſſus eſt, captiſq; ſuperioribus iugis / ĩ ſubiectos ſuo more detonuit. Ea nãq; ſpecies fuit illius belli, quaſi in terrigenas e cœlo, ac nubibus tela mitterent. Nec incruenta tñ illa uictoria, nam oppreſſus in ſinu uallis alter cõſulum Decius[c] more patrio deuotũ diis manibus obtulit caput, ſolennẽq; familiæ ſuæ cõſecrationẽ in uictoriæ precium redegit.

BELLVM TARENTINVM, ET cũ Pyrrho rege. Cap. XVIII.

SEquitur[a] bellum Tarentinũ, unum quidẽ titulo, & nomine, ſed u.ctoria multiplex. Hoc enim Campanos, Apulos, atq; Lucanos, & caput belli Tarẽtinos,

ꝯtra Romanos fuerunt. Hetruſci, Vmbri, Sãnites, Galli. Oroſi⁹. ubi ſupra. De hoc Fabio, qui primus Max. in ea familia dictus eſt, Ply. c. 22. de uiris illu. Va. Max. ca. 1. 2. DE Ciminio mõte, plura Liui. li. 9. Frontinus ca. 2. 1. & ca. 1. 2. Fabulam quandã de hac re narrat Seruius. 7. Aene. ibi Et Cimini cum Monte lacum. c ℂ Decius more patrio &c. De huius Decii deuotione præter ſupradictos, lege Ply. ca. 27. de uiris illu. Pluta. ca. 53. Paral. Val. Max. c. 6. 5. Aug. ca. 18. 5. Ciui. lege notatã. c. 14. ſupra. Lege inſuper quæ ſcribit Cice. primo de diui. ante medium. Vide quæ cap. 14. ſupra annotata ſunt. a ℂ SEQVItur bellũ Tarentinũ. &c. De bello Tarentino ſcribit Flo. abbreuiator Liuii, li. 12. 13. 14. Val. Max. ca. 1. 2. Ply. de uiris illu. ca. 35. Plutar. in uita Pyrrhi Aug. c. 17.

idem totam Italiam, & cum iſtis o:bus Pyrrhum clariſsimũ Græciæ regem, una ueluti ruina pariter inuoluit; ut eodẽ tempore & Italiam conſummaret, & tranſmarinos triumphos auſpicaretur. Tarentũ Lacedæmoniorum opus, Calabriæ quondã, & Apuliæ, totiuſq; Lucaniæ caput, cum magnitudine, & muris, portuq; nobili, tũ mirabili ſitu. Quippe in ipſis Adriatici maris faucibus poſitũ in oẽs terras Hiſtriã, Illyricũ Epyrũ, Achaiam, Aphricam, Siciliã, uela dimittit. Imminet portui ad proſpectũ maris poſitũ, urbis Theatrũ, quod quidẽ cauſa miſeræ ciuitati fuit omniũ ſuarum calamitatũ. Ludos forte celebrabãt, cum remigantes littori Romanas claſſes inde uidẽt, atq; hoſtẽ rati, emicãt, ſine diſcrimine inſultant, qui hũt, aũt unde Romani nec ſatis norant. Aderat ſine mora querelam ferens legatio: hanc [b] quoq; fœdius per obſcœnam, turpẽq; dictu contumeliam uiolant, & hinc bellũ, ſed apparatus horribilis, cum tot ſimul populi pro Tarentinis conſurgerẽt, o:buſq; uehemẽtior Pyrrhus, qui ſemigræcã ex Lacedæmoniis conditoribus, ciuitatẽ uindicaturus, cum totis uiribus Epyri: Theſſaliæ: Macedoniæ: [c] incognitiſq; in id tempus Elephantis, mari, terra, uiris, equis, armis, addito inſuper ferarum terrore,

3. Ciui. Oroſius ca. 2. 4. Eutr. c. 12. Tarenti origi nem, ſitum: potentiã. &c. lege apud Strab. lib. 6. Et Ply. ca. 16. 3. Syl. lib. 12. ibi, Verterat. Quando, & a quibus conditũ, Euſe. li. temporũ. Quo aũt tẽpore hoc bellũ geſtũ eſt, docent Gel. ca. ult. 17. & Ply. ca. 6. 8. b ℭ Hanc quoq; p obſcœnam contumeliam. &c.) Hãc cõtumeliam põit Valeri. Max. ubi ſupra. Vnus eni Ro. legatorum urina inter cæteras ɔtumelias, aſperſus ẽ. Nec de his q̃ paſsi ſunt con queſti ſũt, neq; d ultra, ac mandatum eſſet loquerentur. c ℭ Incognitis in id tẽpus Elephantis. &c.) De Elephãtis plura Ply. in principio. 8. Soli. ca. 38. Ambro. ca. 5. 6. Hexame.

ueniebat. Apud Heracleā, & Cāpaniæ flu-
uium Lyrim Leuino cōſule, prima pugna,
quæ tam atrox fuit, ut Ferentanæ turmæ prę
fectus inuectus in regem turbauerit, coege-
ritq́ proiectis inſignibus, prælio excedere.
Factū erat, niſi elephanti conuerſo in ſpe-
ctacula bello / pcurriſſent, quorum tum mag-
4 nitudine, tum deformitate, & nouo colore
ſimul, ac ſtridore conſternati equi incogni- a. l. odo re.
tas ſibi belluas / amplius q̄ erant ſuſpicaren-
tur: fugam: ſtragemq́ late dederunt. In Apu
lia: deinde apud Aſculum / melius dimicatū
eſt. Curio: Fabricioq́ conſulibus. Iam quip-
pe belluarum terror exoleuerat, & Caius Mi-
nutius quartæ legionis haſtatus, unius pro-
boſcide abſciſa / mori poſſe belluas oſten-
derat. Itaq́ & in ipſas, pila congeſta ſunt, &
in turres uibratæ faces, tota hoſtiū agmina
ardentibus ruinis operuerunt, nec alius cla-
di finis fuit, q̄ nox dirimeret: poſtremuſq́
fugientium ipſe rex a Satellitibus humero
5 ſaucius in armis ſuis referret. Lucaniæ ſu-
prema pugna ſub Aruſinis (quos uocant)
campis, ducibus iiſdē, qui ſuperius: ſed tūc
tota uictoria exitū, quē datura uirtus fuit, ca
ſus dedit. Nam productis in primam aciem
rurſus Elephantis, unū ex his pullū adacti
in caput teli grauis ictus auertit, qui cū per

ri. Ply. ca. 6. 8. aſſerit Italiā primū uidiſſe Elephantes Pyrrhi regis bello, & boues Lucas appellaſſe, quoniā in Lucanis prio uiſi ſūt anno urbis cōditæ. 472. Ply. c. 13. 3. Aſculum nō in Apulia, ſed Piceno collocat. Idē dicit Florus ca. 19. huius. Videť igitur ſupfluū eſſe In Apulia, uel ſic ſub diſtinguendum, in Apulia, deinde apud Aſculū. &c. Plutar. dicit tertiā cum Pyrrho pugnā fuiſſe apud Beneuētū nullam de Aruſinis campis faciens mentionem. Quid ſi Fruſinis legas unius tm̄ lr̄æ mutatione. Eſt enī Fruſinum Italiæ oppidū a Fundis nō longe diſtans, Syllius in octauo ſic meminit, Sueſſa atq́ duro Fruſinū

ſtragem ſuoꝝ pcurreus ſtridore quereret,
mater agnouit, & quaſi uindicatura exiluit,
tum oĩa circa quaſi hoſtilia graui timore ꝑ
miſcuit, ac ſic cædem feræ/quæ primã uicto
riã abſtulerant, ſecundã parẽ facerent: tertiã
ſine cõtrouerſia tradidere. Nec uero tantum
armis, & in campis, ſed cõſiliis quoq̃/& do
6 mi, & intra urbẽ cum rege Pyrrho dimicatũ
eſt. Quippe poſt primam uictoriã rex calli
dus ĩtellecta uirtute Romana, ſtatim deſpe
rauit armis, ſeq̃ ad dolos contulit. Nam in
teremptos cremauit, captiuoſq̃ indulgẽter
habuit, & ſine ꝓcio reſtituit. Miſſiſq̃ [d] deĩde
legatis in urbẽ, omni modo adnixus eſt, ut
facto fœdere in amicitiã reciperet. Sed bel
lo:& pace/foris/& domi, oẽm in partẽ Ro
mana uirtus tum ſe ꝓbauit, nec alia magis/
q̃ Tarentina uictoria, oſtendit populi Ro
mani fortitudinẽ, ſenatus ſapientiã, ducum
magnanimitatẽ. Qui nam illi fuerunt uiri,
quos ab Elephantis primo prælio obrutos
7 accipimus? oĩm uulnera in pectore, quidã
hoſtibus ſuis immortui, oĩm in manibus en
ſes, & relictæ ĩ uultibus minæ, & ĩ ipſa mor
te/ira uiuebat. Quod adeo Pyrrhus miratus
eſt, ut diceret. O [e] quã facile erat orbis impe
rium occupare, aut mihi Romãis militibus,
aut me rege Romanis. Quæ aũt eorum, qui

h..d ĩ bellis aratro. Hæc monendi cauſa dicta uolumus. Idẽ Plutar. non Leuinũ ſed Albinũ conſulem nominat. Idẽ præfectũ Ferentanæ turmæ (ſic enim legendum eſt) Eplacũ uocatũ dicit, ac dum pugnat cõfoſſum a Græcis In quibuſdã uetuſtis Flori exẽplaribus præfectus hic obſidius nominatur. d

ℭ Miſsiſq̃ Legatis. &c.) Huius legationis præter cæteros meminerũt. Ply. ca. 24.7. Soli. cap. 7. Cice. 1. Tuſcula. queſti. e

ℭ O quam facile. &c. Deeſt dato, ut legatur ſic, aut mihi Romanis militib⁹, aut me rege Romanis dato: ex uetuſto exemplari. Clarius Eutropi. & Ply. minor ubi ſupra. De Angue Lerneo, ideſt

ſuperfuerunt in reparando exercitu feſtina-
tio? cū Pyrrhus, uideo me inquit plane Her
culis ſydere procreatū, cui quaſi ab angue
Lærneo tot cæſa hoſtiū capita/ de ſanguine
ſuo renaſcunt. Qui aūt ille ſenatus fuit? cū
perorante[f] Appio Cæco pulſi cum mune-
ribus ſuis ab urbe legati. Interrogati a rege 8
ſuo quid de hoſtiū ſede ſentirent. Vrbē tem
plum ſibi uiſum, Senatū[g] regū eſſe confite-
rētur. Quales porro ipſi duces uel in caſtris
cum medicū[h] uenale regis Pyrrhi caput af a. l. offerētē.
ferētē Curius remiſit? Fabricius oblatam ſibi
a rege imperii partē/ repudiauit. Vel in pa-
ce? cum Curius fictilia[i] ſua Sānitico præfer-
ret auro? Fabritius decē pondo argenti, cir-
ca[k] Ruffinum conſularē uirū: quaſi luxuriā

Hydrā quā peremit Hercules, legē Seruiū. 6. Aenei. Virg. ſuper eū uerſum, Et centum geminus quo loco fabulæ explicat rationem. f ℭ Cum perorante Ap. Clau. Cæco. &c. Sic enim legendū eſt. Hiſtoriam hanc præter ſupradictos, lege apud Val. Max. ca. 14. 8. Ply. ca. 34. de uiris il. Plut. in Pyrrho recitat hui⁹ Ap. orationē, quam ad ſenatū habuit. Lege Cice. in Catone maiore Ouidius. 6. Faſt. Appi⁹ ē author, Pyrrho qui pace negata, Multū animo uidit, lumine captus erat. g ℭ Senatum regnū eſſe confiterent. &c. De hac reſponſione ſic ait Plutar. Cyneas Pyrrho retulit cum multa alia, tum Senatū Romanum: multoꝶ regum ſibi conſeſſum uideri. Videt igit non regnū ſed regū legendū, uide Eutrop. ca. 1, 2. h ℭ Venale caput. &c) Hanc hiſtoriam p̄ter cæteros lege apud Val. Max. ca. 5. 6. & latius apud Ge. ca. 8. 3. Frontinū ca. 4. li. 4. Dictus aūt eſt medicus hic Timochares. Multa Cic. officioꝶ. 3. De Curio, & Fabri, plura apud Claudi. 1. in Ruff. & de quarto ꝯſulatu Honorii. Contentus honeſto Fabricius paruo ſpernebat munera regū pauper erat Curius reges cum uinceret armis, Pauper Fabricius Pyrrhi cum ſperneret aurū. i ℭ Fictilia ſua Sānitico p̄ferret auro. &c.) Hanc hiſtoriā ſcribūt paſſim oēs. Lege Val. Max. ca. 3. 4. Gelliū ca. 14. 1. Ply. ca. 12. 53. Aug. ca. 18. 5. Ciui. Plura in annotationib⁹ Claudi. ex Iuuen. Virg. cæteris. k ℭ Circa Ruffinū ꝯſu. 6. &c.

censoria grauitate damnaret? Quis ergo mi
reť his moribus, uirtute militū / uictorē po-
pulū R. fuiſſe? unoq; bello Tarētino intra
quadrienniū maximā partē Italiæ, fortiſsi-
o mas gentes, opulentiſsimas urbes, uberri-
maſq; regiones in deditionē redigiſſe? Aut
qd adeo fidē ſuperet? qm̄ ſi principia belli
cum exitu conferanť uictor primo p̄lio Pyr-
rhus/totā trementē Italiā, Campaniā. Lyrim
Fregellaſq; populatus. Prope captā urbem
a præneſtina arce ꝓſpexit, & [l] a uigeſimo la
pide oculos trebidæ ciuitatis fumo, ac pul-
uere impleuit. Eodē poſtea bis exuto caſtris
bis ſaucio, & in Græciā ſuam trans mare, ac
terras fugato/pax: & quies, & tanta adeo de
opulentiſsimis tot gentibus ſpolia, ut uicto
riam ſuā Roma nō caperet. Nec [m] enim ul-
lus pulchrior in urbē, aut ſpecioſior trium-
10 phus intrauit, cum ante hūc diē nihil niſi pe-
cora Volſcoꝝ: greges Sabinoꝝ, carpenta
Galloꝝ: fracta Sānitū arma/ uidiſſet. Tum
aūt ſi captiuos aſpiceres. Moloſsi, Theſſa-
li, Macedones, Brutius, Apulus, atq; Luca-
nus. Si pōpas, aurū, purpura: ſigna: tabulæ:
Tarētinęq; delitię. Sed nihil libētius pop̄lus
R. aſpexit, q̄ illas, quas timuerat cū turribus
ſuis belluas, q̄ nō ſine ſenſu captiuitatis ſū-
miſsis ceruicibus / uictores equos ſeq̄banť.

Hiſtoria habeť a Floro. 14. abbre. Liuianarū. Val. Max. ca. 4. z. Gel. ca. 8. 4. Dicit aūt idem Gel. c. ultimo. 17. hunc Ruffi. fuiſſe bis ꝯſulē, atq; antea dictatorē. Flor⁹ lib. 14. abbreuiationū. Flumē Lyrim, nomīat Plutar. Sirien. Sed tam in Floro, q̄ in Pluta. Sirin legēdū uideť Ply. ca. 11. 3. De Lyri flumine paſſim oēs. l ℭ A uiceſimo lapide. &c. Plutar. ait. Tantum eni ꝓceſsit, ut non amplius trecentis ſtadiis Roma abeſſet, hoc enim factū eſt mox poſtq̄ Leuinus uictus ab eo fuerat. m ℭ Nec ull⁹ triūphus. &c. De ritu triumphantium, ſcripſi in annota. 6. conſula. Hono. in Clau. Lege Syl. li. ultimo. Multa Phil. epiſtola. 12.

29.ep̄laꝝ.& Conuiui.2.Adeas ea loca, q̄ in Plyniano indice; ꝯſignauimus, plura in collectaneis noſtris in poetas reperies nō ingrata. DE ſenſu, & de docilitate Elephantoꝝ, Ply.ca.3.&.5.8. Lege Ariſt.9.naturæ animaliū, & Strabonē lib.15. a ¶ OMNIS mox Italia. &c.) Quæ hoc capite ſcribit Flo.habenſ.15.abbre. Liuia. Itē Eutro. c. 2.2. Signanter Oro. ca.5.4. Vide Frōtinū ca.12.1. De Picēo lege Ply. ca.13.li.3.& Syliū li.8. ibi Quid qui picenæ. b ¶ Tellurē deam ꝓmiſſa æde pla. &c.) Vetuſtiſſimus Græcorum Miliſſeus, Iouis nutritor, Tellurem Vrani uxorem colere inſtituit, lege Lactātium ca. 22. primi. DE eius ī urbe Ro. æde, Plyni.cap.6.34.Val. Max.ca.3.6.Multa Aug.lib.4.Ciui.Et Oui.4.Faſt. Plura Macro.primo Satur. Ob plurima erga homines Telluris beneficia, eam deā eſſe, pro deaq; coli oportere, ſtatuit uana gentilitas, uide Plyni. ca.65.2. Senecam tertio naturaliū queſtionū, diuum Ambro.ca.9.3.Hexame.Lucretiū.2. de reꝝ natura ī principio, tellus habet.&c. a ¶ SALENtini.&c. Hoc bellū ſcribūt Flo.15. abbr. Ply. ca.40.de uir.illu.Eutro.ca.2.2. DE pale dea abūde omnes, lege tamē Oui. 4.Faſt.ibi Nox abiit. Plura Serui.3.Geor. & Soli. circa principium quo loco plura annotauimus. DE Salentinis, & picentibus populis Ply.ca.12.&.13.3.naturalis hiſtoriæ.

BELLVM PICENTE. Cap. XIX.

OMnis[a] mox Italia pacē habuit Quid enim poſt Tarētum auderet? niſi ꝙ ultro pſequi ſocios hoſtiū placuit. Domiti hinc Picentes, ſed Caput gentis Aſculū Sēpronio duce, q tremente inter præliū cāpo Tellurē[b] deā, promiſſa æde placauit.

BELLVM SALENTINVM. Cap. XX.

SAlentini[a] Picētibus additi, caputq; regionis Brunduſiū inclyto portu M. Attilio duce. Et in hoc certamine uictoriæ preciū templū ſibi paſtoria Pales, ultro popoſcit.

BELLVM VOLSINENSE. Cap. XXI.

a ¶ POSTREmi Italicorum.&c. Quod hic ſcribit Flo. lege apud Va. Max. ca. 1.9. Ply. de uir. illu. ca. 36. Oroſiũ ca. 6.4. Ply. ca. 36. de uir. illu. uocat ducẽ hunc non Fabiũ Gurgitem, ſed Deciũ Murenam. SEruorum tractatus habetur primo Satur. Macro. & c. 8.6. Val. Max.

POſtremi[a] Italicorum in fide manſere Volſini, opulentiſsimi Ethruſcorum implorantes opẽ aduerſus ſeruos quondã ſuos, q libertatẽ a dominis datã, ĩ ipſo erexe rãt, tranſlataq́ ĩ ſe rep. dñabant. Sed hi quoq; duce Fabio Gurgite/pœnas dederunt.

Idem feciſſe Scytarum ſeruos ſcribunt Herodot[9] lib. 4. Iuſti. lib. 2. Val. Flacc[9]. 6. Argõautico. Claudia. primo in Eutro. Cõſcia ſuccumbẽt audito uerbere terga, Ut Scytha poſt multos rediens exercit[9] annos, Cũ ſibi ſeruiliſq; finib[9] obuia pubes Irer, & arceret dños tellure reuerſos. &c.

DE SEDITIONIBVS. Cap.XXII.

HAec[a] eſt ſecunda ætas populi R. & quaſi adoleſcẽtia, qua maxĩe uiruit & quodam flore uirtutis exarſit, ac fremuit. Itaq; quædam adhuc ex paſtoribus feritas/ quiddã ſpirabat indomitũ. Inde eſt quod exercitus Poſthumiũ imperatorẽ inficiantem, quas promiſerat prædas, facta in caſtris ſeditione lapidauit. Quod ſub Appio Claudio noluit uincere hoſtẽ, cum poſſet. Quod duce Volerone[b] detractantibus plæriſq; militiã, fracti cõſulis faſces. Inde q; clariſsĩos

a ¶ HAEC eſt ſcđa ætas populi Ro. &c. De Seditionib[9]: extat ca. 7.9. Val. Max. plura tiru. 2. lege ſcđa primi di geſtorum. DE Poſthumio impa. lapidato in caſtris late Liui. 4. ab ur. con. DE Ap. Clau. Idẽ Liui. li. 2. Et Val. Max. ca. 3.9. Diony. Halicar. lib. 9. antiqtatum Romanarum. b ¶ Valerio Nerone. &c. Fuiſſe lætale odiũ inter Clau. Neronẽ, & Liuiũ Salinatorem, docent Val. Max. ca. 4.2. ca. 2.4. & ca. 3.9. Liui. lib. 28. Ply. ca. 50. de uir. illu. Item cæteri. Sed quoniã Clau. Nero, non Valerius Nero dictus eſt. Præterea, nõ legit̃ inter Clau. Neronis acta quando, & quomodo faſces fracti fuerint, iccirco Volerone legendum

eſt, ex paucaꝝ enim litteraꝝ adiectione facile locus hic potuit deprauari, quē locū antea ut plæraq; alia, noſter Cuſpinianus, reſtituit. Hanc Voleronis hiſtoriā abunde Liuius ꝓſequit̃ in ſecundo.
c ℭ Vt Coriolanū. &c. Coriolanus ꝯſul graui annona aduectum e Sycilia frumētum magno ꝑcio dādū poplo curauit, ut hac iniuria plebs agros nō ſediciōes coleret Ply. cap. 19. de uiris illu. ſcribit M. T. in Lælio Coriolanum ſeipm peremiſſe. Pro hac hiſtoria lege Liui. lib. z. Diony. li. 7 &. 8. Plutar. i Coriolano. Ply. ca. 19. de uir. il. Gel. ca. ultio. 17. Val. Max. ca. ultio, 1. ca. 3. 4. ca. z. &. 4. 5. Appia. in principio primi bellorum ciuiliū.
d ℭ Sed hic melior. &c. Eleganter id canit Claudia. in fine. z. in Eutro. Suprema (inquit) pericula ſemper Dāt ueniam culpæ: q̄uis iratus, & exul pro patriæ flāmis non diſtulit arma Camillus. Vide ſupra cap. 12. &. 13. huius primi.
e ℭ Cum ſenatu quoq;. &c.) Hanc hiſtoriā ſcribūt Liuius in fine. 5 & Ply. ca. 23. de uiris illu. Trita ſunt quæ ſcribūt Eutro. & Oroſius. ADuertendū legē fuiſſe apud Romanos, hāc uidelicet. Qui cœtū, & ꝯcurſum fecerit, capitalis eſto, Sene. declamatione. 8. lib. tertii.
a ℭPRIMA diſcordia. &c. Hæc diſcordia accidit Olym. 71. Author Euſeb. lib. tempoꝝ, de qua Liui. lib. z. Diony. lib. 6. Val. Max. ca. 9. 8. Ply. ca. 13. de uir. illu. Eutro. ca. 11. primi. Oroſius ca. 6. z. Auguſt.

principes ꝙ aduerſarent̃ uoluntati ſuæ, exultatione mulctauit. Vt [c] Coriolanū colere agros iubentē. Nec minus ille ferociter iniuriam armis uindicaſſet, niſi ꝙ iam inferentē ſigna filiū, mater Veturia lachrymis ſuis exarmauit. Vt ipſum Camillum ꝙ iniq; inter plæbē, & exercitū diuiſiſſe Veientē prędam uideretur. Sed [d] hic melior obſeſſis, ī capta urbe conſuluit, & mox ſupplices de hoſte Gallo, uīdicauit. Cū [e] ſenatu quoq; de æquo bonoq; certatū eſt: adeo ut relictis ſedibus ſolitudinē, & interitū patriæ ſuæ minarent̃.

PRIMA VRBIS diſcordia. Cap. XXIII.

PRima [a] diſcordia ob impotētiā fœneratoꝝ, quibus in terga quoq; ſeruiliter ſæuientibus, in Sacrū mon-

ca. 18. z. Ciuitã. & ca. 17. 5. eiuſdẽ: Appi. lib. primo belloꝝ ciuilium. Plura Pom. tit. z. primi Digeſtoꝝ. Feneſt. ti. z5. Lege Oui. 5. Faſto. ibi, Plæbs uetus. Sacer mons trans Anienẽ fluuiũ fuit, ultra tertiũ miliariũ. Sacer aũt appellatus quoniã Ioui fuerat cõſecratus, authores Feſt⁹. Appi. Aug. ca. 18. z. Ciuit. ubi plura annotauius. Ad de quod ſcribit Iuſti. lib. ultimo

tem plebs armata receſsit, ægreq; , nec niſi tribunos impetraſſet. Menenii Agrippæ facundi, & ſapientis uiri authoritate reuocata eſt. Extat orationis antiquæ ſatis efficax [b] ad concordiam fabula, qua diſſenſiſſe inter ſe quondã humanos artus dicit̃, q̃ oĩbus ope fungentibus ſolus uenter immunis ageret: deinde moribundos a ſeiunctiõe rediſſe in gratiã, quando ſenſiſſent, q̃ eius opera, redactis in ſanguinẽ cibis, irrigarentur.

b ℂ Efficax fabula. &c. Hãc fabulã narrãt Val. Max. cap. 9. 8. Et Ply. ca. 18. de ui. illu. Liui. ubi ſupra. Val. autem Max. uocat hũc Valeriũ, nõ Meneniũ Agrippã. Meminit Gel. c. z1. 17.

SECVNDA VRBIS diſcordia. C. XXIIII

SEcundã [a] in urbe decẽuiratus libido cõflauit. Allatas a Græcia leges decem principes lecti iubẽte populo conſcripſerant, ordinataq; erãt in. xii. tabulis tota iuſticia. Cum tñ traditos faſces regio quodam

a ℂ SEcũdã ĩ urbe. &c. Id factũ eſt ãno. 30z. ab. ur. con. Lege Sol. cap. z. Euſeb. lib. temporꝝ: Eutro. cap. 1z. primi, Dion. Alicar. dicit Olym. 8z. hoc eſt annis ab ur. con. trecentis expletis, lege ipſum lib. 10. Liui. lib. 3. Val. Max. ca. 1. 6. Ply. ca. z1. de uiris il. Oroſiũ ca. 13. z. Aug. ca. 17. 3. Ciuita. Eleganter Pomponius lege ſcd'a tituli ſcd'i. 1. Digeſtoꝝ. Sed ex ſtilo, & illaꝝ duaꝝ legũ inter ſe ɔnexiõe, euidẽs eſt, leges illas ambas eſſe authoris eiuſdem. Eſt eni prima illa lex ad ſecundã introductio quædã præuia. Sed q̃m in lege illa ſcd'a fit nõ ſemel Gaii mentio, uidet̃ ob hoc, in prima eius tituli lege, aſcribẽdus Pomponius, & in ſcd'a idem. Vel quod eius tituli ſit unica tm̃ ɔtinuata lex, ſi præãbulũ ad leges, quis legem rite poterit nuncupare, ſed iureperiti idipſum penſitent di-

ligentius. DE duodecim tabulis, quãdo, & a quo editæ, docet Dionyſ. ubi ſupra. Gel. c. ult. 17. & ca. 1. 20. Sæpiſsime habetꝰ eaꝝ mentio in libris Digeſtoꝝ, ſignanter tit. 2. primi, Plura feneſt. titu. 29. Scriptæ aũt fuerũt ab Hermodoro Epheſio, cuius ſtatua fuit Ro. in comitio, author Ply. cap. 5. 34. & Pomp. tit. 2. primi Digeſt. lege ſecunda. [a] ¶ TERTIam ſeditionem. &c. De hac tertia diſcordia late Liui. in principio lib. 4. Memit Augu. c. 17. 3. Ciui. ubi plura annotaui mꝰ. Cecropē uetuſtiſſimũ Athenarũ regem oĩs antiqtas fuiſse biformē iccirco fabulata eſt, qm̄ primus marē fœminæ matrimonio iunxit, author in ſcd'o Iuſtinus. Hanc ob cauſam (ut Euſebius ſcribit) eſt Diphies nominatus a Græcis. Theologi aſſerũt matrimoniũ, in paradiſo delitiarum ab eo Primũ inſtitutũ, q primos homines produxit in eſſe. Patricia præterea, & plebea inter ſe diuerſitas, nec ꝯtrahendum impedit, nec ꝯtractũ antea, dirimit matrimonium. [a] ¶ QVARTam honoꝝ cupido. &c.) Hanc quartã diſcordiã, lege apud Liuiũ

furore retinebãt. Ante cæteros Appius Cla. eo inſolentiæ elatus eſt, ut in genuã uirginē ſtupro deſtinaret, oblitus & Lucretiæ, & regum, & iuris, quod ipſe compoſuerat. Itaq; cum oppreſſam iudicio filiã trahi in ſeruitutem uideret Virginius pater, nihil cunctatus in medio foro manu ſua interfecit, admotiſq; ſignis cõmilitonũ, totã eam dominationem obſeſſam armis, in carcerem: & cathenas ab Auentino monte detraxit.

TERTIA VRBIS diſcordia. Cap. XXV.

TErtiã[a] ſeditionē excitauit matrimonioꝝ indignitas ut plæbei cũ patriciis iũgerentꝰ, q tumultus ĩ mõte Ianiculo duce Caio Canuleio Tribuno plæbis, exarſit.

QVARTA VRBIS DISCORDIA. Cap. XXVI.

QVartã[a] honoꝝ cupido ut plæbei quoq; magiſtratus crearentꝰ. Fabi-

us Ambuſtus duarũ pater, alterá Aulo Sul-
pitio patricii ſanguinis dederat: alterá[b] plæ-
beio Stoloni, Hęc quodá tempore, ꝙ[c] licto-
riæ uirgæ ſonum ignotũ penatibus ſuis/ex-
pauerat; a ſorore ſatis inſolẽter irriſa iniuri-
am non tulit. Itaqꝫ nactus tribunatũ honoꝶ
& magiſtratuũ conſortiũ, q̃uis inuito ſena-
tui extorſit. Veꝶ in his ipſis ſeditiõibus/prí-
cipẽ populũ non immerito ſuſpexeris. Si-
quidẽ nunc libertatẽ, nũc[d] pudicitiá, tũ[e] nata-
lium dignitatem, honoꝶ decora: & inſignia
uindicauit. Inter oĩa hæc/nullius acrior cu-
ſtos, q̃ libertatis fuit. Nullaqꝫ in preciũ eius
potuit largitione corrumpi, cũ ut[f] in mag-
no, & in dies maiore populo interim perni-
cioſi ciues exiſterent. Sp.[g] Caſsium agraria
lege. Meliũ largitione ſuſpectũ regiæ do-
minationis/preſenti morte mulctauit. Ac de
ſpurio quidẽ ſuppliciũ pater ipſius ſump-
ſit. Hunc Quintii dictatoris imperio in me-
dio foro magiſter equitũ Seruilius Hala/

uerſus finem. 6. Et Val. Max. ca. 6. 8. Ply. ca. 20. de uiris ill. b ℭ Al-
teram plæbeio. &c.) Sic hũc locũ corrigimus. Alterá plæbeio Sto-
loni, qui quodá tẽpe, quod uxor eius lictoriæ uirgæ. &c. Ex uetu-
ſto codice. c ℭ Lictoriæ uirgæ ſonum. &c.) Mos fuit ut lic-
tor uirga fores ꝑcuteret, quas Cõſul fuerat in-
traturus, quem morem tangit Ply. ca. 30. 7. Statius Sylua ſcd'a primi ibi - Atri-
aqꝫ &. d ℭ Nũc pudicitiam. &c. Hoc dicit ꝓpter uirgines Veſta-
les. Per id enim tempus Romæ Veſtalis uirgo Sunia, in ſtupro deprehéſa uiua
defoſſa eſt. Item una uirgo Ro-
mæ in corruptione deprehen-
ſa percutiť. Rur-
ſus Romæ, uirgines Veſtales ob ſtupri reatũ in terra obrutæ. Au-
thor Euſebius in temporibus. Poteſt quoqꝫ de uirginia intelligi,
ut ca. 24. ſupra habet Florus. e ℭ Tum nataliũ dignitaté. &c. Id
ait, quoniá diu Roãni reſtiterunt, ne plæbei cum patriciis matri-
monio, aut magiſtratib⁹ iungerenť, ut hoc & p̃cedéte capite Flo-
rus ait. f ℭ Cum ut in magno. &c. Legendũ eſt cum iam in mag
no. g ℭ Sp. Caſsiũ. &c. Authores hiſtoriæ ſunt Li. li. 2. Diony. li. 8.

BIBLIOTECA NAZ.

confodit. Manlium [h] uero capitolii uindicē, quia plæroſq; debitorum liberauerat/altius ſe,& inciuilius efferentē, ab [i] illa, quam defenderat/arce deiecit. Talis domi/ ac foris/ talis pace, belloq; po. lus R. [k] fretum illud adoleſcentiæ.i.ſecundā imperii ætatē/habuit, in qua totā inter Alpes, fretumq; Italiā armis ſubegit.

LVCII FLORI EPITOMES, LIBER SECVNDVS. Cap. I.

Domita, [a] ſubactaq; Italia populus R. prope quingenteſimum annū agens, cum bona fide adoleuiſſet, ſi qđ eſt robur, ſi qua iuuentus, tum ille uere robuſtus,

Val.Max.ca.8.5.&.ca.5.6.Romæ ſimulacrū ex ære factum Cereris ex Peculio Sp.Caſsii, quē regnū affectantē pater ipſius interemerat.Ply.ca.4.34.SP.Caſsium agraria lege. Meliū largitione regiæ dominationis ſuſpectū.&c. Sic enim hunc locū contexuimus, cum antea legeretur Caſsiū agraria lege ſuſpectum regiæ dominationis.&c. h ℭ Manlium uero Capi.uin.&c. Hanc hiſtoriā lege apud Liui.li.6.Val.Max.ca.5.6.Ply c.24. de uiris illu.Ply.c.28.7.naturalis hiſtoriæ Flo. ca.13.ſupra. Virgil.in.8. In ſūmo cuſtos Tarpeiæ Manlius arcis ſtabat p templo, & Capitolia celſa tenebat Romuleoq; recens horrebat regia culmo, lege quos citauimus ca.13.ſupra. i ℭ Ab illa arce.&c.Damnati enim, de Tarpeio monte præcipitabant, Acron ſexta, 1.Sermo. Horatii. k ℭ Fretū illud adoleſcentiæ.&c. Adoleſcentes concito mari comparat, quorum (ut ait Lactan.) cū ſit ætas lubrica, frenari, ac regi debet. Tempus eni a Bruto, Collatinoq; ꝯſulibus, in Ap.Clau.Quintū Fuluiū ꝯſu.uiris, armiſq; ícitatiſsimū, i li.exordio, adoleſcētiæ cōparauit.

DOMITA: ſubactaq; Italia.&c.) Pro notitia hui⁹ primi capitis, quod locū ꝓhemii obtinet huius libri, lege Appi. in operis ſui ꝓlogo, q poſt enumeratione terrarū, quas Ro. ſubegerunt ſic inqt. Harū tantarū, innumerarūq; nationum, cum tanta ſit magnitudo, Italiā tamen magno labore:

ac uix quingentis annis, ſtabilē ſibi reddidere.&c. Ibidē prætereà enūerat fere natiōes oēs, quæ Romanis paruerunt. Lege Diony. in pricipio primi antiqta.Romanaq;. b ℭDare Italiæ caput.&c. Syl.in principio primi, Quæſitumq; diu, qua tādem poneret arce Terraꝝ fortuna caput. Hoc autē futurū aliquando promiſſum Romāis fuerat, cum molietibus Capitolii ſedē ī fundamētis humanū repertum eſt caput ut cap. 7. primi ſcribit Florus, Vir. primo Aeneid. His ego nec metas.

& iuuenis, & par orbi terrarum eſſe cœpit. Itaq; mirum, & incredibile dictu, qui prope quingētis annis domi luctatus eſt, adeo difficile fuerat dare [b] Italiæ caput: his ducentis annis, qui ſequuntur / Africam: Europam: Aſiam: totum deniq; orbem terrarum bellis uictoriiſq; peragrauit.

PRIMVM BELLVM punicum. Cap. II.

IGitur[a] uictor Italiæ populus R. cū a terra fretū uſq; ueniſſet, more ignis, qui obuias populatus incendio ſyluas/ interueniente flumine abrumpit: pauliſper ſubſtitit. Mox cum uideret opulētiſsimā in proximo prædā/ quodā modo Italiæ ſuæ abſciſſam/ & quaſi reuulſam, adeo cupiditate eius exarſit, ut quatenus nec ob mare iungi:

QVæ hic ſecundus liber ptineat, docet Florus ipſe c.19.hui⁹.z. a ℭIGITur uictor Italiæ populus. &c. Punicū bellū primū inceptū eſt anno tertio. 128. Olympiadis, Diony. lib.1. Manifeſtus error, in omnibus Soli.codicibus impreſsis hucuſq;, quibus aſſerit Punicū bellū primū fuiſſe anno.389.ab ur.con. Meli⁹ Gel. ca.ult.17. Anno inqt poſt Ro.pditā.400. ferme &.50. Conſulibus Ap.Clau.cui cognomentū Caudax. Ap.illius cæci fratre: & M.Fulvio Elacco, bellū aduerſus pœnos primū cœptū. Oro. ca.8.4. Liui. in principio.31. Dicit primū bellū incœptū anno.478.ab urb. con. Ply.ca.3.33. Argentū inqt, ſignatū eſt anno urbis.585. Q.Fabio cōſule, quinq; annis ante primū bellū Punicum. DE hoc primo bello Punico, Flo.lib.16.& ſequentibus Abbre.Eutro.ca.3.z.Oro.ca.

nec pontibus poſſet, armis, belloq; iungẽ-
da, & ad continentẽ ſuá reuocanda bello ui-
dereť. Sed ecce ultro ipſis / uiam pandenti-
bus fatis/nec occaſio defuit. Cum de Pœnó-
rum impotẽtia, fœderata Siciliȩ ciuitas Meſ a
ſana quereret. Affectabat enim ut Romáus/
ita Pœnus Siciliá, & eodẽ tempore paribus
uterq; uotis, ac uiribus [b] imperiũ orbis agi-
tabat. Igitur ſpecie quidẽ ſocios iuuandi:re
aũt uera ſollicitáte præda. Quanq̃ territaret
nouitas rei, tanta tñ in uirtute fiducia eſt: ille
rudis: ille paſtorius populus, uereq; terre-
ſtris/oſtẽdit nihil intereſſe uirtutis, equis añ
nauibus, terra an mari/dimicaretur. Poplus
R. Appio Claudio cõſule primũ fretum in-
greſſus eſt, [c] fabuloſis íſame mõſtris: [d] eſtuq;
uiolentũ, ſed adeo non eſt exterritus, ut ip-
ſam illá ruentis æſtus uiolentiá / pro mune-
re amplectareť, ſtatimq;, ac ſine mora Hye- 5
ronem Syracuſanũ regẽ tanta celeritate ui-
cit, ut ipſe ille ſe prius uictũ, q̃ hoſtem uide
ret/fatereť. Duillio, Cornelioq; cõſulibus,
etiá mari congredi auſus eſt. Tum quidem
ipſa uelocitas claſsis cõparatæ uictoriæ au-
ſpiciũ fuit. Intra enim ſexageſimũ diẽ, quá
cæſa ſylua fuerat. clx. nauium claſsis in an-

8.4. Aug. c. 18.3. Ciui. Ply. ca. 37. & quatuor ſeq̃n tibus de ui. illu. Appia, in Libyco. Meminit ſæpe Val. Max. ut ſuis locis citabitur. b ℭ Imperium orbis agitábat. &c. Claudi. in bello Gethico. Cõmouit atrox iniuria patres Vrgerẽt maiora licet, grauiterq; tulere Vrbib9 inter ſe claris de culmĩe rerum Cõgreſſis, aliq̃d gentes audere minores. Primũ bellũ Punicum elegáter & compendioſe canit Syllius li. ſexto p totum. c ℭ Fabuloſis monſtris Syllá, & Charybdi intelligit, lege Virgil. 3. Aenei. ibi- Tum pcul. Plura Oui. 13. Met. ibi- Scylla latus dextrũ. &c. Sumpta ex. 12. Odiſſeæ Home. Luca. in primo ibi- Ignis in heſperium.

d ℭ Aeſtuq; uiolentũ. Ruffus Auienus de Sicilia, Hic iter infidũ pelagi, miſerandaq; fata Inuoluere ſalo: fluctuq; hauſere uoraci-

choris ſtetit, ut non arte factæ, ſed quodam
munere deoꝝ cōuerſæ in naues, atqꝫ muta-
tæ arbores, uiderent. Prælii uero forma mi-
rabilis, cum illas celeres, uolucreſqꝫ hoſtiū
naues: hæ graues, tardæqꝫ cōpræhenderent.
Longe illis nauticæ artes, detorq̄re remos:
4 & ludificari fuga roſtra. Iniectæ enim ferreę
alle manus, machinęqꝫ aliæ. Ante certamen mul
vel' vall tum ab hoſte deriſę, coactiqꝫ hoſtes quaſi in
de ſolido decernere; Victor ergo apud Lipa-
ras merſa, aut fugata hoſtiū claſſe / primum
illum maritimū egit triumphū, cuius quod
gaudium fuit? cum Duillius [c] imperator nō
contentus unius diei triumpho, per uitam
omnem ubi a cæna rediret / prælucere funa-
lia & præcinere ſibi tibias iuſsit, quaſi quoti-
die triūpharet. Pro tāta uictoria, leue huius
prælii damnū fuit. Alter conſulū intercœp-
tus Gneus Aſina Cornelius, q ſimulato col-
5 loquio, euocatus, atqꝫ oppreſſus, fuit perfi-
diæ Punicæ documentū. Calatino [f] dictato-
re / fere omnia præſidia Pœnoꝝ Agrigēto:
Drepano: Panormo: Eryce: Lilybæo / detra
xit. Trepidatū eſt ſemel circa Camarinenſi-
um ſaltum, ſed eximia uirtute Calfurnii Flā
mæ tribuni militū, euaſimus: qui lecta trecē-
torum manu infeſtū, & īſeſsum ab hoſtibus
tumulū occupauit, adeoqꝫ moratus hoſtes

Sæpe rates, ſurgūt āguſtæ marmore fauces. Arctaqꝫ præcipitāt properum cōfinia pontum. Sic enim locus legēdus uidet. Lege Diodo. in. 6. Iuſtinū in. 4. Sylliū lib. 14. c ℭ Duillius Imper. &c. Plura de Duillio iſto, Val. Max. ca. 6. 3. & ca. 3. 7. Fronti. ca. 5. 1. & ca. 3. z. Ei Romani in ſignū uirtutis, ſtatuā poſuerunt. Ply. ca. 5. 34. DE Claſſe. 60 diebus parata, Ply. c. 40. 16. Syl. circa finē. 6. ibi Iuſtum Sarrana. Eleganter canit quod hic de Duillio ſcribit Florus, uide Ply. ca. 38. de uiris illu. f ℭ Calatino dicta. &c.) Quod hic de Calatino & Calphurnio, ſcribunt præter ſupradictos Ply. ca. 39. de ui. illu. Fronti. cap. 5. 1. Cuius inq̄t ua-

rie tradidere nomen. Alii Laberiũ, non nulli Quĩtũ. Plurimi Calpurnium flammã uocitatũ ſcripſerunt, Liuius lib. 19. ab urbe con. dicit hunc Calatinũ primũ dictatorẽ extra Italiã duxiſſe exercitũ. Alii cõſulem eũ nominant, non dictatorem. g ℭ Leõidæ famã adæquauit. &c. Quæ de Leonida hic habẽtur, ſcribunt Iuſti. in 2. Val. Max. ca. 2. 3. Herodo. autẽ lib. 7. uarie hanc narrat hiſtoriã. Dicit eñi duos, uel tres ſuperfuiſſe. Ibidẽ etiam recitat Epigrammata hoꝝ interfectorũ, lege ſi uis. Itẽ Front. c. 2. 2. h ℭ Licet nihil ſcripſerit ſãguine. &c.) Non legi quantũ memoriæ nunc occurrit, Leonidã, uel aliquẽ ex eius ſociis, ſanguine aliquid ſcripſiſſe. Idcirco intelligendũ uidetur de Othryade Lacedæmonio, de qua re in annotationibus Solinianis ex Valer. Maxim. Plutarcho, Ouidio, cõpluſcula congeſsimus. i ℭ M. Attilio duce. &c.) Vltra ea, quæ ſupradicti ſcribunt. Lege Gel. cap. tertio & 4. ſexti. Ply. capi. 40. de

dum exercitus oĩs euaderet, ac ſic pulcher-
rimo exitu, Termopylaꝝ, & Leonidæ [g] fa-
mam adæquauit. Hoc illuſtrior noſter ꝙ ex
peditioni tantę ſuperfuit/ & ſuperuixit/ licet
nihil [h] ſcripſerit ſanguine. LVtio Cornelio
Scipione cum iam Sicilia ſuburbana eſſet,
populi Ro. prouincia, ſerpente latius bel- 6
lo/ in Sardiniã/ annexãq́ ei Corſicam/ trãſit,
ubi & hic Caralæ urbis excidio incolas ter-
ruit: adeoq́ oĩs terra: mariq́ Pœnos expug-
nauit: ut iam uictoriæ nihil niſi Africa ipſa
reſtaret. M. [i] Attilio Regulo duce, iã in Afri
cam nauigabat bellũ. Nec deerant: qui ipſo
Punici maris noĩe, ac terrore/ deficerẽt. Au-
gẽte inſuper Tribuno Mãnio metu, in quẽ/
niſi paruiſſet: ſecuri diſtricta imperator me-
tu mortis, nauigandi fecit audaciã, mox de
uentis: remiſq́ properatum eſt, tantuſq́ ter-
ror hoſtici aduentus Pœnis fuit, ut apertis
pene portis Carthago caperẽt. Belli prima
premiũ fuit ciuitas Clypea. Prima enĩ a Pu- 7
nico littore quaſi arx, & ſpecula ꝑcurrit: &
& hęc & trecẽta amplius caſtella uaſtata ſũt.

Nec cũ hoĩbus mõ:ſed cũ mõſtris quoq; di-
micatũ eſt. Cũ quaſi in uindictã Africæ,nata
miræ magnitudinis ſerpẽs,poſita apud Bra
gadam caſtra/uexaret.Sed oĩm uictor regu
lus cũ terrorẽ noĩs ſui late circũtuliſſet, cũq;
magnã uim iuuẽtutis:duceſq;[k] ipſos aut ce-
cidiſſet,aut haberet in uinculis,claſſemq; in
genti præda onuſtã/& triũpho grauẽ:in ur-
bem præmiſiſſet/etiã ipſam caput belli Car-
thaginem urgebat obſidione, ipſiſq; portis
8 inhærebat. Hic paulũ circũacta fortuna eſt
tãta/ut plura eſſent Romanæ urbis inſignia
cuius fere magnitudo calamitatibus appro-
batur.Nam conuerſis ad externa auxilia ho-
ſtibus: cũ Xantippũ illis ducẽ Lacedæmon
miſiſſet,a uiro militiæ peritiſsimo uicimur:
cum fœda clade,Romaniſq; uſu incognita.
Viuus in manus hoſtiũ uenit fortiſsimus im
perator. Sed ille quidẽ par tantæ calamitati
fuit.Nam nec Punico carcere fractus eſt:nec
legatiõe ſuſcepta.Quippe diuerſa q̃ hoſtes
mandauerãt cẽſuit.Ne pax fieret,ne cõmuta
tio captiuoꝝ reciperet.Sed nec illo uolũta-
9 rio ad hoſtes ſuos reditu, nec ultio ſiue car-
ceris,ſeu crucis ſupplicio deformata maie-
ſtas.Immo his oĩbus admirabilior,qd aliud
q̃ uictus de uictoribus(qa Carthago nõ ceſ-
ſerat) de fortuna triũphauit. Pplus aũt Ro.

uiris illu. Aug.c. 15.1. Ciuit. Val. Max.c.1.1.c. 4.2. c.2.9. Frõti.ca.3. 2. lege Sylliũ li. 6. Et. Horat.5.3. car. Cice.1. Officiorum, & in Paradoxis. Nec uero ego (inquit) M. Regulũ erũnoſum, nec infelicem, nec miſerũ unq̃ putaui. Non eni magnitudo animi eius cruciabat a pœnis nõ grauitas, non fides, non conſtantia, non ulla uirtus, non deniq; anius ipſe, qui tot uirtutum pſidio tã toq; cõitatu ſeptus, cum corpus ei⁹ caperet, capi certe ipe nõ potuit. Plura congeſsimus ca. 15. &.24.1. Ciuitat.

k ℭ Duceſq; ipſos aut cœpiſſet legendũ eſt ceci diſſet. QVæ de Xantippo hic dicuntur canit Syllius in. 6. primi Miſi Ageno.

multo acrior, infeſtiorq; ꝓ ultiõe Reguli q̃
ꝓ uictoria fuit. Metello igit̃ cõſule ſpiranti-
bus altius Pœnis: & reuerſo in Siciliã bello,
apud Panormũ ſic hoſtes cecidit: ut ne am-
plius ea in ĩſula cõcitaret̃. Argumentũ ingẽ-
tis uictoriæ, centũ [1] circiter elephantoꝝ cap-
tiuitas. Sic quoq; magnas prędas egit ut gre
gem illum nõ bello, ſed uenatiõe cœpiſſet.
Claudius Pulcher cõſul nõ ab hoſtibus, ſed
a diis ipſis ſupatus eſt: quoꝝ auſpicia contẽ- 10
pſerat, ibi ſtatim claſſe demerſa, ubi ille ꝑci-
pitari pullos iuſſerat: q̃ pugnare ab his ueta
retur. M. Fab. Buteone cõſule: claſsẽ hoſtiũ
in Africo mari apud Egimurũ iam in Italiã
ultro nauigantẽ/cecidit. Quãtuſq; tum triũ-
phus tẽpeſtate intercidit, cũ opulẽta præda
claſsis aduerſis acta uẽtis/naufragio ſuo A-
fricã, & Syrtes, omniũ imperia gentiũ: inſu-
laꝝ, littora impleuit. Magna clades: ſed nõ
ſine aliqua prĩcipis populi dignitate ĩtercœ-
ptã tẽpeſtate uictoriã, & triumphũ periiſſe
naufragio. Et tñ, cũ Punicæ ꝑdæ oĩbus ꝓmõ
toriis: ĩſuliſq; fluitarẽt/ppl's Ro. triũphauit. 11
Luctatio Catulo cõſule tandẽ bello finis im
poſitus apud ĩſulas/qbus nomẽ Egates, nec
maior alias in mari pugna: aderat qppe/cõ-
meatibus, exercitu: ꝓpugnaculis: armis/gra
uis hoſtiũ claſsis: & in eis quaſi tota Cartha-

1 ¶ Circiter centum Elephantorum captiuitas. &c.) Præter citatos, de hac re lege Frontinũ ca. ſeptimo primi. Plyni. capit. 43. ſeptimi naturalis hiſtoriæ. De numero horum captorum Elephantorum, uarie ſcribũt. Ply. cap. ſexto octaui, dicit fuiſſe. 142. Oroſius capi. octauo quarti. 104. Hoc autẽ factum eſt anno 502. ab urbe cõdita, Ply. ca. ſexto. 8. DE Clau. pullos ſubmergẽte, præter alios Val. Max: ca. de Ominibꝰ. Cicero ſecundo de natura deorum Florus. 19. Abbreuiationum. Fronti. cap. 13. ſcđi. Vide Gel. ca. 6. decimi. DE Q. Luctatio Catulo, & uictoria apud Egates inſulas Ply. ca. 41. de uiris illu.

go/quod ipſum exitio fuit.Romana claſsis prõpta:leuis:expedita,& quodá genere Caſtrenſis,ad ſiſitudinẽ pugnæ equeſtris,ſic remis quaſi habenis agebãt,& ĩ hos: uel illos ictus mobilia roſtra/ſpeciẽ uiuentiũ præferebãt. Itaq̃ momẽto tẽporis laceratæ hoſtiũ rates:totũ inter Siciliá/Sardiniáq̃ pelagus naufragio ſuo operuerũt. Tanta deniq̃ fuit illa uictoria,ut de excidẽdis hoſtium mœnibus nõ quęrerẽt. Supuacuũ uiſum eſt/in arcem,muroſq̃ ſęuire/cũ iam in mari eſſet deleta Carthago.

BELLVM LIGVSTICVM. Cap.III.

PEracto[a] Punico bello/ſecuta eſt breuis ſane:& quaſi ad recipiendũ ſpiritũ reqes,argumentũq̃ pacis: & bona fide ceſſantiũ armoꝝ. Tũc primũ poſt Numam clauſa fuit porta Iani,ſed ſtatim,ac ſine mora patuit. Quippe iam ligures,iam Inſubres Galli,necnõ & Illyrici laceſsebãt. Sic de ſub Alpibus ideſt de ſub ipſis Italię faucibus gẽtes:deo quodá aſsidue incitáte:ne rubiginẽ,ac ſitũ/arma ſentirẽt. Deniq̃ ita quotidiani: & quaſi domeſtici hoſtes Tyrocinia militũ imbuebãt. Nec aliter utraq̃ gẽte quaſi[b] cote quadá pplus Ro.ferrũ ſuæ uirtutis acuebat. LIgures imis Alpiũ iugis adhærentes,inter

a ℭ PERACto prio punico bello.&c. Quæ hoc capite ꝯtinent, ſcribunt Flo.zo. abbre. Eutro.c.1.3. Oro. c.11.&12.4. Aug. ca.9.3 Ciu. Quæ prodigia in hoc bello uiſa ſunt, docet Iuli9 Obſequẽs ca.28.&.30.de ꝓdigiis. QVoties Iani porta clauſa fuerit dixi ca. ſecundo. DE his populis pter alios Ply. c.4.5.17. quarti naturalis hiſtoriæ.

b ℭ Quaſi cote.) DEus (inquit de opificio dei Lactãti9) ante oĩa diuerſitatẽ in rebus eſſe uoluit, q̃ diuerſitas oẽ arcanum mundi ꝯtinet. Hæc eſt enim, quæ facit uirtutẽ, quæ ſcilicet ſine ipſa nõ modo non eſſe ſed ne apparere quidẽ poſſet,qa uirtus eſſe non poterit,niſi fuerit cõpar aliqs;

Varum,& Macrá flumē, implicitos dumis ſilueſtribus/maior labor erat iuenire,q̃ uincere. Tutū locis,& fuga: durum:atq; uelox genus ex occaſione magis latrocinia,q̃ bella faciebat. Itaq; cū diu, multūq; eluderent ſaltu:uiis:latebris/Deceates: Oxybii:Eubuſriates: incognitas tandem Fuluius latebras eoꝶ/ignibus ſepſit. Bebius ī plana deduxit. Poſthumius ita exarmauit, ut uix reliquerit ferrum,quo terra coleretur.

BELLVM GALLICVM. Cap. IIII.

GAllis [a] Inſubribus,& his accolis Alpium;animi feraꝶ: corpora pluſq̃ humana erant, ſed experimēto depræhenſum eſt. Quippe [b] ſicut primus impetus eis maior q̃ uiroꝶ eſt, ita ſequens minor q̃ fœminaꝶ. Alpina [c] corpora humēti cœlo edu-

in quo ſuperādo uidelicet ſuā uł exerceat uel oñdat. Nā ut uictoria ꝯſtare ſine certamine non poteſt,ſic nec uirtus quidē ipſa ſine hoſte. Ita qm̄ uirtutē dedit homini ;ſtatuit ei e ꝯtrario inimicū ne, uirtus ocio torpēs naturā ſuā pderet. Cuius oīs ratio in eo eſt ut ꝯcuſſa,& labefactata firmet̃,nec aliter ad ſūmū faſtigiū poſsit uenire,niſi trudēti manu ſemp agitata ſe ad ſalutē ſuā dimicādi tenore fundauerit. Multū p̄terea (ut primo epiſtolaꝶ ait Seneca) adiicit ſibi uirtus laceſsita. Inter Salomōis adagia,hoc quoq; nec incelebre reperies , Ferrū ferro acuit̃ prouerbialis quoq; figura & hæc eſt Ferrū core acuit̃ a ℂ GALLIS Inſubribus.&c.) De hoc bello ſcribunt Flo.zo. Abbre. Eutro.c. 1.3.Oro. ca.13.4 Ply.ca.45. de ui. illu.Euſe. li.temporꝶ.Plura Plutar.in Marcello.Sane in hoc bello populus Ro.ſociorꝶ,latiniq; nominis trecenta Milia armatoꝶ habuiſſe dicit̃.Flo. ubi ſupra.Ply.c.zō.3.dicit equitū.80.milia:peditū ſeptingenta milia,ſine externis ullis auxiliis,atq; etiā tūc ſine Trāſpadanis.Fabi⁹ hiſtoricus q et bello interfuit:tradit octingēta milia hoīm parata ad id bellū fuiſſe. b ℂ Quippe ſicut.&c. Videt̃ legendū, ſed experimēto dephenſum eſt quod ſicut primus.&c.Liu.in.10.Eutro. ca.1.3. c ℂ Alpina corpa.&c.) Docent philoſophi,locatū ꝯſequi

locoꝝ ꝯditiones,hinc ait Porph.locũ eſſe generationis principiũ quẽadmodũ & patrẽ.Lege Cic.li.de Fato.Ply ca.58.8. Ser.6.Aen. ſuper illud principio cœlum.Proper.3.2.Virg.1.Georg.India.&c. d ℂ Hi ſæpe & alias.&c.) Hanc hiſtoriã preter ſupradictos ponit Val.Max.ca.2.3. Ply. ca. 20.3.naturalis hiſtoriæ. Plutar. uocat regem hunc Briomarum. Rurſus Eutro. dicit uocatũ Ariobiſtonem. Nam Ariſtonicus alter fuit, de quo ca.20. huius.2. Sed hic alter fuit a Britomaro duce. e ℂ Marti ſuo. Docet Cæſar.6. cõmenta.de bello Gallico circa mediũ, Gallos quinqꝫ deos potiſsime coluiſſe. Mercurium, Apollinem, Ioue͂, Martẽ, atqꝫ Mineruam, cauſam lege ibi. In uetuſto exemplari legi ſic.diſcinxit, & qđ dux eoꝝ de Romano milite predam Marti ſuo torquẽ aureum denotaſſet, intercepit Iuppiter uotum,& de eius ipſius Ariobiſtonis,reliquorumqꝫ Galloꝝ torquibus aureum tropheum.&c. f ℂ Opima ſpolia.) De Spoliis opimis Val.Max.titu.2.3.ca.3.4.5.Proper.12.4.Varro, & Plutar.docent unde dicta ſint. De opimis Marcelli ſpoliis ſic Virgi.6. Aene.Aſpice ut inſignis ſpoliis Marcellus opimis Ingredit, uictor qꝫ uiros ſupereminet omnis. Hic rem Romanã magno turbante tumultu Siſtet eques, ſternet Pœnos, Gallũqꝫ rebellẽ, Tertiaqꝫ ar-

cata habent quiddã ſimile niuibus ſuis: cum mox caluere pugna / ſtatim in ſudorẽ eunt: & leui motu: quaſi ſole laxant. Hi [d] ſæpe, & alias: ſed Britomaro duce / non prius ſoluturos ſe baltea, q̃ Capitoliũ aſcendiſſent / iurauerant. Factũ aũt eſt. Victos enim eos Aemilius in Capitolio diſcinxit. Mox Ariobiſtone duce, uouere de noſtroꝝ militũ præda Marti [c] ſuo torquẽ. Intercœpit Iuppiter uotũ: nam de torquibus eoꝝ aureũ trophæum Ioui / Flãminius erexit. Rex quoqꝫ eorũ Viridomarus Romana arma Vulcano ꝓmiſerat, aliorſum uota ceciderũt. Occiſo enĩ eo Marcellus tertius poſt Romulũ patrem Feretrio Ioui [f] ſpolia ſuſpendit.

BELLVM ILLYRICVM. Cap.V.

ma patri ſuſpendet capta Quirino. Lege Seruiũ annotantẽ plura de Opimis ſpoliis. a ℭ ILLYRII, ſeu Liburni. &c.) De hoc bello, & aliis cum Illyriis geſtis, extat lib. Appiani, qui Illyrius inſcribit. Lege Flo. 20. Abbre. Eutro. ca. 1. 3. Oro. ca. 13. 4. Polybiũ lib. ſcđo.

ILlyrii ſeu Liburni ſub extremis Alpium radicibus agunt: inter Arſiá, Tytiũq́; flumẽ, longiſsime per totũ Adriatici maris littus effuſi. Hi regnante Teuca muliere populatiõibus non contenti/ licentiæ ſcelus addiderunt. Legatos [b] quippe noſtros ob ea, quæ deliquerant iure agentes, nec gladio quidẽ, ſed ut uictimas ſecuri percutiunt, præfectos nauiũ igne comburunt: idq́; quo indignius foret mulier imperabat. Itaq́; Cneo Fuluio Centimalo duce, late domantur. Stricte in principum colla ſecures, legatorum manibus litauere.

BELLVM PVNICVM ſcđm. Cap. VI.

POſt [a] primũ punicum bellum / uix quadriennis requies. Ecce alterum bellũ minus quidẽ ſpacio. Nec enĩ amplius

b ℭ Legatos quippe noſtros &c. Legati hi fuerunt. P. Iunius, &. T. Corruncanius, quibus in Roſtris tripedaneæ ſtatuæ a R. populo poſitæ ſunt, hui⁹ gen⁹ ſtatuæ tribui ſolebãt, iniuria cæſis. Author Cic. nona philippica & Ply. cap. 6. 34. ubi, Teucæ hui⁹ reginæ, mentionem facit. Meminit Hierony. ca. 27, primi contra Iouinianũ, quo loco non Teuta, ſed Teuca legẽdum eſt. De Illy. & Libur. idẽ Ply. ca. 21, & 22, li. 3. Plura Appia. ubi ſupra, Videt iſtud bellũ preceſſiſſe bellum antedictũ, lege quos mox citabimus. a ℭ POST primũ Punicum bellum. &c. Bellum ſcđm Punicum ſcribunt fere oẽs tam Latini q̃ Græci. Liuius tota Decade, 3. Plutar. in uita Fabii Max. Scipionis ſuperioris. M. Marcelli Hanni, Q. Flaminii. Appia. in Libyco. Ply. ca. 42. 43. 45. 48. 49. 50. de uiris illuſt. Polybius per totũ. Eutro. in. 3. Oroſi. in. 4. Aug. ſæpe, maxime tamẽ ca. 19. 3. Ciui. Syl. Italicus per totũ. Quæ ſparſim ſcribunt ab aliis, ſuis locis adducent. Incœptũ aũt eſt bel-

lum Punicũ ſecundũ anno.535.Sol.ca.z. Idem fere ſentit Oroſi.c. 14.lib.4. Videnť plures q̃ quatuor anni intercepti inter finé primi belli Punici,& initiũ ſecundi. Primũ enim bellũ Punicum per.zz. annos ꝯtractum eſt,Eutro.ca.1.3. Quid ſi legas,uix quatuor & uiginti annoꝝ requies. Hæc tantũ monẽdi cauſa dicta uelim.

q̃.xviii.annos habet,ſed adeo cladiũ atrocitate terribilius, ut ſi quis cõferat damna utriuſq; populi: ſimilior [b] uicto ſit populus, q uicit. At [c] pudebat nobilem populum/ablatum mare,raptæ inſulæ,dare tributa,quæ iubere cõſueuerat. Hinc in ultioné puer Hannibal ad aram patri iurauerat/nec remorabatur. Igitur in cauſa belli Saguntus [d] deleta eſt Hiſpaniæ ciuitas opulenta: fideiq; erga
z Romanos magno quidé, ſed triſte monumentum, quã in libertate cõmuni fœdere excœptam Hannibal cauſas nouoꝝ motuum quærens: & ſuis & ſuoꝝ manibus euertit, ut Italiã ſibi rupto fœdere aperiret. Summa fœdeꝝ Romanis religio eſt. Itaq; ad auditum

HOC bellũ ut hic dicitur.xviii. annos habet. Infra aũt ca.5.3.& Oro.ca.20.4.dicit.17. Eutro.in fine.3.ait hoc bellũ finem accepiſſe poſt annum nonũdecimum q̃ cœperat Appia.dicit.16.fere. Bellũ ſecundum Punicũ lõge ante futurũ fore p̄dixiſſe Iouem canit Virg. li.10. Aduenięt iuſtum pugnæ, ne accerſite,tempus,Cum fera Carthago Romanis arcibus olim, Exitiũ magnum, atq; Alpes immittet apertas. b ℂ Similior uicto ſit populus, qui uicit.&c.) Idem dicit Liui.in principio.3.Decadis. Syl.in primo, Propiuſq;(inquit)fuere periclo,Quis ſuperare datum. Aug..cap.19.3. Ciuitatis. c ℂ At pudebat nobilẽ populũ.&c.) Carthaginenſes uicti primo Punico bello,pacẽ a Ro.orant,q̃ ꝯditionibus antepoſitis,illico ꝯſecunť. Cõditiones aũt erant ut Sicilia,Sardiniaq; decederent. Proq; impenſis bellicis puri argenti tria milia talentoꝝ Euboicoꝝ æquis pẽſionibus,per annos.20.penderẽt. Lege Eutro.Oro.Polybiũ.Syl.in 1.Gens rediuiua. Ibidẽ quoq; narrat iuramentũ Hannibalis cõtra Romanos. Idẽ Virg.in.10.ibi,Cum fera Carthago. d ℂ Saguntus deleta.&c.) Saguntinoꝝ cladem præter citatos, ſcribit Aug.

ſociæ ciuitatis obſidiũ:memores icti cũ Pœnis quoq; fœderis, non ſtatim ad arma procurrũt,dũ prius [e] more legitimo quæri malunt.Interim iam nouẽ mẽſibus feſſi/ fame, machinis/ferro,& igne. Verſu deniq; in rabiem fide/immanẽ in foro excitãt rogũ:tum deſuper ſe, ſuoſq; cũ oĩbus opibus ſuis ferro:& igne corrumpunt. Huius tantæ cladis author Hãnibal poſcit. Tergiuerſantibus 3
Pœnis / dux [f] legationis Romanoꝝ, Quæ inquit mora eſt Fabius?In hoc ego ſinu bellum affero:& pacẽ/utrũ eligitis? utrum placet ſummite. Succlamãtibus bellũ, Bellum igit (inqt)accipite:& excuſſo in media curia togæ gremio/ non ſine horrore / quaſi plane ſinu bellum ferret/ effudit. Similis exitus belli initio fuit. Nam quaſi has inferias ſibi/ Sagũtinoꝝ ultimæ diræ in illo publico parricidio:incendioq; mandaſſent: ita manibus eoꝝ uaſtatione Italiæ,captiuitate Africæ:ducum:& regũ:q id geſſere bellũ,exitio parẽtatum eſt.Igit ubi ſemel ſe in Hiſpaniã mo- 4
uit illa grauis, & luctuoſa Punici belli uis: atq; tẽpeſtas, deſtinatũq; Romanis iam diu fulmen/Sagũtino igne cõflauit:ſtatim quodam impetu rapta/ medias [g] pfregit Alpes:

c.20.3. Ciu.Val. Max.ca.6.6.Signãter. Syl. in.1. ibi-Prima Sagũtinas.&c. Idẽ feciſſe aliqñ Capadoces,ſcribit Iuſtinus libro. 13. e ℭ More legitimo. Hunc morem lege apud Feneſt. titu. 10. ubi plures citauimus. f ℭ Dux legationis Romanoꝝ. Hi aũt legati,fuerũt Fabius Pamphilus & Valerius publicola,lege Liui. 21.li. ab ur.con. Eleganter hanc legationẽ canit Syl.in principio ſcdi. g ℭ Medias perfregit Alpes. &c Tranſitum Hannibalis per Alpes deſcribit Syl. lib.3.ibi Sed iam præteritos. Virg.10.Aenei. Cũ fera Carthago Romãis arcib9 olim,Exitium magnũ,atq; alpes immittet apertas.Iuue.Saty.10.de Hãnibale, Pyrenæum tranſilit,oppoſuit natura Alpemq;, niuemq; diduxit ſcopulos,& montem rupit aceto,lege Aug.Ser.Liui.Plut.in uita Hannibalis.

& in Italiã ab illis fabuloſæ[h] altitudinis niui
bus/uelut cœlo miſſa deſcendit: ac primi q;
dem impetus turbo: inter[i] Padũ: & Ticinũ
ualido ſtatim fragore detonuit. Tunc Scipi
one duce fuſus exercitus, ſaucius & ipſe ue
niſſet in hoſtiũ manus imperator, niſi pro;
tectũ patré prætextatus admodum filius/ ab
ipſa morte rapuiſſet. Et hic erit Scipio, qui
5 in exitiũ Africæ creſcit/ nomé ex malis eius
habiturus. Ticino Trebia ſuccedit. Hic ſe;
cunda belli Punici ꝓcella deſæuit Sempro;
nio conſule: tunc callidiſsimi hoſtes/ frigi;
dum: & niualé nacti dié/ cũ ſe ignibus prius:
oleoq; fouiſſent (horribile dictu) homines
a meridie: & ſole uenientes: noſtra nos hye
me uicerunt. TRAſimenus[k] lacus tertium
fulmen Hannibalis: imꝑatore Flaminio. Ibi
quoq; ars noua punicæ fraudis. Quippe ne;
bula lacus: paluſtribuſq; uirgultis tectus eq;
tum terga ſubito pugnantiũ inuaſit. Nec de
diis poſſumus queri. Imminenté temerario
6 duci cladé prædixerãt. Inſidẽtia ſignis agmi;
na, & aquilæ ꝓdire nolentes: & cõmiſſam
acié ſecutus ingens terræ tremor: niſi illum
horroré ſoli/ equitũ: uirorũq; diſcurſus, &

h ℭ Fabuloſæ altitudinis. &c.) Fingunt Græci, Herculé primũ tranſiſſe Alpes, eundéq; frangé tem mõtis ſaxa, ſuperos aſpexiſſe. Syl. in. 3. Primus inexpertas adiit Tyrinthius arces, Scindenté nubes, frangentemq; ardua mõtis Spectarũt ſuperi. &c. Meminit Plyni. ca. 17. tertii. i ℭ Inter Padũ, & Ticinũ. &c). Hanc hiſtoriam recitãt Liui. lib. 21. Valer. Max. ca. 4. 5. Plu. in uita Scipiõis, & Hannibalis. Ply. ca. 49. de ui. illu. Syl. li. 4. ibi. Cæruleas Ticinus aq̃s. &c. Ité cæteri. De clade apud Trebiã accepta. Liui. in. 1. 3. Decadis. Sylli. lib, 4. ibi. At cõſul triſtis, &c. Lege citatos antea. k ℭ Traſimenus lacus. &c. Hiſtoriã ſcribunt Liui. 22. ab ur. con. Late Syl. lib. 5. per totũ. Ply. ca. 42. de uir. illu. lege præter citatos ſupra Cicero. primo diuinationis. Val. Max. lib. 1. ca. de prodigiis. Aduertendũ quidé Flaminiũ ab Hannibale ſupe

ratum.ix.calen.Iulias.Oui.6.Faſto.ibi-Non ego te. Ply.c.86.hui⁹ terremotus meminit,Creberrimus inqt,Punico bello, intra eundem annũ ſepties atq; quinquagies nunciatus Romá.Quo quidé anno ad Traſimenũ lacũ dimicantes, maximũ motũ, neq; Pœni ſenſerunt, neq; Romani. Vide Syllium in.5.ibi Cum ſubitus p ſaxa fragor.&c. l ℭ Quartũ ideſt pœne ultimũ.) Cannéſem cladem ſcribũt late Liui.li.22. Poly. li.5.Va. Max.ca. 1.&.2.primi. ca. 2.2.ca. 4.3. c.5.4. ca.4. &.6.7. Ply. ca.18. 15. naturalis hiſtoriæ, Lactan.ca.17.2.Plura Augu.ubi ſupra. Syl. in toto 9.&.10.Fron.ca. 2.2. Lege alios, quos citauimus Obſeruauius p̃terea apud Aul. gelliũ.ca.17.5.& apud Macrobiũ primo Saturna. Cannenſem cladem Romanis illatá ante dié quartũ Nonaꝝ Sextiliũ, uide Plutar.proble.24.De uana dieꝝ obſeruatiõe alibi plura annotauim⁹ DE numero Romanorum interfectoꝝ,non omnes idem ſentiũt, lege Plutar.in Hannibale.DIſſentiũt quoq; in annuloꝝ menſura. Val Max.ca.2.7.Aug.ca.19.3.Ciui.Ply.ca.1.33. aſſerunt fuiſſe modios tres.Liuius in principio.23.ab ur. con.recenſet narias ſcriptorum ſentẽtias. m ℭ Parce ferro.&c.Idem recitat Aug. ubi ſupra.

mota uehementius arma fecerunt. Quartũ ideſt pœne ultimũ uulnus imperii, Cánæ ignobilis Apuliæ uicus:ſed magnitudine cladis emerſit, &.xl. miliũ cæde / parta nobilitas.Ibi in exitiũ ĩfelicis exercitus / dux:terra:cœlum:dies tota deniq; rerum natura cõſenſit.Siquidẽ non cõtentus ſimulatis tráſfugis Hannibal, qui mox terga pugnantiũ ceciderant.Inſuper callidiſsimus impator patẽtibus in campis obſeruato loci ingenio,qđ & ſol ibi acerrimus, & plurimus puluis,& eurus ab oriente ſemper quaſi ad conſtitutũ ita inſtruxit aciẽ, ut Romanis aduerſus hæc oĩa aduerſis,quaſi ſecum cœlũ tenens/uẽto/puluere / ſole / pugnaret.Itaq; duo maximi exercitus cæſi ad hoſtiũ ſacietatẽ/ donec Hánibal diceret militi ſuo. Parce[m] ferro. Ducũ effugit alter, Alter occiſus eſt, dubium uter maiore animo. Paulũ puduit? Varro nõ deſperauit. Documẽta cladis, Cruẽtus aliquá-

diu Aufidus. Pons de cadaueribus iuſſu du-cis factus in [n] torrente Gelo. Modii duo an-nuloꝝ Carthaginem miſsi: dignitaſq; eque-ſtris taxata menſura. Dubiũ deinde non erat quin ultimũ illum diem habitura fuerit Ro-ma, quintũq; intra diem epulari Hannibal in Capitolio potuerit, ſi (quod Pœnũ illum dixiſſe Maharbalẽ [o] Bomilcaris ferũt) Han nibal queádmodũ ſciret uincere/ſic uti uicto ria ſciſſet. Sed tum quidẽ illũ (ut dici uulgo ſolet) aut fatũ urbis imperaturæ, aut ipſius mens mala, & auerſi a Carthagine dii/in di-uerſum abſtulerũt: cum uictoria poſſet uti/ frui maluit. Relictaq; Roma Campaniam: Tarentũq; peragrare, ubi mox & ipſe, & ex ercitus ardor elanguit/adeo ut ueꝝ dictũ ſit/ Capuá Hannibali cannas fuiſſe. Siquidem inuictũ Alpibus, indomitũ armis, campani

n ℭ In torrente Vergelii.) Diu me multũq; hic locus anxiũ ter- it tandem ex nono Valerii Maximi titulo de credulitate locum hunc primi nos emaculauimus ſimul & enodauimus. Legendum eſt igiť non Vergelii, ſed Geli. Verba Valerii (ut notior res fieret) ſubſcripſimus. Hoꝝ Carthagi-néſium (inquit) dux Hánibal cui us maiore ex p̃-te uirtus ſæuitia ꝯſtabat, in flumi ne Gelo, corpo-ribus Romanis ponte facto, ex-ercitũ traduxit, ut æqui terreſtri um celeſtũ Car-thaginenſiũ co-piarũ egreſſum terra, q̃ mariti-maꝝ neptunus experireť. Mag-no errore Vale-rii interpretũ, q idipſum de Ge-la Siciliæ fluuio intellexiſſe Val. Maximũ, aſſere re auſi ſunt. Exi ſtimat Domiti-us hanc hiſtoriá ſignaſſe Ouidiũ cum in ibida ſic inquit. Vt quos dux pœnus merſit putealibus undis. Et iacto canas puluere fecit aquas. Sed ex libyco Appiani multo aliter. Quid ſi legas in torren te uere Geli. ideſt qui uerno tempore torrens eſt. Eo enim tempe ob pluuiaꝝ copiá, ſolent excitari torrentes. Vel quod alio quoq; nomine, Vergelius dictus ſit, prima caſtigatio uerior. Hũc pontẽ ex cadaueribꝰ Romanoꝝ factũ Syllius in fine. 8. his quidẽ uerbis ſic explicat, Ceſſerit huic Trebia exitio, pons ecce cadentũ. Corpi bus ſtruiť, iactoq; cadauere fumat Aufidius. o ℭ Adherbalẽ. Le-

(quis crederet) ſole, & tepẽtes fontibus Baiæ ſubegerunt. Permiſſum eſt interim reſpirare Romanus, & quaſi ab inferis emergere. Arma [p] non erant, detracta ſunt templis. Deerat iuuentus, in ſacramentũ militiæ liberata ſeruitia. Egebãt ærario/ opes ſuas libẽs ſenatus in mediũ protulit: nec præter quod in bullis, ſingulisq; annulis erat, quicq̃ ſibi auri reliquere. Eques ſecutus exemplũ, imitatæq; equitẽ tribus; deniq; uix ſuffecere tabulæ, uix ſcribarũ manus / Leuino/ Marcelloq; conſulibus/ cum priuatæ opes in publicum deferentur. Quid aũt in eligendis magiſtratibus? Quæ centuriarũ ſapientia? cũ iuniores a ſenioribus conſiliũ de creandis cõ- 10
ſulibus petiuere. Quippe aduerſus hoſtem toties uictorẽ: tam callidũ, nõ uirtute tantũ, ſed ſuis etiam pugnare conſiliis oportebat. Prima redeũtis: & (ut ſic dixerim) reuiuiſcẽtis imperii [q] ſpes Fabius fuit, qui nouam de

gendum eſt ex Liui. ubi ſupra, Maharbalem. Meminit Syllius. lib. 4. Hinc Mago, hic ſæuus pariter uidere Maharbal. Bomilcharis ſcilicet filiũ, uel nõ Bomilcharis, ſed Hãnibali ex Liuio legendũ eſt. p ℭ Arma non erãt. Deerat iuuẽtus. &c. Præter ſupradictos, lege Val. Max. ca. 6. 5. & cap. 6. 7. Plura Aug. ca. 19. 3. Ciui. Serui⁹ aũt. 9. Aen. ſuper illud Suſtulerat, põit legẽ, qua ſerui a milicia arcebantur, aſserens tantum poſt bellũ Cannenſe, hoc Romanis ꝑmiſſum Mulieres caſtra ſequi, ingenti turpitudine apud maiores fuit, unde bellaturus Pompe. ĩ Leſbo reliqt uxorem Corneliã lege Ser. 8. Aen. QVæ hic dicunť de ſeruis, & templorũ armis, ſignãter Syllius li. 10. ibi, At patres De triplici militiæ genere, Seruius in pricipio 8. Aene. Sciendũ ſane eos ſeruos, qui poſt Cannẽſem cladẽ in numerũ militũ ſunt aſſumpti (fuerũt eni uſq; ad octo milia) Volones iccirco dictos fuiſſe, qm̃ cũ eſſent ſerui, uolũtarie ſe ad militiã obtulerunt. Author Feſt. Pom. de uerborũ ueterũ ſ̃catiõe, li. ultimo. ARma præterea pacis tp̃e in templis affigebanť, plura in collectaneis noſtris reperies. q ℭ Imperii ſpes Fabius fuit. &c.) Quæ hic

de Fabio Max:dicunt,lege copioſe apud Plutar.in uita eius.Item Liui.lib.zz.ab ur.con. r ℂ Cognomen nouũ.&c.Fabio huic q̃tuor fuere cognomina,Maximus,Ouicula, Verrucoſus,Cunctator. Ply.ca.43.de ui.illu.Plutar.ubi ſupra..Syl.li.6. Pulcherrima quoq; Cunctando Fabius ſupauit facta.&c. Idé in.7. Ac ni ſacra ſeniuis, ĩpreſſumq; fuiſſet Siſtere cũctando fortunã aduerſa fouenté Vltia Dardanii trãſiſſet nomis ætas.&c.Virg.6. Aene. Vnus,qui nobis cunctãdo reſtituis ré, Qđ ex Ennio ſumptum eſt.ORIginem Fabiorũ ſcribit idem Syllius circa finé.6. ibi- Stirpe gen⁹. Ouidi.1. Faſt. Nec grad⁹ eſt. Geſta hæc a Fabio, lege apud Liuiũ:li.z3.& Syl.li.1z. s ℂ Inde Claudio Marcello.&c. Quæ hic ſcribit,Flo.habent a Liuio circa finé.3. & deinceps Decadis tertiæ,& a Syl.li.1z.ibi- Campo nola.&c. Et infra . Ille dies.Et longo poſt. At Libye ductor.De hoc Marcello,Valerius.ca.1.1.ca.3.z.ca.z.3.ca.1.4.ca.1.5.ca.7.8.Plura Plutar.in uita eius. Ply. ca.z5.7.naturalis hiſtoriæ.Dicit hũc Marcellũ undequadragies dimicaſſe,quẽ ſolus(inquit)Iulius Cæſar trãſgreſſus eſt . Lege,quæ annotauimus ca.4.huius.z.GEſta a Sempronio Grac. lege ex.z4.&.z5. Titi Liuii. Et.1z.Syl. ibi- Nuncius interea. t ℂ Nam hucuſq;.&c. Habent hæc abuude.ca.6.7.Val.Max.Aug.ca.19.3.Ciui.Liui.li.z4. u ℂ O horribilem in tot.&c)Claudi. Hæc obuia uotis in numeras uno gereret cum tempore pugnas , Hiſpanas caperet,Siculas

Hannibale uictoriã cõmentus eſt , nõ uelle pugnare.Hinc illi [r] cognomen nouũ:& rei pub.ſalutare,Cunctator. Hinc illud ex populo , ut imperii ſcutum uocaret . Itaq; per Samniũ totũ,per Falernos Gauranoſq; ſaltus:ſic macerauit Hannibalẽ , ut qui frangi uirtute non poterat/mora cõminueret. Inde Claudio [s] Marcello duce/etiã cõgredi auſus eſt.Cominus uenit,& pepulit,& Campania ſua,& ab obſidiõe Nolæ urbis excuſsit.Auſus & Sẽpronio Gracco duce/ per Lucaniã ſequi,& præmere terga cedẽtis: quãuis tunc (o pudor)manu ſeruili pugnaret.Nã [t] hucuſq; tot mala cõpulerãt,ſed libertate donati fecerãt de ſeruitute Romãos. O [u] horribilẽ in tot aduerſis fiduciã:o ſingularẽ animũ, ac

a.l. excuſit.

ſubmitteret urbes,Et Gallū terris proſterneret,æquore Pœnum, Nūq̄ ſuccubuit dānis,& territa nullo Vulnere, poſt Cānas maior, Trebiāq; fremebat,Et cum iam tremerent flammæ,murūq; teneret Hoſtis,in extremos aciē mittebat Hiberos. x ℭ Sicilia mandata Marcel.&c. Scribūtur hæc a Liui.25. ab urbe con. Syl.li.14.in pricipio.DE Archimede, notaui plura in Claudia. Sup illud, Iuppiter in paruo.ex Val.Max. Plyn. Lact. Oui. Syl.Strab.FAbulam Arethuſæ: lib.5. Met. Oui. explicat.Itē Eglo.10.Virg.&.3. Aen.ibi,Orthygiā Alphæū.Ply ca.106.2.ca.5.31. De Siracuſis plura notaui ca.6.1. Ciuita. Auguſt. y ℭ Sardiniam Gracchus arripuit.&c.Hiſtoriam hāc copioſe ſcribit Liui.li.23.Itē Syl.li.12.ibi, Interea aſſuetis. De hac iſula Plyni.ca.7.3.Sol.ca.10.Diodo.lib.6. Plura in Annotationibus noſtris Clau.In Gildonē ſuper illud Humane ſpeciē plantæ. z ℭ In Hiſpaniam miſsi Gn.& P.Scipiones.&c. Hiſtoriā hāc ſcribūt Liui.23. 24.25. ab ur.con.Appi.in Libyco.Plura in uita Scipiōis. Val.Max. li.primo ca.de Ominibus.ca.2.2.ca.7.3.Syl.li.13.Interea geminos

ſpiritū populi Romani,tā arctis, afflictiſq;
rebus, cū de Italia ſua dubitaret,auſus eſt in
in diuerſa reſpicere. Cūq; hoſtes in iugulo
per Cāpaniā:Apuliāq; uolitarēt:mediāq; de
Italia Africā facerēt:eodē tēpore & hūc ſuſti 12
nebat,& in Siciliā:Sardiniā/Hiſpaniā/diui-
ſa per terrarū orbē arma mittebat.Sicilia x mā
data Marcello: nec diu reſtitit. Tota enī In-
ſula in una urbe ſuperata eſt,Grāde illud:&
ante id tēpus inuictū caput Syracuſę,quāuis
Archimedis īgenio defenderent, aliquādo
ceſſerūt. Lōge illi triplex murus,totidemq;
arces, portus ille marmoreus, & fons cele-
bratus. Arethuſæ:niſi quod hactenus ꝓfue-
re, ut pulchritudini uictæ urbis parceretur.
SArdiniā y Graccus arripuit: nihil illi gen-
tiū feritas:inſanorūq; (nam ſic uocant) im-
manitas montium ꝓfuere. Sæuitū in urbes, 13
urbēq; urbium Caralim, ut gens contumax/
uiliſq;, mortis ſaltē deſiderio patrii ſoli do-
maretur. IN z Hiſpaniā uero miſsi Gneus,

terra crudelis Hibera, fortuna abſtulerat permiſcens triſtia lætis Scipiadas, magnũq; decus, magnũq; doloré. Et lib. 15. Attritis rebus geminus iacet hoſte ſupbo Scipio, belligeri Mauortia pectora fratres. Ser. 6. Aenei. ibi Quis Gracchi genus? &c. Eutro. ca. 5. 3. Oroſi. cap. 17. 4.

a. I. pene totá pcis eri- pue- runt, pui cid.

& Publius Scipiones / ſpem totá Pœnis eripuerát, ſed inſidiis Punicę fraudis oppreſsi rurſus amiſerát. Magnis quidem illi prælis cũ Punicas opes cecidiſsét: ſed Punicæ inſidiæ alterũ ferro caſtrametanté, alterũ cũ euaſiſset in turrim, cinctũ facibus/ oppreſſerũt. Igit[a] in ultioné patris, ac patrui miſſus cum exercitu Scipio, cui iam gráde de Africa nomen fata decreuerát. Bellatricé illá uiris, ar-
14 miſq; nobilé Hiſpaniá/ illá ſeminariũ hoſtilis exercitus, illá [b] Hánibalis eruditricé (incredibile dictu) totá a Pyrenæis mõtibus/ in Herculis colũnas, & Oceanũ/ recuperauit, neſcias citius: an facilius. Quá uelociter? quatuor anni faten̄t. Quá facile? uel una ciuitas probat. Eodé quippe quo obſeſſa eſt die capta eſt, omenq; Africanæ uictoriç fuit: quod tam facile capta eſt Hiſpanica Carthago. Certũ eſt tamé ad pfligandá prouinciá maxime profeciſſe ſingularé ducis ſanctitatem. Quippe, qui [c] captiuos pueros: puellaſq;

a ℭ Igitur in ultioné patris, & patrui miſſus Scipio &c. Quæ hic ſcribun̄t de Scipione ſuperiori haben̄t late a Liuio lib. 25. & ſeqntibus. Plutar. in uita Scipiõis. Val. ca. 7. 3. ca. 3. 4. ca. 8. 9. & ſæpe alibi. Plura Gel. ca. 8. 6. c. 18. 19. & 20. 4. c. 4. 3. ca. 20. 2. ca. 8. 12. ca. 8. 16 Ply. c. 9. 24. 27. 30 ſeptimi. ca. 45. 16 ca. 3. 21. c. 6. 22. c. 6. 34. Aug. ca. 21. 3. Ciuita. Syl. 13. uſq; ad finé opis Virgil. 6. Aenei. Quis Gracchi genus? &c. Claudian[9]. Ergo ſeu patriis primæuus manibus ultor. Subderet Hiſpanum regibus Oceanum. b ℭ Hannibalis eruditricé. &c.) Hoc dicit, quoniam Hamilcar Hannibalis pater in Hiſpaniá cũ imperio miſſus, Hannibalé pueȝ, ſecum duxiſſe tradit̄, lege Plutar. in uita Hannibalis. c ℭ Qui captiuos pueros, puellaſq;. &c. Hiſtoriá hãc habet Liui. circa mediũ. 27. ab ur. con. Eutro. ca. 5. 3. Plutar. in uita

eius. Ply ca. 49. de uiris illu. Notanter Syl. li. 15. ibi: Quin etiã accitus. &c. Simile feciſſe Scipioné Aemilianus ca. 1. 5. Valerius aſſerit.

p̄cipuæ pulchritudinis / barbaris reſtituerit,
ne in conſpectũ quidẽ ſuũ paſſus adducit/
ne quid de uirginitatis integritate delibaſſe 15
ſaltem uel oculis uideret. Hæc inter diuerſa
terrarũ pp̄lus Romanus, nec ideo tñ Italiæ
uiſceribus inhęrentem ſummouere poterat
Hannibalẽ Carthaginẽſem. Plæraqꝫ[d] ad ho
ſtem defecerãt: & dux accerrimus/cõtra Ro
manos Italicis quoqꝫ uiribus utebat. Iam tñ
eũ plęriſqꝫ oppidis, & regiõibus excuſſera
mus. Tarẽtinus[e] ad nos redierat. Iam & Ca
pua/ſedes/& domus/& patria altera Hãni
balis/tenebat, cuius amiſſio tñ Pœno duci
dolorẽ dedit, ut inde totis uiribus in Romã
cõuerteret. O populũ dignũ orbis imperio
dignũ oĩum fauore: & admiratiõe hominũ, 16
ac deorũ. Cõpulſus ad ultimos metus/ab in
cœpto non deſtitit: & de ſua urbe ſolicitus,
Capuã tñ nõ omiſit, ſed[f] parte exercitus ſub
Appio conſule relicta/parte Flaccũ in urbẽ
ſecuta, abſens ſimul, præſenſqꝫ pugnabat.
Quid ergo miramur? Mouẽti caſtra a tertio
lapide Hãnibali iterũ ipſos deos, deos inq̃
(nec fateri pudebit) reſtitiſſe. Tãta enĩ ad ſin
gulos illius motus[g] uis imbrium effuſa eſt,

d ℭ Plæraqꝫ ad hoſtem deferãt. Populos, q post Cãnenſem cladem: a Romãis ad Hannibalem defecerunt, ſcribit Liui⁹ in fine ſecũdi, tertii Decadis. Et Syl. lib. 11. per totum.

e ℭ Tarentinus ad nos redierat &c. Tarẽtũ poſt Cãnẽſem cladẽ, a Romanis ad Hãnibalẽ defecerat. Syl. in. 11. In de Phalãtæo leuitas aniosa Tarentũ Auſoniũ laxare iugum. Qua arte Tarentũ a Fabio recuperatũ, docet Liui. li. 27. Aug. ca. 6. 1. Ciui. Elegãter. Syl. li. 15. ibi: Tũc & Tyndarii. &c.

f ℭ Parte exercitus. &c. Pro hac hiſtoria, lege Liui. li. 26. Ply. ca. 18. 15. Syl. lib. 12. ibi: Hic ut ſigna ferox. &c. per totum. Lege quos ſupra citauimus.

g ℭ Tanta uis imbriũ. &c.) Hiſtoriã hanc lege apud Liuiũ lib. 26.

tanta uentoꝝ uiolētia coorta eſt,ut diuinitus
hoſtē ſummoueri, nō a cœlo/ſed ab urbis
ipſius mœnibus:& Capitolio uidereť. Itaqꝫ
17 fugit:& ceſsit, & in ultimū ſe Italiæ recipit
ſinū,cū urbē tm̄ non adortá reliquiſſet. Par/
ua res dictu, ſed ad magnanimitatē populi
R. ꝓbandā/ſatis efficax:ꝙ illis ipſis, quibus
obſidebať diebus ager, quē Hánibal caſtris
inſiderat,[h] uenalis Romæ fuit: haſtæqꝫ ſub/
iectus/inuenit emptorē. Voluit Hánibal cō
tra fiduciā imitari:ſubiecitqꝫ argentarias ur/
bis tabernas/nec emptor inuentus eſt. Vt ſci
as etiā præſagia fatis fuiſſe. Nihil actū erat
tanta uirtute/ſine tanto fauore deoꝝ. Siqdē
ab Hiſpania Haſdrubal[i] frater Hánibalis
cū exercitu nouo:nouis uiribus:noua belli
18 mole ueniebat. Actum erat ꝓculdubio/ſi uir
ille ſe cū fratre iunxiſſet,ſed hunc quoqꝫ ca/
ſtrametantē/Claudius Nero/cū Liuio Sali/
natore debellat. Nero in ultimo Italiæ angu
lo ſummouebat Hánibalē. Liuius in diuer/
ſiſsimā partē:& in ipſas naſcentis Italiæ fau
ces ſigna conuerterat:tanto, qua oīs lōgiſsi
ma Italia/ſolo interiacet. Quo cōſilio? Qua
celeritate cōſules caſtra cōiunxerint? inopi/
nanterqꝫ hoſtē collatis ſignis cōpreſſerint?
Neqꝫ id fieri Hánibal ſenſerit:difficile dictu
ē. Certe Hánibal re cognita, cū ꝓiectū[k] fra/

Et apud Syl. lib. 12. ibi/ Iuppiter Aethiopum &c. per totū. Claudianus in bello Gethico ibi Hác urbē inſano. &c. Auguſtinus cap. 20. tertii Ciuita.

h ℭ Venalis Romæ fuit. &c. Idē ſcribunt Plutarchus in uita Hánibalis. Et Frontinus c. 18. tertii.

i ℭ Haſdrubal frater Hannibalis. &c. Authores hiſtoriæ ſunt Liuius. 27. Val. Max. ca. 7. 3. ca. 4. 7. Frontinus ca. 1. ſecundi. Elegāter Syllius li. 15. ibi/ Terrore interea. &c. per totum. Idem ſcribunt, citati ſuperius in hoc capite.

k ℭ Fratris caput uidiſſet.) Syl. lib. 15. Tum Nero ꝓcera ſublimia cuſpide portans Ora ducis cæſi. Cannas pēſauimus inquit Hánibal, & Trebiā, & Traſime/

tris caput ad ſua caſtra uidiſſet. Agnoſco
(inquit) infelicitatẽ Carthaginis. Hæc fuit 19
illius uiri nõ ſine præſagio quodã fati immi
nentis prima cõfeſſio. Iam certũ erat Hãni-
balem etiam ipſius cõfeſſione poſſe uinci:
ſed tot rerũ ꝓſperarũ fiducia plenus popu-
lus Romanus/magni extimabat aſperrimũ
hoſtẽ in ſua Africa debellare. Duce igiť Sci
pione in ipſam Africã tota mole cõuerſus:
imitari cœpit Hannibalẽ, & Italię ſuę clades
in Africa uindicare. Quas [l] ille (dii boni)
Haſdrubalis copias? Quos Syphacis exer-
citus fudit? Quæ, quãtaꝗ utriuſꝗ caſtra faci-
bus illatis una nocte deleuit? Deniꝗ iam nõ
a tertio lapide: ſed ipas Carthaginis portas 20
obſidiõe quatiebat: ſic factũ eſt: ut inhęrentẽ:
atꝗ incubantẽ Italiæ extorqret Hannibalẽ.
Nõ [m] fuit maior ſub ĩperio Romano dies,
quã ille/cum duo omniũ/& antea: & poſtea
ducũ maximi, ille Italię: hic Hiſpanię uictor
collatis cominus ſignis direxere aciem. Sed
& colloquiũ fuit inter ipſos de legibus pa-
cis. Steterũt diu mutua admiratiõe defixi, ubi
de pace nõ conuenit: ſigna cecinere. Conſtat
utriuſꝗ cõfeſſione/nec melius inſtrui aciem
nec acrius potuiſſe pugnari. Hoc Scipio de
Hannibalis: Hãnibal de Scipionis exercitu
prædicauerũt. Sed tñ Hannibal ceſsit: præ-

ni littora tecum fraterno capite. I duplica nunc ꝑfida bella, Et gemina, arceſſe acies. Hæc præmia reſtant, Qui tua tráſmiſsis optarit Alpibꝰ arma. Lege ꝑcitatos. TRANſitũ Scipionis in Aphricam, lege apud Liui. li. 29. Syl. li, 17. ibi- Ipſe alacer. l ℭ Quas ille Haſdrubalis copias, quos Syphacis. &c. Copioſe hanc hiſtoriã ſcribit Liuiꝰ li. 29. & 30. Lege Frontinũ ca. 2. 1. Sylli. lib. 17. ibi- Speſꝗ. Syphax. Aduertendũ ſane, Syphacem a Scipione uictũ. viii. Kalen. Iulii Oui. 6. Faſt. ibi- Poſtera lux. &c. m ℭ Non fuit maior ſub imperio Ro. dies. &c. Quæ hic ſcribuntur, lege apud Liui. li. 30. Plut. in Scipione. Syl. lib. 17. ibi- Dum

miumq; uictoriæ Africa ſuit,& ſecutus Africam ſtatim terrarũ orbis.

ſtetit.&c.Pugnã aũt hanc, & acieꝝ inſtructioné præter Liui. Plut. Syl.lege Fronti.ca.3.z.Latius Appia.in li. qui Libycus inſcribitur. TRIumphum Scipionis de Aphris uictis elegãter canit Syl.in fine 17.De tempore quo punicũ bellũ ſcd̃m geſtũ eſt,præter citatos in principio huius capitis,Lege Liuiũ i prohemio q̃rte Decadis.

BELLVM MAcedonicũ Primũ.Cap.VII

POſt[a] Carthaginé uinci neminẽ puduit.Secutæ ſunt ſtatim Africã/gentes:Macedonia:Græcia:Syria,cæteraq; oĩa quodã quaſi æſtu:& torrẽte fortunæ.Sic primi omniũ Macedones/affectator quõdam ĩperii populus,Itaq; quãuis tunc Philippus regno pręſideret, Romani tñ dimicare ſibi cũ rege Alexandro uidebanť. Macedonicũ bellũ nomine amplius/q̃ ſpectatiõe gentis fuit.Cauſa cœpit a fœdere Philippi,quo rex iam pridẽ dominantẽ in Italia Hannibalẽ/ſibi ſociauerat.Poſtea creuit/[b] implorãtibus Athenis auxiliũ contra regis iniurias,cũ ille

a ℭ POST Carthaginem uinci neminé puduit.&c. Ea quæ hoc capite cõtinenť ſcribũt Liui.lib. 31. 3z. 33. 34. ab urbe condi.Val. Max. ca. 8.4 c.z. 5.Iuſti. lib. z9.& 30.Eutro. c. 1.4. Oroſi. cap.zo.4. Plutar.in Paulo Aemilio. Syl.li. 15.ibi/ Emathio interea tellꝰ Aethola tumultu Feruebat Macedum ſubitis perculſa carinis Proximꝰ huic hoſti dextras iũgebat Acarnan.Cauſa noui motus pœnus, regiq; Philippo In bellũ Auſoniũ ſociatæ fœdere uires.Hic gente egregiu/ueteriſq; ab origie regni Eacidũ ſceptris, ꝑauoq; tumebat Achille.Hic & nocturnis.&c.Ad idẽ Claudianus ꝯtra Alaricũ, Ne quicq̃ Emathiũ pepulit ſpes uana Philippũ;Vt uelut.&c.Geſtum aũt eſt bellũ hoc,anno.551.ab ur.cõ.ſcd̃m Eut.c.1.4.Oro. dicit anno.556.

b ℭ Implorantibus Athenis auxiliũ.&c. Tẽpore initioꝝ,duo iuuenes Acarnanes,qui non initiati erant,Athenas uenerunt, & in ſacrariũ Cereris cum aliis pluribus ſuis intrauerunt,ob hoc, tanq̃ neſas ſummũ cõmiſiſſent,ab Athenienſibus cæſi ſunt. Acarnanes

mortibus ſuo℞ cõmoti ad uindicandũ illos, auxilium a Philippo petierunt. Ille aũt ultra ius uictoriæ, in tẽpla, aras. &c. Author Liuius lib. 31. Faciunt quæ ſcribit Aug. ca. quarto, quinto, ſexto, primi Ciuitatis dei. c ℭ Primũ igiẽ Leuino ꝯſule. &c. Legendũ uidetur, Leuino prætore ex. 31. Liuii &. 29. Iuſtini. Itẽ ex Floro hoc ipſo capite, Manifeſtã inqt uictoriã nata in prætoria puppe laurus, pollicebaẽ. Huius hiſtoriæ mẽinit Claudia. in bello Gethico. ibi / Nec pœnã, DE lauro in puppe nata, lege Liuiũ li. 32. Phœbus Daphnes amore captus, dum eã inſtanter inſequiẽ Peneẽ tandẽ fluminis miſeratione, in laurũ arborẽ mutatã dicunt. Hinc factũ eſt, ut Phœbo arbor hæc gratiſſima ſemper fuerit, ſtatutũq; ab eo ſit inter cætera, ut triumphantes, eius foliis deinceps coronarenẽ. Quã rem ſic primo Meta. Ouі. cecinit. Tu ducibus (inquit) lætis aderis, cũ læta triumphis Vox canet, & longas uiſent Capitolia pompas. &c. d ℭ Rhodii nauticus populus. &c.) Scribit Euſebius libro tempo℞. Rhodios ſæpe maris imperium optinuiſſe. Faciunt ad hoc, quæ ſcribit Gellius ca. 3. ſeptimi. Noctiũ Attica℞.

ultra ius uictoriæ in templa: aras: & ſepulchra ipſa ſæuiret. Placuit ſenatui opẽ tantis ferre ſupplicibus. Quippe iam gẽtiũ reges duces: populi: nationes: præſidia ſibi ab hac urbe petebãt. Primũ[c] igiẽ Leuino cõſule populus Romanus/ Ioniũ mare ingreſſus/ tota Græciæ littora ueluti triumphanti claſſe peragrauit. Spolia quippe Siciliæ: Hiſpaniæ: Sardiniæ: Africæ præferebat. Et manifeſtam uictoriã/ nata in prætoria puppe laurus pollicebaẽ. Aderat ſponte in auxilium Attalus rex Pergameno℞. Aderãt[d] Rhodii nauticus populus, quibus a mari conſul: a terris omnia equis, uiriſq; quatiebat. Bis uictus Macedonũ rex: bis fugatus: bis exutus caſtris, cũ tñ nihil terribilius Macedonibus fuit ipſo uulnerũ aſpectu: quæ nõ ſpiculis: neq; ſagittis: nec ullo Græculo ferro, ſed ingẽtibus pilis: nec minoribus adacta gladiis ultra mortẽ/ patebant. Enimuero Flaminio

duce poplus R. inuios antea Chaonũ montes. Pindũq; amnē ꝑ abrupta uadentē: & ipſa Macedoniæ clauſtra penetrauimus. Introiſſe uictoria fuit. Nam poſtea nũquam auſus cõgredi rex, ad tumulos/ quos Cynocephalos uocāt, uno: ac ne hoc quidē iuſto prælio/ opprimitur. Et illi quidē cõſul pacē dedit, regnumq; cõceſsit, mox nequid eſſet hoſtile/ Thebas: & Euboeam: & graſſantē [e] ſub Nabide ſuo Lacedæmona/ cõpeſcuit. Græciæ uero/ ueterē ſtatũ reddidit, ut legibus uiueret ſuis: & auita libertate frueretur. Quæ [f] gaudia? Quæ uociferatiões fuerũt? cũ hoc forte Nemeæ [g] in Theatro/ Quinquēnalibus ludis a præcone caneretur, Quo certauere plauſu? Quid florũ in conſulē profuderũt? Et iterum: iterũq; præconē repetere illā uocē iubebant, qua libertas Achaiæ pronũciabatur, nec aliter illa cõſulari ſentētia: q̃ modulatiſsimo aliquo tibiarũ, aut fidium cantu/ fruebantur.

BEllũ Syriacũ Regis Antiochi. Cap. VIII.

MAcedoniā [a] ſtatim: & regē Philippum/ Antiochus excœpit quodam

e ℂ Sub Nabide ſuo. &c. Hiſtoriā hanc habēs ex. 34. T. Liuii. & Iuſtin. lib. 30. & 31. Eutro. & Oroſi. ubi ſupra. f ℂ Quæ gaudia. &c. Præter ea, quæ de hac hiſtoria ſcribit Li. & citati hoc ipſo c. Lege Val. Max. c. 8. 4. g ℂ Nemeæ in theatro. De quatuor ludorũ generibus apud Græcos, Lactan. 6. Theb. in principio. Itē ca. 20. 6 diui. inſtit. & ca. 4. Epithões. Sic eni liber ille inſcribi debet, nõ Nephithomon, ut paſsim legitur. Plura de ludis ſcribit Augu. ca. 32. 1. Ciuit. Item lib. 2. & 4. Ibidē lege ca. 1. ſecūdi Extant quatuor Archiæ uerſiculi quib9. 4. ludorũ gña apud Græcos cõtinentur, quos ſic in latinum uertit pi9, Quatuor inſignis certamia cõficit Hellas, Sũt duo quippe hominũ, ſunt ſuperũq; duo Archemori, Iouis & Phœbi, atq; Palæmonis, ipſa pinus oliuaſter ꝑmia poma, apium. a ℂ MACEdoniam ſtatim, & regē

Philippũ.&c.Bellũ aduerſum Antiochũ regẽ, a Romanis geſtum ſcribunt Liui.li.34.& ſequentibus ab ur.con.Iuſt.li.31.Appia. late in Syrio.Val.Max.ca.1.&.5.ſecundi.ca.5.3.ca.1.4.ca.3.7. ca.1.8.ca.1.9.Gel.ca.5.5.Plutar.in uita Scipi.Ply.ca.54.de uiris illu.Eutrop. ca.1.4.Oroſi. ca. 20.4.Front.ca.7. 4.Quo geſtũ ſit tempore, docet Euſebius li. tem poꝶ. b ℭQuippe cum Perſas, Xerxem,atq; Darium cogitarẽt. &c. Quæ hic dicunt lege apud Hero. lib.3.&.7. Itẽ Iuſt. li.2.&.3. c ℭ Perfoſſi inuii montes. &c. Authores hiſtoriæ ſunt Sol. ca. 14.Mela. li.2.Hero.li.7. Cic.2.de finib⁹bo.& ma. Virgil.in Culice ibi-Non perfoſſus Athos.Iuue.ſaty.10.Velificatus Athos.Xerxes ante experimentũ belli fiducia uiriũ ueluti naturæ ipſius dominus,& montes in planũ deducebat, & cõuexa ualliũ æquabat , & quædã maria pontibus ſternebat- quædã ad nauigationẽ cõmoda per cõpendiũ ducebat . Author Iuſtinus lib.3. Plura Hero. ubi ſupra.Xerxẽ toto ſimul orbe ſecutus narrat̃,rapuiſſe uagos exercitus amnes,Et telis umbraſſe diẽ,cum claſsib⁹ iret Per ſcopulos, tectũq; pedes ꝯtemneret æquor. Claudianus ſcd'o in Ruffinum. d ℭ Cum humore ꝯtinuo Cumanus Apol.ſudaret.&c.Quod hic ſcribit Florus,lege apud diuũ Aug.ca.11.3. Ciui. Cice.aũt.2.diuinationis,docet huius rei cauſam,ſed locũ aſsignaſſe ſufficiat. Aduertendum ſimile prodigiũ ſæpe uiſum ut ibidẽ. Aug. annotat, lege Euſebiũ.5.præparationis Euangelicæ. Non poteſt ex ſimulachro ſudor fluere,nec portẽdat malũ,idem dicas de motu ſimu-

caſu/quaſi induſtria ſic gubernãte fortuna/ ut quẽadmodũ ab Africa in Europã: ſic ab Europa in Aſiã ultro ſe ſuggerentibus cauſis/imperiũ procederet,& cum terraꝶ orbis ſitu/ipſe ordo uictoriaꝶ nauigaret.Non aliud formidoloſius fama bellũ fuit. Quippe cũ[b] Perſas:& orientẽ,Xerxem:atq; Darium cogitarẽt, quando perfoſsi[c] inuii montes: quando uelis opertũ mare nũciaret̃,ut hoſ/cæleſtes minæ territabãt/cum[d] humore cõ/ z
tinuo Cumanus Apollo ſudaret. Sed hic fauentis Aſię ſuæ numinis timor erat.Sed nec ſane uiris/opibus, armiſq; quicq̃ copioſius Syria,ſed in manibus tam ignaui regis inci-

lachri. Author Donatus.z.Aenei.ſup illud. Sudor iit. Loca multa alia ad hanc rem, in Collectaneis noſtris cōſignata reperies. e

derat: ut nihil fuerit in Antiocho ſpecioſius: q̃ q̄ a Romanis uictus eſt. Impulere [c] regē in id bellū: illinc Thoas Etholiæ princeps, inhonoratā apud Romanos querēs aduerſus Macedones militiæ ſuæ ſocietatē: hinc Hānibal/ qui in Africa uictus ꝓfugus, & pacis impatiēs/ hoſtē populo Romano/ toto orbe q̄rebat? Et q̄d illud fuiſſet periculum/ ſi ſe conſiliis eius rex tradidiſſet? Si Aſiæ uiri-
5 bus uſus fuiſſet miſer Hānibal? Sed rex ſuis opibus, & nomīe regio fretus ſatis habuit bellū mouere. Europa iam dubio ꝓcul iure ad Romanos ꝑtinebat. Hic Lyſimachiā urbem in littore Tracio poſitam a maioribus ſuis Antiochus/ hæreditario iure/ repetebat. Hoc uelut ſydere Aſiatici belli mota tēpeſtas, & maximus regū cōuentus, fortiter indicto bello cum ingenti ſtrepitu, ac tumultu mouiſſet ex Aſia. Occupatis ſtatim inſulis; Græciſq; littoribus/ ocia: & luxus tanq̃ uictor agitabat. Euboeā inſulā cōtinenti adhæ-
4 rentē tenui freto: reciprocātibus aquis Euripus abſcidit, Hic [f] ille poſitis aureis, ſericiſq; tentoriis, ſub ipſo freti murmure cū inter

¶ Impulere regem in id bellū. &c.) Offenſi Aetoli q̄ nō ex arbitrio eoꝝ Macedonia quoq; adépta regi, ut data ſibi in præmiū belli eſſet, legatos ad Antiochū mittūt, q eum adulatiōis magnitudinis i Romana bella ſpe ſocietatis uniuerſæ Grætiæ impellerēt. Iuſt. lib.30. latiꝰ Liu. lib.35. Societatē Hānib. cū Anti. ſcribit Iuſt. li.31. Liu.35. ab ur.cō. Facetiſsimā cauillationē Hānibalis apud regē Antiochum ſcribit ca.5.5. noctium Atticaꝝ Aulus Gelius. f

¶ Hic ille poſitis &c. Antiochꝰ cū perueniſſet i Chalcidem, formoſæ uirgunculæ amore correptus, quinquageſimū iam excedēs annū, cū tanta mole belloꝝ premeret, nuptias tn̄ ſolenni more celebrauit. &c. Lege Appia.

fluĉta tibiis:fidibuſq; cõcineret:collatis undi
q;/q̃uis per hyemẽ roſis.Ne cũ aliquo ducũ
genere agere uideret uirginũ:puerorumq;
delectus habebat. Talẽ ergo regẽ iam ſua
luxuria debellatũ/p pľus Ro. Attilio[g] Gla-
brione cõſule,in iſula aggreſſus/ipſo ſtatĩ
aduentus ſui initio/coegit ab Inſula fugere.
Tam precipitẽ apud Thermopylas aſſecu-
tus locũ.ccc. Laconũ ſpecioſa cęde memo-
randũ:ne ibi quidẽ fiducia loci reſiſtentẽ ma-
ri ac terra cædere coegit. Statim & eueſtigo 5
itur in Syriã, Claſsis regia Polixenidi, Hã-
nibaliq; cõmiſſa.Nam rex prælium nec ſpe-
ctare poterat.Igit[h] duce Aemilio Regillo
a remigãtibus Rhodiis tota lacerat. Ne ſibi
placeãt Athenę.In Antiocho uicimus Xerxẽ
in Aemilio Alcibiadẽ æquauimus.Epheſiis a.i. themiſtocle.
Salamina pẽſauimus,Cõſule Scipione,cui
frater ille modo uictor Carthaginis Africa-
nus uolũtaria legatiõe aderat, debellari re-
gem placet,& iã toto ceſſerat mari, ſed nos
imus ulterius. Meandrũ ad amnẽ: monteq;
Sypilũ caſtra ponunt. Hic rex (incredibile
dictu) auxiliis,q̃bus copiis cõſederat. Trecẽ 6
ta milia peditũ/equitũ/falcatorũq; curruũ/
nõ minor nũerus. Elephãtis ad hoc immẽſę
magnitudinis/auro/purpura/argẽto,& ſuo
ebore fulgẽtibus,aciem utriuſq; uallauerat.

ubi ſupra. g ℭ Attilio Gla-
brione.&c. Hũc Appia. Acinium,
Manium uocari dicit. Oro. Acili-
um. Thermopylæ unde dictæ,&
earum deſcriptio p̃ter Ply. & Stra-
bonẽ, habet ab Appia. ibidem.
Plura Hero.i.7. DE trecentis La-
conibus apud Thermopylas ĩ-
terfectis,notaui ſupra pauca ca.
2.huius ſecundi Itẽ Appia.uocat
præfectũ claſsis Antiochi Poly-
zenem. De Syria ubi hoc bel-
lum geſtũ eſt, & a q̃ua nomẽ ha-
bet ſcribũt Mela in. 1. Strabo.
li.16.Ply. c.12.& circa li.5. Solin9
ca.58. h ℭ Duce Aemilio Re-
gillo. Hũc.L.Neuium uocat Iu-
ſti.Appia. Liuiũ nominatũ dicit
cui poſtea (i.qt) L. Aemilius re-
gulus ad curam

Sed hæc oĩa prępedita magnitudĩe ſua. Ad hoc imbre: qui ſubito ſuperfuſus mira felicitate, Perſicos arcus corruperat. Primũ trepidatio, mox fuga: dehinc triũphus fuerũt. Victo, & ſupplici/ pacẽ, atq; partẽ regni dari placuit, eo libẽtius, ꝙ tam facile ceſsiſſet.

BELLVM AETOLICVM. Cap. IX.

SYriaco[a] bello ſucceſsit, ut debebat, Aetolicũ. Victo quippe Antiocho/ Romanus faces Aſiatici belli perſequebať. Ergo Fuluio nobiliori mandata ultio eſt. Hic ꝓtinus caput gentis Ambraciã/ regiam Pyrrhi/ machinis quatit. Secuta deditio. Aderant[b] Aetoloꝝ præcibus/ Attici: Rhodii: & memineramus auxilii, ſic placuit ignoſcere. Serpit tamen latius in ꝓximos bellũ: oẽmq;

claſsis ſuccęſſerat, hæc non niſi monendi cauſa. Quibus ꝯditionibus pax cũ Antiocho facta fuerit docet Iuſtinus lib. 31. Itẽ Apian[9] in Syrio ubi late habentur oĩa. a ℭ SYRIaco bello ſucceſsit. &c. Hoc bellũ deſcribunt Liuius lib. 38. ab urbe con. Iuſt. li. 32. Appia. in eo libro, qui Syrius inſcribiť. Eutr. ca. 14. Ply. ca. 52. de ui. illu. De Aetolia Plynius in pricipio 4. Strabo. li. 10. Statius quarto Thebaidos, & Homerus. 2. Iliados unde nomẽ habuerit: docet Stephan[9] de urbibus. Legendũ aũt eſt Cephaleniam. Victoriã Fuluii de Aetolis Quintus Ennius amicus ei[9], inſigni laude celebrauit Author Ply. ca. 52. de uiris illuſt. Liuius ubi ſupra ſcribit preces Atheniẽſium, atq; Rhodioꝝ pro Aetolis. &c. Cauſa huius belli, parum ante ex Iuſtini ſententia poſita eſt. b ℭ Aderant Aetoloꝝ precibus Attici, Rhodii, & memineramus auxilii. Videtur ex his quæ. 38. uolumine ſcribit Liuius, ſic locus hic caſtigandus. Aderant Aetoloꝝ principibus Attici: Rhodii legati & Aminander exul. Fuit enim Aminãder Athamanum rex, hic (ut inqt Liui[9]) fide accepta, uenit in caſtra Romana magis ꝓ Ambratia, ubi maiorẽ partẽ tpis exulauerat quã pro Aetolis ſollicitus. &c. Legati Aetoloꝝ fuerunt Phaneas & Demodes, qui cũ a Romano ꝯſule graues ꝯditiões pacis præponereνt,

late Cephaleniā:Zacynton:& quicqd inſu-laꝝ in eo mari inter Ceraunios mōtes, iugūq; Maleū, Aetolici belli acceſſio fuerūt.

BELLVM ISTRICVM Cap.X.

ISTri [a] ſequuntur Aetolos. Quippe bellantes eos nuper adiuuerāt:& initia pugnæ/proſpera hoſti fuerūt, eadēq; exitii cauſa. Nam cū Cnei Manlii caſtra cœpiſſent:opimeq; prędæ incubarēt/epulātes/ ac ludibundos plæroſq;, aut ubi eſſent præ poculis neſciētes/ Appius Pulcher inuadit: ſic cum ſanguine,& ſpiritu male partam re-uomuere uictoriam. Ipſe rex Apulo equo impoſitus, cum ſubinde crapula:& capitis errore lapſaret, captum ſeſe uix, & ægre poſtquam experrectus eſt:didicit.

BELLVM GALLOGRæcum. Cap.XI.

nullo reddito reſponſo,domū regreſsi ſunt,ut etiā atq; etiā quid agendū eſſet re integra prætorē,& principes ꝯſulerent. Athenienſis legatus Leon Iceſiæ filius.&c. Aſcripſi hæc ut intelligat' cur pro præcibus,principibus,pro auxilii, exul repoſuerim. a ISTRI ſecuntur Aetolos.&c. Inter geſta huius Manlii non lego ipſum cum Iſtris populis geſsiſſe bellū Liu.li.38. ſcribēs quos populos hic Romāis ſubegerit, nullā de Iſtris mentionē facit Ply. præterea ca.19.3. dicit Iſtros ſubactos non a Gn.Manlio,ſed a Tuditano quod i. Sex. Ruffus dicit Iſtros dōitos,ſed a quo, & quando nō meminit. Iulius Obſequens ca.6. de ꝓdigiis ſcribit M. Iulio Gn.Manlio cōſ. in Hiſpāia,& Hiſtria bella ꝓſpere adminiſtrata. Iuſtinus li.32.ait Iſtroꝝ gentē originē a Colchis ducere. Vide ibi ſiqua ſint quæ ad hunc locū faciunt. Appia. dicit Iſtros Illyrioꝝ nationē eſſe. Sed uidet' intelligendū de Iſtris Thraciæ populis ab Iſtro, uel Iſtria op. dictis. In oratione enim qua ſe Manlius ꝯtra legatos defendit:dicit ſe bis præliatū in Thracia,lege Liuiū li.38. Et hæc quoq; in ueſtigandi cauſa dicta ſint. De Iſtro uel Iſtropoli urbe. Ply.ca.11.4.&

Strabo lib.7.lege Hermolaũ ca.11.4. caſtigationum Plynianarũ.
a ℭ GALLOgræciã quoq;.&c.Hoc bellũ late ſcribit Liui.li.38.ab ur.con.Meminit Iuſti.li.32.Ply.ca.55.de uiris illu.Val.Max.ca.1.6. Oroſi.ca.20 4.Pauca Euſeb.lib.tempoꝝ. DE origine, moribus & reliquis Gallogræcorum, lege Diodorũ l. 6.Faciũt quæ ſcribit Iuſti.li.24. &.25. Val.Max.ca.2.1.

GAllogræciam[a] quoq; Syriaci belli ruina,cõuoluit. Fuerãt inter auxilia regis Antiochi. An fuiſſet cupidus triũphi Mãlius,an eos inuiſos ſimulauerit/dubium certe: [b] negatus eſt uictori triũphus,q͞a cauſam belli nõ approbauit ſenatus. Cæterum gens Gallogrꝍcoꝝ,ſicut ipſum nomẽ inditio eſt,mixta,& adulterata eſt. Reliquię Galloꝝ,quibus etiã Brẽno duce uaſtauerãt Gręciam,mox Orientẽ ſecuti,ĩ media Aſiæ parte/ etiã ſedere. Itaq; ut frugũ ſemina mutato ſolo degenerãt, ſic illa genuina feritas eoꝝ Aſiatica amœnitate mollita eſt. Duobus itaq; pręliis fuſi/fugatiq; ſunt: q̃uis ſub aduẽtu hoſtis relictis ſedibus, in altiſsimos ſe mõtes recepiſſent,quos Toloſtobogi, Tectoſagiq; inſederant. Vtrinq; fundis, ſagittiſq; acti/in perpetuã ſe pacẽ dediderũt. Sed alligati,miraculo quodam fuere:cum cathenas morſibus,& ore tentaſſent, cũ offocãdas in-

De degeneratione ſeminũ mutato ſolo,notãter Liuius lõge poſt principium 38.Lege dictum Cyri Perſaꝝ regis apud Plutarchũ i Apophthe aiebat(inqt)Cyrus eos, qui ſibi bona nollẽt, cogi ut aliis parerent, atq; expedirent. Quodq; neminẽ decere impare, q ſubditis non eſſet melior. Cum uero & mõtuoſa Perſaꝝ regio, aſperaq; eſſet, uellentq; ꝑpterea campeſtrẽ,ac mollẽ capere,ne id quidẽ eſt paſſus,inquiẽs & plantaꝝ ſemina,&hoim mores,atq; ingenia, regionũ quoq; ſimilitudinẽ trahere. Vide q̃ ſcribit Cice.in libello ſuo de Fato. Vide quæ poſui ca.4.huius.2.Fuerunt aũt in hoc bello centũ.M. Gallogræcoꝝ quoꝝ.xl.capta,uel cæſa ſunt Liui.ubi ſupra. b ℭNegatus eſt uictori triũphus.&c.Diſcrepat a Liuio Florus aſſerente Gn.Man-

lium de Gallogræcis triũphaſſe. Maior pars (inquit) decẽ legatoꝝ qui cũ Manlio fuerant, & ante alios. L. Furius purpurio. Et. L. Aemilius Paulus ꝯtradixerunt ne Manlio triumphus decerneretur, poſt tamen longã diſceptationẽ dicit Manlio triumphum decretũ cognatoꝝ, ac amicoꝝ Manlii opibus. Idẽ ſentit Aug. ca. 21. 3. Ciuitat. Sed negatũ intelligamus a principio nõ omino negatum. DE his populis Liui. & Iuſtin⁹ ubi ſupra. Ply. ca. 32. 5. Strabo lib. 12. uocãt Toliſtobogos. ubi plura de eorum origine. c ℭ Ortiagontis regis uxor.) Huius hiſtoriæ meminerũt Va. Max. ca. 1. 6. Ply. ca. 55. de ui. illũ.

uicem fauces ꝑbuiſſent. Nam [c] Ortiagontis regis uxor, a Cẽturione ſtuprũ paſſa, memorabili exemplo cuſtodiã euaſit. Reuulſumq; militis caput, ad maritũ ſuum rettulit.

BELLVM Macedonicũ Secundũ. Ca. XII

CVm [a] alię: alięq; gẽtes, Syriaci belli ſequũtur ruinã: Madedonia ſe rurſus erexit: fortiſsimũ populũ memoria, & recordatio [b] ſuæ nobilitatis agitabat. Succeſſerat Philippo filius Perſes, qui ſemel in ꝑpetuum uictam eſſe Macedoniã nõ putabat ex gentis dignitate, multo uehemẽtius ſub hoc Macedones: q̃ ſub patre conſurgunt.

Liui. aũt dicit non euaſiſſe cuſtodiã, ſed a Centurione eductã ad duos neceſſarios mulieris, qui ad flumen eam ſpectabãt', a quib⁹ duobus Centurio aurum penſans interfectus eſt. Idẽ ſentit Val. Max. Hæc ex Galatia oriunda fuit, Chiomara nomie, author Plutarchus in eo libro, quẽ de uirtutibus mulieꝝ ſcripſit, quo loco hiſtoriã hanc ꝑſequitur copioſe. a ℭ CVM aliæ, aliæq; gentes. &c. Bellũ Macedonicũ ſecundũ ſcribũt paſſim oẽs. Liui. lib. 40. & . 5. ſequẽtibus. Iuſti. lib. 33. Plutar. in Paulo Aemilio. Ply. ca. 56. de uir. il. Appia. in eo lib. quẽ Mithridaticũ inſcripſit. Euſeb. lib. tẽpoꝝ. Val. Max. ca. 1. & . 2. 2. ca. 3. 4. ca. 1. 5. Eutro. ca. 1. 4. Oroſius ca. 20. 4. Meminit Ply. ca. 3. 33. & . Gellius ca. 3. 7. b ℭ Recordatio ſuæ nobilitatis. &c. De uetuſtate, & nobilitate Macedonũ, Soli. ca. 14. Iuſt. li. 7. Euſeb. li. tempoꝝ Diony. lib. 1. Gẽtes, quæ in hoc bello Perſæ ad-

Quippe Thraces/in uires ſuas traxerãt. At⸗
ꝙ ita induſtria Macedonũ:uiribus Thracũ/
diſciplinã Macedonicã temptauere. Acceſ⸗
z ſit his cõſiliũ ducis,qui ſitũ regionũ ſuarum
ſummo ſpeculatus Aemo, Poſitis per ab⸗
rupta caſtris, ita Macedoniã ſuã armis,fer⸗
roꝗ uallauerat, ut non reliquiſſe aditũ,niſi
a cœlo,uenturis hoſtibus uideref. Nã Mar⸗
cio Philippo cõſule:eam ꝓuinciã ingreſſus
populus Romanus exploratis diligẽter ac⸗
ceſsibus, per Aſtrudem paludẽ, ꝑ acerbos,
dubioſꝗ tumulos,illa, ꝗ uolucribus quoꝗ
uidebanf inuia/ acceſsit:regẽꝗ ſecurũ,& ni
hil tale metuentẽ, ſubita belli eruptione ter⸗
ruit,cuius tanta trepidatio fuit, ut pecuniam
oẽm in mare iuſſerit mergi/ne periret.Claſ⸗
ſem cremari,ne incenderef. Paulo conſule
3 cum maiora,& crebra eſſent impoſita præſi
dia,per alias uias Macedonia depreſſa eſt.
Summa quidẽ arte,& induſtria ducis,cũ ali⸗
as minatus,alias irrepſiſſet, cuius aduentus
ipſe eo terribilis regi fuit:ut intereſſe nõ au⸗
deret: ſed gerenda ducibus bella mandaue⸗
rit.Abſens ergo uictus fugit in maria: Inſu⸗
lamꝗ Samothracẽ/fretus ᶜcelebri religione
quaſi tẽpla:& aræ poſſent defendere, quem
nec montes ſui:nec arma potuiſſent.Nemo
regum diutius amiſſæ fortunæ cõſcientiam

heſerunt, lege apud Oroſium ubi ſupra. Scri⸗bit Iuſtinus lib. 33. Macedoniã a Garano, qui primus in ea reg⸗nauit,uſꝗ ad ꝑ⸗ſeum triginta reges habuiſſe, quoꝝ ſub regno fuiſſe quidẽ an⸗nis noningẽtis & uiginti tribus ſed reꝝ: non niſi centũ nonagin⸗ta duob⁹ annis potitã. c ℭ Celebri religione. &c. Samothra⸗ciæ multa ueſti⸗gia i ſacris ad noſtrã uſꝗ ætatem perdurãt. Diod. li. 6. Et parũ in⸗fra, mlta ad hoc In Samo, quæ poſtea Samo⸗thracia eſt dicta Iuno nata ẽ. Author Ser. primo Aenei. In ea præterea adoleuit, & Ioui fratri nupta eſt, idcirco nobiliſsimũ, & antiquiſsimum templũ eius eſt Sami, ſimulacrũ

retinuit. Supplex cũ ſcriberet ad imperato-
rem: ab illo, quo cõſugerat tẽplo, nomenq́
epiſtolæ notaret ſuũ: regẽ addidit. Sed nec 4
reuerentior captæ maieſtatis alius Paulo ſu
it, cũ in cõſpectu ueniſſet hoſtis, in templũ
recœpit: & in cõuiuiis adhibuit: liberoſq́ ad
monuit ſuos, ut [d] fortunã, cui tm̃ liceret, re-
uererenẽ. Inter pulcherrimos, hunc quoq́
populus Romanus de Macedonia duxit,
atq́ uidit triũphũ. Quippe cuius ſpectacu-
lo triduũ impleuerit. Prima die ſigna, tabu-
laſq́. Sequens arma, pecuniaſq́ tranſuexit.
Tertius captiuos, ipſumq́ regẽ attonitum,
adhuc tanq̃ ſubito malo ſtupentẽ. Sed mul-
to prius gaudiũ uictoriæ populus Roma-
nus, quã epiſtolis uictoris pcœperat. Quip- 5
pe eodẽ die quo uictus eſt Perſes in Mace-
donia: Romæ cognitum eſt. Duo [e] iuuenes
candidis equis apud Iuturnæ lacũ, puluerẽ,
& cruorẽ abluebãt. Hii nunciauere Caſtorẽ,
& Pollucẽ fuiſſe, creditũ uulgo, qđ gemini
fuiſſẽt. Interfuiſſe bello, q̄ ſanguīe maderẽt
A Macedonia uenire, q̄ adhuc anhelarent.

in habitu nubentis figuratũ, & ſacra eius anniuerſaria, nuptiarũ ritu celebrant. Author Varro, quod Lactan. ca. 17. primi & Augu. ca. 7. 6. Ciui. retulerunt. d ℭ Vt fortunã cui tantum liceret, reuererenẽ. &c.) Fortunã quidã, deã quandã eſſe opinati ſunt, res humanas, ueris caſibus illudentẽ, ſecũdũ quorũ ſententiã eſt illud Auſonii Fortuna nunq̃ ſiſtit in eodem ſtatu, Semp mouetur uariat, & mutat uices, Et ſumma in altũ uertit, ac uerſa erigit Hũc errorẽ reprobat Lact. ca. 28. & 29. 3. diui. inſti. Multa Aug. ca. 19. 4. Ciuita. Lege, q̃ ſcribit Ply. ca. 7. 2. TRiũphi formam ultra ea, quæ dixi c. 18. 1. hui⁹, lege apud Appia. inter principiũ & mediũ libri eius, qui Libycus inſcribitur. Scribit Ply. ca. 56. 7. Bacchũ primũ triũphũ inueniſſe. e ℭ Duo iuuenes candidis equis. &c. Huius dæmoniaci miraculi uel portenti potius, meminerunt Lactan. ca. 8. 2. Val. Max. ca. ultio. 1. Plut. in Paulo Aemilio. Lege, quæ notaui c. 11. 1. huius.

a ℭ MACEdonici belli cõtagio, traxit Illyricos.&c. Bellũ hoc,& eius cauſam deſcribit Appia. in eo lib. qui Illyrius inſcribiť. Item Plutar.in Paulo Aemilio.Meminit Florus.43.&.44.Abbre.Eutro. ca.1.4.Val.Max.ca.3.3.ADuertendũ Genthiũ Illyricoꝝ regẽ, ꝯtra quẽ hoc bellum geſtũ eſt,Gentianam herbã inueniſſe & ex ſuo nomine Gentianam dixit, Author Ply. c.7.25. b ℭLoſcordam caput gẽtis. &c. Non lego apud aliquẽ Geographũ Laſcordam Illyrici ciuitatẽ, ideo uideť legẽdum Scardonẽ, Scordonẽ ex.7. Strabo. Scardo inqt oppidũ Liburnicũ. Ply.ca. 21.3. Conuentũ Scardonitaꝝ petunt Iapiges, & Liburnoꝝ ciuitates.xiiii.Scordiſcorũ Gallorũ meminit etiã Iuſti.lib. 32. Breui poſt tpe (inqt) Philippus morbo ex ægritudine ꝯtracto, deceſsit relicto magno belli apparato aduerſus Romanos, quo poſteã Perſeus uſus eſt. Nam & Gallos Scordiſcos ad belli ſocietatẽ.&c. Vide Ply. ca.25. 3.quo loco Scordiſcoꝝ meminit ipſe. Ad idẽ Stephanus de urbibus.Legendũ etiã Anitio, non Antio ex Futropi. Appia.cæteris.

BELLVM ILLYRICVM. Cap.XIII.

MAcedonici[a] belli cõtagio traxit Illyricos. Ipſi quidẽ ut Romanũ a tergo diſtringerẽt/a Perſe rege cõducti pecunia/militauere. Sine mora ab Anitio ṗtore ſubiguntť.Loſcordam[b] caput gẽtis deleſſe ſuffecit.Statim ſecuta deditio ẽ. Deniqꝫ hoc bellũ, ante finitũ eſt:quã geri Romæ nũciaretur.

a.l. ſcar. do- nem

BELlum Macedonicũ Tertiũ. Ca.XIIII.

QVodã[a] fato, quaſi ita cõueniſſet inter Pœnos,& Macedonas: ut tertio quoqꝫ uincerenť.Eodem tpe utriqꝫ arma mouere.Sed prior iugũ excutit Macedo: aliquãto, q̃ ante grauior, dũ contẽniť. Cauſa belli ꝑpe erubeſcẽda. Quippe regnũ pariter,& bellũ uir ultimę ſortis Andriſcus ĩuaſerat:dubium liber, an ſeruus:mercenarius

a ℭ QVODAM fato.&c.De hoc bello ſcribũt Florus.49.&.50.Abbre.Val.Max.ca.5.7.Ply.ca.61.de uiris illu.Eutro. ca.3.4. Euſe.lib.

tempoꝝ Iulius Obſequens. Dictus aũt Pſeudo Philippus quoniã cum eſſet ex ꝯcubina natꝰ, ſe filiũ Philippi regis aſſeuerabat. Vel ut ait Liuius Perſei. ψευδω enim Græce fallo ſignificat. Eutrop. ca. 3.4. nominat prætorẽ, non Iuuentiũ, ſed Publiũ Panetium. Liuius aũt lib. 50. conformiter ad Florũ uocat eũ M. Iuuentium.

a ℂ TERtiũ cũ Aphrica bellum &c. Bellũ Punicum tertiũ, ſcribũt fere omnes Flo. 48. & 49. Abbre. Appia. in Libyco. Aug. c. 21. & circa. 3. Ciuit. Plutar. in uita Catonis Cenſorii. Eutro. c. 3.4. Oro. c. 22. & 23. 4. Ply. cap. 58. de uiris illu. Originem, ſitum. &c. Cartha. habet. Iuſt. lib. 18. & 19. Non prætoribo quod de delẽda Carthagĩe, Ply. ca. 18. 15. naturalis hiſtoriæ retulit. Cato (ĩquit) pernitiali odio Carthaginis flagrans, nepotũq; ſecuritatis anxius, cum clamaret in omni ſenatu Carthaginẽ delendã, attulit quodã die in curia præcocem ex ea prouincia ficum, oſtendenſq; patribus. Interrogo uos, inquit, quã hoc pomũ demptũ putatis ex arbore? Cum inter oẽs recens eſſe ꝯſtaret. Atqui tertiũ (inqt) ante diẽ ſcitote decerptũ Carthagine.

certe, ſed quia uulgo Philippus, & ſimilitudine Pſeudo Philippus uocabatur: regiã formam: regiũ nomen: animo quoq; regio impleuit. Igitᷓ dũ hæc ipſa cõtemnit poplꝰs R. Iuuẽtio Prætore contentus, uirũ nõ Macedonicis modo, ſed Thraciæ quoq; auxiliis ingẽtibus ualidũ, temere tentauit. Inuictus quoq;/non a ueris regibus, ſed ab illo imaginario, & ſcœnico rege ſuperatus. Sed cõſule Metello, amiſſum cũ legione prætorem, pleniſsime ultus eſt. Nam & Macedoniam ſeruitute mulctauit, & ducẽ belli deditum ab eo, ad quẽ confugerat Thraciæ Regulo, in urbẽ ĩ cathenis reduxit. Hoc quoq; illi in malis ſuis indulgẽte fortuna; ut de eo populus R. quaſi de rege uero/triũpharet.

a. l. victus.

BELLVM PVNICVM tertiũ. Cap. XV.

TErtiũ [a] cum Africa bellũ, & tẽpore exiguũ fuit. Nam quadriẽnio patratum eſt: & in cõparatione prioꝝ, minimum

Tam prope a muris habemus hoſtẽ, ſtatimq; ſumptũ eſt Punicũ tertiũ bellũ, quo Carthago deleta eſt. Lege cætera, quæ ſecuntur. Idem ſcribit Plutar. in Catone. Et Aug. ca. 30. 1. Ciuit. Incœptũ eſt aũt hoc bellum altero & ſex centeſimo anno ab urbe cõ. author Liui. lib. 49. Solinus cap. 2. dicit. 604. b ℭ Sed huius cauſa belli, quod ꝯtra fœderis legem. &c. Poſt finẽ ſecũdi belli Punici, Carthaginẽſib⁹, ꝯditionibus pax a Rõanis data eſt Si naues (inquit Scipio) lõgas decem dũtaxat exceptis, Romãis tradideritis. Si elephãtos quos habetis, & cætera prius per uos ſublata, reſtitueritis, uel eorũ præciũ me iudice ſiqua incerta erunt ꝑſoluetis. Captiuos ꝓtere a oẽs, ac tranſfugas & quoſcũq; ex Italia eduxit Hannibal, tradideritis & hæc intra triceſimã diẽ ex quo pacẽ ſuſceperitis a uobis fieri poſcimus. Intra ſexageſimã uero Magonẽ liguria excedere. Præſidiaq; ueſtra, ex urbibus educere, quæ extra Phœnicũ foſſam ſitæ ſunt. Obſides uniuerſos reddere. Quotannis etiam talenta Euboica ducenta in annos quinquaginta, Romanis pendere. Neq; Celthas, aut Ligures ſtipendio ꝯducere ulterius. Neq; Maſiniſsæ, aliiſue Romanoꝝ ſociis inferre bellũ, aut Carthaginenſiũ quenpiam ad id mittere. Hæc & plura Appia. in Libyco. BEllũ inter Cartha. & Maſiniſs am

labore. Non enim tam cum uiris, q̃ cũ ipſa
urbe pugnatũ eſt: ſed plane maximo euen-
tu. Quippe eo tandẽ Carthago finita eſt. At-
q; ſiquis triũ tempoꝝ mometa cõſideret: pri-
mo cõmiſſum eſt bellũ, profligatũ ſecũdo:
tertio uero confectũ eſt. Sed [b] huius cauſa
belli: q contra fœderis legẽ, aduerſus Nu-
midas quidẽ ſemel paraſſet claſſem, & exer-
z citum: frequens aũt Maſiniſſæ fines territa-
ret. Sed huic bono, ſocioq; regi fauebatur.
Cum bellum ſederet: de belli fine tractatum
eſt. Cato inexpiabili odio delendã eſſe Car-
thaginẽ, & cum de alio cõſuleretur, pronũ-
ciabat Scipio Naſsica ſeruandã, ne metu ab-
lato æmulę urbis, luxuriari felicitas urbis in-
ciperet. Mediũ ſenatus elegit: ut urbs tantũ
loco moueretur. Nihil enim ſpecioſius ui-
debat: q̃ eſſe Carthaginẽ, quæ non timeret.

Igit[c] Manilio, Cenſorinoq; cõſulibus, po
pulus Romanus aggreſſus Carthaginem,
ſpe pacis iniecta: traditã a uolẽtibus claſsem
ſub ipſo ore urbis incendit. Tum euocatis 3.
principibus, ſi ſalui eſſe uellent ut migrarẽt
finibus imperatum. Quod pro rei atrocitate
adeo mouit iras, ut extrema mallẽt. Cõplo-
ratum igitur publice ſtatim: & pari uoce cla-
matum eſt, ad arma, ſeditq; ſentẽtia quoquo
modo rebellandũ. Non quia ſpes ulla iam
ſupereſſet, ſed quia patriã ſuam mallẽt ho-
ſtium, q̃ ſuis manibus euerti. Qui rebellan-
tum fuerit furor uel hinc intelligi poteſt, ꝙ
in uſum nouæ claſsis tecta, domuſq; reſci-
derunt: & in armoꝝ officinis: aurũ: & argen-
tum pro ære, ferroq; cõflatum eſt, in[d] tormẽ-
toꝝ uincula matronę crines ſuos cõtulerunt 4
Mãcino/deinde cõſule/terra, mariq; ferue-
bat obſidio. Operis portus nudatus: & pri-
mus, & ſequens iam murus, cũ tantũ Byrſa,
quod nomẽ arci fuit/quaſi altera ciuitas reſi-
ſtebat. Quãuis ꝓfligato urbis excidio: tamen
fatale Aphricæ nomẽ Scipionũ uidebatur.
Igit/ in alium Scipionẽ cõuerſa reſpu. finẽ
belli repoſcebat. Hũc[e] Paulo Macedonico
ꝓcreatũ: Africani illius magni filius ĩ decus

ꝓpter quod tertiũ Punicũ bellum ortũ eſt, habetur ab Appia. & Liu. ubi ſupra c ℭ Igit Manilio, Cenſorinoq; ꝯſulibus. &c.) De noibus hoꝝ cõſulũ non oẽs ꝯueniũt. Eutro. habet. L. Mallio Cenſorino. Marco Mallio ꝯſulibus Oro. L. Cenſorino. M. Manlio ꝯſulibus. Liui. 49. L. Martio. M. Mãlio. ꝯſuli. d ℭ In tormentoꝝ uincula matronæ crines ſuos contulerunt. Carthaginenſiũ duces inſtructuri claſſem, quia ſparto deficiebant, crinibꝰ tõſaꝝ mulieꝝ, ad funes efficiẽdos uſi ſunt. Idẽ Maſſiliẽſes, & Rhodii fecerunt. Frõtin. c. 7. 1. author eſt. e ℭ Hunc Paulo Macedonico procreatũ. &c.) Paulus Aemilius: ex quatuor filiis formæ inſignis, egregiæ indolis, duos iure adoptionis in Corneliã, Fabiamq; gentẽ tranſlatos, ſibi ipſe denegauit, duos ei fortuna abſtu-

gentis aſſumpſerat. Hoc ſcilicet fato, ut q̃ urbē[f] cõcuſſerat auus/nepos euerteret. Sed quá maxíe mortiferi eſſe morſus ſolēt moꝛrientiū beſtiarꝫ, ſic plus negocii fuit cum ſeꝛmiruta ciuitate Carthagine, quá integra. Cõꝛpulſis in uná arcē hoſtibus, portū quoqꝫ maris Romanus obſederat. Illi alterū ibi portū ab alia urbis parte foderunt, nec ut fugerēt, ſed quia nemo illos nec euadere poſſe creꝛdebat. Inde quaſi enata ſubito claſsis erupit. Tum interim iam diebus: iam noctibus, noꝛua aliqua moles, noua machina, noua perꝛ

lit.&c. Val.Max.ca.10.5. Lege Plutar. In fœdū erroré. Appia. proꝛlapſus eſt, qui hūc Scipioné Aemilianū eum fuiſſe opinatus eſt, qui ab Antiocho puer captus fuit, & P. Scipioni patri reſtitutus. Antiochi (inquit) legatio, priuatim. P. Scipioni ab Antiocho pecunias, & oblatiꝛones afferebat. Filii præterea libertaté, qué ex Demetriade, in Chalcydé adnaꝛuiganté, Antioꝛchus in Hellada cœperat, pollicebať. Erat is puꝛer Scipio, qui deinde Carthaginem cœpit, & eꝛuertit, & ſecunꝛdus a Scipione, Africanus cogꝛnominatus eſt, Pauli filius, qui Macedoniā Perſeo eripuit, Scipionis genere ex filia nepos, adoptione filius. Sed huius oppoſitū latini oés aſſerūt, lege Val.Max. ca.5.3. item cæteros. f ℂ Concuſſerat auus.&c.) P. Scipio, Scipiꝛonis Aemiliani auus fuit genere, licet adoptione pater ut uerba Appia. nunc aſcripta patefaciūt Plutar. aliter. Vxor (inquit) Paulo Aemilio fuit papiria Mnaſonis uiri ꝯſularis filia, quá poſt longū ꝯiugii tempus repudiauit, licet pulcherrimá ſobolé ex ea ſuſceꝛpiſſet. Hæc enim glorioſiſsimū Scipioné, & maximū pepererat. Sententia Plutar. uideť uerior. Conſtat enim Aphricano ſuperiꝛori Aemiliam fuiſſe uxoré. L. Pauli, qui conſul pro repu. ad Canꝛnas occubuit. Ex ea genuit filias duas, quarꝫ maioré natu. P. Corꝛnelio Naſicæ, minoré ſeu in uita, ſeu poſt morté patris certe Gracꝛcho nuptā ꝯſtat. Alioꝝ opinio eſt quá & Flo. ſequiť Scipioné miꝛnorem, a filio Publii Scipionis adoptatū fuiſſe. Hauc ſecundā ſenꝛtentiá ſequitur Cice. & in Catone maiore &.6. de repu. lib. Quam fuit imbecillis (inquit) P. Aphricani filius is, qui te adoptauit. In.6. de repu. li. pater Aemilius, Scipioné filiū hortatur, ut ſicut Aphriꝛ

canus anus,colat iuſticiã, & pietatẽ. Prima opi.ſequitur Liui.lib. 49.Scip.Aemilianus(inquit)L.Pauli filius,Africani nepos,& adoptiuus filius &c.Res non bene nota fecit,ut præter inſtitutũ,plura uerba de hoc facerẽ. g ℭ Quanto fortius fœmina &c.Hãc hiſtoriam,ut alios ſileã, Lege apud Val.Max.titu.z.3.c.36. Appia.circa finẽ Libyci recitat huius mulieris ad Scipi. & Haſdrubalẽ uerba. h ℭ Imitata reginã. Didonem intelligit, præter ea quæ ſcribũt Vir.4.Aenei. Sylli⁹ in primo Iuſti. in.18. Extat apud Græcos nobile Epigrãma,quo Didonis interitus eleganter ſimul exprimit̃ & uериſsime idipſum Epigrãma Auſonius ſic latinũ fecit. Illa ego ſum Dido uultu quã ꝯſpicis hoſpes Aſſimulata modis,pulchraq; mirificis. Talis eram ſed non,Maro quã mihi finxit erat mens.Vita nec inceſtis læta cupidinibus Nam nec Aeneas uidit me Troius unq̃,Nec Lybiã aduenit claſsibus Ilyacis,Sed furia fugiẽs,atq; arma procacis Iarbæ Seruaui fateor morte pudicitiã.Pectore tranſfixo caſtos quod pertulit enſes,Non furor,aut læſos crudus amore dolor.Sic cecidiſſe iuuat,uixi ſine uulnere famæ Vlta uirũ, poſitis mœnibus oppetii. Inuida cur in me ſtimulaſti Muſa Maronem? Fingeret ut noſtræ damna pudicitiæ. Vos magis hiſtoricis lectores credite de me, Quã qui furta deũ, ꝯcubituſq; canunt.Falſidici uates,temerant q carmine uerum,Humaniſq; deos aſſimulãt uitiis.DEleta aũt Carthago eſt ſeptingenteſimo anno poſtq̃ erat ꝯdita.Liui.li.51.Soli.

ditorũ hominũ manus,quaſi ex obruto incẽ-
dio,ſubita de cineribus flãma prodibat. De-
ploratis nouiſsime rebus.xl. ſe milia uirorũ
dediderũt. Quod minus credas, duce Haſ-
drubale.Quãto[g] fortius fœmina,& uxor du-
cis,quæ cõpræhenſis duobus liberis, a cul- 6
mine ſe domus in medium miſit incẽdium,
imitata[h] reginã, quæ Carthaginem cõdidit.
Quãtã urbs deleta ſit,ut de cęteris taceã, uel
ignium mora probari poteſt. Quippe per
continuos decem & ſeptẽ dies uix potuit in-
cendiũ extingui,quod domibus, ac templis
ſuis ſponte hoſtes immiſerant: ut quatenus
urbs eripi Romanis nõ poterat, triumphis
arderet.

BELLVM ACHAICVM. Cap.XVI.

Q Vaſi [a] ſæculũ illud euerſiõibus urbium curreret, ita Carthaginis ruinam/ſtatim Corinthos excœpit, Achaiæ caput, Græciæ decus: inter duo maria/Ionium & Aegeum quaſi ſpectaculo expoſita. Hæc (facinus indignũ) ante oppreſſa eſt, q̃ in numero certo℞ hoſtiũ referret. Critolaus cauſa belli: q libertate a Romanis data, aduerſus ipſos uſus eſt. Legatos Romanos dubiũ an & manu, certe oratione uiolauit. Igit Metello ordinãti: cui tum maxime Macedoniæ mãdata eſt ultio, & hinc Achaicũ bellũ. Ad primã Critolai manũ/Metellus conſul per patentis Elidis campos, toto cecidit Alphæo, & uno prælio peractũ erat bellũ: iam & urbem ipſam terrebat obſidio. Sed fato rerum, cũ Metellus dimicaſſet ad uictoriã/Mumius uenit. Hic alterius ducis dignitate exercitũ ſub ipſis Iſthmi faucibus fudit, geminoſq; portus ſanguine infecit. Tandẽ ab incolis deſerta ciuitas: direpta primũ: deinde tuba pręcinẽte deleta eſt. Quid [b] ſigno℞? quid ueſtiũ? quidue tabularũ raptum/incenſum, atq; proiectũ eſt? Quantas opes & abſtulerit: & cremauerit: hinc ſcias: ꝙ quicquid

c.40. dicit anno. 737. Euſeb. anno 658. uel ãno. 748. Cõdita uero fuit. lxxii. ãnis anteq̃ Roma. Iuſt. lib. 19. Carthaginis excidiũ, lege apud Appiã. Neſcire ſe dicebat Qu. Metellus illa uictoria, qua Carthago deleta eſt, boni ne plus, an mali rei pub. attuliſſet. Val. Max. ca. 2. 7. Faciũt quæ ſcribit Cice. 1. Officio℞ tit. 12. Ply. ca. 9. lib. ſeptimi a ℭ QVASI ſæculum illud. &c. Hoc bellũ ſcribunt Flor. 51. & 52. Abbr. Iuſt. li. 34. Val. Max. ca. 5. 7. Ply. ca. 60. de uiris illu. Eutro. ca. 3. 4. Oro. ca. 2. 5. Cice Oratiõe ꝑ lege Manilia, & primo Officio℞. Ply. c. 12. 35. ℭApta aũt Corynthus eſt, Olym. 156. ãno tertio, urbis Romæ anno. 608. Ply. cap. 2. 34. b ℭ Quid ſigno℞. &c.) De ære Corynthio, cuius tria fuerunt genera, candidũ, argento,

nitore,q̄ proxime accedens,in quo illa mixtura p̄ualuit. Alteꝝ in quo auri fulua natura. Tertium in quo æqualis oĩm tẽperies fuit. Hæc & plura Ply.ca.z.&.7.34.naturalis hiſtoriæ. NOtũ prouerbiũ de Corintho. Nõ cui uis homĩ ꝯtingit adire Corinthũ. Hora.epla 17.1. Gelli. ca.8.

1. Signat enĩ nõ oim eſſe aggredi magna. Nota ſunt,quæ de Corintho ſcribunt ply. Strab. Oui cæteri. a ¶ VT Carthaginẽ Corinthos.&c. Bella, quæ poſt deletã Corynthũ orta ſunt, lege apud Flo. 51.&. 52. Abbr. Iuſt.li. 54.& inde. Eutr. ca. 3. 4. Oroſius c.3.5. Cæteri, locis ſuis citabunt Hiſpaniæ ſitus, laus. &c. habet ab oibus, Lege Strabõem in.3. Ply. 3. naturalis hiſtoriæ. Iuſti.li. ultimo. Soli.ca. 36. Plura Syl.li.3 Claudi. De laude Serenæ Quid dignũ memorare tuis Hiſpania terris, Vox humana queat? primo lauat æquore ſolẽ India, tu feſſos exacta luce iugales Proluis, inq; tuo reſpirãt ſydera fructu Diues equis, frugum facilis præcioſa metallis, Principibus fœcunda piis.&c. Auienus. Hic Hiſpanus ager tellus ibi diues Ibeꝝ, Tarteſ-

Corinthi æris toto orbe laudat: incẽdio ſuperfuiſſe cõperimus. Nam & æris notã præcioſiorem ipſa opulẽtiſsimę urbis fecit iniuria, quia incendio peruſtis plurimis ſtatuis, atq; ſimulachris, æris/auri/argentiq; uenę in cõmune fluxere.

RES IN HISPANIA GESTæ. Ca. XVII.

VT [a] Carthaginẽ Corinthos: ita Corinthum Numantia ſecuta eſt. Nec deinde toto orbe quicq̄ tantũ in armis fuit. Poſt illa duo clariſsima urbiũ incẽdia, late: atq; paſsim, nec ꝑ uices, ſed ſimul pariter, quaſi unũ undiq; bellũ fuit, prorſus ut inde/ quaſi agitantibus uentis diffudiſſe quædam belli incẽdia toto orbe uideretur. Hiſpaniæ nunq̄ animus fuit aduerſus nos uniuerſæ cõſurgere, nunq̄ cõferre uires ſuas libuit, neq; aut imperare, aut libertatẽ tueri ſuã publice. Alioquin ita undiq; mari: Pyrenæoq; uallata eſt, ut ingenio ſitus, nec adiri quidẽ potu- a

erit. Sed antea a Romanis obſeſſa eſt, q̃ ſe ipſa cognoſceret, & ſola omniũ ꝓuinciarũ uires ſuas, poſtq̃ uicta eſt, intellexit. In hac prope ducẽtos per annos dimicatũ eſt, a primis Scipiõibus/in primũ Cæſarẽ Auguſtũ, nõ cõtinue, nec cohærẽter, ſed prout laceſſierãt. Nec cũ Hiſpanis initio: ſed cũ Pœnis in Hiſpania. Inde cõtagio, & ſeries / cauſaꝗ belloꝝ. Prima [b] per Pyrenæũ iugũ ſigna Romana. P. & Cn. Scipiones intulerũt, prælíiſq; ingẽtibus Hannonem: & Haſdrubalẽ fratrẽ Hannibalis ceciderũt, raptaq; erat im-
5 petu Hiſpania, niſi fortiſsimi uiri ĩ ipſa ſua uictoria obpreſsi Punica fraude/cecidiſſent terra, mariq; uictores. Igitur quaſi nouã, integramq; prouinciã [c] ultor patris, & patrui Scipio ille mox Africanus/ inuaſit. Iſq; ſtatĩ capta Carthagine, & aliis urbibus nõ cõtentus Pœnos expuliſſe, ſtipendiariã nobis ꝓuinciã fecit. Omnẽ citra, ultraq; Hiberũ, ſub iecit imperio. Primus Romanoꝝ ducũ uictor ad Gades, & oceani oram ꝑuenit. Plus etiã [d] prouinciam retinere, q̃ facere ſtuduit.

ſuſq; ſuper ſuffodit. Et parũ infra locũ deprauatũ ſic caſtigauimus Gens agitat rupis ueſtigia Pyrenææ. b ¶ Prima per Pyrenæum iugum. &c. Geſta duoꝝ Scipionũ, qui primi ꝑ Pyrenæum iugum ſigna Romana intulerũt ex parte tacta ſunt. ca. 6. huius ſecundi. 16. c ¶ Vltor patris & patrui Scipio &c.) Pro his, q̃ hic de Scipione ſupiori narrant̃ Lege quæ ca. 6. huius. 2. ſunt annotata, qbus adde q̃ ſcribit Plutar. in Apophthegmatis uerſus elegantes Claud. ad id ſubſcripſi. Maior Scipiades, Italis q ſolus ab oris, In ꝓpriũ uertit punica bella caput & iſra. Ergo ſeu patriis primæuꝰ manibus ultor, Subderet Hiſpanum regibꝰ oceanũ, Seu Tyrias certa, fracturus cuſpide uires Inſpiret Libyco ſigna tremenda manu. & infra. Cũq; triũpharet gemina Carthagine uicta, Hanc uindex patris uicerat, hanc patriæ. d ¶ Plus etiã prouinciã retinere. &c. Scribit Florus ca. 12. 4. infra difficilius eſſe obtinere, q̃ facere

uiribus (inquit) parant̃, in re retinent̃. Claudianus. Plus eſt ſeruaſſe repertũ, q̃ quæſiſſe nouũ. Et Oui.2. de Arte, Nec minor eſt uirtus q̃ quærere, parta tueri, Caſus ineſt illic, hic erit artis opus. Sententia prodigis memoria cõmendanda. e ¶ Cato ille Cenſorinus.&c.) Geſta huius Catonis ꝯtra Celtiberos ſcribit Plutar. in uita eius. Et in Apophthe. Val. Max. ca.3.4. Ply. ca.47. de ui. illu. Fronti. ca.1.1.& ca.7.4. Multa Cice. i Catone maiore. Ply. ca. 13. 14. Cato (inquit) cũ in Hiſpaniã nauigaret, unde cum triũpho rediit, non aliud (inqt) uinũ bibi q̃ remiges. Idẽ Front. ca.3.4. lege q̃ ſcribit Gellius capit.18.13. QVod hic dicit̃ de Graccho patre, habet̃ ca.57. Ply. de uir. illu.

Itaq; per partes iam huc, iam illuc miſsi du-
ces, qui ferociſsimas, & ad id tẽporis Hibe- 4
ras gentes adeo impatiẽtes iugi: multo labo-
re, nec incruẽtis certaminibus, ſeruire docu-
erunt. Cato [e] ille Cẽſorinus, Celtiberos id eſt
robur Hiſpaniæ, aliquot p̃liis fregit. Grac-
chus pater ille Gracchoꝝ: eoſdem centũ &
quinquaginta urbium euerſione mulctauit.
Metellus ille, qui ex Macedonia cognomẽ
meruerat, & Celtibericus fieri, cũ & cõtrebi-
am memorabili cœpiſset exẽplo: & Verſo-
brigis maiori gloria pepercit. Lucullus, Tur-
dulos, atq; Vaceos: de quibus Scipio ille
poſterior ſingulari certamine, cũ a rege ſu-
iſſet prouocatus, opima retulerat. Decius Iu-
nius Brutus aliquando latius Gallecos: Lu- 5
ſitanoſq;, omnis Galletiæ populos, formi-
datumq; militibus flumẽ [f] Obliuionis: pera-

De iſto Graccho Plutar. in uita eius. Val. Max. cap.6.4. Ply. ca.13.7. Cice. de diui. Metelli geſta in Hiſpa. Lege apud Flo.53. Abbr. Val. Max. ca.2.2. ca.4.7.& Ply. ca.61. de uir. illu. Front. ca.1.1. LVculli geſta in Hiſpania. Val. Max. ca.2.3. Flo. li.48. Abbr. Ply. ca. 58. de uiris illu. Idẽ authores ſcribunt, quod hic de Scipi. Aemiliano dicitur. Quod de Decio Bruto dicit Flo. ſumpta ſunt ex.55.&.56. Liui. Meminit Val. Max. ca.15.8. Si tñ non ſit alius hic, & ille. f ¶ Flumen Obliuionis.&c. Idem habet̃.55. Abbr. Liuianaꝝ. Ab Minio .cc. mil. paſſuum abeſt Aeminius, quẽ alibi quidẽ intelligunt, & Limæam

uocant, obliuionis antiq̃s dictus, multũq; fabuloſus, author Ply. ca.zz.lib.quarti. De eodẽ Pom. Mella.3. Geographiæ, Nebis, Minius (inquit) & cui obliuionis cognomen eſt Limia. Huius nomĩs & effectus, plures aquæ reperiunt locis uariis. Lucanus in nono.

gratoq; uictor oceani littore, non prius ſigna cõuertit: qui [g] cadentẽ in maria ſolẽ, obrutumq; aquis ignem, non ſine quodã ſacrilegii metu, & horrore deprehendit. Sed tota certaminum moles cũ Luſitanis ſuit, & Numantinis, nec in merito. Quippe ſolis gentium duces cõtigerunt, fuiſſet & cum omnibus Celtiberis, niſi dux illius motus, initio belli oppreſſus eſſet ſummæ uir aſtutiæ: & audatiæ ſi res ceſsiſſet Salondicus, qui haſtam argenteã quatiens uelut cœlo miſſam, uaticinanti ſimilis oĩm in ſe mentes cõuerterat. Sed cũ pari temeritate ſub nocte caſtra conſulis adiſſet, iuxta tentoriũ ipſum, pilo uigilis excœptus eſt. CAEterũ [h] Luſitanos Viriatus erexit, uir calliditatis acerrimæ, qui

Quam iuxta Lethes (inquit) tacitus perlabitur amnis, Infernis ut fama, trahẽs obliuia uenis. Plura ĩ Collectaneis noſtris de his aquis repies In Bœotia ad Trophoniũ deũ iuxta flumẽ Orchomenon duo ſũt fontes, quorum alter mẽoriã, alter obliuione affert, inde numibus iuuentis. Ply. ca.z.31. eſt author. g ℂ Cadentẽ.&c. Secũdum uulgi exiſtimatióem Florus de occidente ſole loquit̃ hoc loco. Hinc a poetis fingit̃ ſydera cuncta cœleſtia ſolo Arcturo excepto ob diurnũ ĩ hemiſperio noſtro motum, feſſa oceanũ tandẽ, ut uires reparẽt requieſcere. Quæ res ex iamiam aſcriptis Claudiani carminibus nota eſt. De arcturo nũq̃ occidẽte, lege Oui.1.meta.ibi At uos ſi læſæ tangit &c. h ℂ Cæterũ Luſitanos Viriatus erexit.&c.) Hiſtoriæ huius authores ſunt Flo.5z.&.54. Abbr. Iulius obſequens ca.zo.&.z1.de prodigiis, & Iuſtinus lib ultimo. Cice.z. Officiorũ. Val. Max. ca.4.6.& ca.6.9. Ply.c.71.de uiris illu. Oro.ca.3.5. Futro.ca.3.4. Syl.lib.3.ibi Hos Viriatus agit. Victi aũt ſunt a Viriato. M. Vetilius prætor. C. Plancius prætor. Claudius Vnimanus. Authores qui ſupra. DE Clau. Vnimano

ex uenatore latro, ex latrone ſubito dux, atq; impator, & ſi fortuna ceſsiſſet Hiſpaniæ Romulus/nō cōtentus libertatē ſuoꝝ defendere/per.xiiii.annos oĩa citra ultraq; Hyberum, & Tagū/igni, ferroq; populatus. Caſtra etiam prætorū, & præſidum/aggreſſus. Claudiū Vnimanū pœne ad internitionē exercitus cecidiſſet. Inſignia trabeis, & faſcibus 7
noſtris: q̄ cœperāt, in mōtibus ſuis trophæa fixiſſet. Tandē eum Fabius Maximus cōſul oppreſſerat, ſed a ſucceſſore Seruilio uiolata uictoria eſt. Quippe qui cōficiendæ rei cupidus, fractum ducē, & extrema deditiōis agitantē, per fraudē, & inſidias, & domeſticos percuſſores aggreſſus: hāc hoſti gloriā dedit: ut uideretur aliter uinci nō potuiſſe.

BELLVM NVMANtinum. Cap. XVIII.

NVmantia,[a] quantum Carthaginis, Capuæ, Corinthi opibus inferior: ita uirtutis noĩe, & honore par oĩbus, ſummumq; ſi uiros æſtimes Hiſpaniæ decus. Quippe quę ſine muro, ſine turribus, modice edito in tumulo apud flumē Duriū ſituata quatuor milibus Celtiberoꝝ.xxxx. Miliū exercitum, per[b] annos.xiiii. ſola ſubſtinuit. Nec ſubſtinuit modo, ſed ſæuius aliquanto ptulit, pudēdis fœderibus affecit. Nouiſsime

Liuius nullā facit mentionem, ſed Ply. Oro. Eutro. idē cū Floro dicunt. Q. Fabii ſucceſſorem fere oēs Seruiliū Cepionē nominãt. Corrupre in Eutro. legitur a Scipiōe ꝯſule, pro Cepione. Quintum Fabiū non ꝯſulē, ſed procōſulē fuiſſe dicit Liuius. a ¶ NVmantia quantū Cartha. Capuæ. &c. Bellū Numātinū ſcribūt Flo. 55. & quatuor ſequētibus Abbreuiationū Liuianaꝝ. Ply. c. 58. & 59. de uiris illu. Val. Max. ca. 2. 2. c 2. 3. c. 6. 7. Aug. ca. 21. 3. Ciu. Eutro. ca. 3. 4. Oro. ca. 6. 5. Geſtū aūt eſt bellū hoc anno. 620. ab urbe cō. ut ſcribit ibidem Oroſius. b ¶ Per annos 14. &c. Strabo li. 3. dicit Numantinum bellū uiceſimū pduraſſe

cũ inuictá eſſe cõſtaret, opus quoqꝫ eo fuit,
2 q Carthaginẽ euerterat. Nõ temere (ſi fateri
licet) ullius cauſa belli iniuſtior. Segedẽſes
ſocios/& cõſanguineos Romanorũ mani-
bus elapſos exceperát, habita ꝑ eis depꝑcatio
nihil ualuit: cũ ſe ab om̃i belloꝝ cõtagione
remouerent, in legitimi fœderis preciũ iuſsi
arma deponere. Hoc ſic a Barbaris acceptũ
quaſi manus abſcinderent. Itaqꝫ ſtatim Me-
gara uiro fortiſsimo duce ad arma cõuerſi.
Pompeiũ prælio aggreſsi, fœdus tñ malue-
runt, cũ debellare potuiſſent. Hoſtiliũ dein
de Mancinũ, hũc quoqꝫ aſsiduis cædibus ita
ſubegerũt ut ne oculos quidẽ, aut uocẽ Nu-
3 mantini uiri quiſquá ſuſtineret, tñ cum hoc/
quoqꝫ fœdus maluere: cõtenti armoꝝ manu
biis, cũ ad internitionẽ ſæuire potuiſsẽt. Sed
nõ minus Numátini / ꝗ Caudini illius fœde-
ris flagrás ignominia: ac pudore ppſus Ro
manus. Dedecus quidẽ pſentis flagitii: dedi-
tione Mancini expiauit. Cæterũ duce Scipi-
one Carthaginis incẽdiis ad excidia urbium
imbuto, tandẽ etiá ĩ ultionẽ excãduit, ſed tũc
acrius/in caſtris/ꝗ in cãpo: noſtro cũ milite:
ꝗ cũ Numãtino prȩliandũ fuit. Quippe/ aſ-
ſiduis: & iniuſtis: & c ſeruilibus maxime ope
4 ribus attriti, ferre plenius uallum: qui arma
neſcirẽt, Luto inquinari, qui ſanguĩe nollẽt

ad annũ. SEDI-
genſes. Legẽdũ
eſt Segedenſes a
Segeda oppido
Numantiæ uici-
no, ex Ply. ca. 1.
3. & Strabõe li.
3. QVAtuor Mi-
libꝰ Celtiberoꝝ
xl. M. exercitum
Ply. ca. 59. de ui-
ris illu. dicit. 20.
Mil. Romanoꝝ
cecidiſſe. Liuius
aliter, Triginta
(inqt) milia Ro
manorũ, a Nu-
mantinoꝝ mili
bus quatuor ui
cta erant. Cum
Floro cõcordát
Eutro. & Oroſi.
PROdigia tria
Mancino uiſa p̃
ter ſupradictos
Lege apud Val.
Max. lib. 1. ca. de
Prodigiis. Lege
Cic. Officioꝝ. 3.
c ℭ Seruilibus
operibus attriti
&c. Quæ de hac
re hic ſcribit Flo
rus, lege apud
Fronti. ca. 1. 4. &
Val. Max. in pri-
cipio tituli ſecũ
di lib. 2. Idẽ fecit
Q. Metellus in

iubebant. Ad hoc ſcorta, & Calones: Sarcinæ niſi ad uſum neceſſariæ amputant. Táti eſſe exercitũ, quáti imperatoré uere proditũ eſt. Sic redacto in diſciplină milite, cómiſſa acies, qđqꝫ nemo uiſurũ ſe unq̃ ſperauerat, factũ eſt, ut fugiẽtes Numátinos quiſquá uideret. Dedere etiá ſeſe uolebant, ſi tolleráda imperarent. Sed cũ Scipio uerá uellet, & ſine exceptõe uictoriá/eo neceſsitatũ cõpulſi: primũ/ut deſtinata morte in prælium ruerẽt cum ſeſe prius epulis / quaſi inferiis impleuiſſent, carnis ſemicrudæ: & Celiæ: ſic uocát 5
indigenę ex frumento potioné. Intellectum ab imperatore conſiliũ, itaqꝫ non eſt permiſſa pugna morituris. Cum foſſa: atqꝫ lorica, quatuorqꝫ caſtris circũdatos fame pręmeret ab duce orátes præliũ, ut tanq̃ uiros occideret, ſed ubi non impetrabát, placuit eruptio ſic conferta manu plurimi occiſi: & cũ urgeret fames aliquanti ſper inde uixere. Nouiſſime cõſiliũ fugæ ſedit, ſed hoc quoqꝫ eruptis equoꝝ cingulis uxores ademere ſummo ſcelere per amoré. Itaqꝫ etiá exitu deplorato in ultimá rabié, furoréqꝫ conuerſi poſtremo mori hoc genere deſtinarunt. Duces ſuos, 6
ſeqꝫ: patriamqꝫ ferro: & ueneno: ſubiectoqꝫ undiqꝫ igne peremerunt. Macte eſſe fortiſſimam; & meo iudicio beatiſsimam in ipſis.

Aphrica Iugurthino bello. Frõti. & Vale. Max. ubi ſupra ſunt authores. MEgara duce, Legi in quibuſdá Theogene, Val. Max. ca. z. tertii, ſic inquit, Numantino uero Theogeni ad ꝯſimilé uirtutem capeſſendá, quaſi magiſtra gẽtis ſuæ ferocitate, extitit. Perditis námqꝫ & afflictis rebus Numantinorũ, cum oẽs eius ciues, nobilitate: pecunia, honoribuſqꝫ præſtaret, uicum ſuum, q in ea urbe ſpecioſiſsimus erat, cõtractis undiqꝫ nutrimentis ignis incẽdit, protinuſqꝫ ſtrictum gladiũ i medio poſuit, ac binos inter ſe dimicare iuſsit, ut uict⁹ inciſa ceruice, ardentibus tectis ſuperiaceretur, qui cũ tam forti lege mortis oẽs

malis ciuitatē aſſeruit: cum/fide ſocios: populum orbis terrarū uiribus ſultū, ſua manu ætate tam longa ſuſtinuit. Nouiſsime maximo duce oppreſſa ciuitas nullū de ſe gaudium hoſti reliquit. Vnus enim uir Numantinus nō fuit, qui in cathenis duceret. Præda ut de pauperibus/nulla. Arma cremauerūt. Triumphus fuit tantum de nomine.

ANACEPHALEOSIS. Cap. XIX.

HActenus[a] poplus R. pulcher, egregius: pius: ſanctus: atq; magnificus reliqua ſęculi ut grandia eque, ita uel magis turbida, & fœda/creſcētibus cum ipſa magnitudine imperii/uitiis. Adeo ut ſiquis hanc tertiā eius ætatē tranſmarinā, quā ducentorū annorū fecimus, diuidat, centū hos priores, quibus Africā: Macedoniā: Siciliā: Hiſpaniam, domuit/aureos (ſicut Poetæ canunt) iure: meritoq; fateat̃. Centū ſequētes ferreos plane: & cruentos: & ſiquid immanius. Quippe q Iugurthinis: Cymbricis: Mithridaticis: parthicis bellis/Gallicis: atq; Germanicis, quibus cœlū ipſum gloria aſcēdit: Graccanas: Druſianaſq; cædes: ad hæc ſeruilia bella miſcuerunt, & ne qd turpitudini deſit, gladiatoria deniq;, in ſe conuerſis. Marianis: atq; Syllanis, nouiſsime Pompei, &

abſūpſiſſet, ad ultimū ſeipſum flāmis immiſit.

a ℭ HACTEnus po. Ro. &c. Quæ hoc. xix. capite ꝯtinentur, patent ex antehabitis, & poſthabendis capitibus. VNde Romā, uitia irrepſerunt, docet Auguſt. ca. 21. 2. Ciuit. & ca. 21. 3. ſic ad idē. Tunc primum (inquit) ꝑ Gneū Manlium procōſulem de Gallogræcis triumphantē, Aſiatica luxuria, Romam, omni hoſte peior, irrepſit. Tunc enī primum lecti ærati, & ꝓcioſa ſtragula uiſa, perhibentur. Tunc inductæ in ꝯuiuia Pſalteriæ, & alia licentioſa nequitia. Plura Liuius lib. 9. quartæ Cecadis. Ply. ca. 11. 33. Notanter Iuſtinus in fine. 36 Lege Iuuenalē Satyra tertia ibi

Quæ nunc diuitibus.&c.Et Satyra ſexta.Prima peregrinos obſcœna pecunia mores Intulit,& turpi fregerunt ſæcula luxu Diuitiæ molles.&c.Diuitiæ,niſi eis bene utamur,multorꝫ uitiorum cauſa ſunt poſsidentibus. Gulæ uitiũ non uiſi diuitũ limina cõſcendit. Luxui ingentes opes, alimenta miniſtrant. Honorꝫ nimia affectante, non habitꝰ caſas pauperꝫ Superbia, diuites ſequit̃ & potentes.Monſtro ſimilis habetur pauꝑ iracundus Inuidiã ibi reperies, ubi rerꝫ copia largior inuenitur. DE aurea ætate & aliis. & cur ſic dicta,notaui multa primo ĩ Ruffinum in Annota.Claudiani.Plura congeſsimus ĩ Poetarꝫ Collectãeis VIcta ad occaſũ Hiſpania. &c. Quæ hic de Attali regis teſtamento dicunt̃, habentur a Ply. ca. 11.33. Valer. Max.ca.2.5.Flo. 59.Abbre. Iuſti.li.36. Strabo. lib.14. Euſe.lib.temporum.Auguſt. ca.11.3.Ciuitat.Appia.in Mithridatico.Eutro.ca.3.4. Oroſius ca. 7.5.ADuertendum Aſiam bello captam, Attalo regi muneris loco poſsidendam, populũ Romanũ tribuiſſe.&c. Lege Val.Max.

Cæſaris manibus quaſi per rabiẽ: & furorẽ, & nefas/ſemetipſe lacerauit. Quæ & ſi inuoluta inter ſe ſunt oĩa: atqꝫ cõfuſa/ tamen quo melius appareãt: ſimul & ne ſcelera uirtutibus obſtrepãt/ſeparatim proferent̃; priuſq̃ cœpimus iuxta illa memorabimus, ut & pia cũ exteris gentibus bella: & magnitudo creſcentis in dies imperii / appareat. Tum ad illa ciuium ſcelera: turpeſqꝫ/& impias pugnas reuertemur.

BELLVM ASIATICVM. Cap.XX.

VIcta [a] ad occaſum Hiſpania populus R. ad orientẽ pacẽ agebat, nec pacẽ modo/ſed inuſitata, & incognita quadam felicitate / relictæ regiis hæreditatibus opes: & tota in ſimul regna ueniebãt. Attalus enim rex Pergamenorꝫ regis Eumenis filius, ſocii quondam: cõmilitoniſqꝫ noſtri/ teſtamẽtum reliquit. Populus R. bonorum meorꝫ hæres eſto. In bonis regis hęc fuerũt.

8.4. Attalus enim contra Philippum Macedoniæ regem, & contra Antiochum pro Romanis pugnauerat. A Cron ode. 18. secundi Carminum uult ex Horatii ſententia, Romanos non iure factos Attali hæredes. ARISTOnicus regii ſanguinis. Erat ex Eumene Ariſtonicus, non iuſto matrimõio, ſed ex pellice Epheſia Cythariſtæ cuiuſdam filia, genit9, qui poſt mortem Attali uelut paternum regnum, inuaſit Aſiam &c. Author Iuſtin. ubi ſupra. DE Mindo, Samo, Colophone urbibus. Strabo ubi ſupra. Plyni. ca. 29. quinti. b ℭ Craſsi quoqꝫ prætoris &c.) Hanc hiſtoriam late habes a Val. Max. tit. 2. 3. ca. 13. Strabo ubi ſupra Dicit hunc Craſsum non captum, ſed in prælio fortiter pugnando occubuiſſe.

Adita igitur hæreditate / prouinciam P. R. non quidẽ bello, nec armis: ſed (ꝙ eſt æquius) teſtamenti iure retinebat. Sed hanc (difficile dictu eſt) utrum facilius amiſerit populus Romanus, an recuperauerit. Ariſtonicus regii ſanguinis ferox iuuenis / urbes regibus parere conſuetas partim facile ſollicitat: paucas reſiſtentes Mindũ: Samon: Colophonem / ui recœpit. Craſsi [b] quoqꝫ prætoris cæcidit exercitum, ipſum quoqꝫ cœpit. Sed ille memor: & familiæ: & Romani nominis / cuſtodem ſui Barbarum uirgula excæcat in exitium ſui quod uolebat ita concitat, Mox a Perpenna domitus: & captus, & per deditionem in uinculis habitus Aquilius Aſiatici belli reliquas confecit / mixtis (nephas) ueneno fontibus ad deditionem quarundam urbium: quæ res ut maturam, ita infamem fecit uictoriam. Quippe cum contra fas deum: moreſqꝫ maiorum medicaminibus impuris in ĩd tempus / ſacroſancta Romana arma uiolaſſet.

diuum genus humanumq;, Perpetuo tamen id fore clam diffide-
re debet &c. Eadem ſcribit Tragædia quarta Seneca, Claudian⁹
de quarto ꝯſulatu Hon. Nec poſſe dari regalib⁹ uſq̃. Secretũ uitiis, nam lux altiſsia fati Occultum nil eſſe ſinit, latebraſq; p oẽs Intrat, & obtruſos implorat fama receſſus. Veritas (inquit Menander) enatat, & emergit oibus etiã opprimentibus.

parricidam. Primus in Numidiã Calſurnius
Beſtia Conſul immittit̃. Sed rex præmoni-
tus fortius [d] aduerſus Romanos aurũ eſſe,
q̃ ferrum, pacẽ emit. Cuius flagicii reus cum
interueniente publica fide a ſenatu accerſire-
tur, pari audacia & uenit, & cõpetitorẽ im-
perii Maſiniſſæ, Maſiniſſam immiſſo per-
cuſſore confecit. Hæc altera contra regem
fuit cauſa bellandi. Igitur ſequẽs ultio man-
datur Albino. Sed huius quoq; (proh dede
cus) ita corrupit exercitũ, ut uoluntaria no-
ſtroꝝ fuga uinceret Numida, caſtriſq; poti-
4 retur, addito etiã turpi fœdere, in preciũ ſa-
lutis, quẽ / quod prius emerat dimiſit exerci-
tum. Eodẽ tẽpore in ultionẽ non tam impe-
rii Romani, q̃ pudoris, Metellus aſſurgit,
qui callidiſsime hoſtẽ nunc præcibus, nunc
minis, iam quaſi ſimulata uera fuga eluden-
tem/ artibus ſuis aggreſſus eſt. Agroꝝ: atq;
uicoꝝ populatiõe nõ cõtentus, in ipſa Nu-
midiæ capita impetũ fecit, & Zamã quidem
fruſtra diu uoluit: Cæteꝝ Thalã / grauẽ ar-
mis, theſauroq; regis diripuit, Tũc urbibus
exutũ regẽ, etiã finiũ ſuoꝝ: regniq; fugitiuũ

d ℭ Fortius aduerſus Ro.) Qđ Romanis aſcribit Florus, non minus cunctis fere gentib⁹ aſcribendũ. Ab initio fere humani generis nocens ferrũ, ferroq; nocentius aurũ ꝑdierat. Iuppiter admonitus nihil eſſe potentius auro. Corruptæ pretiũ uirgis ipſe fuit. Dum merces aberat,
durus pater, ipſa ſeuera, Aerati poſtes, ferrea turris erat. Sed poſt-
q̃ ſapiẽs in munera uenit adulter. Præbuit ipſa ſinus, & dare iuſſa
dedit. Lucianus in Dialogo, qui κυνικοσ inſcribit̃, ait oia mala

p̃ Mauros, atq; Getuliá ſeq̃baſ. Poſtremo
Marius auctis admodũ copiis/cũ ꝑ obſcuri 5
tate generis ſui, [c] capite céſos ſacraméto ad-
egiſset, iá fuſum: & ſauciũ regé adortus, nõ
facilius tũ uicit/q̃ ſi ítegrum & recenté. Hic
& urbem Herculi cõditá Capſam in media
Africa ſitam: ãguibus: areniſq; uallatá mira
quadá felicitate ſuperauit. Et ſaxeo inditá
monti Mulucham urbé per Ligurem aditu
arduo, inacceſſoq; penetrauit. Mox nõ ip̃m
modo: ſed Bocchũ Mauritaniæ regem iure
ſanguinis Numidiá uindicantem, apud op-
pidũ Cirtham grauiter cecidit. Qui ubi diſ-
fiſus rebus ſuis alienę cladis acceſsioné fieri 6
timet, preciũ fœderis: atq; amicitiæ regé fa-
cit. Sic fradulentiſsimus regũ/fraude ſoceri
ſui in inſidias deductus eſt: & Syllæ in ma-
num traditus. Tandéq; opertũ cathenis Iu-
gurtham in triumpho populus Romanus
aſpexit: ſed ille quoq; q̃uis uictus: & uictus
uidit urbé, q̃ [f] uenalé, & quádoq; perituram
ſi habuiſſet emptoré, fruſtra cecíerat. Tamé
ut uenalis fuiſſet, habuit emptoré, & cũ ille
non euaſerit: certũ erit eá non eſſe periturá.

hoíbus accidere auri, argétiq; cupiditate, ſedicio nes, bella, inſidias iugulatióeſq; Phocididis uerſus oraculi iſtar, Aurũ, & argentum dolus aſsidue hominibus Inter probatas Chilonis ſenten tias & hæc eſt, Lapideis cotib⁹ aurum examinari, aptũq; ſui documentũ præ bere, auro auté bonoꝝ, malorumq; hominũ menté qualis ſit ipſa, optime cõprobari. Plura ſi milia ꝯgeſsim⁹ copioſe.

c ℭ Capite cenſos &c.) Pro hac hiſtoria lege Valer. Max. titu. 1. 2. c. 26. & 27. Sũt aũt capite cenſi, qui nullo, aut perq̃ patuo ære cenſebanſ. Author Gel. ca. 10. 16. MVLuchã urbé. PLy. in principio 5. & Saluſtius in Iugurthino, dicũt Mulucham amné eſse. Sed eſse poteſt, ut ſit urbis quoq; nomé ab amne deductũ. DE Bocho in Annot. Solini.

f ℭ Venalem cecinerat &c. Iugurtha poſtq̃ Roma egreſſus eſt, fer tur ſæpe tacitus reſpiciens, poſtremo dixiſſe. Vrbé uenalé, & ma-

BELLVM ALLOBROGICVM. Ca.II.

SIc[a] ad meridiẽ populus Ro.Multo
attrocius:& multipliciter, & magis
a ſeptẽtrione ſæuientẽ,nihil hac plaga inſe⸗
ſtius,atrox cœlũ/pȷuicaci ingenio.Omni igiẽ
tractu uiolẽtus hoſtis a dextris,atqꝫ leuis:&
medio ſeptẽtrionis erupit. Prima tráſalpes
arma noſtra ſenſere Salyi quũ de incurſiõi⸗
bus eorũ fidiſsima , atqꝫ amiciſsima ciuitas
Maſsilia quereref , Allobroges deinde: &
Aruerni, cũ aduerſus eos ſimiles Heduoꝝ
querelę opẽ:& auxiliũ noſtrũ flagitarẽt. Va⸗
rus uictoriæ teſtis,Iſara / & Vindelicus am⸗
nis,&[b] impiger fluminũ Rhodanus. Maxi⸗
mus Barbaris terror elephãti fuere/ĩmanita⸗
ti gentiũ pares. Nil tã cõſpicuũ in triũpho/
quá rex ipſe bis uiſus diſcoloribus in armis:
argẽteoqꝫ carpẽto,qualis pugnauerat. Vtri⸗
uſqꝫ uictoriæ quantũ gaudiũ fuerit uel hinc
extimari poteſt/qꝫ & Domitius Enobarbus,
& Fabius maximus/ipſis, qbus dimicauerãt
locis/ſaxeas erexere turres:& deſup exorna
ta armis hoſtilibus trophęa fixere. Cum hic
mos ĩuſitatus fuerit nr̃is. Nunq̃[c] enĩ po.Ro.
hoſtibus domitis/uictoriá ſuá exprobauit.

ture periturá ſi
emptorẽ inuẽ⸗
nerit. Saluſtius
author. Idem Lĩ
uius libro. 64.
a ¶SIC AD me
ridiẽ &c.De hoc
bello Flo.61.Ab
breui. Liuianaꝝ
Iuſt.li.37.Eutro.
cap.1.5.Oroſius
cap.16.5. Melius
Appi.in Celrico
b ¶Impiger flu
minum Rhoda
nus.Seneca,Tra
gedus,Claudia.
Syl.itẽ cæteri,ce
leritarẽ aſcribũt
Rhodano Gal⸗
liæ flũini. Luca.
1.Pharſalie Qua
Rhodanus rap⸗
tum uelocibus
undis In mare
fert Ararim Ply.
ca.4.&.zo.3.Stra
bo li.4.Cæſar.1.
cõmenra. Varro
in tribus primis
Europæ flumini
bus, Rhodanũ
ponit. Gel.ca.7.
10. hæc tria flu⸗
mia uidenſ eſſe
Iſtrus, Rhenus,
Rhodanus,Virg.aũt prio facit Eridanũ fluuioꝝ regẽ. c ¶Nunq̃
enim populus Ro.&c.De Ro.populo ad hoc propoſitũ, ſic Clau
dia.Matris,nõ dominæ ritu:ciueſqꝫ uocauit,quos domuir,nexuqꝫ

pio longinqua reuinxit. Seneca de conſolatione ad Albinam matrem, Roma (inquit) cunctaꝗ terraꝗ caput, communis patria dici poteſt. Cicero. 2 Officioꝝ de Roma loquens, noſtri (inqt) magiſtratus, imperatoreſq́ ex una hac re, maximã laudẽ capere ſtudebant ſi prouincias ſi ſocios, æquitate & fide defendiſſent. Itaq́ illud patrociniũ, orbis terræ uerius, q̃ imperium poterat nominari. Mira prodigia uiſa ſunt eo tempore quo Salyes, & Allobroges a Romanis uicti ſunt, Author Iulius Obſequens ca. 28. & 30. de prodigiis DE his populis præter cæteros cap. 4. & 5. & 17. lib. 3. ſcribit Ply. a ℭ Cymbri teutoni. &c. De bello Cymbrico Flo. lib. 67. & 68. Abbre. Pluta. in Mario, & ca. 37. Parale. Appi. in Celtico. Val. Max. ca. 8. 5. Ply. ca. 67. de ui. illu. Ply. c. 22. 7. ca. 33. 16. ca. 1. 17. ca. 1. 36. Fron ca. 5. 1. ca. 2. 2. Eutro. ca. 1. 5. Oroſius ca. 16. 5. Euſeb. lib. tempoꝝ. DE Cymbroꝝ origine plura diſputat Plutar. in Mario. b ℭ Impetũ

BELLVM CYMBRICVM:[a] TEVtonicum: ac Tigurinum. Cap. III.

CYmbri: Theutoni: atq́ Tigurini: ab extremis Galliæ profugi/ cum terras eoꝝ inundaſſet oceanus: nouas ſedes toto orbe quærebãt, excluſiſq́ ex Gallia, & Hiſpania, cũ in Italiã remigrarẽt, miſerũt legatos in caſtra Syllani: inde ad ſenatũ/ petẽtes ut Martius populus aliquid ſibi terræ daret: quaſi ſtipendiũ, cæterũ ut uellet manibus: atq́ armis ſuis uteretur. Sed quas daret terras populus Ro. agrariis legibus intra ſe dimicaturus? Repulſi igit̃/ quod nequiuerãt precibus armis petere cõſtituũt. Sed nec primũ impetum[b] Barbaroꝝ Syllanus, nec ſecundũ Manilius: nec tertiũ Cepio / ſuſtinere potuerũt. Oẽs fugati, exuti caſtris, actũ erat niſi Marius illo ſæculo cõtigiſſet. Ille quoq́ nõ auſus cõgredi: ſtatim militẽ tenuit in caſtris, donec inuicta illa rabies, & impetus: quẽ pro uirtute Barbari habẽt/ cõſeneſceret. Receſſere igitur increpãtes & (tãta erat capiẽdæ urbis fidu

2 a. i. mãlius

cia(cōſulētes ſiq̄d ad uxores ſuas mandarēt.
Nec ſegnius,q̄ minati fuerant tripartito ag-
mine ꝑ Alpes,ideſt clauſtra Italię/ferebant.
Marius mira ſtatim uelocitate occupatis cō-
3 pendiis/præuenit hoſtem.Prioreſq; Theu-
tonos ſub ipſis Alpiū radicibus aſſecutus,
in locum quē aquas Sextias uocant:qua fide
numinū prælio oppreſsit. Vallē: fluuiūq;
hoſtes tenebant,noſtris aquaꝝ nulla copia:
conſulto ne id egerit Imperator, an errorē
in cōſiliū uerterit/dubium. Certe neceſsitate
acta uirtus/cauſa uictoriæ fuit.Nam flagitā-
te aquā exercitu:Viri inquit eſtis, en illic ha-
betis.Itaq; tanto ardore pugnatum eſt, eaq;
cędes hoſtiū fuit,ut uictor Romanus de cru
ento flumine non plus aquæ biberit, quam
ſanguinis.Barbaroꝝ certe rex ipſe Theuto
4 bochus quaternos: ſenoſq; equos trāſilire
ſolitus,uix unū cū fugeret/aſcendit, proxi-
moq; in ſaltu cōpræhenſus,inſigne ſpecta-
culum fuit.Quippe uir proceritatis eximiæ/
ſuper trophæa ipſa/eminebat. Sublatis ſun
ditus Theutonis,in Cymbros cōuertit.Hic
iam(quis crederet)ꝑ hyemē, quæ altius Al-
pes leuat,Tridentinis iugis in Italiā prouo-
luti ruina/deſcenderant.Atheſim flumē non
ponte,nec nauibus, ſed quadam ſtoliditate
Barbarica,primū corpibus aggreſsi, poſtq̄

barbarorū Sylanus &c.)Habetur hoc a Liuio lib. ſexageſimo quinto & ſexageſimoſeptimo ubi non Manilius ſed Manlius nominatur. Manlius etiam legitur in Plutarcho. De Alpibus, lege, quæ poſui capite ſexto ſecūdi ſupra.

MARIus Cymbrico bello profligatus, in ſomnis præmonitus eſt,uictoriā conſectaturū, ſi prius diis, uictimā filiam Calphurniam nomīe faceret. Patriæ igitur charitati natura poſtpoſita, eo facto uictoriam comparauit. Plutarchus capite triceſimo ſeptimo Paraleliorum.

FLAgitante aquam exercitu &c. Idem ſcribunt Frontinus cap.7. lib.2. & Plutarchus in Mario.

c ℂ Caudium campū &c.)Ply.ca.67. de uiris illu. ſimiliter nominat.Luc.in.1.uidetur ſentire id factū non longe ab Arimino.Nos primi(inquit)Senonū motus,Cymbrūq; furentē Vidimus. Claudia.dicit.in eodem loco Cymbros a Mario, & Gethas a Stilicone ſupatos,ubi huiuſmodi fuerat affixus titulus. HIC Cymbros, forteſq; Gethas Stilicone peremptos, Et Mario claris ducib9, tegit Itala tellus, Diſcite ueſanæ Romā non tendere gētes.Scribit Feſtus,ligua Gallica Cymbros latrões dici.Plut.ait apud Germãos Cymbros p̄dones appellari. d ℂNebuloſum nactus diem &c.) Idem dicit Fronti. ca. z. z. CYMbricis bellis, Nuceriæ in luco Iunonis ulmo poſtq̃ etiā cacumen amputatū erat,quoniam in arā ipſam procumbebat, reſtituta ſponte,ita ut protinus floreret.Author Ply.ca.33.16.naturalis hiſtoriæ.RVRſus,Cymbroꝝ mos eſt ut in acie gaudio exultent,tanq̃ glorioſe,& feliciter uita exceſſuri. Lamētant in morbo,quaſi turpiter,& miſerabiliter perituri.Val.Max.cap.1.z.NVmerus in hac pugna interfectoꝝ,uarie narrat. Euſe. dicit ducenta

retinere amnem manibus, & clypeis fruſtra
tentauerant,ingeſta obrutum ſylua tranſilu
ere:& ſi ſtatim infeſto agmine urbē petiſsēt,
grande diſcrimē eſset. Sed in Venetia/ quo 5
quo fere tractu Italia molliſsima ē/ ipſa ſoli
cœliq; clemētia robur elāguit. Ad hoc panis
uſu/carnis coctæ:& dulcedine uini / mitigatos Marius in tēpore aggreſſus eſt, iā diem
pugnæ a Mario imperatore pecierūt, & ſic
proximū dedit.In patētiſsimo,quē[c] Caudiū
uocāt cāpo ꝑcurrere, milia deinde ad.xl.ceciderūt.Hinc cāpus tertio/ꝑ oēm diē cōciditur/Barbaris.Iſti quoq; Imperator addiderat
uirtuti dolū/ſecutus Hannibalē,artēq; Cannarū.Primū [d]nebuloſum nactus diē, ut hoſti inopinatus occurreret,tū uentoſum quoq;,ut puluis in oculos & ora ferret. Tū acie 6
cōuerſa in orientē,ut quod ex captiuis mox
cognitū eſt,ex ſplēdore Galeaꝝ,ac repcuſſu,quaſi ardere cœlū uideret.Nec minor cū
uxoribus eoꝝ pugna, q̃ cū ipſis fuit,cū ob-

milia Cymbroꝝ cæſa,octuaginta milia capta Plutar. ait ex Cymbris ultra ſex myriadas,capti ſunt,cæſi aũt bis totidem,alibi dicit

iectis undiq; plauſtris,atq; carpẽtis, alte deſup quaſi e turribus lanceis,contiſq; pugnarent:perinde plus ſpecioſa mors earũ fuit q̃ pugna.Nam[e] cũ miſſa ad Mariũ legatione, libertatẽ,ac ſacerdotiũ nõ impetraſſent, nec fas erat:ſuffocatis, eliſiſq; paſsim ĩfantibus ſuis,aut mutuis,cõcidere uulneribus,aut uĩ
7 culo e crinibus ſuis facto/ ab arboribus , iugiſq; plauſtroꝝ pependerũt. Beleus rex in
a.l. acie dimicãs impigre , nec inultus occubuit.
Ty Tertia[f] Tigurinoꝝ manus,q̃ quaſi ſubſidio
gire nox Noricos inſederat Alpiũ tumulos/in diuerſa lapſi fuga ignobili,& latrociniis euanuit. Hũc tã lętũ, tamq; felicẽ libertatis Italiæ/ aſſertiq; imperii nunciũ,non per hoĩes,ut ſolebat,populus accepit,ſed ꝑ ipſos(ſi crede

captos uiuos,atq; trucidatos ex Barbaris ultra decẽ myriadas. Liui.centũ quadragita milia cæſa, capta uero. 60.milia.Oroſi. multo aliter,lege ipſum . Item Euſe.uocat regẽ Cymbroꝝ, Teutomodum,non Theutobochũ. Oro. Teutobechũ a Plutar.Byorix nominat. e ℭ Nam cum miſſa &c.Præter citatos ĩ hoc capite lege hãc hiſtoriã apud Val. Max. ca.1.6. Qđ de Caſtore , & Polluce hic dicit habẽt Ply.ca.22.7. Lege aliud mirũ in hac pugna apud.Liui.ubi ſupra. Quo aſtu in hoc bello Marius uſus ſit, docet Frõti.ca.2.2.Marius(inqt)aduerſus Cymbros,ac Theutonos ꝯſtituta die pugnatur⁹,firmatũ cibo militẽ ante caſtra collocauit , ut ꝑ aliquantulũ ſpatii,quo aduerſarii dirimebant, exercitus hoſtiũ potius labore itineris ꝓfligaret,fatigatiõi eoꝝ.Deinde in cõmodũ aliud obiecit,ita ordinata ſuoꝝ acie ut aduerſo ſole,& uento, & puluere,Barbaroꝝ occuparet exercitus, & ca.9.2. Caius Marius (inqt)uictis ꝑlio Theutonib⁹,reliqas eoꝝ,quia nox circũuenerat circũſedens,ſublatis ſubinde clamoribus , ꝑ paucos ſuoꝝ territauit,inſomnemq; hoſtẽ detinuit.Ex eo ꝯſecutus ut poſtero die irrequietũ facilius debellaret. Aſtũ aliũ habes apud eundem ca.4.2. Stratagematicon. f ℭ Tigurinoꝝ &c). Strabo lib.7. in his locis,

re fas eſt)deos. Quippe eodẽ die quo geſta res eſt/uiſi ꝑ ẹde Caſtoris, & Pollucis iuuenes laureati prætori litteras dare, frequẽſq; in ſpectaculo rumor uictoriæ Cymbricæ feliciter dixit. Quo quid admirabilius? quidq; inſignius fieri poteſt? Quippe uelut elata 8
montibus ſuis Roma, ſpectaculo belli intereſſet, quod in gladiatorio mũere fieri ſolet. Vno eodẽq; momẽto cũ in acie Cymbri occumberent, populus in urbe plaudebat.

BELLVM THRACIVM. Cap.IIII.

POſt[a] Macedonas (ſic diis placet) Thraces rebellabant. Ipſi quondã tributarii Macedonũ, nec in proximas modo prouincias cõtenti incurrere: Theſſaliã, atq; Dalmaciã/in Adriaticũ mare uſq; uenerunt, eoq; fine cõtenti/quaſi interueniẽte natura/cõtorta in ipſas aq̃s tela miſerũt. Nihil interim per id omne tẽpus reſiduũ crudelitatis fuit in captiuos ſæuiẽtibus. Litare[b] diis ſanguine humano, bibere in oſſibus capitũ & huiuſcemodi ludibrio fœdare mortẽ tam

meminit Toygenoꝝ & Tigyrenoꝝ, quos uniuerſos(inquit)deleuere Romani, & Cymbros, & alios tanti motus ſocios, partẽ in Alpiũ tranſitum Italiã, partẽ extra Alpes &c. a ℂPoſt Macedonas &c. Hui⁹ belli meminerunt Flo.63.Abbre.Eutro. ca.5. 6.notanter. Plura Sex. Ruffus de regia poteſtate. Meminit Euſeb.lib.tempoꝝ Aliqua Appi. in eo lib. qui Illyrius inſcribit̃. Geſtum eſt aũt hoc bellũ, ſi Eutropio credim⁹, ab ur.cõ.anno.635. Aduertẽdũ hoc bellũ geſtũ ante & Iugurthinũ, & Cymbricum bellũ, id ex ꝓceſſu citatoꝝ intelliges. Videt̃ ergo facta capitũ tranſpoſitio. b ℂLitare diis ſanguie hu.&c.) De his Thracũ moribus Soli.c.15.&.25. Ply. ca.27.Pom.Mela in principio.2.Ruffus ubi ſupra. Valer.Max.ca.1.2. Sed plura in Annotationibus Solini. Quibus gentibus mos ſit litare diis ſanguine humano, docẽt Ply. cap.27.Lactantius ca.21.1.

igni/q̃ fumo.Partus quoq; grauidaꝝ extorquere. Tormentis ſęuiſsimi oĩm Thracum Scordiſci fuere. Sed calliditas quoq; ad robur acceſſerat,ſyluaꝝ:& montiũ ſitus/ cũ ingenio conſentiebant.Itaq; non fuſus modo ab his/aut fugatus,ſed ſimili prodigio omnino totus intercœptus exercitus, quẽ duxerat Cato.Didius uagos, & libera populatione diffuſos intra ſuá reppulit Thraciam. Druſus ulterius egit:& uetuit/tranſire Dannubiũ.Minutius toto uaſtauit Hebro / multis quidẽ amiſsis, dum per perfidum glacie flumẽ equitat̃. Piſo Rhodopẽ caucaſumq; penetrauit.Curio Daciá tenus uenit, ſed tenebras ſaltuũ expauit. Appius in Sarmatas uſq; peruenit. Lucullus ad terminũ gentiũ Tanain: lacumq; Meotin. Nec aliter cruentiſsimi hoſtium q̃ ſuis moribus domiti. Quippe in captiuos igne:ferroq; ſęuitũ eſt. Sed nihil Barbaris atrocius uiſum eſt: q̃ q; abſciſsis manibus relicti/ uiuere ſuperſtites pœnæ ſuæ/uidebantur.

BELLVM MITHRIDAticum. Cap.V.

POnticæ[a] gentes ad ſeptentrionem in mare ſiniſtrum / iacent a Pontico cognominatæ mari. Haꝝ gentiũ:atq; regionum rex antiquiſſimus Atheas. Poſt Arta-

Euſe.c.7.4. præparariõis Euan. Scribit Cornelius Tacitus in eo libro quẽ de ſitu: moribus, & popl̃is germãiæ ſcripſit, Germanos deoꝝ maxime Mercuriũ colere,cui(inquit) certis diebus humanis quoq; hoſtiis litare fas habẽt. Plynius ſcribit Anthropophagos, qui ad ſeptẽtrionẽ ſũt decem dieꝝ itinere ſupra Boriſthenẽ amnẽ, oſſibus humanoꝝ capitum bibere. Solinus ait hũc eſſe Eſſedonum morẽ. Capitum etiá(iquit) oſſa auro incincta,in poculoꝝ tradere miniſterium. Sed hi quoq; inter Thraces enumerantur.

a ¶ PONTIcæ gẽtes ad ſeptẽtrionẽ &c.Hoc bellum ſcribſit Liui.a.76.libro ab ur. con. uſq; ad

bazes, a ſeptē Perſis oriundus. Inde Mithri-
dates b oīm longe maximus. Quippe cum
quatuor Pyrrho.xvii.anni. Hannibali ſuffe-
cerunt, ille ꝑ quadraginta annos reſtitit do-
nec tribus c ingentibus bellis ſubactus/feli-
citate Syllæ: uirtute Luculli: magnitudine
Pompei/conſumeretᵣ. Cauſam quidē illius
belli prætenderat apud Caſsium legatū/ at- 2
trectari terminos ſuos a Nicomede Bithy-
nio. Cæteꝝ elatus animus / ingentibus Aſiæ
totius: & ſi poſſet / Europæ / cupiditate fla-
grabat. Spem, ac fiduciā dabant d noſtra ui-
tia. Quippe cum ciuilibus bellis diſiungere-

librum.102. ſed temporis iniuria non extant niſi eoꝝ argumēta, quæ.L.Florus ſcripta reliquit. Late de hoc bello Appia.Alex.in eo libro, qui Mythridaticus inſcribitur. Plura Plutar. in uitis Syllæ. Lucii Luculli.Gn. Pom. Multa Ply.quatuor ultimis c.de uiris illu. Val.Max.ca.6.4. cap.7.8. cap.2.9. Front. ca.1.&.2. ſecundi. Aug. c. 22.3.Ciui. Ply.c. 97.2.ca. 247.c.2. 25.ca.3. &.12.33. Plura Cic.i oratione pro lege Manilia, quæ in ordine pria eſt. Iuſti. li. 37.&.38. b ℂ Mithriades oīm longe maximus. Inter cætera Mithridati natura, uel ingenio tributa id unū habet maximū qđ duarū& uigiti gentiū rex, totidē linguis iura dixit, pro ꝯtione ſingulas ſine interprete affatus, authores Ply.ca.247.Gel. ca.17.17.Val. Max.c.7.8. Solinus cap.7. Hic Mithridates paternos maiores ſuos, a Cyro Darioq; ꝯditoribus Perſici regni Maternos, a magno Alexādro, ac Nicanore, Seleucoq; īperii Macedonici ꝯditoribus, referebat. Ply.Iunior dicit eum a ſeptē Perſis oriundum, magna ui animi,& corpis, ut ſex iugeſequos regeret. COEptum aūt eſt bellū hoc, anno.662.ab ur.cō.Eutr.c.2.5.Oro.c.19.5.& inde per totū. Durauit aūt teſte Appia.annis.42.Florus dicit.40.Iuſtinꝰ li.37.dicit eū bella cū Romāis p.46. annos uaria uictoria geſsiſſe, nec mirū quidē, nam.56.annis Mithridates regnauit. Author Ply. ca.2.25. c ℂ Tribus bellis &c. Hæc tria bella, diſtincte ubi ſupra Appia.exponit. Eodē anno primū bellū ciuile, & Mythridaticum incœpta ſunt, cū nondū Sociale bellū finitū eſſet, lege Oroſi.ubi ſupra. Idē ſcribit Iuſti.li.38.quo loco etiā originē huius belli reperies copioſe. d ℂ Noſtra uitia &c. Raro Romanoꝝ hoſtes bellū

intulere Romanis, niſi eorum prius diſcordiã percepiſſent, unde a Claudiano elegãter dictũ eſt. Nec nota fefellit ſemita præſtrictũ bellis ciuilibus hoſtẽ, perſolitas uenere uias, aditusq; ſequendos Barbarico Romana dedit diſcordia bello. e

mur:inuitabat occaſio. Nudũq; ĩperii latus/ oſtendebant procul Marius: Sylla: Sertorius. Inter hæc Reipub. uulnera, & hos tumultus repente quaſi captato tẽpore, in laſſos ſimul/atq; diſtrictos/ſubitus turbo Põtici belli, ab ultima ueluti ſpecula ſeptẽtrionis/erupit. Primus ſtatim impetus belli Bithyniã rapuit. Aſia inde pari terrore correpta eſt.

5 Nec cũctanter ad regem ab urbibus noſtris, populiſq; deſcitum eſt. Aderat:inſtabat, ſæuitia [e] quaſi uirtute utebat̃. Nam qd [f] atrocius uno eius edicto? cũ oẽs, qui in Aſia forẽt Romanæ ciuitatis homines / interfici iuſsit? Tum [g] quidẽ domus:tẽpla:& aræ: humana omnia, atq; diuina iura uiolata ſunt. Sed hic

e ℭ Sæuitia pro uirtute utebatur. Barbarorum Tyrãnorũq; propriũ eſt, cũ nulla ſit in eis uirtus, ſæuitia, pro uirtute uti, Sors iſta Tyrannis Cõuenit (inqt Claudianus) inuideant claris, fortesq; trucident.

f ℭ Quid atrocius &c.) Edictum Mythri huiuſmodi erat ut tricesimã diem ob ſeruatiões, oẽs pariter Romanos, qui apud eos eſſent, & Italos, eorũq; mulieres, cum pueris, & liberis, qui Romani ſanguinis eſſe cenſerent interficerent, author Appia. Interfecta aũt ſunt hoĩm. 150. milia. Author Plutar. in Sylla. Val. aũt Max. ca. 2. 9. dicit milia. 80. ciuium Romanorum. g ℭ Tum quidẽ domus. &c. Summũ nefas apud ueteres habebat̃, ſiquis ſuis hoſpitib[9] fuiſſet inferre auſus, quod Lycaonis fabulæ inuolucrum explicat. Is enim Lycaon cũ hoſpites ſuſceptos hoſpitio necaret a ſuſcepto Ioue, poſtq̃ ei epulas humanas appoſuit, in lupũ uerſus fingit̃ ab eodẽ. Hæc res (inquit Seruius) oſtendit hoſpitii iura uiolanda non eſſe. Vnde dicit̃ Iuppiter ξένιος idest hoſpitalis. Iura hæc hũana, atq; diuina, domorum templorum, ararũq; a Mithridate uiolata clarius explicat Auguſtin[9] Quam illa miſerabilis rerum facies erat (inqt) Subito quẽq; ubicũq; fuiſſet inuẽtus, in agro, in uia, in oppido, ĩ domo, in uico, in foro,

terror Aſiæ/Europá quoq; regi aperiebat.
Itaq; miſsis Archelao:Neoptolemoq; præ-
fectis,excœpta Rhodo, quæ pro nobis fir-
mius ſtetit cæteris/Ciclades:Delos:Euboea
& ipſum Græciæ decus Athenæ/tenebant.
Italiam iam, ipſamq; urbem Romam regiꝰ
terror/afflabat. Ita. L. Sylla feſtinat:uir ar- 4
mis optimus,pariq; uiolentia/ruentem ulte
rius hoſtē:manu quadā quaſi ipſius rep pulit
Primūq; Athenas [h] urbē(quis crederet)fru-
gum parentē:obſidione, ac fame/ad huma-
nos cibos cōpulit,ſic illos quoq; ante, mox
ſubrupto Pyrei portu: ſex quoq;,& ampliꝰ
muris, poſtq̄ domuerat ingratiſsimos ho-
minum(ut ipſe dixit) in honorē tamen mor
tuoꝝ ſacris ſuis,famæq; donauit. Mox cum
Euboea, atq; Boeotia præſidia regis diſpu-
liſſet,oīs copias,uno apud Cheroniā:apud
Orchomenon altero bello/diſsipauit. Sta-
timq; in Aſiam tranſgreſſus/ipſum oppri- 5
mit,& debellatum etiā foret/niſi de Mithri-
date triumphare cito q̄ uere maluiſſet. Ac tū
quidē hunc Aſiæ ſtatum Sylla dederat. Ictū
cum Ponticis fœdus, recœpit Bythiniā a re-
ge Nicomede:ab Ariobarzane Cappadoci
am/ac ſic erat Aſia rurſus noſtra/ut cœperat
Mithridates tantum repulſus,itaq; non fre-
git ea res Ponticos,ſed incēdit. Quippe rex

in templo, in lecto,in conuiuio inopinatæ atq; impie, fuiſſe trucidatū. Quis geinitus morienti um? Quæ lachrymæ fortaſſe ſpectantium,etiam ferientium fuerunt? Quā dura neceſsitas hoſpitum non ſolum uidendi nefarias illas cedes domi ſuæ, uerum etiam perpetrādi, ab illa blanda comitate humanitatis repēte mutatis uultibꝰ ad hoſtile negotium in pace pagēdū,mutuis (ut ita dicā) omnino uulneribꝰ cū pcuſſus i corpore, & pcurſor in animo feriret.

h ℭ Athenas urbē frugū parentem. Athenienſes primi (lib.2. Iuſtinus refert) non ſolū olei lanificii,ac uini uſum docuerunt, ſed arare quoq;, ac frumēta ſere-

Aſia,& Europa quodámodo ineſcatus, nõ iam quaſi alienã,ſed quia amiſerat:quaſi ca-ptam/belli iure repetebat. Igitur ut extincta parũ fideliter incendia maiore flamma reui-uiſcũt, ita ille de integro auctis maiorem in
6 modũ copiis, tota deniq; regni ſui mole/in Aſiam rurſus mari:terra: fluminibuſq; ueni-ebat. Cizicũ [i] nobilis ciuitas:arce: mœnibus/ portu/turribuſq; marmoreis. Aſiaticæ plagę littora illuſtrat. Hác ille quaſi alterá Romá/ toto inuaſerat bello. Sed fiduciá oppidanis reſiſtédi nuncius fecit docens aduentare Lu-cullũ,qui(horribile dictu)per medias hoſti um naues utre ſuſpenſus,& pedibus iter ad gubernás/uidẽtibus procul,quaſi marina Pi ſtrix/euaſerat. Mox clade cõuerſa,cũ ex mo ra obſidenté regem:& ex fame/peſtilétia ur-geret:recedenté/Lucullus aſſequit̃: adeoq;
7 cecidit ut Granicus, & Aſopus amnes cruẽ-ti redderent̃. Rex callidus, Romanæq; aua-ritiæ peritus, ſpargi [k] a fugiẽtibus ſarcinas, & pecuniá iuſsit/qua ſequẽtes moraret̃. Nec infelicior in mari q̃ in terra fuga. Quippe cẽ tum amplius nauiũ claſſem,apparatũq; bel li graué,in Pontico mari aggreſſa tẽpeſtas, tam fœda ſtrage lacerauit, ut naualis belli in ſtar efficeret. Plane quaſi Lucullus quodam

re, glande ueſcẽtibus, monſtrauerũt. Plura Diodo. Siculus li. 6. Cice. in oratione pro Flacco. Poetæ aſſerunt fruges a Cerere primũ repertas, ut prima Ceres unco glebã dimouit aratro. Sed hoc fabuloſum, illud uero ad hiſtoricã ptinet ueritaté, Lucretius ſexto de rex natura libro priæ frugiferos fœtus mortalibus ægris dididerunt quondã p̃claro nomine Athenæ,& recreauert uitã,legeſq; rogarunt. Et priæ dederũt ſolatia dulcia uitæ

i ℭ Cyzicũ nobilis ciuitas &c. Quæ hic dicunt̃, præter alios, lege apud Fronti. ca. 1. 2. &. ca. 5. 4. Cice. ubi ſupra. Ply. ca. 32. 5. &. c. 15. 36. Plura ad hãc hiſtoriã ſcribit Strabo lib. 12.

k ℭ Spargi a fugientibus &c.) Idem Tryphon

cũ fluctibus:ꝓcelliſq; cõmertio/debellandũ
tradidiſſe regem uentis uideretur. Attritæ iá
oẽs ualidiſsimi regni uires erãt, ſed animus
malis augebat᷑. Itaq; cõuerſus ad proximas 8
gentes,totũ pene orientẽ, ac ſeptẽtrionem/
ruina ſua inuoluit. Hiberi,Caſpii: Albani/
& utræquę ſollicitabnt᷑ Armeniæ. Perq; oĩa
& decus,& nomẽ,& titulos Põpeio ſua for-
tuna quærebat. Qui ubi nouis motibus arde-
re Aſiam uidet,alioſq; ex aliis ꝑdire reges,
nihil cunctandũ ratus,priuſq̃ inter ſe genti-
um robora coirent,ſtatim ponte nauibus fa-
cto:omniũ ante ſe primus tranſit Euphratẽ:
regẽq; fugientẽ media nact9 Armenia(quá-
ta felicitas uiri) uno prælio cõfecit. Noctur-
na ea dimicatio fuit,& luna ĩ partibus.Quip
pe quaſi cõmilitans cũ a tergo hoſtibus,a fa- 9
cie Romanis ſe prębuiſſet/Põtici per errorẽ
longius cadẽtes umbras ſuas/quaſi hoſtium
corpora petebant.Et Mithridates quidẽ no-
cte illa debellatus eſt.Nihil enĩ poſtea ualu-
it,quáq̃ omnia expertus more anguiũ, qui
obtrito capite poſtremum,cauda minantur.
Quippe cum effugiſſet hoſtẽ/Colchos:Sici
liæ quoq; littora:& Campaniá noſtrá ſubito
aduentu terrere uoluit. Mox ſubruto Pyrei
portu/Colchis tenus iungere Boſphoron,
inde ꝑ Thraciá:Macedoniá:& Græciá tráſi-

Syriæ rex feciſſe dicitur qui uict9 per totum iter fugiens pecuniá ſparſit,eiq; inſectandæ, Antiochi equites morat9 effugit. Frõti. ca.13.z. Idem fecit Alaric9 Gottorum rex a Stilicone uictus, lege Claud.de ſexto cõſulatu Honorii. Item de bello Gethico ubi plura dictauimus ibi. Præda.SED animus malis angebat᷑. Legẽdum eſt augebatur. Vt grãde doloris ingenium eſt, miſeriſq; uenit ſolertia rebus. Item, materia eſt propriis ingenioſa malis.Et acuunt extrema pericli, Et fractis rebus, uiolentior ultima uirtus, ut canunt Ouidius & Syllius Italicus. De dimicatione hac nocturna. Frontinus capite.1.ſecundi.

l ℭ Male tentatũ ueneno ſpiritum. Vſus eſt a puero Mithridates Antidoto ꝯtra uim ueneni, cuius cõpoſitionẽ. Q. Serenus his uerſibus eleganter explicat, Antidotũ uero multis Mithridatica ferẽ Cõſociata modis, ſed magnus ſcrinia regis Cũ raperet uictor, uilem deprẽdit in illis Syntheſin, & uulgata ſatis medicamina riſit. Bis denũ rutæ folium, ſalis & breue granũ, Iuglandeſq; duas, tereti cũ corpore ficus. Hæc oriẽte die, parco ꝯſperſa lyæo Sumebat metuens, dederat qđ pocula matri.

lire. Sic Italiam nec opinatus / ĩuadere tantũ cogitauit. Nam per defectionẽ ciuiũ, Pharnaciſq; filii ſcelere ꝑuentus / male [l] tentatum
10 ueneno ſpiritũ / ferro expulit, GNeus interĩ Magnus, rebelles Aſiæ reliquias ſequens: ꝑ diuerſa gentiũ, terrarũq; uolitabat. Nũc ſub orientẽ ſecutus Armenios, captis in ipſo capite gẽtis Artaxatis: ſupplicẽ iuſsit regnare Tigranem. At in ſeptentrionẽ Schyticũ iter tanquã in mari ſtellas ſecutus / Colchos cecidit. Ignouit Hyberiæ: pepercit Albanis: regem Colchoꝝ Orodẽ poſitis etiã ſub ipſo Caucaſo caſtris: iuſsit in plana deſcendere. Arthocen, qui Hiberis imperabat, & obſides liberos dare Orodem etiã remuneratus
11 eſt ultro ab Albania ſua lectulũ aureum: & alia dona mittentẽ. Nec nõ & in meridiẽ uerſo agmine, Libanũ Syriæ, Damaſcũq; trãſgreſſus, per nemora illa odorata: per thuris & balſami ſyluas Romana ſigna circũtulit, Arabes ſiquid imperaret præſto fuere. Hieroſolyma [m] defendere tentauere iudęi. Verũ

m ℭ Hieroſolyma defẽdere tẽtauere Iudæi.) Qualiter Hieroſolyma urbs fuerit a Pompeio capta, de tẽplo dei prophanato ab eodẽ, præterea, q̃ ſcribit Liuius lib. 102. docet copioſe Ioſeph⁹ cap. 16. primi de bello Iudaico. Meminit diuus Aug. c. 45. 18. Ciuitatis dei. Author Scolaſticæ hiſtoriæ addit ob hanc ſacrilegam uiolẽtiam, traditũ eſſe, nunq̃ de cætero pugnaſſe Pompeiũ quin uinceretur, qui hactenus (inquit) fortunatiſsimus fuerat. Aduertẽdum gentiles fere oẽs, ſenſibiles feciſſe deos, humana uidelicet

forma præditos,eoſq; certis nũcupatos nominibus.Iudæi aũt inuiſibilem, ac innominatum deum,coluerunt . Hinc Triſmegiſtus nequis nomen eius requireret ἀνώνυμον.i.ſine nomíe eſſe dixit eo quod nominis proprietate non egeat.Hinc a Lucano.2. pharſaliæ dictũ eſt Et dedita ſacris incerti Iudea dei. Et Iuuenalis ſaty.14. de Iudæis inquit, Nil præter nubes, & cœli numẽ adorãt. Inde cum de re dubia , & cui nõ facile fides adhibeaẽ ſermo eſt, prouerbio dici cœptum eſt,Credat Iudæus Apeles, author Horatius ĩ Sermo. Abſurda multa de Iudæis Trogus , & Iuſtinus li.36. cõfinxerũt De ꝯſtructione templi Hieroſolymoꝶ habetur tertio Regũ cap.6. Copioſius Ioſephus ca.3.octaui Antiquitatum iudæoꝶ, lege Scolaſticam hiſtoriam ca.8.9.& ſequentibus tertii Regũ. n ℭ Grande arcanũ.&c. Multa(inquit Hecatæus) caſtella, oppidaq; Iudeis ſunt , una uero urbs munitiſsima.50.pœne ſtadiorum habens circuitum , plures q̃ centum & uiginti milia homines habitant, quæ uocatur Hieroſolyma,in medio cuius ædes lapidea eſt quinq; iugernm longitudinis,latitudinis cubitorum centum.Hæc & plura Euſebius nono præpa.euangelicæ . Hanc ædem uocat Florus impiæ gentis arcanum,cum ipſe uera alienus a fide , ſit impiiſsimus . Iudæos enim præcæteris,Romani odio habuerunt,ut alibi notauimus,uide Ioſephum lib.1.ꝯtra Appioné.Liui.lib.102.Geſta Pom. cõpendioſe habes a Ply.ca.25.7.naturalis hiſtoriæ & ca.2.37.Val. Max.ca.16.8,

hæc quoq; & intrauit: & uidit illud grãde impiæ [n] gentis archanũ patens aureo uti cœlo Diſsidentibus de regno fratribus,arbiter factus,regnare iuſsit Hircanum . Ariſtobolo quia renuebat eam rem : cathenas dedit,Sic Pompeio duce populus R. totam/qua latiſſima eſt/Aſiam peruagatus , quã extremam imperii habebant prouinciam : mediá fecit. 12
Excœptis quippe Parthis : qui fœdus maluerunt:& Indis : qui adhuc nos non nouerãt: om̃is Aſia inter Rubrũ: & Caſpiũ/& Oceanum/Pompeianis domita/uel oppreſſa ſignis/ tenebatur.

BELLVM PIRATICVM.Cap.VI.

Ply.c.ultimo de uir.ill.Elegáter Luca.2.Pharſaliæ-ibi Heu demēs nó te fugiunt me cūcta ſequunť,Qui cum ſigna &c.
a ℭ INTERIM dum populus Ro.&c.) De Piratico bello multa Cicero in oratióe,quā habuit de laudibus magni Pōpeii. Abbre.

1 INterim[a] dum populus Romanus per diuerſa terrarū diſtractus eſt, Cilices [b] inuaſerāt maria:ſublatiſq; cōmer-tiis,rupto fœdere generis humani, ſic ma-ria bello/quaſi tēpeſtate, præcluſerāt. Au-daciā perditis: furioſiſq; latronibus, dabat īquieta Mithridatis prœliis Aſia. Dum ſub alieni belli tumultu: exteriq; regis inuidia impune graſſanť,ac primum duce Iſodoro cōtenti proximo mari. Cretā inter,atq; Cyrenas:Pyreū:& Achaiā, ſinumq; Maleum, quem a ſpoliis aureū ipſi uocauere/latroci-
2 nabanť. Miſſuſq; in eos Publius[c] Seruilius, quis leues/& fugaces [d] Myoparones / gra-ui,& Martia claſſe turbaret: nō incruēta ui-

Liuii lib.99. Pluta Plutar.in uita Pompeii. Ply.c. ultimo uitoꝝ illuſt. Valer.Max. c.16.octaui. Oroſius c.4.ſexti. Eutrop.ca. 4. ſexti. b ℭ Cilices inuaſerāt maria.) Mithrydates cū primū Romāos debellaſſet, Aſiā q; inuaſiſſet,Sylla circa Græciam elaboráte, ratus illū nō ſatis facile in Aſiā uentu-tum- cætera oia depopulat[9] eſt: mari quoq; piratas itulit, qui primū pauculis Scaphis,nec iis ſatis amplis,latronū more, maria infeſtabāt.Cū uero bellū exarſiſſet,plures nūero effecti,nauibus lōge amplioribꝰ oīa circūnauigabāt,lucri potiſsimū dulcedine pellecti,adeo ut neq; deuicto rege,neq; inducias agēte, ac ne retrocedere quidé tēperarint.Nam patriæ extorres deficiēte uictu ob aſſiduū bellū,ad inopiá maximā delati,uice telluris mari fruebanť, Myoparonibus in primis,& ſexcuplis uſi,Dicrotis poſtmodū , ac triremibus ſeparati enauigátes.Hæc & pluta Appi.i Mithridatico Docet idē Appia.cur Piratæ Cilices appellati fuerint. c ℭ Seruilius.&c.)Hiſtoriā ꝑter ſupradictos hńt Sex.Ruffus. Val.Max.c.5.8 Frōt.c.7.3.Publi.Seruilius,Iſaurā oppidū flumie eo,quo hoſtes aquabanť auerſo,ad deditiouē ſiti cōpulit.Claud.1.in Eutro.Indomitos curru-Seruilius egit Iſauros.Eutr.pluta c.1.6. d ℭ Myopa-

ctoria/ ſuperat. Sed nec mari ſubmouiſſe
contẽtus, ualidiſsimas urbes eoꝝ, & diuti-
na præda abũdantes/ Phaſelim: & Olimpõ
euertit. Iſauronq; ipſam arcem Ciliciæ, un-
de conſcius ſibi magni laboris/ Iſaurici cog/
nomẽ adamauit. Non ideo tamẽ tot cladi-
bus domiti/ terra ſe cõtinere potuerũt/ ſed
ut [e] quædã animalia/ quibus aquã/ terramq;
incolẽdi gemina natura eſt: ſub ipſo hoſtis
receſſu impatiẽtes ſoli/ in aquas ſuas reſilu-
erunt, & aliquãto latius/ quã prius. Sic felix 3
ille & dignus uictoria Pompeius uiſus eſt,
& Mithridaticæ ꝓuinciæ facta acceſsio. Ille
diſperſam toto mari peſtem ſemel, & im-
perpetuũ uolẽs extinguere/ diuino quodã
apparatu aggreſſus eſt. Quippe cũ claſsi-
bus ſuis, & ſocialibus Rhodioꝝ abũdaret,
pluribus legatis, atq; præfectis utraq;/ Põ-
ti: & Oceani ora cõplexus eſt. Gellius/ Tu-
ſco mari impoſitus. Plotius/ Siculo. Gratil
lius/ Liguſticũ ſinum: Pompeius Gallicũ/
obſedit. Torquatus/ Balearicum. Tiberius
Nero/ Gaditanum fretum: qua primũ ma-
ris noſtri limen aperit. Lentulus/ Libycum:
Marcellinus/ Aegyptiũ, Pompei iuuenes/ 4
Adriaticum. Varro Terentius/ Aegeum: &
Ponticum: & Pamphyliũ. Metellus/ Aſiati
cum. Cœpio/ ipſas Propontidis fauces. Por

rones.) Sunt eni Myoparones (teſte Nonio) nauiculę, quibus Piratæ uti ↄſueuerũt Extat apud eundẽ Noniũ titul[9] dẽ nauiũ generibus. Vide Aulũ Gelliũ ca. 25. decimi Noctiũ atticarum. Ad idẽ Iuli[9] Pollux lib. prio Onomaſticon. Nõ diſplicent, q̃ ſcribit Iſidor[9]. c. prio. 19. Ethimologiarum. e

Quædã anialia. &c.) Facit ad hoc quod ſcribit Ply. cap. 57. lib. 9. Item i libro qui de admirãdis in natura inſcribit, & Ariſto. falſo aſcribit. Eſt enim nõ Ariſtotel ſed Theophraſti opus, ut ex citatione Ply. depræhendimus. Plyn. enim ca. 57. 9. citat Theophraſtũ in his, quæ habẽtur ca. 61. & ſeq̃ntibus in eo libr. DE legatis ad diuerſa maria a Põ

tius Cato ſic obditis nauibus/quaſi portũ/ obſeruauit. Sic per omnis æquoris portus: ſinus: latebras: receſſus: promõtoria: freta: peninſulas, quicquid Piratarũ fuit, quadã indagine incluſum, & oppreſſum eſt. Ipſe Pompeius in originem: fontemq́ꝫ belli Ciliciam uerſus eſt. Nec hoſtes detractauere certamen/non ex fiducia, ſed quia oppreſsi erant/auſi uidebantur, ſed nihil tamen amplius, q̃ ut primũ ictum cõcurrerent. Mox ubi
5 circumfuſa undiq́ꝫ roſtra uiderunt, abiectis ſtatim telis, remiſq́ꝫ/plauſu undiq́ꝫ pari, quod ſupplicãtibus ſignum fuit, uitam petiuerunt. Non alia tam incruenta uictoria uſi unq̃ ſumus, ſed nec fidelior in poſterum reperta gens ulla eſt. Idq́ꝫ proſpectum ſingulari conſilio ducis, qui maritimũ genus a cõſpectu longe remouit maris, & mediterraneis/quaſi obligauit. Eodemq́ꝫ tempore, & uſum maris/nauibus recuperauit, & terrę homines ſuos/reddidit. Quid prius in hac mirere uictoria? uelocitatem? q́ꝫ quadrageſimo die parta eſt. An felicitatem? q́ꝫ ne una quidem nauis amiſſa eſt. An perpetuitatẽ? q́ꝫ amplius Piratæ non fuerunt.

peio miſsis ſcribit copioſe Plutarch. ubi ſupra. Item dicit Piraticum bellum quadrageſimo die completũ. Plynius autẽ ca. 25. & 26. ſeptimi, dicit captas eſſe naues Piratarũ. 846 QValẽ duxit de his Pom. triumphum, docet Plynius ca. ſecundo 37. & Eutro. ca. 4. ſexti. DE Piratarũ puppe mare infeſtãte, & tandem ab hoſte uictore ſuperata. Claudianus poeta ſic eleganter cecinit. Qualis piratica puppis, Quæ cunctis infeſta fretis, ſcelerumq́ꝫ referta Diuitiis: multaſq́ꝫ diu populata carinas. Incidit in magnã: bellatricemq́ꝫ triremem Dum prædã de more putat: uiduataq́ꝫ caſis Remigibus: ſciſsis uelorrm debilis alis: Orba gubernaclis: antennis ſaucia frãctis. Ludibrium pelagi: uento iactatur, & unda: Vaſtato tandem pœnas luitura profundo.

a ℭ CRETICVM bellũ &c.) DE hoc bello. Florus. 99. Abbreuia. Liuii. Euſeb. lib. tpm. Eutro. ca. 4. ſexti. CRetẽſes in obſidione Metelli/ ad ultimã uſq; penuriã cõpulſi/ ſua, iumentorũq; ſuoꝝ urina ſitim torſerunt, iuſtius dixerim, q̃ ſuſtentauerũt, quia dum uinci timent, id paſsi ſunt, quod eos nec uictor quidẽ pati coegiſſet. Valer. Max. ca. 6. ſeptimi. LEge q̃ de Creta inſula ſcribunt Solinus ca. 16. Plyn. ca. 12. quarti. Diodor⁹ lib. 6. Plura Strabo lib. 10. Virgi. 3. Aenei. ibi/ Creta Iouis magni. &c. Auienus. Nutrix hinc Creta tonantis Multa iacus, glæbæq; ferax. &c. Sic enim legendũ eſt/ nõ glæbam. b ℭ Dedit itaq; pœnas &c. Sæpe iuſto dei iudicio euenit, ut qui in alios ſæuitiã uel exercent ipſi, uel ut alii exerceãt, perſuadẽt, ſæuientẽ in ſe reperiant condecentẽ, quod Thraſii, & Perilai exẽplo/ ſatis conſtat. Quã bene (inquit Claudianus) diſpoſitũ terris, ut dignus iniqui fruct⁹ cõſilii primis authoribus inſtet. Sic multos fluuio uates arẽte per annos/ Hoſpite qui cæſo monuit placare tonantem, Inuẽtas primus Buſiridis imbuit aras, Et cecidit ſæui, qđ dixerat hoſtia ſacri.

BELLVM CRETICVM. Cap. VII.

CReticum[a] bellum, ſi uera uolumus noſcere/ nos fecimus: ſola uincẽdi nobilem inſulã/ cupiditate. Fauiſſe Mithridati uidebat̃: hoc placuit armis uindicare. Primus inuaſit inſulam Marcus Antonius/ cũ ingenti quidẽ uictoriæ ſpe, atq; fiducia, adeo ut plures cathenas in nauibus, q̃ arma portaret. Dedit[b] itaq; pœnas uecordiæ. Nã plæraſq; naues/ intercœpere hoſtes, captiuaq; corpora religata uelis, ac funibus pependere, ac ſic uelificãtes triumphantiũ in modũ Cretes portubus ſuis adremigauerunt. Metellus deinde totam inſulã igni, ferroq; populatus/ intra caſtella: & urbes/ redegit: & Gnoſon: & Eritream: & (ut Gręci dicere ſolent) urbium matrem Cydonã. Adeoq; ſæue in captiuos conſulebat̃, ut ueneno ſe plæriq; cõficerent. Alii deditionem ſuam ad Pompeiũ abſentem mitterent: &

Sic opifex tauri, tormẽtorumq́ repertor, Qui funeſta nouo fabricauerat æra dolori, Primus in expertũ, Siculo cogente Tyranno Senſit opus. docuitq́ ſuum mugire iuuencum.

a

℄ QVATInus Metelli &c.) DE hoc bello, Florus lib.60. Abbreui.

cum ille res in Aſia gerens: eo quoq; præfectum miſiſſet Antonium / in illa prouincia irritus fuit, eoq; infeſtior Metellus in hoſtes ius uictoris exercuit, uictiſq; Laſthene: & Panare Cydonę ducibus / uictor rediit: nec quicquã amplius tamen de tam famoſa uictoria, quã cognomẽ Creticum reportauit.

BELLVM BALEARIcum Cap. VIII.

QVatinus[a] Metelli Macedonici domus / bellicis nominibus aſsueuerat: altero ex liberis eius Cretico facto: mora nõ fuit / quin alter quoq; Balearicus / uocaretur. Baleares per idem tẽpus inſulæ Piratica rabie corruperãt maria, homines feros / atq; ſilueſtres, mireris auſos a ſcopolis ſuis ſaltem maria ꝓſpicere. Aſcendere etiã inconditas rates, & prænauigãtes ſubinde

BALeares a teli miſſu ſunt appellati. βαλλεῖν enim ſignificat mittere, ſagittare, uulnerareq́. Aut appellati Baleares a Baleo Herculis comite ibi relicto tũc, cũ Hercules ad Geryonem nauigaret, author T. Liuius lib.60. Baleares inſulæ, quæ duæ ſunt, hodie Maiorica, & Minorica nũcupantur. Vide quæ de eiſdẽ uariis locis Plynius annotauit. De eiſdẽ nõ pauca reperies apud Stephanũ ĩ Dictione, Gymneſiæ. De his inſulis ſic ſcribit Diodorus Siculus lib.6. Aſiæ quoq; (inquit) exiſtũt inſulæ Iberiæ oppoſitæ, a Græcis Gymneſiæ ab incolarũ nuditate, qui æſtatis tẽpore abſq; ueſtibus incedũt. Ab accolis uero Baleares a fundæ iactu, qui rectius q̃ reli qui lapides iaciũt, appellati. Harũ media maior eſt reliquis inſulis dẽptis ſeptẽ. Vide Pomponiũ Melã in fine ſecũdi. De his ꝑterea inſulis lege quæ ſcribũt Plyni. ca.5. tertii, & Strabo lib.3. A Græcis enĩ Baleares dicunt a fundarũ iactu, quibus homines ipſi maxime

Aurea ſunt uere nũc ſæcula, plurimus auro uenit honos, Auro cõciliatur amor. Verũ eſt & illud, Rara patet Veneris ianua pauperibus. Ply.c.31.quinti. Nota ſunt, quæ ſcribit Strabo in fine.14.operis ſui. c ℂ Quæ res latius ærariũ populi Ro. &c.) Iam Cyprus,

tanta erat fama, nec falſo/ut uictor gentiũ populus, & donare regna cõſuetus/Publio Clodio Tribuno duce, ſocii: uiuiq; regis cõfiſcationem mandauerit, & ille quidẽ ad rei famã/ueneno fata præcepit. Cæterũ Portius Cato Cyprias opes, Liburnis per Tyberinum hoſtiũ inuexit, quæ[c] res latius ærariũ populi Romani q̃ ullus triũphus impleuit

BELLVM GALLICVM. Cap. X.

1 ASia[a] Pompei manibus ſubacta, reliqua/quæ reſtabãt in Europa/ fortuna in Cæſarem trãſſulit. Reſtabant autẽ immaniſsimi gentiũ Galli, atq; Germani. Et quãuis[b] toto orbe diuiſa, tamẽ qui uin

deuicta Aſia, põdo.34.milia iuenerat, ꝑter uaſa aurea, aurũq; factum, & in eo folia, ac platanum, uitemq;. Qua uictoria argẽti qngenta milia talẽtorũ reportauit. &c. Plyn.ca.3.33. Luca. in terrio loquens de copioſo auro Romani ærarii ſic inquit. Quod Cato longinqua uexit ſuper æquora Cypro. Valerius ca. 16 octaui, poteſt (inquit) & M. Catõis e Cypro cũ regia pecunia reuertentis appulſus ad ripã Tyberis memorabilis uideri, cui naue egrediẽti Cõſules, & cæteri magiſtratus: & uniuerſus Senatus, populuſq; Ro. officii gratia, ꝑſto fuit, nõ qđ magnum põdus auri, & argẽti, ſed qđ M. Catonẽ claſſis illa incolumẽ aduexerat lætatus. a ℂ ASIA Pom. manibus &c.) Quæ hoc capite ꝯtinent, Scribit Flo.lib.103.& ſequẽtibus Abbr. Plutar. in Cæſare. Sueto.lib.1.tit. zz.& ſequẽtibus. Appia in Celtico. Luca. in primo. Et latius Cæſar ipſe in ſeptẽ libris ſuoꝝ cõmentarioꝝ de bello Gallico. DE poplis de qbus in hoc ca. fit mẽtio, plura Luca. prio Pharſaliæ ibi, Deſeruere cauo &c. Itẽ Cæſar in cõmen. GEſta Cæſaris cõpendioſe more ſuo, lege ex c.25.7. Plynii. Nõ obſcura ſũt, quæ de hac re Eutro. Oroſi. cæteriq; cõſcribunt. b ℂ Toto orbe diuiſa Britãnia &c.)

Finis erat orbis ora Gallici littoris,niſi Brittannia inſula,qualibet amplitudine,nomen pœne alterius orbis mereref. Solinus ca.35. Virgilius in Buccolicis,Et pœnitus toto diuiſos orbe Britannos. Claudia.de laudibus Stiliconis,Vincẽdos alio quæſiuit orbe Britannos. c ❡Ab Heluetiis cœpit. BEllũ cum Heluetiis,ſcribit Cæſar primo ſuorũ cõmẽtarioꝝ. Fuerunt enim Heluetioꝝ fuſorũ a Cæſare,Milia trecenta ſexaginta octo, author primo cõmẽtarioꝝ Cæſar ipſe. d ❡Sequẽs,lõgeꝗ cruẽtior pugna Belgarũ &c. Ex uerbis Flori hic poſitis.Itẽ.2. Cõmen. Cæſaris Rurſus ex Maximo Val. Itẽ cæteris-dep̄hẽdimus hũc locũ inſigniter deprauatũ, ut nõ Belgarum legẽdum ſit, ſed Neruioꝝ. Ait em̄ hic Florus. In hac pugna inq̄t multa Romanoꝝ militũ inſignia fuiſſe,tũ illud egregiũ ipſius ducis,quod nutãte in fugã exercitu &c. Hoc aũt nõ ĩ pugna cũ Belgis,ſed cũ Neruiis accidiſſe in.2. cõmẽ. ſcribit Cæſar. Val.Max.c.2.tertii.Iulius Cæſar(inquit)cũ innũerabili multitudine,& feroci ĩpetu Neruioꝝ,icłinati aciẽ ſuã uideret-

cerec habuit/Britãnia.Primus Gallię motꝰ ab Heluetiis cępit,qui Rhodanũ inter:& Rhenũ ſiti/nõ ſuff cıentibus terris/uenere ſedes petitum ĩcenſis mœnibus ſuis. Hoc ſacramẽtum fuit:ne redirẽt:ſed petito tpe ad deliberandũ/cũ inter moras/Cęſar Rhodani ponte reſciſſo,abſtuliſſet fugam,ſtatim bellicoſiſſimã gẽtem ſic in ſedes ſuas, 2
quaſi greges in ſtabula paſtoꝝ/deduxit. Sequens[d] longeꝗ cruẽtior pugnã Belgarum. a.I. Heluiorũ.
Quippe ꝓ libertate pugnãtium. Hic cum multa Romanoꝝ militũ inſignia, tũ illud egregiũ ipſius ducis,ꝙ nutante in fugã exercitu,rapto e fugiẽtis manu ſcuto, in primam uolitãs aciem,manu præliũ reſtituit.

INde cũ Venetis etiam naualebellum,ſed maior cum Oceano,ꝗ̃ cũ ipſis nauibus rixa. Quippe illæ rudes, & informes, & ſtatim naufragæ/roſtra ſenſiſſent,ſed hærebat inuadis pugna,cum æſtibus ſolitis, cum ipſo certamine ſubductus Oceanus intercedere

timidius pugnāti militi ſcutū detraxit, atq; tectus, acerrime præ-
liari cœpit, quo facto/fortitudinē per totū exercitū diffudit, labē
temq; belli fortunā/diuino animi ardore/reſtituit. Eadē fere ha-
bes a Plutar. ī Cæſare. Accedit ad hoc, quoniā Belgæ facili pugna,
a Cæſare ſupati ſunt. Lege Cæſa
rem in. 2. cōmen tariorꝫ, & Liuiū li. 104. Plutar. in Cæſare. Sūt autē Neruii, authore Plutarcho/effe-
racisſimi, & bel-
lacisſimi hoies, qui (inquit) den-
ſisſimas incolūt ſyluas. Hi uerſo in fugā Cæſaris eqtatu, ſeptimā ac duodecimā le
giones circūue-
nientes/uniuer-
ſos trucidauere Cētutiones. Qđ niſi Cæſar corre-
pto ſcuto: & his-
q corā ſe p̄liabā-
tur: detētis intra Barbaros irruiſ-
ſet: ac ſubinde quodā ex tumu-
lo decima legio per hoſtilis irrumpens acies periclitāti ſuccurriſ-
ſet/neminem euaſurum incolumem liquet. At uirtute Cæſaris,
& audentia/ſupra uires, ut dici ſolet, decertātes/haud tantū Ner-
uios dare terga coegerūt, uerū fortiter repugnātes/obtrūcarunt.
Ex. 60. em̄ milibus, quingētos euaſiſſe tradit. Hæc oīa præter inſti-
tutū aſcripſimus/ut ſciret/nō Belgarꝫ, ſed Neruiorꝫ legendū eſſe.
BELlum Cæſaris cū Venetis, deſcribit ipſe Cæſar tertio ſuorū cō-
mētariorꝫ lib. INteritus Cottæ, & Sabini habet. 5. cōmen. Cæſaris.

bello uideret. Illæ quoq; acceſſere diuerſita
3 tes/pro gentiū: locorūq; natura. Aquitani
callidū genus in ſpelūcas ſe recipiebāt, iuſ-
ſit includi: mora dilabebant in ſyluas, iuſſit
incēdi: nemo tantū feroces dixerit Gallos,
fraudibus agunt. Induciomarus/Treuiros.
Ambiorix cōuocauit Eburones, utrimq; ab
ſente Cæſare cōiuratione facta inuaſere le-
gatos, ſed ille fortiter a Dolobella ſum-
motus eſt, relatūq; regis caput. Hic inſidiis
in ualle diſpoſitis dolo perculit, itaq; & ca-
ſtra direpta ſunt, & aurū ablatū. Cottā cū
Titurio Sabino legato amiſimus. Nec ulla
de rege mox ultio. Quippe perpetua trās
Rhenū fuga latuit, nec Rhenus ergo im-
munis, nec etiā fas erat ut liber eſſet recep-
tator hoſtiū, atq; defenſor. Sed prima con-
tra Germanos illius pugna/iuſtiſſimis qui-

dem ex cauſis. Hedui[c] ení de incurſionibus eoꝝ querebanť. Quӕ Ariouiſti regis ſuperbia? cũ legati dicerẽt. Veni ad Cӕſarẽ. Quis eſt aũt Cӕſar? & ſi uult ueniat inquit, & qd ad illũ, quid agat noſtra Germania? nũ ego me interpono Romanis? Itaqꝫ tãtus gẽtis nouӕ terror in caſtris, ut teſtamẽta paſsim: & in principiis ſcriberenť. Sed illa immania corpora, quo erãt maiora, eo magis gladiis ferroqꝫ patuerũt. Qui[f] calor in prӕliando 4
militũ fuerit/ nullo magis exprimi poteſt, q̃ q elatis ſuper caput ſcutis, cum ſe ueluti teſtudine Barbarus tegeret/ ſuper ipſa Romani ſcuta/ ſalierũt/ & inde in iugulos gladiis deſcẽdebant. Iterum ubi de Germanis

e ℭ Hedui de incurſionibus &c.) Bello Heluetioꝝ cõfecto/ toti fere Galliӕ legati/ principes ciuitatũ/ ad Cӕſaré cõgratulatũ conuenerãt/ petierũt uti ſibi conſiliũ totius Galliӕ diem certã indicerẽt, idqꝫ Cӕſaris uolũtate facere liceret/ ſeſe habere qualdã res, quas e communi cõſenſu ab eo petere uellét. Ea re ꝑmiſſa/ dié cõcilio ſtatuerũt: & inreiurãdo/ nequis enunciaret, niſi quibus ꝯmuni cõſilio mandatum eſſet/ inter ſe ſanxerunt. Eo cõſilio dimiſſo/ iidé principes ciuitatũ/ qui ante fuerãt, ad Cӕſarem reuertunť, petierũtqꝫ uti ſibi ſecreto, & occulto de ſua, oĩumqꝫ ſalute cum eo agere liceret. Ea re impetrata, ſeſe oẽs flectẽtes Cӕſari, ad pedes ꝓiecerũt. Locutus eſt ꝓ his Diuitiacus Heduus, qui de incurſiõibus Germanoꝝ aſpere cõqueſtꝰ eſt. Lõga querimoniaꝝ ſerié, lege apud Cӕſaré primo cõmenta. Et hũc quoqꝫ locũ/ noſter Cuſpinianus reſtituit. DE Héduis Plyn. ca. 18. quarti, & ca. octauo. 17. naturalis hiſtoriӕ. ARiouiſti ſuperbam reſponſioné, Lege apud eundé Cӕſaré ubi ſupra. f ℭ Qui calor &c.) Quod hic diciť lege latius circa finé primi cõment. Cӕſaris. ADuertendũ quod cũ Cӕſar in Gallia cõperiſſet Ariouiſto Germanoꝝ regi inſtiturũ, & qualé legé eſſe/ militibus nõ pugnãdi decreſcẽte luna/ tũ potiſsimũ acie cõmiſſa/ ĩpeditos religione hoſtes/ uicit. Frõtinus c. 1. ſecũdi eſt author. Cӕſar dicit apud Germanos eam fuiſſe cõſuetudiné, ut matres familias eoꝝ ſortibus, & uaticinatiõibꝰ declarẽt, utrũ prӕliũ cõmitti ex uſu eſſet/ necne.

Eas ita dicere/non eſſe fas Germanos ſuperare, ſi ante nouā lunā prælio cōtendiſſent. Plutar. de hac re ſic inquit/ Ea res cū Germanorꝝ perturbaſſet exercitū, lōge magis eorꝝ obtūdedant animos ſortilegaꝝ uaticinia mulierū, quæ fluuiorꝝ curſus: uortices: ſtrepitumq; pieſtátes, futura p̄dicebát, nec eos ante prælıū cōmittere ſinebát q̄ noua fuiſſet luna. Quod ubi Cæſar accepit, quietos Germanos cōſpiciēs &c. SCRibit idē Plutar. cæſoꝝ numerū octuaginta milia fuiſſe, Ariouiſtū cū paucis præuenientē Rhenū traieciſſe De his Galliæ, & Germaniæ p̄p̄lis Carnutibus: Eburonibꝰ: Treuiris. &c. Scribit Cæſar 5. & 6. ſuorꝝ commenta. De Auarico, Gorgonia, Alexia urbibus, inſeptio eorundē.

Tenchateri [g] querebant̃. Hic uero iam Cæſar ultro Moſulá nauali pōte tranſgredit̃: ipſumq; Rhenū, & Herciniis hoſtē quærit in ſyluis. Sed in ſaltus, & paludes genꝰ omne d ffugerat, tantū pauoris incuſsit intra ripam ſubito Romana uis, nec ſemel Rhenus, & iterū quoq;: & quidē ponte facto/penetratꝰ eſt, ſed maior aliquáto trepidatio. Quippe cū Rhenū ſuū ſic ponte/quaſi iugo captū uiderent, ſuga rurſus in ſyluas: & paludes, ſed quod acerbiſsimū Cæſari ſuit, nō fuere/qui uincerent. Omnibus terra/mariq; captis/reſpexit Oceanum, & quaſi [h] hic Romanis orbis nō ſufficeret, alterū cogitauit. Claſſe igit̃ cōparata/Britanniá petit. In Britanniá tráſit mira celeritate. Quippe qui tertia uigilia Morino ſoluiſſet a portu minus q̄ medio die/inſulá ingreſſus eſt. Plena erát tumultu hoſtico littora, & trepidátia ad conſpectū rei nouæ carpenta uolita-

g ℭ Tēchateri.) Hos poplos Appia. in Celtico uidetur appellare Tācheros, Cæſar Tenchateros, de q̄bus neq; apud Ply. neq; apud Strab. quátum memorie nūc occurrit, reperio fieri mentionē, niſi forte hi ſint, quos Tēnanios Strabo nominat, uel Ceretos, qui Rheni lacum magnū (inquit) propius attingūt. h. ℭ Quaſi hic Romanꝰ orbis.) Lego Romanis. Alluſit ad Alexádrū Macedonū regē, de quo Iuuena. ſaty. 10. inq̄t. Vnus Pellæo iuueni

bant.Itaq; trepidatio pro uictoria fuit, ar-
ma,& obſides accepit a trepidis,& ulterius
iſſet, niſi improbā claſſem naufragio caſti- 6
gaſſet Oceanus.Reuerſus igiť ad Galliam
claſſe maiore, auctiſq; copiis: in eundē rur-
ſus Oceanum,eoſdēq; rurſus Britānos/Ca-
lydonias ſecutus in ſyluas.Vnū i quoq; e re-
gibus Caſsiuellaunū in uincula dedit/con-
tentus his.Non enī prouinciæ,ſed nomini
ſtudebať.Cum maiore/q̄ prius præda reue-
ctus eſt.Ipſo quoq; Oceano tranquillo ma-
gis,& ꝓpicio/quaſi imparē ſe fatereť.SEd
maxima omniū:eadēq; nouiſsima coniura-
tio fuit Galliæ:Cū oēs pariter Aruernos,
atq; Biturigas:Carnutes ſimul/Sequanoſ- 7
q; cōtraheret.Ille corpore:armis:ſpirituq;
terribilis/nomine:& quaſi terrore cōpoſito
Vercingētorix,ille feſtis diebus,& comitia-
libus:cū frequētiſsimos in lucis haberet,fe-
rocibus dictis/ad ius priſtinū libertatis ere-
xit.Aberat tūc Cæſar/Rauēnæ delectum a-
gens,& ut hyeme creuerāt Alpes,ſic inter-
cluſum putabāt iter.Sed ille/qualis erat/ad
nunciū rei feliciſsimæ temeritatis?per inui-
os ad id tēpus montiū tumulos:per ītactas
uias:& niues/expedita manu emenſus, oc-
cupat Galliā,ex diſtantibus hibernis caſtra

nō ſufficit orbis. CAEſaris in Britanniā trāſitum, docēt qui ſupra, potiſſime Cæſar 4.&.5. cōmenta. li. Meminit Val. Flaccus prio Argonauticon. DE Calydonia ſylua Britāniæ, Ply.c.16.quarti. Eſt etiam ciuitas in Aetolia, ſed cū ſyluam ſignat, producit ſecundam. Luca. Vnda Calydonios fallit turbata Britannos. Et Martial. Nuda Calidonio ſic pectora prebuit urſo. Pro ciuitate corripit ſecundā. Virgili.in ſeptimo. Quod ſcelus, aut Lapithis tantum, aut Calidone merēte. DE Britannia plura in Annotationibus Solinianis. i ¶ Vnnm quoq; e regibus Cauelanis. &c.) LEgendū uideť Caſsiuellauni. Caſsiuellaunus enī unus Britānoꝝ rex fuit,cui ſumma impii: belliq; adminiſtrādi

contraxit:& ante in media Gallia fuit, q̄ ab ultima timeretur. Tum ipſa capita belli aggreſſus urbes: Auaricū cū quadraginta milium ꝓpugnantiū/ſuſtulit. Alexiam ducentorum quinquaginta milium iuuētute ſubnixam, flāmis adæquauit. Circa Gorgoniā tota belli moles fuit. Quippe quā cū. lxxx. milia/muro:& arce:& abruptis defenderēt/ maximā ciuitatem:uallo:ſudibus:& foſsa, inductoq; foſſæ flumine. Ad hoc. xviii. caſtellis, ingentiq; quaſi lorica circundatam/ primū fame domuit. Mox audentem eruptiones, in uallo/ gladiis, ſudibuſq; concidit, nouiſsime in deditionē redegit. Ipſe ille rex, maximū uictoriæ decus, ſupplex cū in caſtra ueniſſet, tum & faleras: & ſua arma ante Cæſaris genua proiecit. Habes inquit fortem, uir fortiſsime/uiciſti.

cōmuni conſilio permiſſa eſt, Author Cæſar. 5. cōmenta. de bello Gallico. Et infra Caſsiuellaunus (inquit) ad Cautium, qđ ad mare eſt, quibus regionibus quatuor reges ꝑerant: Cingētorix: Caruilius: Taximagulus: Segonax. His Caſsiuellaunus imperat, ut coactis oībus copiis, caſtra naualia de improuiſo adoriantur, atq; oppugnēt. Hi cū ad caſtra ueniſſent, noſtri eruptione facta, multis eoꝝ iterfectis capto etiā nobili duce Cingentorige &c.

BELLVM PARTHICVM. Cap. XI.

CVm[a] Gallos per Cęſarē in ſeptentrione debellat, interim ad orientem graue uulnus a Parthis populus Romanus accœpit. Nec de fortuna queri poſſumus, caret ſolatio clades: aduerſa & diis,

a ¶ CVM Gallos per Cæſarē &c.) De hoc bello ſcribunt fere omēs. Abbre. Liuii. lib. 106. Appia. late libro, qui Parthicus inſcribiť. Plutar. in M. Craſsi uita. Iuſti. lib. 41. & 42. Eutro. c. 6. ſexti. Oroſi. c. 11. ſexti. Val. Max, lib. 1. tit. de ꝓdigiis. ca. 6. & c. 4. noni. GEſtū eſt aūt (ſi Eutropio, & Oroſio credimꝰ) anno. 697. uel. 699. ab urbe ꝯdita.

& homĩbus cupiditas cõſulis Craſsi/dum[b] Parthico inhiat auro,ſtrage[c].xi.legionũ,& ipſius capite/mulctata eſt, quod tribunus plæbis Metellus[d] exeuntẽ ducẽ hoſtilibus diris deuouerat.Et cũ Zeugma tráſiſſet exercitus,rapta ſubitis ſigna turbinibus hauſit Euphrates.Et cum apud Niceforꝝ caſtra poſuiſſet/miſsi ab Orode rege legati denũciauere percuſſorꝝ cũ Pompeio fœderũ, cũ Syllaqꝫ,quæ meminiſſet.Regiis inhians ille theſauris/nihil ne imaginario quidẽ iure, ſed Seleuciæ ſe reſponſurũ eſſe reſpondit. Itaqꝫ dii fœderũ ultores/nec inſidiis:nec uirtuti hoſtiũ defuerũt.Iam primũ,qui ſolus, & ſubuehere commeatus, & munire poterat,a tergo relictus Euphrates, dum ſimulato tranſfugæ cuidá Mezeræ Syro credit,

b ℂ Dum Parthico inhiat auro &c.) M. Craſsus negabat ullam ſatis magnã pecuniã eſſe ei,qui in repub.princeps uellet eſſe/cuiꝰ fructibus exercitũ alere nó poſſet.Cice.1.Officiorꝝ.Docet ibidem Cic.cur expetẽdæ ſint diuitiæ.M.Craſſus(inquit cap.10.33.noſter Ply.) negabat diuitẽ eſſe/niſi qui redditu ãnuo legioné tueri poſſet. In agris ſuis ſextertiũ.xx.milia poſsedit/Quiritium poſt Syllã ditiſsimus. Lege Valer.Max.ca.4. noni.Itẽ Ciceronem in fine.3.de finibus bo.& malo.VIctus autem Craſſus ẽ. vi. Idꝰ Iunias teſte Ouidio ſexto Faſtorꝝ. Scilicet interdũ miſcentur triſtia lœtis,Nec populum toto pectore feſta iuuant. Craſſus ad Euphraten aquilas: natumqꝫ: ſuoſqꝫ Perdidit:& lœto eſt ultimus ipſe datus. Parthe qd exultas? dixit dea/regna remittes: Quiqꝫ necẽ Craſsi uindicet/ultor erit. SEleutia urbs nobiliſsima eſt/cuiꝰ amplitudo circuitu.70.ſtadiis. In hác Orodes/Romãos Craſsiana clade captos deduxit,Authores Ply. ca.16.ſexti.& Solinus ca.61. c ℂ Vndecim legionũ.) DE Legiõe quid ſit,unde dicta,& quot cohortes habeat,docẽt copioſe Vegetius primis 6.capitibꝰ lib.2.& Modeſtus in eo libello, quẽ de uocabulis rei militaris ad Tacitũ Auguſtũ ꝯſcripſit. Plutar.de nũero interfectorꝝ in eo bello ſic ait,Ferunt in eo bello(inqt).xx. ferme hoĩum milia interẽpta,& decẽ milia capta fuiſſe. d ℂ Metellus

exeuntẽ &c.) HVnc Plutarchus Acteiũ nominat,nõ Metellũ,niſi ſit eiuſdẽ cognomẽ,quo loco hãc hiſtoriã recitat copioſe,& diras has explicat abũde. Idem ſentit Appianus in pricipio eius lib.qui Parthicus inſcribit̃.PRodigia,& infelicia Craſsi ſigna,late deſcribunt Appian⁹ & Plutar.ubi ſupra

cum in mediã campoꝝ uaſtitatẽ eodẽ duce ductus exercitus,undiq; hoſti exponeretur Itaq; uix dum uenerat Carras,cũ undiq; pręfecti regis Sylaces:& Surenas oſtẽdere ſigna auro,ſericiſq; uexillis uibrantia. Tũ ſine mora circũfuſi undiq; equitatus,in modum grãdinis:atq; nimboꝝ, dẽſa tela pariter fuderunt.Sic miſerabili ſtrage deletus exercitus,ipſe in colloquiũ ſollicitus ſigno dato uiuus in hoſtiũ manus incidiſſet, niſi tribunis reluctãtibus fugam ducis Barbari ferro occupaſsẽt.Sic quoq; relatum caput/ludibrio hoſti fuit,Filiũ ducis pœne in cõſpectu patris eiſdem telis operuere. Reliquiæ infelicis exercitus, quo quẽq; rapuit fuga/in Armeniã:Ciliciã:Syriamq; diſtractæ uix nũcium cladis rettulerũt.Caput ᶜ eius reciſum cum dextra manu/ad regem reportatũ/ludibrio fuit,neq; indigno. Aurũ enĩ liquidũ

MOrem fœderũ percutiendoꝝ,lege apud Feneſtellã titulis.9.&.10. de Magiſt.Rom. c ℭ Caput eius reciſum &c.) Tomyris Scytharũ regina,cõpoſitis in mõtibus inſidiis, ducẽta milia Perſarũ, cum ipſo rege Cyro trucidauit. In q̃ uictoria etiã illud memorabile fuit, quod neq; nũcius tantæ cladis quidẽ ſupfuit Caput Cyri amputatũ,in utrem humano ſanguine repletũ,reiici regina iubet cũ hac exprobratione crudelitatis.

Satia te ſanguine,inquit,quẽ ſitiſti,cuiuſq; inſatiabilis ſemp fuiſti Author Iuſtinus lib.1. SEd heu quot reperiunt̃ Craſsi hodie, Qui cũ deſertis ceſsẽt ſacraria lucis, Aurũ oẽs uicta iam pietate colũt, Auro pulſa fides,auro uenalia iura, Aurũ lex ſequitur, mox ſine lege pudor. Torrida ſacrilegũ teſtant̃ limina Brennũ, Dum petit intonſi Pythia regna dei. At mons laurigero cõcuſsus uertice duras,Gallica Parnaſſi ſparſit ĩ arma niues. Et(ſcelus)accepto Thra-

cis Polymneſtoris auro/ Nutris in hoſpicio nõ Polydore pio. Tu quoq; ut auratos gereres Eriphyla lacertos/ Dilapſis nuſquam eſt Amphiaraus equis. IN auaros qualis fuit. M. Craſsus, extat ultimũ Paradoxũ apud. M. Tulliũ: quo loco acerrime. M. Craſsi auaritiã execrat. Plurima in Collectaneis noſtris ĩ Poetas reperies.

in rictum oris infuſum eſt, ut cuius animus arſerat auri cupiditate/eius etiã mortuum, & exangue corpus/auro uteretur.

ANACEPHALAEOSIS. Cap. XII.

HAec[a] eſt illa tertia ætas populi Ro 1
mani tranſmarina: qua Italia ꝓgre/
di auſus/orbe toto arma circumtulit. Cuius
ætatis ſuperiores centũ anni / ſancti, pii: &
(ut diximus) aurei, ſine flagitio: ſine ſcelere
dum ſincera adhuc: & innoxia paſtoriæ illi/
us ſectæ integritas, dumq;[b] Pœnoꝝ hoſtiũ
imminẽs metus/diſciplinã ueterẽ cõtinebat
Poſtremi centũ quos a Carthaginis: Coryn
thi: Numantiæq; excidiis: & Attali regis in
Aſiatica hæreditate/deduximus in Cæſarẽ:
& Pompeiũ, ſecutũq; hos, de quo dicemus
Auguſtũ/ut claritate rerũ bellicarũ magni/ 2
fici: ita domeſticis cladibus miſeri, & erube/

a. ℂ HAEC eſt illa tertia ætas Po. Ro. &c.) Peruerterat Florus antea hiſtoriarũ, & tempoꝝ ordinẽ, cuius facti ca. 19. ſecũdi, & in hac Cephalæoſi rationem aſsignat/ ut ſcilicet hos populi Romãi oĩs motus domeſticos, ſepatos ab externis, iuſtiſq; bellis/ ex ordine proſequat. Cõtinet autẽ hoc caput cõpendioſe, materiã. 17. capitum immediate ꝓcedentiũ, &. 13. immediate ſequẽtium. Faciũt pro his, quæ hic ſcribunt/ citata cap. 8. primi. & ca. 20. ſecũdi ſupra. Plura ex his, quæ hoc ca. continent, Lege apud diuũ Aug. ca. 26. tertii Ciui. dei. b ℂ Dumq; Pœnoꝝ hoſtiũ imminẽs metus &c.) Dicit mala ſequẽtia/ ex ocio accidiſse Romanis. Appius Clau. crebro ſolitũ dicere accepimus, negociũ populo Romano melius/ q̃ ociũ cõmitti, non quod ignoraret/ q̃

iucũdus trãquillitatis ſtatus eſset,ſed quod animaduerteret præpotẽtia imperia agitatiõe rerum ad uirtutẽ capeſsendã excitari, nimia quiete in deſidiã reſolui.Et ſubdit. Sane negociũ nomine horridũ ciuitatis noſtræ mores in ſuo ſtatu cõtinuit, blandæ appellatiõis quies pluris uitiis reſperſit. Val.Max. in ſeptio.Extant đ ocio Ennii uerſus aurei. Ocio (iquit)qui neſcit uti, plus negocii habet q̃ cum eſt negociũ in negocio &c. Lege Gelliũ ca.10. decimi noni Noctiũ Atticarum. c ℭ Vt uiribus ſuis cõficeret &c.)Suis & ipſa uiribus Roma ruit,Quã neq; finitimi ualuerunt pdere Marſi,Minacis aut Ethruſca Porſenæ manus. Aemula nec uirt⁹ Capuæ nec Sparthacus acer. Nouiſq; rebus infidelis Allobrox. Nec fera cærulea domuit Germania pube,Parẽtibus abominat⁹ Hãnibal. Hæc & plura Horatius in Epodo. d ℭ Syria prima.) Scribit Liui. lib.39.peregrinæ luxuriæ originẽ ab exercitu Aſiatico inuectã in urbẽ Romã.Vide Aug.c.21.3.Ciuitatis.Inde a Iuue.ſaty.3. dictũ ẽ Iá pridẽ in Tyberim Syrius defluxit orõtes.Et linguã,& mores, & cũ tibicine chordas obliq̃s:nec non gẽtilia tympana ſecũ uexit,& ad circum iuſſas pſtrare puellas. e ℭ Illæ opes atq; diuitiæ &c.)

ſcendi.Quippe ſicut Galliã: Thraciã: Cili-
ciam:uberrimas,ualidiſsimaſq; prouincias
Armenios etiã:& Britannos,ut nõ in uſum
ita ad imperii ſpeciem magna nomina acq-
ſiſſe pulchrũ,atq; decorum.Ita eodẽ tẽpo-
re dimicaſſe domi cum ciuibus:ſociis: man-
cipiis:gladiatoribus:totoq; inter ſe ſenatu
turpe,atq; miſerandũ. Ac neſcio an ſatius
fuerit populo Romano Sicilia: & Africa
contentũ fuiſſe, aut his etiam ipſis carere
dominãti Italia ſua,q̃ eo magnitudinis cre-
3 ſcere,ut [c] uiribus ſuis cõficeretur. Quæ enĩ
res alia furores ciuiles peperit,q̃ nimia feli-
citas? Syria [d] pma nos uicta corrupit.Mox
Aſiatica Pergameni regis hæreditas. [e] Illæ
opes: atq; diuitiæ afflixere ſæculi mores:
merſamq; uitiis ſuis,quaſi ſentina rem pub
licam peſsum dedere.Vnde enim populus
Romanus agros:& cibaria flagitaret, niſi p

famē, quã luxus fecerat? Hinc ergo Gracchana, & prima: & ſecũda: & illa tertia Apuleiana ſeditio. Vnde ut regnaret/ de iudiciariis legibus diuulſus a ſenatu eques, niſi ex auaritia? ut uectigalia reipublicæ, atq; ipſa iudicia in quæſtu haberenť. Hinc rurſus & 4
promiſſa ciuitas latio, & per hoc arma ſociorum. Quid aũt bella ſeruilia? Vnde nobis, niſi ex abundãtia familiariũ? Vnde gladiatorii aduerſus dominos ſuos exercitus, niſi ad conciliandũ plæbis fauorem effuſa largitio? Cũ ſpectaculis ĩdulget ſupplicia quondam: hoſtiũ artem facit iam ut ſpecioſiora uitia tãgamus. Nonne ambitus honorũ ab hiſdē diuitiis incitatus? Atqui inde Mariana: inde Syllana poteſtas. Aut magnificus apparatus conuiuiorum: & ſumptuoſa largitio, nonne ab opulētia paritura mox ægeſtatē? Hæc Catilinã hoſtē patriæ ſuæ ĩpegit.
Deniq; illa ipſa principat9: & dominãdi cupido, unde niſi ex nimiis opibus uenit? Hęc 5
Cæſarē, atq; Pompeiũ furialibus in exitiũ reipublicæ facibus/ armauit. Hos igiť populi Romani omnis domeſticos motus, ſeparatos ab externis: iuſtiſq; bellis, ex ordine proſequemur.

Eandē ſententiã reperies apď Iuuenalē ſatyra. 6. Prima pegrinos obſcœna pecunia mores Intulit: & turpi fregerũt ſæcula luxu Diuitiæ molles. Hinc elegãter a Lucano caniť li. prio. Nãq; ut opes nimias mũdo fortuna ſubacto Intulit: & reb9 mores ceſſere ſecũdis: Prædaq; & hoſtiles luxũ ſua fere rapinæ, Nõ auro tectiſq; modus: mēſaſq; priores Aſpnata fames, cult9 geſtare decoros Vix nuribus rapuere mares, fœcũda uirorum Pauptas fugiť, totoq; accerſitur orbe/ Quos gens quæq; perit tum lõgos iũgere fines Agrorum: & qnondã duro ſulcata Camilli. Vomere: & antiquos Curiorum paſſa ligones/ Lõga ſub ignotis extēdere rura colonis. Nõ erat is pplus, quē pax trãquilla iuuaret: Quē ſua libertas immotis paſceret armis. Inde iræ faciles: & quod ſuaſiſſet egeſtas Vile nefas: ma-

gnumq; decus,ferroq; petendũ Plus patria potuiſſe ſua, mẽſuraq; ruris Vis erat,hinc leges:& plæbiſcita coactæ:Et cũ Cõſulibus turbantes iura Tribuni. Hinc rapti faſces precio:ſectorq; fauoris Ipſe ſui populus:lætaliſq; ambitus urbi Annua uenali referẽs certamina cãpo. Hinc uſura uorax:auidũq; in tpe fœn⁹ Et ꝯcuſſa fides:& multis utile bellum.Lege Ply.in ꝓlogo.35.naturalis hiſtoriæ.

DE LEGIBVS Gracchanis. Ca. XIII.

SEditionũ [a] omniũ cauſam Tribunitia poteſtas excitauit:quę ſpecie quidẽ plæbis tuendæ,cuius in auxiliũ cõparata eſt,re autem / dominationẽ ſibi acquirens ſtudium populi, ac fauorem/ agrariis: ſrumentatitiis:iudiciariis legibus aucupaẽ. Inerat omnibus ſpes æquitatis.Quid enim tam iuſtum, q̃ recipere plæbem ius ſuum a patribus?ne populus gentiũ uictor, orbiſ;

a ℂ SEDITIONũ oim cauſam &c. DE TRibunitia poteſtate/ Lege Feneſt.titu.25.& quos ibi citauimus. Faciũt quæ ſupra.c.23.primi annotata ſunt.

Gracchanas leges tres fuiſſe cõſtat/ Frumentariã ut ſcilicet ſemiſ & triente frumentum plæbi daretur. Agrariam/ut nemini liceret ultra quinquaginta telluris iugera poſſidere,pro qua re lege Val. Max titulo tertio,octaui.Tertiã ut Equeſter ordo bis tantũ uirium in ſenatu haberet:q̃ ſenatores ipſi. Statuerat enim ut trecẽti ſenatores eſſent/equites ſexcẽti.Sic enim Equeſtrẽ ordinem cum ſenatu cõſentientem/corrũpere nitebaẽ. Authores ſunt Liuius lib.58.&.60.& Appia.Alexãdrinus primo belloꝝ ciuiliũ.Lege quæ ſcribit Florus cap.17.huius tertii.Agraria lex quãdo, & a quo primum lata fuerit/docet Liuius lib.ſecũdo ab urbe condita, & Val. Max.titu.8.quinti,quã tandẽ M.Tullius penitus ſubſtulit. Extãt plures de hac re Ciceronis oratiões.Quæ mala ex agraria lege ſequanẽ,docet idem Cicero.2.Officioꝝ. Qui uero(inquit)ſe populares uolũt:ob eamq; cauſam aut agrariã rem temptãt,ut poſſeſſores pellanẽ ſuis ſedibus:aut pecunias creditas debitoribus condonandas putãt,labefactãt fundamẽta reipublicæ/cõcordiã primam,quæ eſſe nõ poteſt cũ aliis adimunẽ: aliis condonanẽ pecuniæ.Deinde æquitatẽ,quæ tolliẽ ois ſi habere ſuum cuiq; nõ licet.

Id enĩ eſt ꝓpriũ ciuitatis,atq; urbis ut ſit libera & nõ ſollicita &c. b ℭ Exterris aris. Videt̃ legendũ. Extorris agris, ac focis. Capite eni ſequẽte ſic inquit Florus. Siue æquo,& bono ductus, quia depulſam agris ſuis plæbẽ, miſeratus eſt. Poteſt quoq; legi, extorris laribus, ut cap. 14 huius tertii Florus habet.

a ℭ PRIMAM certaminũ facẽ &c.) Seditionẽ Tyberii Gracchi ſcribunt Florus. 58. Abbreui. Latius Appia. primo li. belloꝝ ciuilium. Ply.ca.64.de uir. illu. Plura Plutarchus i uita Gracchoꝝ. Auguſtin⁹ ca.24.tertii Ciui. Val.Max.lib. primo titulo de Ominibus.c.2.tertii. c.7.qrti. ca.2. ſeptimi. Oroſius c.7.&.8. qnti lib.

b ℭ Eloquentia facile priceps &c. Scriptores ueteres T.Caſtritius. Val. Max. Aulus Gellius. T.Liui⁹, itẽ ceteri, C.Graccho, nõ Tyberio Graccho tribuũt eloquẽtiæ pricipatũ. Caius Gracchus (inquit.60. li.Liuius,) Tiberii frater, Trib.plæ.eloquẽtior q̃ frater &c. Et Val. Max.c.10.octaui. Au.Gelli.c.11.primi,& ca.3.noni, & c.13.undecimi noctiũ Atticaꝝ. Oroſius dicit Gracchũ tribunũ plæbis iratum nobilitati quod inter authores Numãtini fœderis notatus eſſet.

ꝙ poſſeſſor,ex terris[b] aris:ac focis ageret? Quid tam æquũ / q̃ inopem populũ uiuere ex ærario ſuo? Quid ad ius libertatis æquãdæ magis efficax/ q̃ ut ſenatu regẽte ꝓuincias, ordinis æqueſtris authoritas ſaltẽ iudicioꝝ regno niteret̃? Sed hæc ipſa in perniciem redibãt,& miſera reſpublica in exitiũ ſuũ marceſſerat,& a ſenatu in equitẽ trãſlata iudicioꝝ poteſtas,uectigalia.i. ĩperii patrimoniũ ſupprimebat,& emptio frumẽti/ ipſos reipublice neruos exhauriebat ærariũ reduci plebs ĩ agros,unde poterat ſine poſſidentiũ euerſiõe,qui ſibi pars populi erãt: & tamẽ relictas ſibi a maioribus ſedes/ ætate quaſi iure hæreditario poſſidebãt.

SEDITIO Tyberii Gracchi. Ca. XIIII.

PRimã[a] certaminũ facem Tyberius Gracchus accẽdit/ genere / forma: eloquẽtia[b] facile prĩceps. Sed hic ſiue Mã-

ciniana dedítióis, quia ſponſor fœderis fuerat, contagiũ timẽs, & inde popularis. Siue æquo: & bono ductus/ quia depulſam agris ſuis plæbẽ/ miſeratus eſt, ne P.R. gentium uictor: orbiſq; poſſeſſor, laribus, ac focis ſuis exularet. At quacũq; mente/ rem auſus ingenté. Poſtq̃ rogationis dies aderat [e] ingẽti ſtipatus agmine/ roſtra conſcendit, nec deerat obuia manu tota inde nobilitas/ & tribuni in partibus: ſed ut intercedẽtem legibus ſuis. M. Octauiũ uidet Gracchus, cõtra fas collegii ius poteſtatis/ iniecta manu depulit roſtris, adeoq; præſenti metu mortis exterruit/ ut [d] abdicare ſe magiſtratu cogeret. Sic [e] triumuir creatus diuidendis agris, cũ ad perpetráda cœpta/ die Comitiorũ ꝓrogari ſibi uellet imperiũ, obuia nobiliũ manu, eorũq;, quos agris mouerat, cædes a foro cœpit, Inde cũ in Capitolium profugiſſet, plæbẽq; ad defenſionẽ

Quã rem Florus quoq; ipſe hoc loco paucis ſignificat. e ❡ Aderat ingenti ſtipatus agmine &c.) Aulus Gel. ca. 13. ſecũdi recitans uerba Sempronii Aſellionis de Tib. Graccho trib. plæ. quo in tẽpe interfectus in Capitolio eſt. Gracchus (inquit) domo cũ ꝓficiſceretur, nunq̃ minus terna, aut q̃terna milia hominũ ſequebant᷑ Et infra, Orare cœpit ut ſe defẽderent, liberoſq; ſuos: eũ, qué uirilis ſexus tũ in eodem tẽpore habebat ꝓduci iuſſit, populoq; cõmendauit prope flens. Eius contioné ad populũ, lege apud Appi. ubi ſupra. d ❡ ABdicare ſe magiſtratu cogeretur. Hãc M. Octauii Tiberii Gracchi in tribunatu collegæ abrogationẽ, ſic li. 58. explicat Liuius. Tibe. Sempronius Gracchꝰ tri. plæ. cũ agrariã legẽ ferret aduerſus uoluntaté ſenatus, & Equeſtris ordinis, in eum furoré exarſit, ut M. Octauio collegæ cauſam diuerſæ pti defendẽti poteſtaté lege lata abrogaret &c. Pluribus idé explicat Appia. li. 1. belloꝝ ciuiliũ. e ❡ Triumuir creatus.) Ad agros diuidédos tres in primis uiri, Gracchus ipſe legis lator, & frater eiuſdé nomis, nec nõ Ap. Clau. Tiberii ſocer cõſona totius populi uoce- declarant᷑ &c. Appia. ubi

ſalutis ſuæ manu caput tangens/hortaret̃, præbuit ſpeciem regnũ ſibi,& diadema poſcẽtis,atq̃ ita duce[f] Scipione Naſica cõcitato in arma populo,quaſi iure oppreſſus eſt

SEDITIO CAI Gracchi. Cap.XV.

STatim[a] & mortis,& legum fratris ſui uindex nõ minore impetu incaluit Caius Gracchus, qui cũ pari tumultu, atq̃ terrore plæbem in auitos agros, arceſſeret,& recentem Attali hæreditatẽ in alimenta populo pollicerẽt. Iamq̃ nimius:& potens,altero tribunatu ſecũda plæbe uolitaret,abrogare auſo legibus ſuis Minutio tribuno, fretus comitum manu, fatale familiæ ſuæ Capitoliũ inuaſit. Inde proximorum cæde pulſus,cum ſe in Auentinum recepiſſet,inde quoq̃ obuia ſenatus manu ab Opimio cõſule oppreſſus eſt. Inſultatũ quoq̃ mortis reliquiis: & illud ſacroſanctũ

ſupra.Item Liuius lib.58. f ℭ Duce Scipione Naſica.Hãc hiſtoriã præter alios,lege apud Val.Max.titu.z.lib.tertii.Copioſius Appianus ubi ſupra.Vide Seruiũ in principio octaui Aeneidos. a ℭ STATIM & mortis,& legũ &c.) Quæ hic ſcribunt̃, habent̃ latius a Liuio lib.60 &.61. ab ur. con. Appi.primo lib. bellorũ ciuilium. Plutarcho ĩ uita Gracchorũ.Oroſio ca.1z. quinti. Val.Max.lib. primo,titulo de Sõniis.Itẽ c.7.quarti ca.8.ſexti, c.10 octaui. Diſtigue tu hiſtorias prudens lector, quoniam ſtuduimus breuitati,Et pcipua in citãdis authoribus noſtra in præſentia uerſatur intẽtio. Itẽ Gel.ca.13. undecimi . Meminit Ply.ca.ſecũdo.33 naturalis hiſtoriæ.Ply,minor c. 65.de uir.illuſtri. Augu.c.z4. tertii Ciuit.dei. Lege, quæ notauimus ca. 11.huius tertii ſupra. Val.Max.cap.8.ſexti,dicit a ſeruo ſuo interfectum fuiſſe. C.Gracchus(inquit)ne in poteſtatẽ inimicorũ deueniret,Philocrati ſeruo ſuo ceruices incidendas præbuit, quas cũ celeri ictu abſcidiſſet,gladiũ cruore domini ſui madentẽ,per ſua egit præcordia. Euporũ alii hũc uocitatũ exiſtimãt &c. Idẽ ſcribit Appia. Alexan-

drinus lib.primo bello⁊ Ciuiliũ. b ℂ Percuſſoribus auro pen/ſatũ eſt.) Taxat Val.Max.nec ab re quidẽ.L.Septimulei. C.Grac/chi interfectoris/auaritiã.Cæterũ(inquit)auaritia ante oẽs.L.Se/ptimulei præcordia poſſedit, qui cũ.C.Gracchi familiaris fuiſſet, caput eius abſci/dere, & per urbẽ pilo fixũ ferre ſu/ſtinuit, quia Opi/mius conſul au/ro id ſe repẽſurũ edixerat.Sũt qui tradant liquato plũbo eũ cauati pte capitis, quo põderoſi⁹ eſſet/ expleſſet. Fuerit ille ſeditioſ⁹: bo/no perierit exẽ/plo, diẽtis tamẽ fames in has uſ/ꝗ iacẽtis iniurias eſurire nõ debu/it,hæc ille titulo 4.noni.Cicero in exhortatiõibus afferit. C. Grac/chũ indigne cæ/ſum fuiſſe. a ℂ NIHILOmin⁹

caput Tribuni plæbis/ [b] percuſſoribus au/ro penſatum eſt.

SEDITIO APVLeiana. Cap.XVI.

Nihilominus [a] Apulei⁹ Saturninus Gracchanas aſſerere leges nõ deſtitit. Tantũ animo⁊ uiro [b] Mari⁹ dabat,qui nobilitati inimicus : cõſulatu ſuo præterea cõfiſus,occiſo palã comitiis Annio cõpeti/tore Tribunatus, [c] ſubrogare conatus eſt/ in eius locũ Caiũ Gracchũ,hominẽ ſine tri/bu:ſine nomine/ſed ſubito titulo in famili/am ipſe ſe adoptabat cũ tot, tantiſꝗ ludi/briis exultaret impune,rogãdis Graccho⁊ legibus ita uehæmẽter incubuit, ut ſenatũ quoꝗ cogeret in uerba iurare:cum abnuen/

Apuleius &c. De Apuleianã ſeditiõe,ſcribũt Florus lib.69.Abbre. Appia.Alexan.primo bello⁊ ciuiliũ.Plutar.in Mario. Vale.Max. titu.z.3.ca.19.Ply.ca.67,&.73.de uiris illuſt. Oroſius ca.17. quinti. b ℂ Marius dabat,qui nobilitatis inimicus &c.) Mariũ ſcribunt oẽs infimo loco natũ.Tullius aũt.z.Tuſcula.quæſtionũ, dicit eũ fuiſſe ruſticũ hominẽ.De quo ſic Val.Max.c.1.ſecũdi.Caius Mari/us(inquit)capite cẽſum legẽdo militẽ/Romano⁊ diuina uſurpa/tione firmatã cõſuetudinẽ/ abrupit. Ciuis alioquin magnificus, ſed nouitatis ſuæ cõſcientia/uetuſtati nõ ſane propicius &c. c ℂ Subrogare conatus eſt ĩ eius locũ.C.Gracchũ hoiem ſine tri.)

tibus aqua, [d] & igni interdictuꝝ ſe minaret. Vnus tamẽ extitit, qui mallet exilium. Igit poſt Metelli fugam omni nobilitate perculſa iam cum tertiũ dominaret, eo ueſaniæ pgreſſus eſt, ut Conſularia quoq; Comitia noua cæde turbaret. Quippe/ ut Satellitẽ furoris ſui Glauciã conſulem faceret/ Gaiũ Mẽmium competitorẽ interfici iuſsit, & in eo tumultu regem ex Satellitibus ſuis appellatũ lætus accepit. Tum uero iam cõſpiratione ſenatus, ipſo quoq; iam Mario cõſule, quia tueri non poterat/ aduerſo directæ in foro acies, repulſus: inde Capitoliũ inuaſit: ſed cum abruptis fiſtulis obſideret, ſenatuiq; per legatos/ pœnitẽtiæ fidem faceret, ab arce digreſſus, cũ ducibus factiõis/ recœptus in curiã eſt. Ibi in eũ facta irruptione/ populus fuſtibus/ ſaxiſq; coopertum, in ipſa quoq; morte lacerauit.

L. Apuleius trib. plæbis ſubornauerat Equitiũ quendã ignobilem uirũ libertinæ uidelicet ſortis hominẽ, ut ſe. T. Gracchi filiũ diceret. Hãc hiſtoriã lege copioſe apud Val. Max. titu. 8. tertii. ca. 7. Itẽ Ply. c. 73. de uiris ill. Aduertendũ plurimũ differre ſcriptores in nomine ꝯpetitoris tribunatus. Ply. ubi ſupra uocat hunc. A. Mumiũ. Liuius. A. Numium. Oroſi. Anumium. Appian⁹. Noniũ. Cæterũ (inquit) Nonius uir illuſtris in Apuleiũ inuectus, & Glauciã accuſans/ tribunatũ adeptus eſt. Veriti igit Apuleius, & Glaucia/ ne tribunus effectus i eos inſurgeret/ turbã quandam ſatellitũ/ a cõtione abeunti cum tumultu immiſere, & in diuerſoriũ fugientem interficiunt. &c.

d ℭ Aqua/ & igni iterdicturũ ſe minaret. Cur autem fuerit inſtitutũ ut exulibus ignis/ & aqua iterdicerent, docet Lactãtius ca. 10. ſecũdi. Itẽ Ouidius uerſus finẽ quarti Faſtoꝝ ibi/ An quod in his uitæ cauſa eſt hæc perdidit exul. Meminit Cicero in quadã ad Brutũ epiſtola. QVOD hic de Metello dicit/ præter citatos ſupra hoc ipſo ca. Lege apud Valer. Max. titu. 5. ſecundi, & titu. 8. tertii, ca. 5. & Ply. c. 62. de uiris illuſt. Quod de Mario hic Florus recitat/ ſcribit Valerius Max. ca. 2. tertii. Item cæteri.

DRVSIANA SEDitio. Cap. XVII.

Poſtremo [a] Liuius Druſus nõ Tribunatus modo uiribus, ſed ipſius etiã ſenatus authoritate/totiuſq; Italię cõſenſu/eaſdem leges aſſerere conatus, dum aliud captat ex alio/tantũ cõflauit incendium, ut ne prima illius flãma poſſet ſuſtineri, & ſubita morte correptus/ hæreditariũ in poſteros ſuos bellum prorogaret iudiciaria lege Caii Gracchi. [b] Diuiſerant populum Romanũ, & bicipitem ex una fecerant ciuitatem. Equites Romani tanta poteſtate ſubnixi, ut qui fata, fortunaſq; patrum, uitaſq; principum haberẽt in manu. Intercœptis uectigalibus/ peculabãt ſuo iure rempublicam. [c] Senatus, exilio metelli/ damnatione Rutilii debilitatus, omne decus maieſtatis amiſerat. In hoc ſtatu rerũ pares opib⁹, animis: dignitate: unde & na⸗

a ℭ POSTREmo Liuius Druſus. &c.) Scribunt hoc idem Flor⁹ 70. & 71. Abbre. Val. ca. 5. 9. Pli. ca. 66. de uir. illu. Oro. ca. 18. 5. Appi. li. 1. belloꝝ ciuiliũ. Pro hac hiſtoria lege que ſcribit Seneca ca. 36. ſexti de beneficiis, & lib. de brevitate uitæ parũ poſt principium notãter. Inter alias Druſi uoces dicitur dixiſſe/ uni ſibi/ nec a puero qdẽ unquã ferias cõtigiſſe/ Author ibidem Sene. Scribit Gellius ca. 15. decimi ſeptimi. Liuium Druſum, qui tri. plæ. fuit, cũ morbum, qui comitialis dicit/ pateretur/ Anticyrã nauigaſſe: & in ea inſula Elleborũ ſumpſiſſe/ atq; ita morbo liberatum. Item inter Cœpionẽ, & hũc Druſum ex annulo/ in auctiõe nauali/ inicitiæ cœpere/ unde origo Socialis belli, & exitia rerũ, Author Pli. ca. 1. 33. naturalis hiſtoriæ. Hic Druſ⁹ Cathonis Vticenſis auũculus fuit, in cuius domo/ idẽ Cato educatus eſt, Lege Vale, Maxi. ca. 1. tertii. b ℭ Diuiſerãt pplm Ro. &c) Hanc hiſtoriã recenſui cap. 13. huius tertii. c ℭ Senatus, exilio Metelli, dãnatiõe Rutilii debilitatus. &c.) Exiliũ Metelli, Numidici ſcribũt Authores, quos ca. pcedẽti/ citauim⁹. Lege Val. Max. c. 8.

tertii.Ply.ca.62.de uiris illuſt.Rutilii dãnationẽ,ſcribũt Val.Max. ca.5.z.Rutilii rurſus dãnationẽ,atq; exiliũ, lege apd' Senecã epiſ. 24.68.98.quito/& ſexto de beneficiis lib.de cõſolatiõe ad Martiã. de conſolatiõe ad Albinã.de tranquilitate uitæ. Liuii Abbr.li.70. P. Rutiliꝰ(inqt) uir ſũmæ innocentiæ,qui legatus.C. Marii pro con.a publicanorũ iniuriis/Aſiã defenderat/inuiſus Equeſtri ordini, penes quẽ uitia erãt/repetundarũ dãnatꝰ in exiliũ miſſus eſt.Ex uerbis Liuii apparet/fata fortunaſq; patrũ ac principũ uitas in equitum manu fuiſſe. Lege tertiã legẽ/quã capite .13. huius tertii recẽſuimꝰ. Iuditia quæ largitiones redolere uidebant̃/a ſenatoribꝰ/ad Eq̃ſtres trãſlata ſũt/ꝑ Caiũ Gracchũ trib.plæbis.Eq̃ſtres autẽ mediã inter Senatũ,populareſq; obtinebãt dignitatem Author Appia.primo belloꝝ ciui.Druſus aũt legẽ quoq; iuditialem tulit/ut æqua ꝑte iudicia penes ſenatũ, & Equeſtrẽ ordinẽ eſſent.Liuius li.71. d ℭ Sed apꝓhẽſum faucibꝰ/uiator nõ añ. &c.) Diſcordat Flo.a Val. Max.ca.5.noni. Quæ amentia (inquit) a M. quoq; Druſo trib. plæ.ꝑ ſummã cõtumeliã uexata eſt.Parꝝ enĩ habuit.L.Philippũ Conſulẽ/quia ſe iterpellare cõcionãtẽ auſus fu-

ta Liuio Druſo æmulatio acceſſerat.Equitem Seruilius Cœpio:ſenatũ Liuius Druſꝰ aſſerere:ſigna/& aquilę,& uexilla aderant. Cæterũ ſic urbe in una/quaſi in binis caſtris diſſidebatur.Prior Cœpio in ſenatũ impetu facto,reos ambitus Scaurum,& Philippum prĩcipes nobilitatis eligit. His ut motibus reſiſteret Druſus/plębem ad ſe Gracchanis legibus eiſdem, ſocios ad plæbem ſpe ciuitatis erexit. Extat uox ipſius nihil ſe ad largitionẽ ulli reliquiſſe, niſi ſi quis aut cœnũ diuidere uellet,aut cœlum. Aderat ꝓmulgandis dies/cum ſubito tanta uis hominũ undiq; apparuit, ut hoſtiũ aduẽtu obſeſſa ciuitas uideret̃. Auſus tamẽ abrogare de legibus conſul Philippus/ [d] ſed appręhenſum faucibꝰ uiator nõ ante dimiſit, q̃ ſanguis:& in ora, & oculos redundaret. Sic per uim datæ inſſæq; leges, ſed ꝑcium

erat obtorta gula, & quidē nō per uiatorē, ſed per clientem ſuū.
c ℂ Mors abſtulit. &c.) Druſus (inqt Oroſius) tātis malis anxi⁹ domi ſuæ incerto quidē authore interfectus eſt. Idē ſentit Liuius li. 71. Liuius inquit Druſus etiā ſenat⁹ inuiſus fact⁹ uelut ſocialis belli author, incertū a quo, domi occiſus ē. Appia. aūt. 1. bellorum ciuiliū. Itali (inquit) metuētes ut uidebať ad Cōſules i urbē deducti ſunt, re quidē ut Druſum interficerēt, uerbo autē ut in legē ꝯclamarēt, eoꝗ modo conſtitutā diē expectant. Id p̄ſentiens Druſus raro in publicū ꝓgrediebať. Verū in deambulatorio loco parū habēte lucis cōtinue ius dicebat. Cū igiť circa ueſpā multitudinē emitteret ſubito ſe percuſſū eſſe cōclamauit, uixꝗ finito clamore in terrā cōcidit. Repert⁹ deide ſutoris gladius fœmori eius infixus. Eoꝗ modo Druſus & ipſe tribunus occiditur.

rogatiōis ſtatim ſocii flagitare, cū interim imparē Druſum, ægrūꝗ rerū temere motarum matura, ut in tali diſcrimine, [c] mors abſtulit; nec ideo minus ſocii ꝓmiſſa Druſi a populo Romāo repoſcere armis deſierť.

BELLVM QVOD ADVERSVS SOCIOS geſtum eſt. Cap. XVIII.

SOciale [a] bellū uocetur licet, ut extenuemus inuidiam, ſi uerum tamē uolumus, illud ciuile bellū fuit. Quippe cū populus Romanus Ethruſcos: Latinos: Sabinoſꝗ miſcuerit, & unū ex oībus ſanguinē ducat, corpus fecit ex membris: & ex oībus unus eſt. Nec minore flagitio ſocii in

a ℂ SOCIALE bellū uoceť licet. &c.) Bellū ſociale. Scribūt Flo. Abbre. 71. & ſequētibus. Latius Appia. lib. 1. bellorum ciuiliū. Plyni⁹ ca. 63. 75. de uir. ill. Val. Max. ca. 6. octaui. Aug. ca. 17. & 26. tertii. & ca. 22. quīti Ciui. dei. Ply. cā. primo, 33. natū. hiſto. Eutro. ca. 1. quīti. Oro. ca. 18. quīti. Euſe. li. temporum. Meminit Iuue. Sa. 5. Cœptum eſt aūt bellū ſociale anno ab urbe cō. 662. Soli. ca. 2. Plutar. i Sylla Strabo li. 5. Oro. dicit āno. 659. ADuertēdū aīalia ꝑmulta, quæ itra urbem fuerāt exanimata fuiſſe āno ante ſociale bellū qđ haud

ſcio, an funeſtius ipſi terræ Italiæ fuerit, q̃ ciuile, Author Ply. c. 85. ſecundi naturalis hiſtoriæ. Vide Aug. ca. 23. tertii ciuitatis. CAuſã ſocialis belli, ſcribũt Liui. & Appia. ubi ſupra. Habet etiã ab eiſdẽ cur Sociale dictum ſit. b ℂ Cũ omne latiũ, atq; Picenũ. &c.) Populi Italiæ, qui ĩ hoc bello cõtra Romanos inſurrexerũt, fuerunt Marſi, Malini, Veſtini, Marruceni, & ultra hos Picentes, Ferẽtani, Hirpini, Pompeiani, Venuſini, Iapiges, Lucani, & Samnites, que gens pri⁹ aduerſa admodum, & grauis Romãis fuerat, & quęcunq; alii a Lario flumine, & quicq̃d ad Ioniũ ſinũ pedeſtri, maritimoq; itinere patet, hæc & plura Appian⁹. ubi ſupra. DICit præterea horũ exercitum fuiſse ad cẽtum milium numerum, Romani eq̃lem illis exercitũ habuerunt. DOcet ĩtẽ, qui exercitui Romano, ac alteri præfuerũt. Diſcordat nõ parũ a Floro. Appia. in horum nominibus, & numero. c ℂ A Corphinio Roma peteret. &c.) Corphiniũ Pelignorũ metropolis fuit cõis uniuerſis Italis ciuitas, ea ꝓpter tranſlato nomine Italicã appellatunt. Eã ciuitatẽ Italiæ populi, qui cõtra Rõnos cõiurauerãt, ad-

tra Italiam, q̃ intra urbem ciues, rebellabãt. Itaq; cũ Tuſcię ciuitates, quas uirib⁹ auxerant ſocii iuſtiſsime poſtularent, ad quam ſpem eos cupidine dominationis Druſus erexerat. Poſtq̃ ille domeſtico ſcelere oppreſsus eſt, eadẽ fax, qua illum cremauit, ſocios in arma: & in expugnationem urbis accendit. Quid hac clade triſtius? quid calamitoſius? [b] cũ omne latium, atq; Picenum: Ethruria omnis: atq; Campania. Poſtremo Italia contra matrẽ, ac parentẽ ſuã urbem cõſurgerent, cũ omne robur fortiſsimorum, fideliſsimorũq; ſociorum ſub ſuis quiſq; ſignis haberent municipalia iſta prodigia. Popedius Marſos, & etiã Latinos, Afranius Vmbros: Totus ſenatus & conſules Samnium: Lucaniamq; Theleſinus: cum regum & gentium arbiter popul⁹, ipſum ſe regere nec poſſet, ut uictrix Aſię: Europęq; [c] a Corfinio Roma peteretur. Primũ fuit belli

uerſum po. Ro. receptaculũ, ꝓpugnaculũq; ꝯſtituerũt, adunatiſq; cõplicibus, imperatores creauere. Hæc & plura ad idẽ faciẽtia, lege apud Straboné uerſus finẽ li. 5. Ex hac ciuitate oriundũ reor, Sylliũ Italicũ, nõ ex Italica Hiſpaniæ ciuitate ut alibi latius oſtẽdimus. Hoc bellũ Marſicũ dictũ ẽ, quoniã a Marſis rebellãdi, ſuſcitatũ fuerat initiũ. Strab. ibidẽ. Inter initia belli huius, mulier ſerpẽtem peperit. Author Ply. c. 3. ſeptimi. Itẽ hoc bellũ, mures aroſis Lauini Clyppeis argenteis portẽdere. Plyn. c. 57. li. 8. Et Cice. 1. & 2. Diui. Legẽdũ eſt aũt in Ply. non Lauini, ſed Lanuinii ex eodẽ Cice. ubi ſup. IN HOC quoq; bello Libertini in ſacramẽtũ uocati ſunt. Bello ſociali (inquit. 1. Satur. Macrob.) cohortiũ duodecim ex Libertinis conſcriptarũ opera memorabilis uirtutis apparuit. Itẽ in bello Sociali, ueritus ſenatus, ne hoſtibus omni ex parte ĩgruẽtibus urbẽ mīn⁹ tueri poſset, mare omne a Cumis, ad urbẽ uſq;, libertis cõmuniuit, tũc primũ ad militiã ob uirorũ inopiã accitis. Author Appianus ubi ſup. SEx. Luti⁹ Cæſar. legẽdũ eſt. Sex. Iulius, ex Appião: Eutro. Oro. licet in Liuianis fragmẽtis. L. Cæſar ſcriptũ ſit. d ℭ Nec Hãnibalis, nec Pyrrhi &c. Bellis Socialibus (inqt Auguſti.) Italia ueheměter afflicta, & ad

in Albano mõte conſilium, ut feſto die Latinarum Sex. Iulius Cæſar: & Martius Philippus/conſules/inter ſacra: & aras ĩmolarentur. Poſtq̃ id nephas ꝑditione diſcuſſũ eſt/Aſculo furor omnis erupit. In ipſa q̃dẽ Ludoꝝ frequẽtia trucidatis, qui tũ aderant ab urbe legatis. Hoc fuit impii belli ſacramentum: inde iã paſsim ab omni parte Italiæ duce: & authore belli diſcurſante Popedio diuerſa ꝑ populos: & urbes ſigna cecinere. d Nec Hannibalis: nec Pyrrhi fuit tanta uaſtatio. Ecce Otriculum: ecce Grumẽtum: ecce Feſulæ. Carſeoli reſeratę. Nuceriæ: & Picentii cædibus ferro, & igne uaſtantur. Fuſæ Rutilii copiæ: fuſæ Cœpionis. Nam ipſe Iulius Cæſar exercitu amiſso cũ in urbem cruentus referret/miſerabili funere/ mediã etiã urbem peruiã fecit. Sed magna

uaſtitatem miſerabilē,deſertionēq; perducta eſt. Appianus Alexandrinus enumerat nouē clades, q̄s Itali in hoc bello Romanis intulerūt. e ℂ Semp in malis maior.&c.) Claudianus de Roma ſic inquit.Nunq̄ ſuccubuit damnis, & territa nullo Vulnere : poſt Cannas maior: Trebiāq; fremebat &c a ℂ VT cūq; etſi cū ſociis nephas.&c.) Seruile bellū,quod in Sicilia geſtum eſt,ſcribūt Flor⁹ 56.Abbre. libro. Plutar.in Craſſo Oro. ca.8. quīti. Eutro.ca.3. q̄rti. Euſeb.li. temporū. Auguſ.ca. 26. tertii Ciui.Vale. Max. cap .2.2.ca. 10.ſexti.ADuertendū hoc bellū geſtū ante bellū Sociale ut ex ꝓceſſu ſcriptorum uidere licet. Eutropi. ꝑterea dicit geſtum āno. 650.Seruile uero anno.662. ab urbe cōdi. Author

populi Romani fortuna, & [c] ſemp in maliſ maior , totis denuo uiribus inſurrexit, aggreſſiq; ſinguli populos. Cato diſcutit Ethruſcos. Gabini⁹ Marſos. Carbo Lucanos. Sylla Sannites. Strabo uero Pōpeius oīa flāmis ferroq; populatus, nō prius finē cædium,quā Aſculi euerſione/manibus tot exercituū conſulariū, direptarūq; urbium/ diis litaret.

BELLVM SERuile. Cap. XIX.

VTcunq; [a] & ſi cū ſociis nephas , cū liberis tamē : & ingenuis dimicatū eſt.Quis æquo animo ferat ī principe gentium populo bella ſeruorum? [b] Primū ſeruile bellū inter initia urbis Herdonio duce Sabino in ipſa urbe tentatū eſt, cū occupata Tribunitiis ſeditionib⁹ ciuitate Capito

Sol.c.2.Seruile.161.Sociale uero.172.Olym.geſtū ē Author Euſe. Tpe igit̄ Sociale bellū poſteri⁹ eſt,ſed dignitate prius. b ℂ Primū Seruile bellū inter initia urbis.&c.) Quod hic ſcribit Florus, habet̄ abunde a T.Liuio parū poſt pricipiū li.3.Propius (inquit) aliud nouū malū,nec opinato exortum.Exules ,ſeruiq; ad quattuor milia & quingēti hominū.Ap. Herdonio,Sabino, nocte capitoliū,atq; arcē occupauerūt.Confeſtim in arce facta cædes eoꝝ qui cōiurare,& ſimul capere arma noluerāt. Alii inter tumultum

præcipites pauore in forũ deuolãt. Alternæ uoces &c. Simile ſcribit idem Liuius li.4.ab urbe condita/Seruitia (inquit) urbẽ ut incenderẽt/diſtantibus locis cõiurãt, populoq; ad opem paſſim ferenda tectis, intento ut arcem, Capitoliumq; armati occuparent.

lium obſeſſum eſt: & a conſule captũ. Sed
hic tumultus magis fuit quã bellum. Mox
imperio per diuerſa terrarũ occupato, quis
crederet? Siciliã multo cruentius ſeruili, q̃
Punico bello eſſe uaſtatã. [c] Terra frugum
ferax, & quodãmodo ſuburbana prouincia
2 late fundis ciuiũ Latinoꝝ tenebať. Hic ad
cultũ agri/frequẽtia ergaſtula: cathenatiq;
cultores materiam bello præbuere. Syrus
quidam nomine Eunus (magnitudo cladium facit ut meminerimus) fanatico furore
ſimulato: [d] Dũ Syriæ deæ ceremonias iactat, ad libertatẽ: & arma ſeruos quaſi numinum imperio concitauit, id ut diuinitus fieri probaret: in ore abdita nuce, quã ſulphure: & igne ſtipauerat, leuiter inſpirãs flammam inter uerba fundebat. Hoc miraculũ
primum duo milia ex obuiis mox iure belli
refractis ergaſtulis. lx. amplius miliũ fecit

Auertit nefanda ꝯſilia Iupiter &c

c ℭ Sicilia terra frugum ferax. &c.) Luca. in.3. de Sardinia, & Sicilia loquẽs. Vtraq; (ĩquit) frugiferis ẽ ĩſula nobilis aruis. Nec plus Heſperiã lõginquis meſſib[9] ullæ: Nec Romana magis cõplerunt horrea terræ. Vbere uix glæbæ ſupat ceſſantibus auſtris: Cum mediũ nubes Borea cogẽte ſub axẽ. Effuſis magnũ Lybie tulit himbribus annũ. Lege Sylliũ circa principiũ.14. Inde fingitur Cererẽ in Sicilia fruges inueniſſe. &c. d ℭ Dũ Syriæ deæ &c.) Ne ſim promiſſis lõgior, ac nealioꝝ reperta/mihi tribuã/ut nõ nulli inuerecũde factitãt, de dea Syria, lege Dialogũ Luciani, qui de dea Syria ſcriptus eſt, cui[9] ſentẽtia recitat copioſe Beroaldus.25. ãnotatiõe, & melius in cõmen.8. de Aſino aureo Apulei. Cui adde (ut aliquid ex noſtris inſeram (Aſſyrii, deo quẽ ſummũ, maximũq; uenerant/ADAD nomẽ dederũt. Eius nominis ĩterprætatio ſignificat unus, hũc ergo

exercitum. Regiiſq; nequid malis deeſset/ 3
decoratus inſignib⁹: caſtella: oppida: uicos
miſerabili direptiõe uaſtauit. Illud quoq; in
ultimũ belli dedecus, capta ſunt caſtra prę-
toꝝ/nec nominare ipſos pudet, caſtra Ma-
nilii: Lentuli: Piſonis: Hipſei. Itaq; qui per
fugitiuos diſtrahi debuiſsent prętorios du-
ces ꝑfugos prælio ipſi ſequebanť. Tandẽ
Perpẽna imperatore ſuppliciũ de eis ſum-
ptum eſt. Hic enĩ uictos: & apud Ennam
nouiſsime obſeſsos, cũ famæ quaſi peſtilẽ-
tia cõſumpſiſset, reliquias latronũ cõpedi-
bus, cathenis religauit, [e] crucibuſq; puni-
uit. [f] Fuitq; de ſeruis ouatiõe cõtentus / nę

ut potẽtiſsimũ adorãt deũ. Sed ſubiungũt ei deã noĩe Atergatin oẽmq; poteſtaté cũctarũ rerũ his duobus attribuũt, Atergatis ſimulachrũ ſurſum uerſum reclinãtis radiis inſigne eſt/mõſtrando radioꝝ in ſuperne miſsoꝝ/enaſci quæcũq; terra ꝑgenerat. Hæc ex Macrobi. primo Saturna. Hãc deam Græci Dercetin noĩnant. Quidam Rheam ut docet Diodor⁹ in tertio. Strabo dicit uocari etiam Atharan. Fabulã de ea in piſcẽ uerſa/narrat Oui. 4. Meta. Quarto aũt Faſtoꝝ uocat Paleſtinas deas, quoniã Paleſtina Aſſyriæ, ſiue Syriæ regio eſt. Et mõ tolle faces (iqt) remoue mõ uerbera clamat, Sæpe Paleſtinas iurat adeſse deas. Sed iã ſatis: ſuperq;. Vide Martialem Epigrãmate. 42. q̃rti. Plura Hermola⁹ ca. 23. qnti. Plynianarũ caſtigationũ. Plura pro hac ipſa re lege apud Cæliũ Rhodiginũ uirũ de bonis litteris optime meritũ. ca. 37. duodecimi Antiquaꝝ lectionũ. e ¶ Crucibuſq; puniuit. &c.) Inter cætera ſeruoꝝ ſupplitia/crucis ſuppliciũ peculiare erat. Erat enĩ ut ait lib. 4. Lactan. ignominioſum, atq; infame. Romanũ præterea ciuem, cruci affigi/contra omnes leges erat. Scipio ſuperior/deuicta Carthagine ciues Romanos, qui ex Romanis exercitib⁹/ad Pœnos trãſierãt, tanq̃ patriæ fugitiuos, crucibus affixit, Val. Max. ca. 2. ſcd'i. Carthaginẽſes etiã duces ſuos/bella paruo cõſilio gerẽtes, etiã ſi ꝓſpera fortuna ꝯſecuta eſset/cruci affigebãt. Qđ enĩ bene geſserãt, deoꝝ ĩmortaliũ adiutorio, quod male ꝯmiſerãt, ipſoꝝ culpæ imputabãt. Idẽ Val. ibidẽ f ¶ Fuitq; de ſeruis ouatiõe cõtentus &c.) Quis

primus omniū, ouās ingreſsus urbem eſt, & qua corona ouās coronabat̄/Lege apud Ply. ca. 29. quidecimi. Itē apud Aulū Gelliū capi. 6. quiti Noctiū atticaꝝ. Quid ſit ouatio, & unde dicta ſit, quo ue differat a Triūpho, docet Seruius. 4. enei. Virgilii ſuper illud. Quid tum ſ ſola. g ℂ Vixdū &c) Fortaſsis id ſeruoꝝ bellū itelligit, de quo Liuiꝰ li. 56. Cleon quoq; (inquit) alter ſeruus ad. 70. milia ſeruoꝝ cōtraxit, & copiis iūctis cōtra populū Romanū, exercitumq; eius bellū ſæpenūero geſſerūt. Plutar. in uita M. Craſsi uidetur hāc hiſtoriā ſignificare his qdem uerbis. Forte (inquit) per id temporis, Piratæ Cilices ī Siculo freto uerſabant̄, quoꝝ opibus, & auxilio Spartacus fidens duo milia e ſuis in Siciliā trāſmittere/cogitauit, qui uix dum ſopitum illic ſeruile bellum excitarent. Quod ſane non multis egere ſtimulis uidebatur. Pacta igit̄ mercede/Cilices quicquid uellet/ſe facturos ſpoponderūt. Inde mercedis parte, & muneribus īſup acceptis/abrupta quā dederāt

dignitatē triumphi/ſeruili inſcriptiōe uiolaret. [g] Vixdum reſpirauerat inſula cū ſtatī a ſeruis: & a Syro, redit̄ ad Cilicem. Athenio paſtor/interfecto domino, familiā ergaſtulo liberatam, ſub ſignis ordinat. Ipſe ueſte purpurea, argēteoq; baculo, & regiū in morem fronte redimita/nō minorē quā ille fanaticus por, conflat exercitū: acriuſq; multū quaſi, & illum uindicaret: uicos: caſtella: oppida diripiens, in dominos, in ſeruos infeſtius, q̄ in tranſfugas ſæuiebat. Ab hoc quoq; prætorii exercitus cæſi, capta Seruilii caſtra, capta Luculli, ſed Aquilius Perpēnæ uſus exemplo, intercluſum hoſtē cōmeatibus ad extrema compulit: cōmunitaſq; copias/armis: famæ: facile deleuit. Dædiſsentq; ſe niſi ſuplicioꝝ metu uolūtariā mortē prætuliſsent. Ac ne de duce quidē ſuppliciū exigi potuit q̄uis in manus uenerit. Quippe dū circa ad deprehēdendū eū mltitudo cōtendit, inter rixantiū manꝰ præda lacerata eſt.

ſide abierunt, Hæc ille. a ℭ ENIMuero Seruiliũ armorum &c.) De bello cõtra Spartacũ geſto, ſcribũt Flo .95. & duobus ſequẽtibus. Abbre. Oro. c. 25. quīti. Eutro. ca. 2. ſexti. Frõti. ca. 5. & 7. primi. Augusti. ca. 25. tertii Ciuita. Copioſe Plutar. in Craſſo. Appi. 1. libro bellorum ciuili. De Lentulo ſæpe habet mẽtio apud Val. Max. ca. ultimo. 1. ca. 3. 5. cap. 11. ſexti. & alibi frequẽter. Spartacũ bellũ ſic cecinit Claudia. in bello Gethico. Vilis cũ Spartacus om̃e per lat9 Italiæ ferro bacchatus & igni, Cõſulibuſq; palã totiẽs cõgreſſus inertes Exuerit caſtris dominos, & ſtrage pudenda, Fuderit in belles aquilas ſeruilibus armis. Meminit Luca. 2. Pharſaliæ. M. Craſſus de fugitiuis, & Spartaco laurea coronatus inceſſit, cum antea ouãtes Myrtea uterentur corona Author Ply. ca. 29. decimi quinti naturalis hiſtoriæ. Geſtũ eſt autẽ bellũ hoc authore Eutro. & Oroſio ãno. 679. poſt urbem cõditã. b ℭ Ipſi per fortunã in oĩa obnoxii &c.) Seruitus (inquit Florianus iuris cõſultus tit. 5. primi Digeſt.) eſt conſtitutio iuris gentiũ q̃ quis domino alieno cõtra naturã ſubiicit. Serui ex eo appellati ſũt quod impatores captiuos uendere iubẽt, & p hoc ſeruare, nec occidere ſolẽt. Martianus ibidẽ. Et ſeruorum quidẽ (inquit) una eſt cõditio, Liberorum autẽ hominũ quidã ingenui ſunt, qdã libertini. Serui aũt in dominio nr̃o rediguntur aut iure ciuili, aut gẽtium. Iure ciuili ſi ſe maior uiginti annis ad præcium participandũ uenire paſſus eſt. Item gentiũ ſerui noſtri ſunt, qui ab hoſtibus capiuntur, aut qui ex ancillis noſtris naſcuntur. c ℭ Infime ſortis homines &c.) Cũ uno naturali nomine (inquit Vlpianus tit. 1. primi Digeſt. lege. 4.) om̃es homines appellarentur iure gentiũ tria genera eſſe cœperũt hominũ liberi, & his cõtrarium

BELLVM SPARtacum. Cap. XX.

ENimuero [a] Seruilium armorũ dedecus feras? nam & [b] ipſi p fortunam in omnia obnoxii, tamẽ quaſi ſecundũ hominũ genus ſunt, & in bona libertatis noſtræ adoptantur. Bellum Spartaco duce concitatũ quo nomine appellem neſcio. Quippe cum ſerui militauerint, gladiatores imperauerint, illi [c] infime ſortis homines, hi peſſimam auxere ludibrio calami-

a tatem. [d] Spartacus: Cryſus: & Oenomaus, effracto Lentuli ludo, cũ ſeptuaginta, aut amplius eiuſdem fortunæ uiris eruperunt Capua, ſeruiſq; ad uexillũ, & ad auxiliũ uocatis, cũ ſtatim decẽ amplius milia coiſsẽt hominũ, nõ modo effugiſse cõtenti, iá uindicari etiam uolebát. Prima uelut ara Iuris mons Veſuuius placuit, ibi cũ etiá obſiderentur a Clodio Glabro p fauces caui montis uitigineis delapſi uinculis ad imas eius deſcendere radices, & exitu in uno nihil tale opinãtis ducis ſubito impetu caſtra rapuere. Inde alia caſtra. Deinceps Thoram, totamq; peruagantur Campaniá, nec uillarũ, atq; uicorũ uaſtatiõe cõtẽti, Nolam, atq; Nuceriá, Turios, atq; Metapõtũ terribili ſtrage populant̃ / affluentibus indiẽ copiis.

b Cum iam eſſet iuſtus exercitus / e uiminibus pecudũq; tegumẽtis ĩcõditos ſibi clypeos, & ferro ergaſtulorũ recocto, gladios: ac tela fecerunt. Ac ne quod decus iuſto deeſset exercitui, domitis obuiis gregibus paratur equitatus: captaq; de prætoribus inſignia, & faſces ad ducẽ detulere, nec abnuit ille de ſtipẽdiario Thrace / miles, de milite deſertor, inde latro, deinde in honore uiriũ gladiator, qui defunctorũ quoq; prælio ducũ funera impatoris celebrauit exequiis / captiuoſq; circa rogũ iuſsit armis depugnare.

ſerui, & tertiũ genꝰ, liberti, id eſt hi, qui deſierũt eſse ſerui. Bene igitur ait Flo. de ſeruis loquẽs eos eſse ĩfime ſortis homines. d ℭ Spartacus. &c Plutar. i uita M. Craſsi, originẽ huius belli ſic explicat, Lentulus (inquit) quidam ꝯgnomine Barᵛtiatus, magnam gladiatorũ familiam Capuæ nutriebat, quorum maxima pars ex Gallatia, & Thracia erant oriũdi, non ob aliquod ꝑpetratũ ab ĩpis ſcelus, ſed tantũ ꝓpter emptoris impietatẽ neceſſario gladiatorẽ exercere coacti. Ex eis aliquot fugiendi cõſilium cum iniiſsẽt, ante quã fugæ ꝯſtitutus dies aduenisset: ꝓditi, ac patefacti fuere. duo tamẽ & octoginta quũ reliqui timore im

Quaſi plane expiaturus omne præteritum dedecus/ſi de gladiatore munerator fuiſſet.Inde iam conſulares quoq; aggreſsus/ 4
in Apennino Lentuli exercitum cecidit, apud Mutinam Caii Craſsi caſtra deleuit. Quibus elatus uictoriis/de inuadenda urbe Romana quod ſatis eſt turpitudini noſtræ deliberauit,tandem etiam totis uiribus cõtra Mirmilonẽ conſurgitur pudoreq; Romanum Licinius Craſsus aſseruit, a quo pulſi: fugatiq; (pudet dicere hoſtes) in extrema Italiæ conſurrexerunt, ibi circa Brutium angulum cluſi, cũ fugam in Siciliam pararent,neq; nauigia ſuppeterẽt, rateſq; ex cratibus,& dolia connexa uirgultis in rapidiſsimo freto fruſtra experitentur/ tan- 5
dem eruptione facta, dignam uiris obiere mortem, & quod ſub gladiatore duce oportuit,ſine miſsione pugnatum eſt. Spartacus ipſe in primo agmine fortiſsime dimicans quaſi imperator occiſus eſt.

BELLVM CIVIle Marianum. Ca.XXI.

pliciti cũctarentᵉ effugere, atq; e coqnaria taberna uerubus, ac bipennibus abreptis: quũ cætera arma deeſsẽt e ciuitate digreſſi ſunt,forteq; in curru gladiatorum armis onuſtos, que ad aliã ciuitatẽ deferebantᵉ, incidere. Illa igitur auidiſſime rapientes, ſeipſos armarũt. Quumq; munitum locũ quendam occupaſsẽt, tres inter ſe duces conſtituere: quorum primus Spartacus uocabatᵉ uir ex Thracia oriundus, ac nõ minus prudẽtia,quã corporis robore,& uirib9 præſtans, Facilitate inſuper, ac manſuetudine: tum uirtutibus omnibus ſupra fortunæ,& conditionis ſortæ ornatus ut Græcus potius quã Barbarus uideri poſset, & cætera quæ ſequuntur. Oroſius in fine quinti dicit Chriſum,& Oenomaum fuiſse Gallos: Spartacum Thracem. Fuerunt autem Chryſus & Oenomaus ipſius Spartaci ſupratores, Author Appianus. DE urbibus quas Spartacus populatus eſt Vide indicem Plynianum. Videtᵉ autẽ,nõ Thoram ſed Thuriũ, legẽdũ. Author idẽ Appia,

HOc[a] deerat unum populi Romani malis: iā ut ipſe intra ſe parricidiale bellū domi ſtrīgeret, & ī urbe media, ac foro / quaſi arena / ciues cū ciuibus ſuis gladiatorio more / concurrerēt. Aequore animo utcunq; ferrem / ſi plębei duces, aut ſi nobiles / mali ſaltem / ducatū ſceleri pbuiſſent. Cū uero (proh facinus) qui uiri? qui impatores? Decora: & ornamēta ſæculi ſui / Marius: & Sylla / peſsimo facinori / ſuā etiā dignitatē præbuerunt.[b] Tribus (ut ſic dixerī) ſyderibus agitatū eſt. Primo & leui: & modico tumultu, maiore quā bello intra ipſos armorū duces ſubſiſtente ſęuitia. Mox atrocius: & cruentius p totius uiſcera ſenatus graſſante uictoria. Vltimū / nō ciuicā mō: ſed hoſtilem quoq; rabiem ſupgreſſū eſt, cum armorū furor totius Italiæ uiribus niteref: eouſq; odiis ſęuientibus, donec deeſſent, qui occiderentur.[c] Initiū: & cauſa bel-

a ¶ HOC DEerat unū. &c.) Bellū Marianū ſcribūt fere omnes, Florus libro. 77. Abbr. Liuianarū & ſequētibus. Plutar. in uitis Marii, & Syllæ. Auguſtinus ca. 27. & 28. tertii ciui. dei. Eutro. lib. 5. per totū. Oro. ca. 19. quiti. Ply. ca. 67. 68. 69. & 75. de uiris illu. Copioſe Appia. prio bellorū ciuiliū. Val. Max. li. 1. capi. de Ominibus. ca. 3. & 5. ſecundi. ca. 8. & 11. ſexti. ca. 16. octaui. ca. 2. & 7. noni. Solinus ca. 40. Plura Luca. li. 2. ibi, Atq; aliqs magno. &c b Tribus ſyderibus.) VIdetur legendū ſceleribus, id eſt ſceleratis bellis Marii & Syllæ, quibus inter ſe diſsidentibus, ius ipſum (ut canit Luca.) ſceleri datū eſt. QVid ſi, ſyderationibus legaſ. Eſt enī ſyderatio morbus quidā, partem interdū corpis: ſæpe corpus totū īficiēs, & exiccans. Qui cū accidat quodā repentino, & uiolento impetu, e cœlo ui quadā ſyderis, putaſ accidere, Author Ply. c. 24. decimi ſeptimi na. hiſt. Si ſyderibus legas, referendū uideſ ad Syllā, & Marios patrē, & filiū qui huius ciuilis belli, duces fuerūt. c ¶ Initiū & cauſa belli) Appianus li. 1. bellorū ciui. cauſam huius belli ſic explicat, Cū Mithridates (inquit) ponti, & aliarū gentiū rex, Bithyniā, & Phrigiā, &

his finitimā Aſiam/ingreſſus eſſet/Sylla conſul electus/Aſiæ expeditionē: Mithridaticūq; ſortitus ē bellū/dū Romæ adhuc eſſet. Marius uero belli oportunitatē, utilitatemq; conſiderans/cū illud affectaret/P. Sulpitiū tribunū: qui ad hæc illi opem afferret/multis pollicitationibus inducere tentauit. Nouos etiā ex Italia ciues qui minꝰ poſſiderent, ad ſuffragia per omnes tribus/ſpe q̄dam diſſidere ꝑſuaſerat: quibꝰ/ut ſeruis/in omnibus uſus ē obſequētibus. Ac ꝓpere Sulpitiꝰ de his rebus/legē tulit: qua confirmata/neceſſe erat/q̄cq̄d Marius aut Sulpitiꝰ cupet/effectū ꝯſeq: nouis ciuibus/lōge priſcos numero exupantibꝰ. Verū, qui antiqores aderāt/hæc ipſa cogitātes/acerrime nouis reſiſtebant, & cætera/quæ ſecunt.

li inexplebilis honorū Marii fames, dū decretam Syllæ prouinciā / [d] Sulpitia lege ſollicitat. Sed impatiēs iniuriæ ſtatim Sylla/legiões circūegit, dilatoq; Mithridate, Exquilina: Collinaq; porta / geminū agmē urbi infudit. Vnde cū ſubito Sulpitius: & Albinouanus obieciſſēt cateruas, ſudeſq;: & ſaxa undiq; a mœnibus: ac tela iacerent, 3
ipſe quoq; iaculatus incendio uiā fecit, arcemq; Capitolii: quę Pœnos quoq;: Gallos etiam Senonas, euaſerat, quaſi captiuā uic-

DVo autē ad hæc Mariū impulerūt, auaritia, & inexplebilis honorū fames. Hæc autē (ut li. 3. canit Lucreti.) Miſeros homines cogūt trāſcēdere fines Iuris: & īterdū ſocios ſcelerꝫ, atq; miniſtros Noctes/atq; dies niti, ꝓſtāte labore Ad ſummas emergere opes. hæc uulnera uitæ Nō minimā ptē mortis formidie alunt. Ad idē Iuuc. Saty. 10. Quoſdā ꝓcipitat ſubiecta potētia magnæ Inuidia: mergit longa: atq; inſignis honorū Pagina: deſcendūt ſtatuæ: reſtēq; ſecūtur. Et ruſus. Qui nimios optabat honores: Et nimias poſcebat opes/numeroſa pabat Excelſæ turris tabulata: unde altior eſſet Caſus, & īpulſæ ꝓceps immane ruinæ. d ℭ Sulpitia lege.) Pub. Sulpitiꝰ tri. plæ. tres ꝑnitioſas leges/Caio Mario ſtimulāte/tuliſſe fert. Primā ut exules reuocarēt. Alterā ut noui ciues, libertiniq; diſtribuerentur in tribus. Poſtremam, ut Marius aduerſus Mithridatem Ponti regem/ſummoto Lutio. Sylla dux crearetur. Author Liuius libro ſeptuageſimo ſeptimo ab urbe condita.

e ℂ Ex cõnſulto ſenatus.) Poſt primá cõtra Marianos Syllæ ui-
ctoriá-duodecim a ſenatu hoſtes-inter quos C.Marius pater-&
filius-iudicati ſunt.Sulpitius auté Trib. in uilla quadá latitás-in-
ditio ſerui ſui-reductus in urbem, atq; occiſus eſt- Author Liuius
ubi ſup̃.

tor inſedit.Cum [e] ex conſulto ſenatus/ad-
uerſariis hoſtibus iudicatis,in præſenté tri-
bunũ,alioſq́ diuerſæ factionis/ iure ſæuitũ
eſt.Mariũ ſeruilis fuga exemit, immo for-
tuna/ [f] alteri bello reſeruauit.Cornelio Ci
na:Cneo Octauio conſulibus/male obrutũ
reſurrexit incendiũ,& quidem ab ipſorum
diſcordia, cũ de reuocandis, quos ſenatus
hoſtes iudicauerat ad populũ referret.Cin-
4 cta quidem gladiis contione, ſed uincenti-
bus quibus pax & quies potior, profugus
patria ſua Cinna / confugit ad partes. Re-
dit ab Africa Marius clade maior. [g] Siqdẽ
carcer:cathenæ: fuga:exiliũ/horrificauerãt
dignitatem.Itaq; ad nomẽ tanti uiri late cõ
curritur.Seruitia (proh nepas) & Ergaſtu-
la armant, & facile inuenit exercitũ miſer
imperator.Itaq; ui patriá repoſcens/ unde
ui fuerat expulſus.Poterat uideri iure age-
re/niſi cauſam ſuá ſæuitia corrũperet.Sed

f ℂ ALteri bello reſer-
uauit.) Carnifex
publicus Métur-
nenſium, cũ ad
Mariũ perimen-
dũ in carceré miſ
ſus eſset,uiderat
imméſam tene-
broſo in carcere
lucé,Terribileſq;
deos ſcelerum,
Mariũq; futurũ,
Audieratq; pa-
uens:fas hæc cõ-
tingere non eſt.
Colla tibi:debet
multos hic legi-
bus æui Ante ſu
am morté - Au-
thor Lucanus.z.
pharſaliæ. g ℂ
SIquidem carcer
&c.) Pro hac hiſ
toria Lege Vale.
Maxi.ca.5. ſecun
di & quos ſupra
citauimus.Luca.
z. Pharſaliæ. ibi.
Exul limoſa &c. SCribit Appia. li.1.bellog ciuili. Mariũ ex Africa
in Italiá reuerſum cũ his-qui fugienté ſecuti fuerãt-in Tyrrheniá
enauigaſse-quibus e Roma ſupueniétes eoꝝ ſerui ad quingétoꝝ
ĩpleuere numerũ. Sed Marius (inquit) laceratis comis uecordis
in morem-quo miſericordiá adipiſceret urbes circũibat-prælia-
& trophæa Cimbrica, & ſex eius cóſulatus uerbis extollebat,&c.

PRo his, quæ de crudelitate Marii, hic dicunt̃, lege præter alios Val. Max.ca.z.noni.Et Luca.in.z.ibi.Quis fuit ille dies.&c. QVæ de Sylla hic dicunt̃, præter alios Val.Max.ca.3.z.ca.8.3 ca.6.7.cap.z.&.7.noni.Ply.ca.43.ſeptimi.ca.6.zz.Plura.Luca.z.Pharſaliæ ibi. Sylla quoq immẽſis. Cicero.z. Officioꝝ.Auguſ.ca.z8.tertii.ciui.dei. Ply.ca.75.de uiris illuſtribus.

h ℂ AD principum cædem &c) Id eleganter canit Luca.i.7.Nobilitas cũ plæbe perit, lateq uagatur Enſis, & a nullo reuocatũ eſt tempe ferrũ. Stat cruor in tẽplis.&c. DE Anthonio præter alios Luca. in .z. Aut te præſage malorũ Anthoni, cuius laceris pendẽtia canis Ora ferẽs miles feſtæ rorãtia mẽſæ Impoſuit .DE Craſsis patre, & filio Luca.ubi ſupra.Trũcos lacerauit fimbria Craſsos, Sæua tribunitio maduerũt robora tabo. DE Bœbio idẽ Luca.Vix te ſparſum per uiſcera Bœbi Innumeras intercarpentis mẽbra coronæ Diſcerpiſse manus. DE Scœuola. Luca. ibidem. Te quoq neglectum uiolatæ Scœuola dextræ &c.

i ℂ Arquarius.) Legendũ eſt Acharius, de quo ad preſens ꝓpoſitum ſic Plutar.in Mario, Tandẽ Acharius (iquit) unũ ſenatorũ

cum diis, hominibuſq infeſtus rediret, ſ.tatĩ
primo impetu cliẽs:& alumna urbis Hoſtia
a:nefanda ſtrage, diripitur. Mox in urbem
quadruplici agmine intratur. Diuiſere co-
pias, Cinna, Marius: Carbo, Sertorius. Hic 5
poſtq̃ manus omnis Octauii depulſa Iani-
culo eſt: ſtatim ad[h] principũ cædem ſigno
dato aliquãto ſeuius: quã aut in Punica, aut
in Cymbrica urbe ſæuitur. Octauii conſulis
caput pro roſtris exponitur. Anthonii con-
ſularis, in Marii ipſius menſis. Gn. Cæſar,
& Fimbria in penatibus domoꝝ ſuoꝝ tru-
cidantur. Craſsi pater: & filius: in mutuo al-
ter alterius aſpectu. Bebium: atq Numito-
riũ ꝑ mediũ forum unci traxere carnificum.
Catulus ſe ignis hauſtu, ludibrio hoſtiũ ex-
emit. Merula flamẽ Dialis in Capitolio, Io-
uis ipſius oculos, uenarum cruore reſper- 6
ſit.[i] Arquarius ipſo uidente Mario confoſ- a.u.
ſus eſt, quia fatalem illam.ſ.manũ nõ por- Echarius

rexerat ſalutanti. Hæc tot ſenatus funera/ intra Calēdas, & Idus Ianuarii menſis/ [k] ſeptima illa Marii purpura/dedit. Quid futurum fuit ſi annū conſularis impleſſet? Scipione / Norbanoq; conſulibus tertius ille turbo ciuilis inſaniæ toto furore detonuit. Quippe cū hinc. viii. legiones, inde quīgētæ cohortes ſtarent in armis. Inde ab Aſia cū uictore exercitu Sylla properat, & ſane cum tam ferus in Syllanos Marius fuiſset quāta ſæuitia opus erat/ut Sylla de Mario uindicaret? Primū apud Capuam ſub am-
7 ne Vulturno ſigna concurrūt, & ibi ſtatim Norbani fuſus exercitus: ſtatim omnes Scipionis copiæ oſtētata ſpe pacis / oppreſſæ. Tum Marius iuuenis: & Carbo conſules, quaſi deſperata uictoria, ne multi perirent: ſanguine ſenatus ſibi parentabant, obſeſſaq; curia, ſic de ſenatu quaſi de carcere, qui iugularentur educti. Quid funerū in foro/ in circo: in patentibus templis? Nā cū Mutius Scæuola pontifex/ Veſtales amplexus aras, tantū nō eodem igne ſepelit. Lamponius: atq; Theleſinus Sannitum duces atrocius Pyrrho, & Hannibale / Campaniam: Ethruriāq; populātur, & ſub ſpecie partium ſe uindicant.
8 [l] Apud Sacriportū: Colli-

atq; militarē, occurrentē Mario, ſed nihil ſalutis ī partientē Mario gladiis ɔfecerūt. Signū eñ dederat, uti omnes occurrētes, quos ipſe non ſalutaret, & oēs quoq; ſaluti nō reſponderet, in uiis necarent. Appia. Q. Anchariū hunc nominat. Q. (inquit) Ancharius Mariū in Capitolio ſacrificaturū obſeruabat, ſperans in ſacrificio inuētum, facile ſibi cōciliaturū: eumq; appellātē ab aſtātibus iuſſit īterfici. Eius & Antonii capita: aliorumq; p̄torū, ac conſulū, in foro appenſa.

k ℂ SEptima purpura) Caius Marius primus ōim ante eū, ad ſeptimū conſolatum puenisſe dicitur, Luca. in. z. Septim⁹ hæc ſequtur repetitis faſcibus annus.

l ℂ APud ſacriportū. &c) Luca. eodē. z. Iā quot apud

namq̧ portam debellatæ omnes hoſtiũ copiæ. Ibi Marius / hic Theleſinus oppreſſi: nec idem tamen cædium, qui bello / finis fuit. Stricti eñ / & in pace gladii, aĩaduerſũq̧ in eos, qui ſe ſponte dederant. Non minus eſt, quod apud Sacriportũ, apud Collinam lxx. amplius milia Sylla cõcidit. Bellũ erat / quattuor milia deditorũ inermiũ ciuium in uia pub. interfici iuſsit, iſti tot in pace non plures ſunt: quis autem illos poteſt cõputare / quos in urbe paſsim quiſq̧s uoluit occidit, donec admonẽte Furſidio uiuere aliquos debere: ut eſsent: quibus imperarẽt? Propoſita m eſt ingẽs illa tabula, & ex ipſo 9
equeſtris ordinis flore: ac ſenatu duo milia electi qui mori iuberentur, noui generis edictum. Piget poſt hæc referri ludibrio abdita fata Carbonis: fata Sorani prætoris: atq̧ Venuleii. Bebiũ ſine ferro ritu ferarũ inter manus laceratũ. Marium ducis ipſius fratrem apud Catuli ſepulchrũ: oculis: manibus: cruribuſq̧ defoſsis / ſeruatum aliquã diu, ut per ſingula membra moreref, poſitis ſingulorũ hominũ fere pœnis. Municipia Italiæ ſplẽdidiſsima ſub haſta uenierũt. Spoletum: Interamnũ: Præneſte: Fluentia. Nam Sulmonem uetus oppidũ / ſociũ atq̧

ſacri cecidere cadauera portũ &c. Late Va. Ma. ca.2. noni. Itẽ cæteri. qui ſup̃. De Mario patre præter citatos lege Iuuenalẽ Saty.8. ibi. Arpinas ali9 &c. Idẽ Saty.10. Exiliũ, & carcer, Miturnarũq̧ paludes &c. m ℭ Propoſita ẽ ĩgẽs illa tabula) Sylla primus dicit̃ fuiſse apud Romanos / qui tabulã pſcriptiõis / Marianis ab eo uictis / pposuit, Eũ tandẽ tanq̃ magiſtrũ imitati ſũt Auguſtus, Lepidus, & M. Antonius, qui aduerſarios ſuos ppoſita pſcriptionis tabula / proſcripſerunt. Hinc a Iuuenale dictũ eſt Saty.2. In tabulã Sylla ſi dicãt diſcipuli tres, De q̃ re Ply. ca.43. li.7. Vnus hominũ (inquit) ad hoc æui felicis ſibi ꝯgnomẽ aſſeruit, L. Sylla ciuili nempe ſanguine, ac patriæ oppugnati-

one adoptatus:& quibus nã feliciratis inductus argumẽtis? quod ꝓſcribere tot milia ciuiũ,ac trucidare potuiſset. O parua interp̃tatio,& futuro tempore infœlix.Nõ melioris tũc fuere pereũtes, quoꝝ miſeremur hodie,cũ Syllã nemo nõ oderit ? &c.Plura capi. ſequenti.

amicum (facinus indignũ) nõdũ expugnatum, ut obſides iure belli, & modo morte damnati duci iubentur, ſic dãnatam ciuitatem, iuſsit Sylla deleri.

BELLVM SERTorianũ, Cap. XXII.

Bellum[a] Sertorianũ quid aliud, quã Syllanæ proſcriptionis hereditas fuit / hoſtile potius an ciuile dixerĩ neſcio. Quippe quod Luſitani: Celtiberiq́ꝫ Romano geſserint duce. [b] Exul / & profugus feralis illius tabulæ uir ſummæ quidẽ, ſed calamitoſę uirtutis, malis ſuis maria: terraſq́ꝫ permiſcuit, etiã Africæ iã: & Balearibus inſulis fortunam exptus, miſsuſq́ꝫ in Ocea

a. ℭ BELLVM Sertorianũ. &c. Quæ hoc.xxii.ca. ſcribit Florus. Lege apud Appia. 1. bellorũ ciuiliũ. Abbr. Liuii li. 90. & ſequentibus. Plura Plutar. in uita Sertorii. Vale. Max. lib. 1. ca. de ſimulata religiõe. Item ca. 3. ſeptimi. Ply. c. 63 & .77. de ui. illuſ. Eutropi. in pricipio .6. CAuſam huius belli ſic Liuius explicat. Q. (inquit) Sertorius proſcriptus in ulteriore Hiſpania ingens bellũ excitauit. L. Manlius proconſul, & M. Anthonius ab Herculeo queſtore ꝓlio uicti ſunt. SCribit itẽ Oro. bellũ hoc per ãnos decẽ duraſse, & tandẽ Sertorii morte terminatũ. Liui. ait li. 96. Sertoriũ a M. Anthonio & M. Perpẽna, & aliis cõiuratis in cõuiuio fuiſse interſectum octauo ducatus ſui anno &c. Appia. Sertorii bellum (inquit) fuit per octo nec facile geſtũ annos. Hic Sertorius ceruã cãdidã iſignis formæ p Luſitaniã ducebat, & ab ea quæ agẽda, aut uitãda eſsẽt ꝓnoſcere ſe aſseuerabat ut Barbari ad oĩa tanq̃ diuinitus imperata obedirẽt. Frõt. ca. 11. primi. Idẽ c. 5. & .10. primi. ca. 12. ca. 7. 4. Oro. ca. 22. quiti. Meminit Ply. c. 32. li. ſeptimi & Appia. li. 1. bello ciuili. b ℭ EXul, & profugus feralis illius tabulæ &c.

Tabulæ proſcriptionis Syllæ meminerũt Ply.ca.43.ſeptimi. Val. Max.ca.z.noni. Auguſt.ca.z8.tertii Ciui.dei Iuue.Saty.z. In tabulam Syllæ/ſi dicãt diſcipuli tres/Val.dicit numerũ proſcriptorum fuiſse ad quattuor milia. c ℭ FOrtunatas inſulas) De his inſulis plura annotauimus apud Iuliũ Solinũ ex Plini. Strabo.Ptholomeo, itẽ cæteris. d ℭ AD Mithridatem quoq; &c Mithridates fœdere cũ Sertorio icto/bellũ populo Romano intulit: ſed tandẽ idẽ Mithridates a Põpeio/& Metello (ut ca.5.huius tertii ſcribiſ) uictus eſt, Iidẽ tãdem duces contra Sertoriũ, qui eiſdem ducibus/oĩbus belli, militiæ artibus par fuit/miſsi ſũt.&c Author Liui.lib. 93.ab urbe cõdita. e ℭ VNo ĩpatore) Sertorius (li.96.inqt Liui.) magnus dux & aduerſ⁹ duos imperatores/Põpeiũ/& Metellũ ſæpe par, frequẽtius uictor/ad ultimũ deſert⁹, & prodit⁹/impiũ partũ ad Metellũ trãſlatũ eſt &c.

nũ [c] fortunatas inſulas penetrauit: tandẽ Hiſpaniã armauit, ut uir cũ uiris facile conuenit, nec aliter magis apparuit Hiſpani militis uigor, quã Romano duce, quanq̃ ille nõ contentus Hiſpania, ad [d] Mithridatem quoq; Ponticoſq; reſpexit, regemq; claſse iuuit: & quid futurũ ſuit/ſatis tanto hoſti [e] uno imperatore reſiſtere res Romana nõ potuit. Additus Metello/Cneus Põpeius: hi copias uiri diu: & ancipiti ſemper acie atriuere, nec tamẽ prius bello, quã ſuorum ſcelere: & inſidiis extinctus. Copias eius ꝑpe tota Hiſpania ꝑſecuti, diu & ancipiti ſemper acie / domitauerũt. Prima per legatos certamina habita cũ hic Domitius & cohortes: inde Herculeii/ꝓluderẽt, mox his apud Segoniã, illis apud Anã flumẽ oppreſsis ipſi duces cominus inuicẽ experti, apud Lauronẽ: atq; Sucronẽ æquauere clades. Tũ illis ad populationẽ agroꝝ: his ad urbium excidia conuerſis, miſera inter Romanos duces / Hiſpania diſcordiæ pœnas dabat / donec oppreſso domeſtica fraude

Sertorio, uicto: deditoq; Perpenna, ipſe quoq; i Romanã fidẽ uenere urbes/ f Oſca: Terme: Tutia: Valẽtia: Auxima: & i fame nihil non experta Calagurtis. Sic recœpta in pacem Hiſpania, uictores duces externũ id magis, q̃ ciuile bellum uidere uoluerunt: ut triumpharent.

BELLVM Ciuile ſub Lepido. Ca XXIII

MArco [a] Lepido/ Quinto Catulo cõſulibus, ciuile bellũ pœne citius op preſſum eſt, q̃ inciperet, ſed quantũ: lateq;

f ℂ OSca, Terme,) De his Hiſpaniæ urbibus lege Ply. in principio. 3. Strabonẽ li. 3. Prolomæũ capitibus. 4. 5. 6. li. ſecundi. Multa apud Stephanũ de Vrbib9 ſcripta repies. a ℂ MARCO Lepido/ Quito Catulo ꝯſulibus &c.) Pro hui9 belli noticia faciũt/ quæ ſcribũt Plutarch9 in Pom. uita. Appi. primo bellorũ ciuiliũ. Val. Maxi. ca. 3. ſecundi. Eutro. in fine quiti. Oroſi. in fine. 5. Ply. ca. 77. de uiillu. Meminit Lucan9. in. 2. HVius belli originẽ ſic breuiter li. 90. T. Liuius explicat. Marcus Lepidus (inquit) acta Syllæ tẽtaret reſcindere, bellũ excitauit: & a Q. Catulo collega/ Italia pulſus eſt: & in Sardinia fruſtra bellũ molit9/ periit. A funere Syllæ redeuntes conſules (ait Appia. 1. bello. ciui. li.) uerbis ſtatim inter ſe: calũniiſq; diſſidere: queq; ad urbem pertinebãt inuicẽ partiri cæperũt, Lepidus quidem ſublandiens/ agros/ quos illis ademiſſet Sylla reddi, depoſcebat. Amboꝝ odia ueritus ſenatus/ iureiurãdo eos aſtrinxit/ ne armis inuicẽ cõtenderent. Lepidus Galliã ſortitus, que ſupra, Alpes ſita eſt/ Ad Comicia minime deſcendit/ utpote/ qui bellum in ſequẽti anno/ nullo iuris iurando timore habito/ in Syllanos eſſet geſturus. Videbantur enim intra magiſtratus ſui annũ fidem præſtitiſſe. Cũ quæ cogitaſſet minime/ a ſenatu accerſitus eſt: nec ille quã obrem uocaretur ignarus/ uniuerſo cũ exercitu ꝓfectus, quaſi cũ eo urbem ingreſſurus/ prohibitus ſubinde ad arma per præconẽ omnes cõuocat. Ex aduerſo Catulus bellũ uiciſſim/ præconis uoce denũciat. Poſtmodũ prælio ante Campum Martiũ inito/ ab utriſq; ſuperatus eſt Lepidus, nec mul

fax illi⁹ motus[b] ab ip̃o Syllę rogo exarſit. Cupidus nãqꝫ rerum nouaꝝ per inſolentiá Lepidus: acta tanti uiri reſcindere parabat, nec ĩmerito, ſi tamẽ poſſet ſine magna cla-de Reipu. Ná cũ iure belli Sylla dictator ꝓ-ſcripſiſset inimicos, qui ſuperant reuocáte Lepido, quid aliud, quá ad bellũ uocabant? Cũ dánatoꝝ ciuiũ bona addicente Sylla/ q̃-uis male captá, iure tamẽ repetitio eorum proculdubio labefactabat compoſitá ciui-tatem. Expediebat ergo quaſi ægræ: ſauci/æqꝫ reipub. requieſcere quomodocũqꝫ, ne uulnera curatione ipſa reſcinderẽtur. Ergo cũ turbidis contionibus uelut claſsico ciui-tatẽ terruiſset: profectus ĩ Ethruriá/ arma inde: & exercitũ urbi admouerat. Sed iam Miluiũ pontem: collemqꝫ Ianiculũ, Lucta-tius Catulus, Cneus Pompeius: Syllanæ dominationis duces: atqꝫ ſigniferi alio exer-citu inſederãt: a quibus primo ſtatim im-petu retropulſus, hoſtiſqꝫ a ſenatu iudica-tus in cruẽta fuga ĩ Ethruriá: inde ĩ Sardini

tum illi aduerſa-tus-in Sardiniá enauigauit, quo in loco diſtillati onis morbo cor reptus - ceſsit e uita. Prætor eius paulatim ceteris inſultás-per par tes deſtituitur. Quicqd reſidui roboris ex opti-mis fuerat- Per-penna, ad Serto riũ in Hiberiam deduxit. Hæc aſ-cripſimus ut in-telligat hoc bel-lum ante, uel ſi-mul cũ Sertoria no bello - geſtũ fuiſse, quod ex Liuii quoqꝫ & ali orum ſcriptorũ proceſsu perſpi-ci-poteſt. IN Le-pidorũ gẽte ait Ply. ca. 12. ſepti-mi. tres intermiſ ſo ordine- obdu cto membrana oculo, genitos accepim⁹. Idem dicit Soli. c. 5. Lepidus is (inquit Do natus) dicitur in quo Leporis, ideſt uenuſtatis eſt plurimũ. Hic Le pidus Catuli in conſulatu collega- primus omniũ limina- ex Nu-midico marmore- in domo poſuit- magna repræhenſione. Is fuit Conſul anno urbis. 666. Author Ply. ca. 6. li. 36. Euſebius lib. tẽpoꝝ dicit Olympiade. 175. hoſtem publicum iudicatum. b ¶ AB ip̃o Syllæ rogo) SCribit capite. 54. lib. ſeptimi Caius Plynius in Cor-nelia domo nemine áte Syllá tradi eſse crematũ. Idqꝫ eũ uoluiſse

ueritum Talionem, eruto C. Marii cadauere. a ℭ C.CATILINAM luxuria primū.&c.) Bellū Catilinarium ſcribunt fere omnes. Flo. 102.&103. Abbre. Item Saluſtius in Catilinario. Appia.li.2.bello. ciuilium. Plutarchus in uitis Syllæ, Ciceronis, & Iulii Cæſaris. Val. Max.ca.8.5.& ca. 1.&.11.noni. Augusti.ca.5.1.&.23 ſecundi Ciuitat. dei. Oroſi. ca. 6. ſexti. Extant quatuor Cice. Inuectiuarum in L. Catilinā libri, quibus rem totam ſimul,& eleganter cōplexus eſt. Meminit Euſeb. li. temporum. & Ply.c.28.ſeptimi natura.hiſtoriæ. Iuue. Sa.10. Hoc cruciato Lētulꝰ, hac pœna caruit. ceciditq; Cethægꝰ integer, & iacuit Catilina cadauere toto. GEſtū eſt autē bellū hoc anno.689.ab urbe condita. Authore Eutro.ca.4.ſexti. Sed uidetur legendū.699. Deprauatus eſt numerus annoꝝ apud Oroſi.799.pro.699. Ply.c.39 noni dicit Ciceronē fuiſſe conſulem anno urbis conditæ.700.in cuiꝰ ꝯſulatu hæc geſta ſūt. PRo Ciceronis geſtis, lege quæ ſcribit Ply.capi.30.ſeptimi. Ob id factum, Cicero pater patriæ a Cathone Vticenſi primū appellatus eſt. Ply.ca.30.ſeptimi. Plutar. in uita Ciceronis. Iuuenalis Satyra.8. Sed Roma parentem, Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Luca. in ſeptimo. Cunctorū uoces Romani maximus author Tullius eloquii, cuius ſub iure, togaq; Pacificas ſæuus tremuit Catilina ſecures. CAuſam huius belli ſic explicat Liuius L. Catilina (inquit) bis repulſam in peticione conſulatus paſſus eſt. Cū Lentulo p̄tore,& Cethego & plibꝰ cōiurauit de cede cōſulū,& ſenatꝰ, icēdiis urbis, opprimēda repu. exercitu quoq; in Ethruria cōparato. Ea cōiuratio M. Tullii Ciceronis cōſulatu eruta ē, Catilina urbe pulſo, de reliqs cōiuratis omnino ſūptū ſuppliciū eſt. b ℭ LVxuria primū, tū hic ꝯflata ægeſ-

am receſſit. Ibi quoq; morbo:& penitentia interiit. Victores qđ nō tenuere aliis in ciuilibus bellis/pace contenti fuerūt.

LVCII FLORI EPITHOMATIS LIBER QVARTVS INCIPIT.

BELLVM CATILINAE. Caput. I.

CAtilinā[a] luxuria[b] primū, tū hic cōflata ęgeſtas rei familiaris. Si-

tas rei ſamiliaris. Plautus in principio Trinūmi fabulæ, facit Luxuriā, Inopiæ matrem. Hinc Claudia. primo in Rufi. Et luxus populator opum, cui ſemꝑ adhærens infœlix humili greſsu comitatur egeſtas. Val. Max. in principio noni, inter exempla luxuriæ Luciū quoq interſerit Catilinā. c ❡ Arma Romana peregrinabātur) EO tēpore quo Catilia bellum patriæ intulit, Romana per Gn. Pom. uicto Mithridate, aduerſus Iudeos, ac reliquos oriētis populos, bella gerebāt, cum uidelicet Gn. Pō. Ideos ſubegit, fanum eoꝝ in Hierosolyma iuiolatum ante id tempus, cœpit. Ad idē Appia. lib. z. belloꝝ ciui. Pōpeius (inquit) depurgato prius a Piratis mari, qui undiq oia depꝛdabant, Mithridatem Ponti regē, debellauit. Regnū quoq eius: ac reliquas illi parētes regiōes ad orientē uſq, ſibi ſubdidit. d ❡ ADitum eſt pignus coniurationis ſanguis humanus. &c.) Hūc morē Scytharum quorūdā eſse. ca. z5. Scribit Solinus. Scytharū (inquit) gentes amāt prœlia, interēptoꝝ cruorē e uulneribus ipſis, bibunt. Numero cædium honor creſcit, quarū expertem eſse apud eos probrum eſt. Hauſtu mutui ſanguinis

mul occaſio ꝙ in extremis finibus mundi arma[c] Romana peregrinabāt, in nefaria cōſilia opprimēdæ patriæ ſuæ cōpulere: ſenatum confodere, conſules trucidare, diſtringere incendiis urbem, diripere ærariū, totā deniq rempublicā fūditus tollere, & quicquid nec Hannibal uideretur optaſse. Quibus id nephas ſociis aggreſsus eſt. Ipſe patricius, ſed hoc minus eſt, Curii: Portii: Syllæ: Cethegi: Anthonii: Varguntei: atq Lōgini. Quæ familiæ? Quæ ſenatus inſignia? Lentulus quoq tūc maxime prætor, hos omnis immaniſsimi facinoris ſatellites habuit.[d] Additum eſt pignus coniurationis ſanguis humanus, quē circunlatum pateris bibere, ſummū nephas: niſi amplius eſset ꝓpter quod biberūt. Actū erat de pulcherrimo imperio, niſi illa cōiuratio in Ciceronem: & Anthoniū conſules incidiſset, quorum alter induſtria: rem patefecit, alter ma

nu oppreſsit. Táti[e] ſceleris indiciũ per Fulſ uiam emerſit/ uiliſsimũ ſcortũ, ſed parriciſ dii innocens. Conſul habito ſenatu in præſ ſenté parricidá reum Cicero perorauit, ſed nõ amplius profectum, quá ut hoſtis euadeſ ret, ſeq palam profeſso, incẽdiũ ſuũ reſtinſ ćturũ ruina minaretur. Et ille quidẽ ad præſ paratũ a Manlio in Ethruria exercitum pro ficiſcitur. Signa illaturus urbi. Lentulus/ deſ ſtinatum familiæ ſuæ Sybilinis uerſibus reſ gnũ ſibi uaticinás ad præſtitutũ a Catilina diem urbe tota / uiros : faces : tela diſponit. Nec ciuili conſpiratione contentus: legatis Allobrogum, qui tũ forte aderant, in arma ſolicitatis. Et iſset ultra Alpes furor: niſi alſ tera proditione/ Vulturii prætoris literæ te nerentur. Statim Ciceronis imperio iniecta eſt Barbaris manus. Palam prætor in ſenatu conuincitur. De ſupplicio agentibus Cæſar parcẽdum dignitati. Cato animaduertendũ pro ſcelere / cenſebat, quá ſententiá ſecutis omnibus in carcere parricidæ ſtrágulantur. Quamuis parte coniurationis oppreſsa, tñ ab incœpto Catilina nõ deſtitit, ſed infeſtis ab Ethruria ſignis/ patriá petẽs obuio Anto nii exercitu/ opprimiť. Quá atrociter dimica tum ſit / exitus docuit. Nemo hoſtiũ bello ſuperfuit, quẽ quis in pugnando cœperat

fœdus ſanciunt. Non ſuo tm̃ more, ſed Medorũ quoq uſurpata diſciplina. Cætera om̃ia/ lege apud Saluſtiũ: & Appia. Inter cætera Catilinæ ſcelera enũera ẽ & hoc quod ue ſano amore Aureliæ Oreſtillæ corrupt⁹ cũ unũ impedimẽtũ uideret / quo minus nuptiis iter ſe iũgereť/ filiũ ſuũ/ quem & ſolũ & ætate iam puberem habuit/ ueneno ſubſtulit, auth. Vale. & Appia. e SCeleris idiciũ p Fuluiá emerſit.) L. Catilinæ in patriá machinaméta cũ occulta adhuc eſsent & icognita. Fuluia parum pudica mľier Ciceroni idicat. Hui⁹ amator Q. Curi⁹ fuit/ uir ob probrum ꝯſulatu amotus, & ob id conſilioꝶ Cati-

locum, cũ amiſsa anima, corpore tegebat, Catilina longe a ſuis inter hoſtiũ cadauera repertus eſt: pulcherrima morte, ſi pro patria ſic concidiſset.

BELLVM CAESaris: & Pompei. Ca. II.

IAm [a] pœne toto orbe pacato, ma 1
ius erat impiũ Romanũ, quã ullis
externis uiribus extingui poſset. Itaq; inuidens fortuna principi gentiũ populo, ipm illũ in exitiũ ſuũ armauit, ac Mariana quidem, Cinnanaq; rabies intra urbem præcluſerat: quaſi experiretur. Syllana tempeſtas latius intra Italiã tũ detonuerat. Cæſaris furor, atq; Pompei: urbem: Italiã: gentes: nationes, totum deniq; qua patebat imperium, quodã quaſi diluuio, & cum inflamatione corripuit, [b] adeo ut nõ recte tantũ ci
uile dicatur, ac ne ſociale quidẽ, ſed nec ex 2
ternũ, ſed potius cõmune quoddã ex om

linæ particeps, leuis admodum, & ambitioſus, ad mulierem omnia detulerat, & ueluti potentiã ſtatim habiturus, eoꝝ quæ in Italia agitabantᷓ, mentionẽ fecerat, author ſecundo belloꝝ ciuilium Appianus. a ¶ IAM POENE toto orbe pacato. &c.) Bellũ ciuile inter Cæſarẽ: & Pom. ſcribunt in primis Cæſar ipſe tribus libris de bello ciui. Abbreuiator Liuii libr. 109. & ſeptẽ ſequẽtibus, Plutarch. in Cæſare: & Pompeio. Copioſius Appia. li. 2. bell. ciuiliũ. Auguſti. ca. 30. tertii Ciuit. dei. Ply. c. ultimo de uiris illuſtri. Eutro. & Oroſi. lib. 6. Val. Maxi. li. primo c. de Prodigiis, & ca. de Omnibus & ca. 5. & 6. 4. ci. 1 quiti. Gell. ca. 18. decimiquinti. Lucanus in decẽ libris Pharſaliæ. Ply. c. 25. & 26. ſeptimi naturalis hiſtoriæ. Dicit idem Ply. ca. 24. 2. bello Põ. & Cæ. terrificũ ſydus uiſũ, ac nõ leuiter expiatũ, Ppõei[9] ante ciuile bellũ cũ Cæſare grauiter egrotauit, ſed liberat[9] ad pſima mala reſeruatus ẽ. Lege Iuue. ſaty. 10. Prouida Põpeio dederat Cãpania febres Optãdas, ſed multe urbes, & publica uota uicerũt, igitᷓ fortuna ipſius & urbis ſeruauit, uicto caput abſtulit. b ¶ ADeo ut

non.&c.Hoc bellum uocat Luca.in prio pluſq̄ ciuile.Bella p̨ Emā thios(inquit) pluſquā ciuilia campos &c. c

nibus,& pluſq̄ bellū. Quippe ſi duces eius inſpicias,totus ſenatus in partibus. Si ex‑ercitus hinc.xi.legiōes:inde.xviii. Flos om‑nis,& robur Italici ſanguinis.Si auxilia ſo‑ciorū,hinc Gallici: Germaniq; delectus:in de Deiotarus , Ariobarzanes : Tharchon: Dimotus Chorinthius : omnes Thraciæ : Cappadociæq;:Ciliciæ:Macedoniæ : Græ‑ciæ:Italiæ,totiuſq; robur orientis. Si morā belli:quattuor annis,& pro clade rerū bre‑ue tēpus. Si locum,& ſpaciū ubi cōmiſſum eſt:intra Italiā,inde ſe in Galliā : Hiſpani‑amq; deflexit.Reuerſumq; ab occaſu totis uiribus in Epyro, Theſſaliaq; cōſedit,hinc
3 in Aegyptū ſubito trānſiliit. Inde reſpexit Aſiā. Africæ incubuit. Poſtremo in Hiſpa‑niā remigrauit:& ibi aliquādo defecit. Sed nō & odia partiū finita cum bello. Nō enim prius quieuere,q̄ in urbe ipſa : medio ſena‑tu eoꝝ,qui uicti erāt odia uictoris ſeſe ſæ‑de ſaciarēt.[c] Cauſa tātæ calamitatis,eadem quæ omniū,nimia felicitas. Siquidē Quin‑to Metello/& Lucio Affranio conſulibus: cum Romana maieſtas toto orbe polleret

C CAuſa tantæ calamitatis. &c. Has cauſas eleganter canit Lucanus in primo / qui belli huius has præſertim aſsignat cauſas / Fatū ipſum, Nimiā Rōanoꝝ potentiam, Diſcordē concordiā Pompei. Craſsi, & Cæſaris,Craſsi & Iuliæ mortem Ducū ipſorū ſup̨biam,& tandem publica urbis romæ paſsi uitia : Fert anim⁹ (iq̄t) cauſas tātarū ex promere rerum, Immenſumq; aperitur opus:q̄d in arma furentē Impulerit populum : quid pacē excuſſerit orbi : Inuida fatorum ſeries : ſummiſq; negatū Stare diu : nimioq; graues ſub pondere lapſus, Nec ſe Roma ferens. & cætera quæ ſecunt. Lege Cæſa. Appianum. Suetoniū. Plutarchum. Pulchris ſtare diu parcarū lege negatur:Magna repente ruunt,ſumma cadūt ſubito. Claudian⁹. Et

recenteſꝙ uictorias/ Pōticos:& Armenios
triūphos/in Pōpeianis theatris Roma cā-
taret:nimia Pompei potētia apud ocioſos 4
(ut ſolet)ciues mouit inuidiam. Metellus
ob imminutū Cretę triumphū.Cato aduer
ſus potētes ſemp obliquus,detractare Pō-
peium, actiſꝙ eius obſtrepere. Hic dolor
tranſuerſum egit, & ad præſidia dignitati
parāda impulit. Forte tūc Craſſus genere,
diuitus:dignitate florebat,uellet tamē au-
ctiores opes.Caius Cæſar eloquētia,& ſpi
ritu ecce iam conſulatu alleuebaẗ. Pōpeius
tamē ſup utrūꝙ eminebat. Sic igiẗ Cæſare
dignitatē cōparare.Craſſo augere. Pōpeio
retinere cupiētibus, oībuſꝙ pariter poten
tiæ cupidis,de inuadēda rep.facile cōuenit. 5
Ergo cū mutuis uiribus in ſuū quiſꝙ decus
nitereẗ,Galliā Cæſar inuadit: Craſſus Aſiā
Pōpeius Hiſpaniā. Tres maximos exercit⁹
etiā ſic orbis imperiū/ſocietate triū princi-
pum occupaẗ, decem annos traxit iſta do-
minatio.Exinde quoniā mutuo metu tene
banẗ/Craſsi morte apud Parthos,&[d] mor-
te Iuliæ Cæſaris filiæ:quę nupta Pompeio/
generi: ſoceriꝙ concordiā matrimonii fœ-
dere tenebat:ſtatim æmulatio erupit. Iam
Pōpeio ſuſpectæ Cæſaris opes, & Cæſari

Laberius poeta ſummū ad gradū (inquit) cum claritatis ueneris conſiſte ægre ne citius q̄ deſcēdas decidas. Veriſsima eſt Plau. in prologo Pſeudoli ſententia, Qui quærit alta/ malum uidetur querere. d ℂ MOrte Iuliæ &c. Præter ſupradictos ſcribūt hoc idem Val. Maxi. ca.6. q̃rti. Et Lucanus in primo. Nā pignora (inquit iuncti Sanguinis, & diro ferales omine thædas Abſtulit ad manes Parcarū Iulia ſæua Intercepta manu. Qđ ſi tibi fata dediſſent Maiores in luce moras,tu ſola furētem Inde uirū poteras/atꝙ hinc retinere parentē: Armataſꝙ manus excuſso iūgere ferro / Vt generos ſoceris mediæ iūxere Sabinæ.Morte tua diſcuſsa fides, bellūꝙ mouere Permiſsū

ducibus,ſtimulos dedit æmula uirtus. e ℭ NEc hic ferebat parē &c.)Luca.in primo. Nec quē q̄ iam ferre poteſt Cæſarue priorem Pompeiuſue parem. f ℭ TAnquā duos tanti imperii fortūa nō caperet.&c.)Luca.in primo,Diuiditur ferro regnū, populiq; potentis,Quæ mare: quæ terras,q̄ totū poſsidet orbem/Non cœpit fortuna duos. In collegio (inquit Placidus primo Theb.) duorum regum / uix diſcordia abeſt ſi unius regni ſimul iura gubernent. Nā ſemper alter ueret ne ſe ſpreto/ alter ſingulariter eligaẗ. Hæc enim inter Pompeiū & Iuliū Cæſarem ciuile bellum mouit,Hinc a Statio dictum eſt,Atq; pares odii metus, inde regendi Sæuus amor, rupteq; ūices,iuriſq; ſecundi Ambitus impaciens:& ſūmo dulcius unū Stare loco : ſociiſq; comes diſcordia regni. Vnde Luca.in primo,Nulla fides regni lociis:omniſq; poteſtas Impaciens conſortis erit. g ℭ PRima Arimino ſigna. Luca.in primo ibi. Vicinūq; minax inuadit. Ariminū &c. h ℭPEractum erat bellū.&c.) Hoc ſcribit Cæſar primo commen.belli ciui.Et Lucanus pluribus carminibus idē canit ſecūdo

Pōpeiana dignitas grauis, nec [e] hic ferebat
parem:nec ille ſuperiorē (nefas)ſic de prin
6 cipatu laborabāt/tanq̄ [f] duos tanti imperii
fortuna nō caperet. Ergo Lētulo,Marcel-
loq; cōſulibus rupta prima cōiurationis fi-
de,de ſucceſsione Cæſaris ſenatus:idemq;
Pompeius agitabat,nec ille abnuebat, ſi ra
tio ſui p̄ximis comitiis haberet cōſulatus,
abſenti,quē decē tribus fauēte Pōpeio nup
decreuerāt. Tū diſsimulāte eodē negabāt:
ueniret/& peteret maiorū more. Ille cōtra
flagitare decreta,ac niſi in fide p̄manerent:
non ſe dimiſſurū exercitū.Ergo ut in hoſtē
decerniẗ.His Cæſar agitatus/ſtatuit præ-
mia armoꝝ/armis defendere. Prima ciuilis
belli arena Italia fuit;cui⁹ arces leuibus pr̨
7 ſidiis Pōpeius inſederat:ſed oīa ſubito C̨-
ſaris impetu oppreſſa ſunt.Prima [g] Arimi-
no ſigna cecinerunt. Tum pulſus Ethuria:
Libo:Vmbria Thermus:Domitius Corfi-
nio,& peractū [h] erat bellū ſine ſanguine, ſi

Pompeiũ Brũduſii opprimere:ut cœperat/ potuiſſet. Sed ille per obſeſſi clauſtra portus:nocturna fuga euaſit (turpe dictu) mõ princeps patrũ/ pacis: belliq; moderator: per [i] triumphatũ a ſe mare lacerata: & pœne inermi naui fugiebat. Nec Pompeius ab Italia/ q̃ [k] ſenatus ab urbe fugat prior, quã Pœne uacuã metu Cæſar ingreſſus, conſulem ſeipſe facit. Aerariũ [l] quoq; ſanctum: quod quia tardius aperiebãt Tribuni, iuſsit effringi: cenſumq;, & patrimoniũ populi Romani ante rapuit: q̃ imperiũ. Pulſo, fugatoq; Pompeio, maluit prius ordinare puinciam quã ipſum ſequi. Siciliã: [m] & Sardiniam Annonę pignora, per legatos habuit Nihil hoſtile erat in Gallia, pacẽ ipſe fecerat. Sed ad Hiſpaniẽſes Pompei exercitus trãſeunti per eã/duci portas claudere auſa Maſsilia eſt. Miſera dum cupit pacẽ: belli metu, in bellũ incidit: ſed quia tutis muris

Pharſaliæ lib. ibi, At nun q̃ paciens. &c. Qua autẽ arte tunc Pompeius euaſerit manus Cæſaris/ docet Fronti. cap. 5. primi. i ℂ PER triumphatum a ſe mare lacerata. &c.) Hoc eleganter cecinit Lucanus in fine ſecundi, Pelagus (inquit) iam magne tenebas / Non ea fata ferens, q̃ quũ ſuper æquora tota Prædonẽ ſeq̃rere maris, laſsata triũphis Deſtituit fortũa tuis. k ℂ SEnatus ab urbe fugatur. Luca. in prio Nec ſolum uulg[9] inani Perculſum terrore pauet, ſed curia, & ipſi Sedibus exiliere patres, inuiſaq; belli Conſulibus fugiens mandat decreta ſenatus. Tunc quæ tuta petant, & q̃ metuẽda relinquãt Incerti. &c. l ℂ AErarium quoq; ſanctum &c) Qd' hic ſcribit Florus canit Luca. lib. 3. multis carminibus. ibi. Protin[9] abducto patuerunt templa Metello. &c. Ibidem etiã deſcribit ingentẽ auri copiam, quod tunc in ærario Romano continebatur, lege ad hoc Plyniũ ca. 3. triceſimi tertii nat. hiſt. C. Cæſar (inquit) primo introitu urbis i ciuili bello ſuo/ ex ærario ꝑtulit latex aureox, xxvi. milia nũero, pondo. ccc. Nec fuit aliis tẽporib[9] reſpublica locupletior. Aliqua ad hoc annotauimus cap. 9. tertii ſupra. m ℂ Siciliam, &

erat/uinci eam ſibi iuſsit abſenti. Græcula
ciuitas[n] nõ pro mollicia nomĩs,& uallũ cæ-
9 dere:& incẽdere machinas auſa: & cõgredi
nauibus.Sed Brutus,cui mandatũ erat bel-
lum,uictos terra,mariq; ꝑdomuit,mox de-
dentibus ſeſe ablata oĩa/preter quã potio-
rem oĩbus habebant libertatẽ. Anceps/ua-
riumq;:& cruentũ in Hiſpania bellũ:[o] cum
legatis Cnei Pompei Petreio ,& Afranio,
quos Ilerdæ caſtra habẽtes: apud Sycorim
amnẽ obſidere: & ab oppido intercludere
aggreditur.Interim ab undatiõe uernĩ flu-
minis cõmeatibus ꝓhibet,ſic fame caſtra tẽ-
tata ſunt,obſeſsorq; ipſe quaſi obſidebať.
Sed ubi pax fluminis redit, populationib9
& pugna cãpos aperuit.Iterũ ferox inſtat,
10 & cedentes ad Celtiberiã cõſecutus , agge-
re:& uallo: & per hæc ſiti ad deditionẽ cõ-
pulit.Sic citerior Hiſpania recepta eſt,nec
ulterior morã fecit.Quid enĩ una poſt qnq;
legiones?Itaq; ultro cedẽte Varrone: Ga-
des:fretũ,oceanus:oĩa felicitatem Cæſaris
ſequebanť.Aliquid tamẽ aduerſus abſentẽ

Sardiniã annonæ pignora.Lege hæc.3.Pharſaliæ Luca.ibi.Curio/ Sicanias tranſcendere iuſsus in urbes.&c. Lege quæ cap.19.annotata ſũt:& Cæſar primo cõmen.ciuilis belli.QVod hic de Maſsilia diciť/ lege late apud Lucanũ in 3. ibi.Ille ubi deſeruit trepidantis mœnia Romæ. &c. Item Cæſarẽ primo & ſecundo belli ciuilis libro.DE Maſsiliæ laudibus Valeri. Max.Ti.1.2. Ply. ca:4.tertii. Plura Strabo in principio quarti. Cice. ad propoſitum/ Officioꝝ li. ſecũdo. n ℭ NON ꝓ mollicia nõis. Græcis leuitas/ & mollicia plerũq; aſcribunť,hinc nata adagia Græca fides , Græcæ nugari ſolitus: Græce mercari. & apud Plautũ. Cræciſsari. Græca cantio,Græcæ unctiones. Græco more bibere. Hos autẽ mores dicit a Maſsilienſibus abfuiſse. Hinc Luca.in.3.de Maſsilienſibus, Phocais in dubiis auſa eſt ſeruare iuuentus Nõ Graia leuitate fidẽ: o ℭ CVm Legatis Cnei Põpei Petreio: Afranio:&c.) Scribunť hæc omnia a Cæſare primo

dncem auſa fortuna eſt. Circa p Illyricũ: &
Africã, quaſi de induſtria proſpera eius ad-
uerſis raderent. Quippe cũ fauces Adriati-
ci maris iuſsi occupare Dolobella/& Anto
nius. Ille Illyrico. Hic Corcyræo littore ca-
ſtra poſuiſſent, iam maria late tenẽte Põ-
peio/repente caſtra legatus eius Octauius
Libo ingẽtibus copiis claſsicoꝝ, utrũq; cir- 11
cunuenit, deditionẽ fames extorſit Anto-
nio. Miſſæ quoq; a Baſilo in auxiliũ eius ra-
tes: quales inopia nauiũ fecerat, noua Põ-
peianoꝝ arte Cilicũ actis ſub mare funibus
captæ/quaſi per indaginẽ, duas tamẽ æſtus
explicuit. Vna, quæ Opiterginos ferebat,
in uadis hęſit, memorandũq; poſteris exitũ
dedit. Quippe uix mille iuuenũ manus/cir-
cũfuſi undiq; exercitus: per totũ diem tela
ſuſtinuit: & cũ exitũ uirtus non haberet: ta-
men ne in deditionẽ uenirẽt hortãte tribu-
no Vulteio mutuis ictibus in ſe cõcurrit. In
Africa quoq; par, & uirtus, & q calamitas 12
Curionis fuit: qui ad recipiendã proninciã
miſſus, pulſo: fugatoq; Varrone iã ſuper
bus: ſubitũ Iubæ regis aduentũ, equitatũq;
Maurorũ ſuſtinere non potuit. Patebat ui-
cto fuga, ſed pudor ſuaſit/ut amiſſum ſua

cõmen. de bello ciuili. Longo carmine, hæc eadẽ canit Luca. in principio quarti. Ad idem Frontinus cap. primo ſecũdi. Quod de Varrone, & Gadibus hic dicit, Lege. z. comment. Cœſaris. p ℭ Circa Illyricũ, &c.) Hanc hiſtoriam pluribus carminibus Lucanus quarto Pharſaliæ explicat. ibi. Non eadem. &c. Lege Liuiũ li. 110. Qđ de Vulteio hic dicit canit Lucanus li. quarto. ibi. Vulteius tacitas ſenſit ſub gurgite fraudes &c. Idem Liuius li. 110. Itẽ Cæſar tertio cõment. de bello ciuili. q ℭ Calamitas Curionis. &c.) Hiſtoriã hãc Curionis eleganter more ſuo / canit Lucanus in quarto. Non ſegnior illo Marte fuit, qui tunc Libycis exarſit in aruis. & cætera uſq; ad finem, Liuius libro. 110. Appianus ſecundo bellorum ciuilium. Cæſar libro ſecũdo cõment. de bello ciuili. Itẽ cæteri omnes.

r ℭ SED iam debitum &c.) Hæc omnia ſcribit Cæſar ipſe tertio commenta. ſuoꝝ de bello. ciui. libro. Item Luca. in toto. 5. QVod hic de ſpeculatorio nauigio dicitur/ habetꝰ late a Lucano. 5. Phar. ibi. Tertia iam uigiles. &c. s ℭ EXtat ad trepidū tanto diſcrimine gub. uox ipſius &c.) Vocē Cæſaris ad gubernatorem, ſcribit Appia. 2. bel. ciuiliū Gubernator deſperans/ tandem clauū e manibus abiicit. Tum Cæſar ſublato uelamine/ ad gubernatorē cōuerſus, & intonās alacri animo, & forti aduerſum fluctꝰ exto inquit. Cæſarem quippe/ & fortunā eius tecū uehis. Hac uoce ſtupefacti remiges: gubernatorq; / magna ui nauem educere cōtendūt / ita ut fluuii oſtia denuo euaderet. Vento deinde/ & fluctibus eam extollentibus/ ad littꝰ tandem uicta cōpellit. Ad idem Luca. in. 5. Fiſus cuncta ſibi ceſsiſse pericula Cæſar/ Sperne minas / inquit / pelagi, uentoq; furenti Trade ſinū, Italiā ſi cœlo authore recuſas/ Me pete, ſola tibi cauſa eſt hæc iuſta timoris Vectorem nō noſse tuum,

temeritate exercitum / morte ſequeretur. Sed[r] iam debitū pari fortuna flagitāte, ſedem bello Pompeiꝰ Epiron elegerat. Nec Cæſar moratus. Quippe ordinatis a tergo omnibus/ quamuis hyems media prohiberet tempeſtate, ad bellum nauigauit, poſitiſq; ad Oricum caſtris, cum pars exercitus ob inopiā nauiū cū Antonio dimiſsa Brunduſii moram faceret: adeo impatiens erat/

13 ut ad arceſsendos eos, ardente uentis mari, nocte cōcubia: ſpeculatorio nauigio/ ſolus ire temptauerit.[s] Extat ad trepidū tāto diſcrimine gubernatorē uox ipſiꝰ. Quid times? Cæſarē uehis. Contractis in unū undiq; omnibus copiis, poſitiſq; cominus caſtris, diuerſa erant ducū conſilia. Cæſar pro natura ferox: & conficiendæ rei cupidus, oſtentare aciem, prouocare, laceſsere: nūc obſidione caſtroꝝ, quæ erat ſexdecim miliū / uallo obducta. Sed qd his obeſset obſidio: qui patente mari omnibus copiis abūdarent? Nunc ex pugnatione Dyrrachii ir-

14

quẽ numina nunq̃ Deſtituunt &c. Nauta autẽ ille Amyclas dictus eſt, authore eodem Lucano. Huius hiſtoriæ meminit Vale. Maxi. cap. 8. noni. Plura Plutar. in Cæſare. DE Dyrrhachio quæ ſcribit Florus hic, lege præter citatos. Luca. in principio. 6. DE Scæua pter alios Lucanꝰ in ſexto ibi. Scæua uiro nomen. &c. Val. Maxi. ca. ſecũdo tertii. t ❡NEC DIVTius profuit duci &c.) Lege hæc ex ſeptimo Pharſaliæ Lucani. Vicerat aſtra iubar / quũ mixto murmure turba / Caſtrorũ fremuit &c. Ibidẽ recitat orationẽ M. Tullii: qui nomine omniũ Põpeium ad pugnã ineundã cõcitat. Hoc pro tot meritis. &ce. Sequit̃ tandẽ / Pompeii allocutio / q̃ ſuadet nõ eſſe cum Cæſare pugnandũ. Si placet hoc inquit. &cet. u ❡GEneris hũani fata cõmiſſa ſũt. &c. Scribit Cæſar. 3. cõment. belloꝝ ciuilium, ex Pompeiano exercitu circiter milia quindecim cecidiſſe, in deditionẽ ueniſſe amplius milia. xiiii. Ex Cæſaris autẽ exercitu, nõ ampliꝰ. cc. milites deſiderati ſũt. Sed Cẽturiões fortes uiros circiter. xxx. amiſit. Appia. li. 2. uarias opiniões recitat. Idẽ ſcribit Plutar. Scribit Ply. ca. 25. ſeptimi, Cæſarẽ belloꝝ ciuiliũ ſtragẽ nõ pdidiſſe. x ❡NVnq̃ im-

rita. Quippe quã uel ſitus inexpugnabilem faceret. Ad hoc aſſiduis in eruptionẽ hoſtium præliis: quo tempore egregia uirtus Scæuæ Centurionis emicuit: cuius in ſcuto centũ, atq; uiginti tela ſedere. Iam uero direptione urbiũ ſociarũ cum Oricũ, & Gomphos: & alia caſtella Theſſaliæ uaſtarent. Põpeius aduerſus hæc nectere moras, tergiuerſari ſimul: ut hoſtẽ interclusum undiq; inopia comeatuũ tereret: utq; ardẽtiſſimi ducis cõſeneſceret impetus. Nec[t] diutius pfuit duci ſalutare conſiliũ. Milites otium: ſocii morã, principes ambitũ ducis increpabant. Sic præcipitãtibus fatis, prælio 15
functa eſt Theſſalia: & Philippicis campis / urbis imperii[u] generis humani fata cõmiſſa ſunt. Nunq̃ ullo loco tantũ uirium populi Romani tantum dignitatis fortuna uidit. Trecẽta amplius milia hinc: & illinc pręter auxilia regũ & ſenatus. Nunq̃[x] imminẽtis

minétis ruinæ &c.) Prodigia ante pugná uiſa præter alios / canit Luca.in ſeptimo.Non tamé abſtinuit uéturos ,pdere caſus Per uarias fortũa notas:ná Theſsala rura Cũ peterét : totus ueniétibus obſtitit æther:Inq; oculis hominũ fregerũt fulmia nubes:Aduer-

ruinæ manifeſtiora ,pdigia : fuga uictimarũ
exanima. Inſignes interdiu tenebræ. Dux
ipſe,& nocturna imagine theatri ſui audi-
ens plauſum in modũ plácłus circũſonare,
& mane cum pullo amiculo (nefas) apud
principia conſpectus eſt.Nunq̃ acrior:neq;
alacrior exercitus Cæſaris fuit. Inde claſsi-
16 ca prius,inde tela:annotatũ quoq; comité-
tis aciem [y] Craſtini pilũ, qui mox adacto in
os gladio:ſic inter cadauera repertus: libi-
diné:ac rabié,qua pugnauerat/ipſa nouita-
te uulneris pferebat. Sed nec minus admi-
rabilior illius exitus belli,Quippe cum Põ-
peius adeo equitũ copia abũdaret/ut facile
circũuenturus ſibi Cæſaré uideret/circũuen
tus ipſe eſt. Nam cũ diu æquo Marte cõté-
deret,iuſsuq; Põpei fuſus a cornu erupiſ-
ſet equitatus repente hic ſigno dato,Ger-
mano cohortes tantũ in effuſos equites fe
cere impetũ:ut illi eſſe pedites: ii uenire in

ſaſq; faces: immẽſoq; igne columnas: Et trabibus mixtis: auidoſq; Tiphonas aquarũ Detulit: atq; oculos ingeſto fulmine clauſit. Excuſsit criſtas galeis: capuloſq; ſolutis Perfudit gladiis,&c. Idem ſcribunt Val.lib. primo ca.de prodigiis, & Appia. ubi ſupra.DE uictimarum fuga: Luca. in ſeptimo Admotus ſuperis diſcuſsa fugit ab ara Taurus,& Emathios pceps ſe iecit in agros. Nullaq; funeſtis inuenta eſt uictima ſacris. [y] CCRaſtini pilũ. Craſtini iſti᷒ meminerũt omnes, Luca.in ſeptimo impcat ei æterná ſceleris cõſcientiá. Dii tibi non mortem(inquit)quæ cunctis pœna parat / Sed ſenſum poſt fata tuæ dent Craſtine morti,Cuius torta manu cõmiſit lancea bellũ, Primaq; Theſsaliá Romano ſanguine tixit. Lege Cæſaré.3.cõmétari.de bello ciui.DEprauatus locus eſt apud Appia.Craſinus pro Craſtinus.HEARIS dictio addititia, & iccirco expũgenda penit᷒,

Nec eã in ullo ueterũ exemplarioꝝ reperies. Quidã Lariſsa legendũ exiſtimãt/quod nõ ꝓcedit. Nã nõ Lariſsa / pulſus eſt Pom. ſed equo citato (inquit. 3. cõmẽta. Cæſar ipſe) Lariſsam cõtendit, neq; ibi conſtitit/ſed comitatu æquoꝝ triginta ad mare peruenit. FVgam Pomp. per Theſsalica tempe / ſcribit Luca. in principio octaui. Latius Appianus: & Plutarchꝰ in Pompeio. Cæſar. 3. cõmentari. z ℂ IN deſerto Cilitiæ &c. Appianus. Ad orientẽ (inqt) Põpeiꝰ cõuerſus/Parthos/ ueluti ab illis opem petiturus, nulli patefacto interim cõſilio/ adire ſtatuit, qđ pœne cũ in Ciliciam uenifset/amicis retulit. At illi a Parthis abſtinendũ ſuadebãt. &c. Extat elegantiſsima in. 8. Lucani oratio/q̃ hanc Pompei agitationẽ / explicat eleganter. Cilicũ per littora tutus Parua puppe fugit, ſequit̃ pars magna ſenatus/Ad profugum collecta ducẽ, paruiſq; Celendris/Quo portu mittitq; rates, recipitq; Silenus. In procerũ cœtu tandẽ meſta ora reſoluit Vocibus his magnus. Comites belliq;, fugeq; &c. SEd Pompeius ne Parthos adiret Lentulus perſuaſit, cuius uerba lege apud eundẽ Lucanũ, in. 8. ibi. Siccine Theſsalicæ mẽtem fregere ruinæ? &c. a ℂ VT deniq; in Peluſio. &c. Idẽ Lu-

equis uiderent̃. Hãc ſtragẽ fugiẽtis equita-
tus leuis armaturæ ruina comitata eſt. Tũc 17
terrore latius dato turbãtibus inuicem co-
piis: reliqua ſtrages/quaſi una manufacta ẽ.
Nec ulla res magis exitio fuit / q̃ ipſa exer-
citus magnitudo. Multus in eo prælio Cæ-
ſar fuit: mediuſq; inter imperatorẽ, & mili-
tem: uoces quoq; obequitãtis exceptæ / al-
tera cruẽta, ſed docta, & ad uictoriã efficax.
Miles faciẽ feri, altera ad iactationẽ cõpo-
ſita. Parce ciuibus / cũ ipſe ſequeret̃. Felicẽ
utcũq; in malis Pompeiũ, ſi eadem ipſum,
quę exercitũ eius fortuna/traxiſset. Super-
ſtes dignitati ſuæ uixit / ut cũ maiore dede
core/per Theſſalica Tempe/equo fugeret.
Pulſus/in[z] deſerto Ciliciæ ſcopulo/fugã in 18
Parthos, Africam: uel Aegyptũ / agitaret/
ut[a] deniq; in Peluſiaco littore / imperio ui-
liſsimi regis: cõſiliis Spadonum, & nequid

canus in octauo. Tūc Cilicū liquere ſolū.&c.uſq́ ad finem. QVod de Septimio hic dicitur canit Luca.ibidē. Sceptra ſua donata manu,tranſire parantē Romanus Pharia miles de puppe ſalutat Septimius,qui (proh ſuperū pudor) arma ſatelles.&c. Hunc Appia. Semproniū nominat/ niſi forte ſit nomis deprauatio . MOrtem Pomp. canit idē Luca. uerſus finē octa.Pharſa.Canit idē Luca. circa finē noni qd egerit Cæſar erga Pōpei caput / a Ptolemeo ſibi dono datum, Dicit enī ſimulatas lachrimas emiſiſſe. Vtq́ fidem uidit ſceleris,tutūq́ putauit/ Iā bonus eſſe ſocer, lachrimas nō ſponte cadentes Effudit:gemituſq́ expſsit pectore læto.&c. b ℂ Cleopatra regis ſoror.&c.)Quæ hic de Cleopatra dicūtur præter ea/ que ſcribūt Appianus.Plutar.cæteri.Lege Luca.decimo Pharſaliæ.ibi. Iam Peluſiaci ueniēs.&c.Dicit prætereà Luca.Cæſarē/ex Cleopatra filios genuiſſe/ut/Admiſit uenerē curis,& miſcuit armis: Illicitoſq́ toros, & nō ex cōiuge partus.&c.Cæſaris ex Cleopatra filiū/Alexandrini,Cæſonē appellabāt,author Plutar. c ℂ OBſeſſꝰ in regia &c) Hāc hiſtoriā,lege decio Pharſaliæ Lucani.ibi.Sic uelut in tuta &c.

malis deſit/Septimii deſertoris ſui/gladio
trucidatꝰ/ſub oculis uxoris ſuæ:liberorūq́
moreretᷣ. QVis nō peractū eſſe cū Pōpeio
crederet bellū?atqui acrius multo,atq́ ue-
hemētius Theſſalici incēdii cineres/recalu-
ere,& in Aegypto quidē aduerſus Cæſarē
ſine partibus bellum.Quippe cū Ptoleme-
us rex Alexandriæ ſummū ciuilis belli ſce-
lus peregiſset, fœduſq́ amicitiæ cū Cæſa-
19 re/medio Pompeii capite ſanxiſset, ultio-
nem clariſsimi uiri manibus/ quærente for-
tuna/cauſa nō defuit. [b] Cleopatra regis ſo
ror affuſa Cæſaris genibus / partem regni
repoſcebat. Aderat puellæ forma, & quæ
duplicaretur ex illo / q̄ talis paſsa uidebatᷣ
iniuriam.Odium ipſius regis,qui Pompeii
cædē partiū fato/ nō Cæſari dederat, haud
12 dubie idē in ip̄m auſurus ſi expediſset.Quā
ubi Cæſar reſtitui iuſsit in regnū/ ſtatim ab
eiſdem percuſſoribus Pompeii [c] obſeſsus

Item parum infra. ibi Lucifer a Caſia proſpexit rupe/ & cætera uſq; ad finẽ. Cæſar (inquit Appia.) Photinũ: & Achillam ob ea, quæ in Pompeiũ perpetrauerãt / morte mulctauit. Theodotũ deinũ fugientẽ/ Caſsius cũ in Aſiam uenisſet/ cruce ſuſpendit. Tumultu ob hanc rem inter Alexãdrinos orto/ cũ regium exercitum in illũ cõcitaſsent/ pluribus prælijs circa regiã, & in maris littore certatum eſt. Quo in loco cũ in mare deſiliiſset, & in profũdo aliquã diu enataſset/ Alexandrini ueſtem ab eo adẽptã / in trophæi modũ erexere. Poſtremo iuxta Nilũ/ cũ rege certamẽ iniit/ Lege Plutar. & Suetonium titu. 35. li. primi. d ❡NAualium incẽdio. Hiſtoriã ſcribũt Cæſar in fine. 3. bellorũ ciuilium cõmen. Luca. in fine decimi. ibi. Nec nõ & ratibꝰ &c. Ibidem etiã canit Luca. Photini: & Ganymedis Eunuchorũ interitũ/ Cæſar & auxiliis ut uidit &c. Lege Hirtiũ in pricipio quarti de bello Alexandrino, item cæteros. Theodoti huius, meminit Appianus aſserens eũ fuiſse Samium Rhetorẽ, & Ptolemei regis præceptorem. e ❡IN Aſiam quoq; nouus rerũ motus. &c.) Hanc hiſtoriã ſcribũt Suetonius titu. 35. lib. primi. Plutar. in Cæſare. Iuſtinus li. 42. Late Hirtius q̃rto

in regia/ quãuis exigua manu/ ingentis ex-
ercitus molã mira uirtute ſuſtinuit. Ac pri-
mum ædificioꝝ proximoꝝ: atq; [d] naualium
incendio, infeſtoꝝ hoſtium tela ſubmouit. 20
Mox peninſulã Pharon ſubitꝰ euaſit. Inde
depulſus in maria mira felicitate ad proxi-
mam claſsẽ enatauit. Relicto quidẽ in flu-
ctibus paludamẽto, ſeu fato ſeu cõſilio/ ut
illud ingruẽtibus hoſtiũ telis, ſaxiſq; pete-
retur. Tamẽ receptus a claſsicis ſuis undiq;
ſimul hoſtes adortus de imbelli, ac perfida
gente iuſta generi manibus/ dedit. Quippe
& Theodotus magiſter, author totius bel-
li, & ne uirilia quidẽ portẽta Photinus: atq;
Ganymedes/ diuerſi ꝑ mare: & transfugio,
& morte cõſumpti. Regis ipſius corpꝰ ob-
rutum in limo repertum eſt in aureæ loricæ
honore. IN [e] Aſia quoq; nouus rerũ motus 21
a Ponto plane, quaſi de induſtria captante

cõmentar. de bello Alexandrino. Eutro. cap. ultimo lib. ſexti. Florus lib. 113. Abbre. Meminit Ply. ca. 4. 25. & c. 12. triceſimi tertii. Appia. lib. 2. belloꝝ ciui. Fron. ca. 2. ſecundi docet quo aſtu a Cæſare uictus eſt, Cæſar (inquit) aduerſus Pharnacẽ. Mithridatis filium dimicaturus / in colle ĩſtruxit aciem, quæ res expeditam ei fecit uictoriã. Nã pila ex edito in ſubeũtes Barbaros emiſſa / protinus eos auerterunt. Plutar. hanc hiſtoriã ſic paucis explicat, Cæſar ex Syria proficiſcens in Aſiã / cognouit Domitiũ a filio Mithridatis Pharnace profligatum ex Ponto cũ paucis admodum ꝑfugiſſe. Poſt eã uictoriam inexpleta quadã cupiditate uſum Pharnacem capta Bythinia, & Cappadocia, animũ quoq; ad Armeniã minorẽ adieciſſe. Vniuerſos inſuper reges & Tetrarchas expuliſſe. Contra quẽ tribus confeſtim legionibus uadens / ingẽti penes Zelam cõmiſſo prœlio / regem quidem fugauit ex Ponto: exercitum uero funditus / deleuit. Huius belli celeritatem cũ Romã ad eius familiarẽ amãriũ nũciaret tribus ꝓſcripſit uerbis / Veni: uidi: uici. f ℭ AT in Aphrica cũ ciuibus &c.) Bellũ in Aphrica contra ciues a Cæſare geſtũ / Scribũt, A. Hirtius Autodi9 li. 5. cõmen. qui de bello Aphrico inſcribit. Liui. li. 113. & 114. Plutar. in Cæſare & Catone Vticẽſi. Copioſe Appia. lib. 2. belloꝝ ciuiliũ. g ℭ NEC reliquias diceres, ſed intægrum bellũ. &c.) Lucius Scipio partiũ Pompeianaꝝ imperator / octo peditũ legionibus inſtructus, equitũ uiginti milib9 quoꝝ maior pars Libycorũ fuit. Ad hæc ſcutatis plurimis: & Ele-

fortuna hũc Mithridatico regno exitũ, ut a Põpeio pater: a Cæſare filius uinceretur. Rex Pharnaces magis diſcordiæ noſtræ fiducia, q̃ uirtutis ſuæ / infeſto in Cappadociã agmine ruebat. Sed hunc Cæſar aggreſſus uno: & (ut ſic dixerim) nõ toto prælio obtriuit more fluminis, quod uno: eodẽq; momento uenit, percuſſit: abſceſſit. Nec uana de ſe prædicatio eſt Cæſaris, ante uictũ hoſtem eſſe, quam uiſum. Sic cum exteris. AT[f] in Africa cũ ciuibus multo atrocius, q̃ in Pharſalia. Huc reliquias partium nau-

22 fragi quidã furoris æſtus expulerat. [g] Nec reliquias diceres, ſed integrũ bellũ. Sparſę

phantis circa triginta. Et cũ eo Iuba rex / qui pedites alios ad triginta miliũ numerũ. Numidas equitũ ad uiginti miliũ. Lanceatores quoq; multos, & Elephantes ſexaginta alios ſecũ duceret. Appianus lib. 2. belloꝝ ciui. Pompeius præterea magnus apud Lucanũ. 8. Pharſaliæ ſic de ſe loquit. Non omnis in armis Emathiis cecidi, nec ſic mea fata premuntur Vt neqã releuare caput, cladeſq; receptas Excutere. an Libycæ Mariũ potuere ruinæ Erigere in faſces, & plenis reddere faſtis? Me pulſum leuiore manu fortuna tenebit? Mille meæ Graio uoluũt in æquore puppes, Mille duces: ſparſit potius Pharſalia noſtras Quã ſubuertit opes. Addit Appian. In hunc modũ, L. Scipionis exercitus (inquit) octoginta milibus militum

magis, ꝙ oppreſsæ uires erãt. Auxerat ſacramentũ ipſa clades imperatoris. Nec degenerabat ducum ſucceſsio. Quippe ſatis ample ſonabãt in Põpeiani nominis locũ, Cato & Scipio. Acceſsit copiis Mauritanus rex Iuba, uidelicet ut latius uinceret Cæſar. Nihil ergo íter Pharſaliã: & Thapſon: niſi ꝙ amplior: eoq; acrior Cæſarianoꝝ impetus fuit, indignantiũ poſt Pompeiũ creuiſſe bellũ. Deniq; ꝙ aliter nunꝗ ante imperium ducis ſua ſponte ſigna cecinerunt. Strages a Iuba cœpit. Et Elephãti bellorũ rudes: & nuper a ſylua conſternati ſubito clangore, ſtatim & exercitus in fugã: & duces fortius: ꝗ ut effugerẽt nõ in cõſpicua tamen morte omniũ. Iam Scipio naue fugiebat, & aſsecutis hoſtibus/ gladiũ ꝑ uiſcera exegit: & ubi eſſet quodã requirẽte, reſpõdit hoc ipſum. Bene ſe habet imperator. Iuba cum ſe recœpiſſet in regiã magnifice 23

ad prœlium inſtructus, & iam pridẽ expertus, & ex prima pugna/ in ſpem maximã elatus/ hoc ſecundo prœlio / penitus diſsipatus eſt. De huius Scipionis interitu præter alios/ lege Val. Max. tit. 2. tertii. ca. 14. Sene. epiſtola. 24. ad Lucilliũ Laudat hunc ipſum Gn. Pompei ſocerũ Scipioné, qui (inquit) cõtrario in Africam uento relatus, cũ teneri nauẽ ſuã uidiſset ab hoſtibus, ferro ſe trãſuerbe

epulatus: poſtero die cum Petreio fugę co‑mite: ſuperq; menſas & pocula interficien‑dū ſe ei præbuit. Ille & regi ſuffecit: & ſibi. Cum interim ſemeſi in medio Cyphi & pa‑rētalia fercula regio ſimul: Romanoq; ſan‑
24 guine madebát. Cato non interfuit bello, poſitiſq; ad Bragadam caſtris/ Vticā uelut altera Africę clauſtra ſeruabat. Sed accepta partiū clade nihil cūctatus (ut ſapiēte dig‑num erat) morte[h] etiá lœtus acciuit. Nam poſtq̄ filiū comiteſq; ab amplexu dimiſit in nocte lecto ad lucernam Platonis libro, qui immortalitatē animę docet: paulū quieuit/ tum circá primá uigiliá ſtricto gladio reue‑latum manu pectus ſemel, iterūq; pcuſsit. Auſi poſt hoc uirū medici uiolare ſomētis. Ille paſſus/ dum abſcederent, reſcidit pla‑gas, ſecutaq; uis ſanguinis moribūdas ma‑nus in ipſo uulnere reliquit. Quaſi[i] nō eſſet

rauit, & querentibus ubi imperator eſset. Imperator (inquit) bñ habet. Vox hæc illum paté maioribus fecit, & fatalé Scipionibus in Africa gloriá/ nō interrumpi paſsa. Multū fuit Carthaginé uin‑cere, ſed ápliūs morté. Impator (inqt) bñ ſe habet. An aliter debe bat ipator eqdé Catonis mori ? Ibidé plura leges de Catonis a ſe morte illata. Appianus. L. inquit. Scipio, qui eo in bello imperator fuit, hyemé i mari agens/ hoſtilibus nauibus a caſu obuiūs/ pere‑gregie ſe geſsit/ donec ſupata ei9 claſse, ſeipſum i‑teremit, ſpōteq; in mare pcipité dedit. h ¶ CA‑to morté etiá læ‑tus acciuit. &c.) DE interitu Ca‑tonis præter ſu‑pradictos/ Lege Gelliū cap. 18. 15. Lactan. ca. 18. tertij. Plura Aug. c. 23. primi. Ci. dei. Val. Maxi. cap. 2. tertii, Cice. 1. Offici. & . 1. Tuſcu. q̄ſti. & alibi ſæpe. De Catonis Vti‑céſis laudib9 ſic Luca. in. 9. Húc ego p Syrtes: Libyeſq; extréa triū‑phū Ducere maluerī: q̄ per Capitolia curru Scádere Pōpeii, q̄ frá‑gere colla Iugurthæ. Ecce parés uer9 patriæ, digniſsimus aris Ro‑ma tuis, p qué nū q̄ iurare pudebit, Et qué ſi ſteteris/ unquá ceruice ſoluta/ Húc olim factura deū. Hora. Ode. 1. ſecūdi. Liui9 li. 114. Plura Hirtius libro ſexto cōmenta. de bello ciuili. i ¶ QVaſi nō

eſſet uſquam di dimicatum. &cetera.) BELLum contra Pompeianos i Hiſpania a Cæſare geſtú, ſcribunt Plutarchus in Cæſare. Appianus ſecundo bellorum ciuilium: Late Hirtius libro ſexto commentariorũ de bello ciuili. Valerius Maximus capite ſexto ſeptimi. k ℭ OMNium poſtrema certaminum Munda.) DE Munda Hiſpaniæ ciuitate: & belſo ibi a Cæſare geſto, multa Strabo libro tertio. Meminit Lucanus in primo, Vltima funeſta concurrãt prœlia Munda. Silius in tertio. Et munda Emathios Italis paritura labores. Liuius libro centeſimo decimo quinto.

uſquam dimicatũ, ſic arma rurſus: & partes 25
quãtoq; Africa ſupra Theſſaliã fuit: tanto
Africã ſuperabat Hiſpania plurimũ quan-
tum fauoris partibus dabat fraternitas du-
cum: & pro uno duos ſtare Pompeios. Itaq;
nuſqnã atrocius, nec tã ancipiti Marte cõ-
curſum eſt. Primũ in ipſo oſtio Oceani Va-
rus: Didiuſq; legati cõflixere. Sed acrius fu-
it cũ ipſo mari: q̃ inter ſe nauibus bellũ. Si-
quidẽ uelut furorẽ ciuiũ caſtigaret Ocean9,
utrãq; claſſem naufragio cecidit. Quinam
ille horror? cũ eodẽ tẽpore fluctus: ꝓcellæ:
armamẽta confligerẽt: adde ſitus ipſius for
midinẽ uergẽtia in unũ, hinc Hiſpaniæ: in- 26
de Mauritaniæ littora. Mare & inteſtinũ:
& externũ imminẽtiſq; Herculis ſpeculas,
cum oĩa undiq; ſimul prẹlio: & tẽpeſtate ſẹ-
uirent mox circa obſidiones urbiũ utrimq;
diſcurſum eſt. Quæ miſeræ inter hos: atq;
illos duces ſocietatis Romanæ pœnas da-
bant. Omniũ [k] poſtrema certaminũ Mũda.
Hic nõ pro cætera felicitate, ſed anceps: &
diu triſte præliũ, ut plane uiderer̃ neſcio qd
deliberare fortuna. Sane & ipſe ante aciem
mœſtior nõ ex more Cẹſar ſiue reſpectu fra
gilitatis hũanæ: ſiue nimiã proſperoꝝ ſuſ-
pectã habẽs continuationẽ, uel eadẽ timẽs, 27
poſtq̃ idẽ eſſe cœperat quod Põpei9. Sed in

ipſo prælio, ꝙ nemo unquā meminerat, cū
diu pari Marte acies nihil aliud q̃ occiderēt
in medio ardore pugnantiū ſubito ingens
inter utroſq; ſilentiū / quaſi conueniſsent,
hic omniū ſenſus erat / nouiſſime illud inu-
ſitatū Cæſaris oculis (nephas) poſt. xiiii.
annos probata ueteranoꝝ manus gradum
retro dedit, ꝙ & ſi nondū fugerat: appare-
bat tamē pudore magis, q̃ uirtute reſiſtere.
Itaq; ablegato equo ſimilis furēti primā in
aciem procurrit. Ibi prænſare fugiētes / cō-
28 firmare / per totū deniq; agmen oculis: ma-
nibus: clamore uolitare. Dicit̃ in illa pertur
batione, & de extremis agitaſſe ſecū / & ita
manifeſto uultu fuiſſe, quaſi occupare ma-
nu mortē uellet, niſi cohortes hoſtiū quin-
q; per trāſuerſam aciē actæ, quas Labienus
periclitātibus caſtris pręſidio miſerat, fugę
ſpeciē præbuiſſent: hoc aut ipſe credidit,
aut dux callidus attribuit in occaſionem, &
quaſi fugientē inuectus ſimul & ſuoꝝ ere-
xit animos: & hoſtes perculit. Nam ii dum
ſe putāt uīcere, fortius ſequi, inde Pōpeia-
ni dū fugere credūt ſuos, fugere cœperūt.
Quanta fuerit hoſtiū cædes: ira: rabieſq; ui-
29 ctoribus ſic exiſtimari poteſt. Hoc a prælio
ꝓfugi cū ſe Mūdæ recepiſsēt, & Cæſar ob-
ſideri ſtatim uictos imperaſſet, cōgeſtis ca-

I ℭ TRibus & Viginti uulneribus. &c.) DE Cæſaris iteritu / ſcribunt præter ſupradictos Virgi. ſecundo Georgicorū. Ille etiam extincto miſeratus Cæſare Romam / Cū caput. &ce. per totum. Hora. Ode ſecūnda primi Carminū ponit pluria prodigia, quæ mortem Cæſaris conſecuta ſunt. Iam ſatis terris niuis, atq; diræ Grandinis miſit pater, &c. Copioſius de his prodigiis Suetoni⁹ ti. 81. lib. 1. Spurina aruſpex Cæſari ꝓdixerat / ut ꝓximos. xxx. dies caueret / quorū ultimus erat Idus Martiæ, eoq; cū forte mane uterq; in domū Caluini Domitii ad officiū cōueniſſet, Cæſar Spurinæ / Ecquid / ſcis Idus Martias iāueniſse? Et is / Et

quid/ſcis illas nondum præteriſse? Author Val.Maxi.ca.11.octaui.Idem ſcribit Sueto.in primo.Calphurnia præterea Cæſaris uxor nocte quā is ultimā in terris egit/inquiete uidit/ multis eū cōfectum uulneribus in ſuo ſinu iacētem, ſomniiꝗ atrocitate uæhementer exterrita, rogare non deſtitit, ut ꝓxio die a curia ſe abſtineret. At ille ne muliebri ſomnio motus/ id feciſse exiſtiaret / ſenatū in quo ei parricidarū manus illatæ ſunt/ adire contendit. Idem Val. Maxi. lib.1.ca.de ſomniis. Eo p̃terea die, quo Cæſar purpurea ueſte uelatus/aurea in ſella conſedit ne maximo ſtudio ſenatus exquiſitū, & delatū honorē / ſpreuiſse uideret, priuſq̄ exoptatū ciuiū oculis / cōſpectū ſui/offerret/cultui religionis/in quā mox erat tranſiturus uacaſset, mactatoꝗ opimo boue/cor in extis nō reperit. Ac reſponſum ſibi a Spurina aruſpice pertinere id ſignū ad uitā, & cōſiliū ſuum / ꝙ utraꝗ hæc/corde continerentur.Erupit deinde eoꝝ parricidiū,qui dum Cæſarem hominū numero ſubtrahere uōlūt/ deorū cōcilio adie

daueribus/agger effectus eſt, quæ pilis, iaculiſꝗ confixa inter ſe tenebant, fœdū etiā īter Barbaros,ſed uidelicet uictoriā deſperantibus Pompei liberis Cneum prælio ꝓfugum,crure ſaucio deſerta: & auia petentem Cenonius apud Laurone oppidū cōſecutus pugnantē,nōdū deſperantē,interficit.Sextum fortuna in Celtiberia interim abſcōdit:aliiſꝗ poſt Cæſarē bellis reſeruauit.Cæſar in patriā uictor inuehit, primum de Gallia triumphū trāſmiſerat Rhenus: Rhodanus: & ex auro captiuus Oceanus. Altera laurus Aegyptia tūc in ferculis Nilus:Arſinoe:& ad ſimulachrū igniū ardens Pharus. Tertius de Pharnace currus:& Pōto.Quartus Iubā:& Mauros/& his ſubactā oſtendebat Hiſpaniā. Pharſalia: & Thapſos:& Munda nuſq̄,& quanto maiora erāt de qbus nō triūphabat? Hic aliquādo finis armis fuit. Reliqua pax incruēta/ penſatūꝗ clæmētia bellū/nemo cæſus imperio pre

cerunt. Val.Max.li.primo ca.de prodigiis.Et Cice.li.z. de Diuinatione.Cæſari dictatori/quo die primũ ueſte purpurea proceſsit, atq; ſella aurea inſedit ſacrificanti bis in extis corde fuit. Vnde q̃ſtio magna de Diuinatiõe argumẽtãtibus/potuerit ne ſine illo uiſcere hoſtia uiuere?an ad tempus amiſerit? author Ply. cap.37. undecimi. Dicit ibidem Cice. Cæſarẽ in curia Põpeiana/ante ipſius Pompeii ſimulachrum/tot Centurionibus ſuis inſpectantibus a nobiliſsimis ciuibus, partim etiã a ſe oĩbus rebus ornatis/trucidatum fuiſse. Conſpiratorum in cædẽ Cæſaris nomina, lege apud Appia. z.bellorum ciuiliũ: quo loco totam cædis ſeriem copioſe explicat. Oui.3.faſt. dicit in Cæſaris umbram nõ in eius corpus/ſacrilegos deſæuiſse. Ait enĩ. Præteriturus erã gladios in principe fixos Cum ſic a caſtis Veſta locuta focis, Ne dubita meminiſse/meus fuit ille Sacerdos/ Sacrilegæ telis me petiere manꝰ. Ipſa uirũ rapui, ſimulachraq; nuda reliq. Quod cecidit ferro Cæſaris umbra fuit. Ille quidem cœlo poſitus Iouis atria uidet, Et tenet in magno tẽpla dicata foro. &c. SIgna quæ mortem Cæſaris præceſserũt elegã

iter Afraniũ, ſatis ignouerat ſemel: & Fau-
ſtum Syllã didicerat generoſum timere, fi-
liáq; Pompei cũ patruelibus ex Sylla, hic
31 poſteris cauebat. Itaq; nõ ingratis ciuibus
oẽs unũ in principẽ congeſti honores circa
tẽpla, imagines in Theatro, diſtincta radiis
corona, ſuggeſtus in curia/faſtigium in do-
mo/menſis in cœlo/ad hoc pater ipſe pa-
triæ: perpetuuſq; dictator. Nouiſsime du-
bium an ipſo uolẽte, oblata pro roſtris ab
Antonio conſule regni inſignia. Quæ oĩa
uelut inſulæ in deſtinatã morti uictimã cõ-
gerebantur. Quippe clæmẽtiam principis
uicit inuidia, grauiſq; erat liberis ipſa bene
ficiorũ potentia. Nec diutius dilatio dona-
ta eſt. Sed Brutus: & Caſsius: aliiq; patricii
conſenſerunt in cædem principis (quanta
32 uis fati) manauerat late cõiuratio, libellus
etiam Cæſari datus eodẽ die: nec perlitare
centum uictimis potuerat, uenit in curiam

ter canit Ouidius.15.Metamo.ibi. Talia nequicq̃ toto Venus anxia cœlo.&c.Sueto.tit.80.lib.primi. EIuſdem Cæſaris tranſlationé in deum,ſcribit idem Ouidi.ibidē. Hic ſua cōpleuit. &c. Vt enī ſæpe dictū eſt/nobis omnia referre nō placet. ADuertendū Iuliū Cæſarē tria ciuilia geſsiſse bella.Contra Gneū pom.in Pharſalia.Contra Scipionem, & Catonem in Aphrica. Contra ſextum Pom.i Hiſpania. Authores Seruiꝰ ſexto Aenei.Appia.cæteri. Luca. in primo. Diros Pharſalia cāpos Impleat,& Pœni ſaturenť ſanguīe manes. Vltima funeſta cōcurrāt prælia Munda. a ℂ POPVLus Romanus/Cæſare,& Pom.trucidatis &c.)Caput iſtud tertiū,quaſi prohemiū eſt/ ad Cæſaris Auguſti/res geſtas,Cuius ſiquis in unū Tantarū ſperet cumulos aduoluere rerū/Promptius imponet glaciali Pelion Oſsæ. Geſta autē Octauii Auguſti ſcribunt Liuius a centeſimo ſextodecimo libro, ad finē uſq; opis. Appia.libro ſecundo/tertio/quarto / & quinto bellorū ciuilium. Sueto.lib.2.Plutar.in uitis Iulii Cæſaris. Ciceronis.M. Anthonii.

tamē expeditionē Parthicam meditans: ibi in curuli ſedentē eum ſenatus inuaſit: [1]tribuſq; & uigīti uulneribꝰ ad terrā datus eſt. Sic ille qui terrarū orbē ciuili ſanguine impleuerat: tandē ipſe ſanguine ſuo/curiam impleuit.

CAESAR AVGVSTVS. Cap.III.

POpulus[a] Romanus Cæſare/& Pōpeio trucidatis,rediſſe in ſtatū priſtinæ libertatis uidebať, & redierat: niſi aut Pompeius liberos,aut Cæſar hæredē/ reliquiſſet. Vel quod utroq; pernicioſius fuit, ſi nō collega quondá/mox æmulus Cæſarianæ potētiæ fax/ & turbo ſequentis ſeculi ſupſuiſſet Antonius. Quippe dum Sextus paterna repetit/trepidatū toto mari,dum Octauius mortē patris ulciſciť, iterum fuit mouenda Theſſalia,dum Antonius uarius ingenio / aut ſucceſsorē Cæſaris indignať Octauiū: aut amore Cleopatræ deſciſcit in

M.Bruti.Plura cõpendioſe more ſuo Plini.ca.45. ſeptimi naturæ hiſtorie.Solinus cap.5. Gel.ca.24.10.&.ca.7.quitodecimi. Macro.2.Saturna. Val Max.lib.1.ca.de ſomniis. Itẽ ca.6.ſeptimi. Lactan.ca.8.ſecundi Sex.Aurelius.Sex.Ruffus. Seruius.6.Aenei. ſuper illud Virg. Hic uir hic ẽ tibi. Eutro.lib.7. Oro.lib.6. Quæ de eo ſcribunt Virg. Oui. Hora. ac poetæ cæteri: locis ſuis adducentur. ADuertendũ Cæſarẽ Auguſtũ quinq; ciuilia geſsiſse bella, Seruí.6.Aenei. ſuper illud/ ne pueri. Mortuo (inquit) Cæſare ab Auguſto contra Caſsium, & Brutum in Philippis ciuitate Theſsaliæ. Contra L. Anthoniũ peruſii. Contra. M. Anthonium/ Mutinæ. Contra M. Anthonium/ Cleopatrá, in Epiro. Cõtra Sextum Pompeiũ / in Sicilia. Hæc eleganter canit Oui.15.Meta.lib. Natuſq; ſuus: qui nominis hæres Impoſitũ feret unus onus: Cæſiq; parentis Nos in bella ſuos fortiſsim⁹ ultor habebit. Illi⁹ auſpiciis obſeſsæ mænia pacem Victa petent Mutinæ: Pharſalia ſentiet illũ/ Emathiiq; iterum madeſcent cæde Philippi: Et magnũ Siculis nomẽ ſuperabit undis: Romaniq; ducis coniux Aegyptia tede Nõ bene fiſa cadit: ſruſtraq; erit illa minata Seruitura ſuo Capitolia noſtra Canopo.

regem. Nam aliter ſaluus eſse non potuit/ niſi cõfugiſſet ad ſeruitutẽ, Gratulandum tamẽ in tanta pturbatione eſt/ quod potiſſimũ ad Octauiũ Cæſarẽ Auguſtũ /ſumma rerum rediit, qui ſapiẽtia ſua atq; ſolertia: perculſum undiq;: & perturbatũ/ ordinauit: imperii corpus: quod ita haud dubie nunq̃ coire: & cõſentire potuiſſet, niſi unius pręſidis nutu/ quaſi anima & mẽte regeretur. Marco Antonio/ & Publio Dolobella cõſulibus/ imperiũ Romanũ iam ad Cæſares tráſferẽte fortuna, uarius/ & multiplex motus ciuitatis fuit: quodq; in annua cœli cõuerſione fieri ſolet, ut mota ſydera tonẽt, ac ſuo flexu tempeſtatẽ ſignificẽt, ſic cũ Romanæ dominationis.i.humani generis / cõuerſione penitus intremuit omniq; genere diſcriminũ ciuilibus terreſtribus: ac naualibus bellis/ oĩe imperii corpus agitatũ eſt.

Eadē ſcribunt Pro. prima ſecūdi .Luca.in.i.Sueto.tit.9.2.& Oro. ca.16.ſexti. IN huius Auguſti laudes canit Maro.6.Aenei. Hic uir hic eſt tibi/quē promitti ſæpius audis Auguſtus Cæſar diuum genus:aurea condet Sæcula qui rurſus latio regnata per arua Saturno quondā: ſup & Garamātas, & Indos proferet imperiū. &c. a

BELLVM MVTINENSE. Cap. IIII.

PRIMA CIVIliū motuū cauſa &c.) Bellum Mutinenſe ſcribunt Liui.lib. 117.118. 119. Appia.lib.3. bellorū. ciuiliū. Plutar.in M.Antho.Fron. capi.7.1.ca.13.&.14.tertii.Cice.in Philippicis.Sueto.ti. 10.& inde lib.ſecundi.Meminit Oui.15.Meta.qui de Auguſto loquens ſic/inquit/Illius auſpiciis obſeſsæ mœnia pacem /Victa petent Mutinæ. Idem Oui.dicit quarto Faſto. Marcū Anto. uictum ab Octauio bello Mutinēſi.18. Kalen.Maias. Luce ſecutura tutos pete nauita portus/Ventus ab occaſu grandine mixtus erit.Sit licet,& fuerit tamē hac Mutinēſia Cæſar Grandine / militia contudit arma ſua. b CVius ſecundus hæres Antonius prælatū.&c. Non lego .M. Antoniū hæredem inſtitutum a C. Cæſare. Cæſar (inquit tit.83.primi Sueto.)tres īſtituit hæredes ſororꝝ nepotes. C.Octauiū ex dodrante,& L.Pinariū,& Q.Pediū/ex quadrāte,reliquos in ima cæra:C.Octauiū etiā in familiā,nomēq́ꝫ adoptauit. Pluresq́ꝫ percuſsoꝝ in tutorib⁹ filii / ſiquis ſibi naſcereť / noiauit. D.Brutū etiā in ſecūdis heredib⁹. Appi.circa finē.1.bello. ciuj.nō nomiat aliū primū hæredē niſi Octauiū ſororis ſuæ nepotē/ac filiū adoptiuū,& ſubdit Miſerādū porro / uel in primis id uiſū eſt/ cū Deciū Brutū ex eius pcuſſoribus/ iter ſecūdos hæredes ſcriptū ꝯgnouiſset.Cōſuetudo nēpe Romanoꝝ i teſtamētis fuit/ primis hæredibus ſecundos addere, ut ſi primi hæreditatē nō adiſsent/ nanciſcerenť ultimi. c ACerrimi iuuenis.&c. Decreuerat ſenatus/nequis Auguſtū puerū diceret/ ne maieſtas tanti imperii minuereť. Author Seruius in Buccolicis. Virgilius ſæpe Octauiū iuuenē nominat/ut/Hic illū uidi iuuenē Melibæe & Hunc ſaltē eců-

PRima [a] ciuiliū motuū cauſa/teſtamentū Cæſaris fuit, [b] cui⁹ ſecūdus hæres Antonius prælatū ſibi Octauium furens,inexpiabile cōtra adoptionē [c] acerrimi iuuenis/ſuſceperat bellū. Quippe cū intra

uerſo iuuenē ſuccurrere ſæclo Ne prohibe.&c. Lege Cice.quarta & quinta Philippica. DE D.Bruto obſeſso, Mutinæ Fron.ca.13. &.14. tertii. Docet quo aſtu litteras, & auxilia, cómeatuſq; ab Hyrtio recepit.

decē & octo annos tenerū:obnoxiū, & opportunū iniuriæ iuuenem uideret, ipſe plane: & [d] cōuitiis Cæſaris dignitatē, & furtis hæreditatē lacerare, ipm inſectari probris, & cūctis artibus cooptationē Iuliæ gentis/ cū inhibere nō deſineret, Deniq; ad deprimendū iuuenē, palam arma moliri, & parato exercitu in Ciſalpina Gallia/ reſiſtētem motibus ſuis Decium Brutum/ obſidebat. Octauius Cæſar ætate: & iniuria fauorabilis: & nominis maieſtate, quod ſibi īduerat/ Reuocatis ad arma Veteranis: priuat⁹ (qs crederet?) cōſulem aggreditur, obſidione Mutinæ liberat Brutū. Antoniū exuit caſtris. Tum etiā manu pulcher apparuit. Nā cruentus: & ſaucius aquilā a moriēte ſignifero traditā, ſuis hūeris in caſtra referebat.

d ℂ COnuitiis. Liuius li. 117. M. Antonius conſul (inqt) cū impotēter dominaret legemq; de prouinciarū permutatione tuliſset ꝑ uim: & Cæſarē quoq; petentē ut ſibi aduerſum auūculi percuſsores adeſset/ magnis iniuriis affecit. Scribit Suet. tit.7.ſecūdi Octauianū a M.Antonio in epiſtolis ꝑ ꝯtūeliāſæpe Thurinū appellatū.

TRIVMVIRATVS. Caput. V.

CVm [a] ſolus etiā grauis paci, grauis reipublicæ eſset Antonius, q̄ſi ignis incendio [b] Lepidus acceſsit, q̄cōtra

a ℂ CVM Solus etiam grauis paci.&c.) Exponunt hoc capite cōtenta/ Liui.li. 119. & .120. Plutarchus in M. Antonio.in M. Bruto.in M.Cicero. Appianus lib.3. &.4. belloꝝ ciui. Sueto. tit. 12.13. &.27. li. ſecundi.Eutro.ca.1. ſeptimi. Oro.ca.16.ſexti.Meminerūt Ply.ca.45.ſeptimi.Et Soli.ca.3. b ℂ LEpidus acceſsit.&c.) Decio Bruto obſidione Mutinēſi a Cæſare liberato: honore triumphi

decreto Cæſaris/militum.ꝑ eius mentionẽ nõ ſatis gratã habuit, ob quæ.C.Cæſar recõciliata per.M.Lepidũ cũ.M.Antonio gratia Romã cũ exercitu uenit:& præcluſis aduentu eius iis, qui in eum iniqui erant/cũ annos decem & octo haberet/ conſul creatus eſt/ Liuius.118.libro ab urbe condita. Eutrop.lib.7.dicit Octauianũ cũ exercitu profectum Romã / extorſiſse ut ſibi uiceſimo anno cõſulatus daret. c ℭQVi ſe hoſtem iudicaſſent.) Inter hæc(inqt Plutarchus in Antonio) M. Cicero ea tempeſtate ciuitatis princeps/ omnes mortales in Antonium cõcitabat. Eo authore/Antonius tandem hoſtis ẽ iudicatus: Cæſari faſces decreti. d ℭAPud confluentes inter Peruſiam,:& Bononiam.) Aſſerit.4. belloꝝ ciuilium lib.Appia.Octauiũ.Anto.& Lepidum cõueniſse/in eam peniſulã/ quã circa Mutinenſem urbem Labinius fluuius efficit. Idẽ fere ſcribit Plutar. in Antonio.DE Ciceronis interitu ꝑter ſupradictos Lege Val.Maxi. li.1.cap.de Auſpiciis.Item ca.3.quinti.Aug.ca.30.tertii ciuita.dei. e ℭTRiũuiratus inuaditur.) Cæſar (īquit in Antonio Plutar.) a Cicerone quẽ uidebat tota mẽte ad libertatẽ reipu.intentũ/de

duos exercitus neceſſe fuit uenire in cruentiſsimi fœderis ſocietatem/diuerſa omniũ uoto incendia, Lepidum diuitiarũ cupido, quarũ ſpes ex turbatiõe reipublicæ, Antoniũ ultiones de his, qui[c] ſe hoſtẽ iudicaſſẽt. Cæſarẽ inultus pater:& manibus eius graues Caſsius:& Brutus agitabãt. In hoc uelut fœdus/pax inter tres duces cõponitur, apud[d] cõfluentes inter Peruſiam:& Bononiam iungũt manus,& exercitus cõſalutãt. Nullo bono more[e] Triũuiratus inuaditur. Oppreſſa armis republica, redit Syllana ꝓſcriptio, cuius attrocitas nihil in ſemin9 habet/q̃ numerũ.cxl.ſenatoꝝ:exitus fœdi, truces/miſerabiles/toto terrarũ orbe fugientiũ. Pro quibus quis pro indignitate rei nõ ingemiſcat? Cum Antonius cõcedente Cæſare auũculum ſuum/Lepidus:Lutium Paulũ ſuum fratrẽ proſcripſerit. Romæ capita cæſorum ꝓponere in roſtris iam uſita-

ſciuit: Antoniumq; ad reconciliationẽ uocauit. Conuenereũ tres duces in inſula quadã flumine circumabluta: ibidẽ per triduũ cõmorati, de diuiſione imperii: deq; cæteris rebus agitauere. Verũ in cætera facile tranſegerunt, ſic magna diſsenſio: concertatioq; exorta diu tenuit, deliberãtes de ciuibus necandis ſingulis amicos ſeruare cupientibus: & inimicos necare. Tandem inimicorũ odio, & iura cognatiõis, & amicitiæ charitas abiecta, Cæſar Antonio Ciceronẽ, Antonius Cæſari L. Cæſarẽ auũculũ conceſsit necãdũ. M. Lepido Paulus frater ad necem cõceſsus, uel ut qdẽ aiũt, ſpõte deſtinat[9]. Nil reor unq̃ crudelius aut tetri[9] factũ, homicidia homicidiis ꝓmutãtes: quos acceꝑãt, quos trãdebãt mactãtes: ſed in amicos magis iniurii, quos ſine ullo odio trucidabant &c. Lege Liui. li. 120. ab urbe cõdita.

tum erat. Verũ ſic quoq; ciuitas lachrymas tenere nõ potuit, cum reſciſsum Ciceronis caput in illis ſuis roſtris uideret, nec aliter ad uidendũ eum, q̃ ſolebat ad audiendũ cõcurreretur. Hæc ſcelera in Antonii: Lepidiq; tabulis: Cæſar ꝑcuſſoribus patris cõtẽtus fuit. Hæc quoq; niſi multa fuiſſet, etiã iuſta cædes haberetur.

BELLVM CASSII ET Bruti. Ca. VI.

BRutus[a] & Caſsius ſic Cæſarẽ, quaſi Tarquiniũ regem depuliſse regno uidebant. Sed [b] libertatẽ, quã maxime reſtitutã uoluerũt, illo ipſo parricidio per-

a ¶ BRVTVS, & Caſsius, ſic Cæſarẽ. &c.) Bellũ Caſsii & Bruti ſcribunt Liui. lib. 121. 122. 123. & 124. Plutar. in M. Anto. & M. Bruto. Appia. lib. 4. belloꝝ ciui. Val. Max. lib. 1. cap. de Ominibus cap. 2. tertii, cap. 6. quarti. ca. 1. quĩti. ca. 2. & 8. ſexti. ca. 9. noni. Eutropi. cap. 1. ſeptimi. Sueto. tit. 13. ſecundi. Oroſi. ca. 16. ſexti. Front. ca. 2. quarti. Lege, quæ ſcribit Luca. li. 2. ibi. At non magnanimi perculſit. &c. b ¶ SEd libertatẽ, quã maxime &c.) Sæpe euenit, ut dũ malum effugere cupimus, in malũ tandem deterius incidamus. Extant plura apud Græcos, & Latinos in hanc ſententiã adagia, Dum fumũ uitas, in flammã decidis amẽs, Et ne cinerem uitans,

te carbonaria lædat. Rurſus / Decidit in Scyllam / cupiens uitare Charybdim. Itē / Dū uitāt ſtulti uitia / in cōtraria currūt. c ℂ VEteranos Cæſaris &c.) Liuius lib. 117. hanc hiſtoriā ſic breuiter explicat. Cæſar (inquit) ut ſibi / & rei publicæ uires contra Antoniū paraturus / deductas in Colonias ueteranos excitauit, legiones quoq; quarta / & Mattia ſigna ab Antonio / ad Cæſarem tulerunt. Deinde plures / ſæuitia M. Antonii paſsim in caſtris ſuis trucidati, quia & ſuſpecti erāt, & ad Cæſarē deſciuerunt. d ℂ NAm & aſſuetæ. &c.) Binas Aquilas ad eos aduolantes in argenteis uexillis / conſediſse famā eſt / ſe inuicē roſtris, unguibus lacerantes, uel ut aliis placet ſe mutuo obſeruantes ac manētes / quæ publicis alimoni a ꝑtoribus educatæ ſnnt, eaq; die, quæ pugnā anteceſsit / uolantes abierunt. Author Appia. li. 4. belloꝝ ciui. Vale. Max. li. 1. ca. de Auſpiciis. Et rurſus. Alites (inquit) exercitui inſidenteis / ſæpenumero mœſtū clangorem edidere. Idē ſcribit Plutar. in Bruto. Hoc idem accidit ante pugnam Philippicam inter Cæſarē, & Pomp. Luca. in. 7. Nec ſolū Hemonii funeſta ad pabnla belli Biſtonii uenere lupi. &c. Vultu

didere. Igitur cæde ꝑfecta, cum [c] ueteranos Cæſaris / nec immeritō timerēt, ſtatim e curia in Capitoliū cōfugerant. Nec illis ad ultionem deerat animus / ſed ducē non habebant. Igitur cum appareret quę ſtrages reipub. immineret, diſplicuit ultio cū cōſulis abolitione decreta. Ne tamē publici doloris oculos ferrēt: in prouincias ab illo ipſo: quē occiderāt Cæſare datas / Syriam: & Macedoniā conceſserant. Sic uindicta Cæſaris delata potius / q̄ oppreſſa eſt. Igit̄ ordinata magis ut poterat, quā ut decebat in Triumuiros republica / relicto ad urbis præſidium Lepido, Cæſar cum Antonio in Caſsiū Brutūq; ſuccingit̄. Illi / cōparatis ingētibus copiis / eandē illam, quæ fatalis Gn. Pompeio fuit / arenam inſederant, Sed nec tum imminentia cladis deſtinatæ ſigna latuere. Nā [d] & aſſuetæ cadauerū pabulo uolucres / caſtra, quaſi iam ſua / circūuolabant. In acie

res triduo ante/aut biduo uolare ſoliti ſunt/ubi cadauera futura ſunt.Ply.ca.6.10.Herodot⁹ Bryſonis Rhetoris pater uultures ex diuerſo orbe nobis incognito aduolare putauit/argumēto q̄ nemo nidum uidiſset uulturis, & quod multi exercitū ſequētes repente appareāt. Ariſtote.ca.5.ſexti naturæ aialium. c ℂ OBuius Aethiops.&c. Ex Aſia (inquit Appian. in.4.) in Europam Bruto tranſmiſsuro cū exercitu / nocte deficiente pœne lumine horrendam uigilanti aſtitiſse imaginē, quā cum in pauide rogaret ille / quis nā hominū aut deorū eſset, hoc ſolū reſpondiſse. Tu⁹ o Brute Dæmō mal⁹, in Philippis me uidebis, eāq; nouiſsima i pugna, quæ in Philippis acta eſt, iterū illi apparuiſse. Exercitui e caſtris exeunti Aethiopē obuiū factum memorāt. quē ut iniquū omen aduerſati, intereme re milites. Idē ſcribit Plutar.in Bruto. Bruto / & Caſsio pugnā aduerſus Cæſarē / & Antoniū moliēribus, in caſtris Caſsii examē apium /conſedit. Locus aruſpicū iuſsu interclusus/interi⁹ ducto uallo. Vulturū / & aliarū auiū / quibus ſtrages cadauerū pabulo eſt ingens uis/exercitū aduolauit. Puer in pompa uictoriæ cultu cum ferretur/ferculo decidit. Luſtratione lictor peruerſis faſcibus/laureā īpoſuit. Brutianis in prœliū ęgredientibus. Aethiops in porta occurrit/& a militibus confoſsus/ Author Iulius Obſequēs lib. quē de ꝓdigiis iſcripſit. Idē omen ꝯtigiſse Caſsio Parmenſi apud Athenærū urbē/docet Val.Max.li.1.ti.de Sōniis.ca.7. Faciūt quæ ſcribit idē Val.li.1.ti.de Ominib⁹ ca.7.&.8. f ℂ CAeſaris medic⁹

ꝓdeuntibus[c] obuius Ethiops nimis aperte ferale ſignū fuit. Ipſiq; Bruto per noctem cum illato lumine ex more aliqua ſecū agitaret/atra quædā imago ſe obtulit, & quæ cū eſſet interrogata, tuus inquit malus Genius, hoc dixit, & ſub oculis mirātis euanuit. Pari in meliora præſagio in Cæſaris caſtris omnia/aues/uictimæq;/ ꝓmiſerāt. Sed nihil illo præſentius/q̄ Cæſaris[f] medicus ſomnio admonitus, ut Cæſar caſtris excederet, quibus capi īminebat/ut factum eſt. Acie namq; cōmiſſa cū pari ardore aliq̄diu dimicatū foret:& quamuis duces nō eſſent tūc prǫſentes/cū alterū corporis ægritudo

illũ metus: & ignauia ſubduxiſſent/ſtaret
tamẽ pro partibus inuicta fortuna: & ulto-
ris,& qui uindicabaẽ. Primum adeo anceps
fuit,& par utrũq; diſcrimẽ,ut exitus prælii
docuit.Capta ſunt hinc Cęſaris caſtra,inde
Caſsii . Sed quãto efficatior eſt fortuna/q̃
uirtus,& quã uerum eſt.Quod moriẽs effla
uit.Non in re,ſed & in uerbo tantũ eſse uir
tutem,uictoriã illi prælio/error dedit.Caſ-
ſius inclinato cornu ſuorũ cum captis Cæſa
ris caſtris rapido impetu recipiẽtes ſe equi-
tes uideret/fugere arbitratus,euadit in tu-
mulũ,inde puluere: & ſtrepitu , etiã nocte
uicina eximẽtibus geſtæ rei ſenſum/cũ ſpe-
culator quoq; in id miſsus tardius renũcia-
ret,tranſactũ de partibus ratus, uni g ex p-
ximis auferendũ præbuit caput. Brutus cũ
in Caſsio etiã ſuũ animũ pdidiſſet , nequid
ex cõſtituti fide reſignaret.(Ita ẽm par ſup-
eſſe bello cõuenerat) ipſe quoq; uni cõmi-
tum ſuorũ cõfodiendũ præbuit latus. Quis
ſapiẽtiſsimos uiros nõ miretur , ad ultimũ
nõ ſuis manibus uſos,niſi hoc quoq; ex per
ſuaſione nõ deſuit,ne uiolarẽt manus , ſed
in abolitiõe ſanctiſsimarũ:pientiſsimarũq;
animarũ iudicio ſuo ſcelere alieno uterenẽ.

ſomnio admoni tus.&c.)Somniũ iſtud lege apud Val.Maxi.li.1.ti. de Somnio.ca.1. DE Somnio quo tuplex ſit,cur ac-cidat,quod uerũ quodue falſum, notaui plura in annotationibus Claud. de Sexto conſulatu Hono rii,ex Ariſtotele, Cice. Ply. Macro bio.Augu.ca.25. de ſpiritu,& ani-ma . Lucretio .4. lib,de rerũ natu ra. Et quo quiſq; fere.&c. g ❡V-ni ex pximis au ferendũ præbuit caput.) IN Liuia-nis fragmẽtis li. 124 . Caſsius (in-quit) cum in eo cornu fuiſset/qđ pulſum erat:to-tum exercitum fuſum rat⁹ / mor tem ſibi cõſciuit. Idem ſcribit Plu-tar.in Bruto/Ca ſſius(inquit) en-ſem diripuit,mẽ-tũq; in ſuam tarditatẽ infectus-ſeipſum iugulauit.In uita autẽ M. Antonii idem Plutar.ſic ſcribit/Caſsius(inqt)in alio cornu ab An tonio uictus cũ ignoraret Brutũ uiciſse/a Pindaro liberto uolẽs,

Mandáſq; occiditur. a ❡ ALTERVM BELlum concitauit. &c.) Hoc bellũ ſcribũt Flo.li.125.&.126.Abbre. Sueto.tit.14.&.15.li.2. Latius Appia.li.5.bellorũ ciuiliũ.Eutro.ca.1.ſeptimi.Oro.ca.16.ſexti.Ply.ca.45.ſeptimi.Soli.c.3. BEllũ Peruſinũ.& cætera ab Augu

BELLVM PERVSINVM. Cap. VII.

Alterum[a] bellum cõcitauit agrorũ diuiſio, quos Cæſar ueteranis in caſtris preciũ militiæ pſoluebat, ſemp aliter Antonii peſſimũ ingeniũ gladio cincta uirilis militiæ[b] uxor agitabat. Ergo depulſos agris colonos incitãdo, iterũ in arma ierat. Hic uero iam nõ priuatis, ſed totius ſenatus ſuffragiis iudicatum hoſtem Cæſar aggreſſus intra Peruſiæ muros redegit, cõpuliti; ad extrema deditionis, turpi & nihil non experta fame.

ſto geſta bella, ſic Properti. pria ſecundi explicat. Nã quotiens Mutinã, aut ciuilia buſta Philippos, Aut canerem Siculæ claſsica bella fugæ, Euerſoſq; focos antiquæ gentis Ethruſcæ Et Ptolemææ litora capta Phari. Aut canerem Aegyptũ, & Nilũ cũ tractus in urbem, Septé captiuis debilis ibat aquis. Aut regũ auratis circundata colla cathenis, Actiaq; in ſacra currere roſtra uia. Et Luca. in.1. His Cæſar Peruſina fames. Mutinæq; labores Accedant fatis, & q̃s præmit aſpera claſses Leucas, & ardenti Seruilia bella ſub Aetna. Lege quæ de Auguſto ſcribit Maro.6.Aenei. Hic uir, hic é tibi quẽ &c. Ex uerbis Propertii, & Lucani patet, ſcriptores nõ ſemper ſeruare in ſcribendo eundé ordiné, quo res geſtæ ſunt. Quare nõ mirum eſt in uetuſtis Flori exemplaribus poſt Mutinẽſe bellum, Peruſinũ bellũ inmediate ſequi, niſi hoc poeticæ tribuas licentiæ. Ouidi.in fine.15.Meta.enumerans ciuilia bella ab Auguſto geſta Peruſinũ prætermiſit. Illius auſpiciis obſeſsæ mœnia pacé Victa petent Mutinæ. Pharſalia ſentiet illum: Emathiiq; iterũ madeſcét cæde Philippi. Et magnũ Siculis nomé ſuperabitur undis. Romaniq; ducis coniux Aegyptia tædæ Non bñ fiſa cadet. &c. b ❡ VXor agitabat.) Cæſar (inquit Liuius.125.) relicto Antonio trãſmarinæ prouinciæ, ex parte imperii ei ceſsit: reuerſus in Italiã Vete-

ranis agros diuiſit:ſeditiones exercitus ſui quas correpti a Fuluia M,Antonii uxore/milites contra imperatorē ſuū cōcitauerāt/ cū grandi periculo inhibuit.L.Antonius ꝯſul.M.Antonii frater / eadem Fuluia cōſulente/bellū Cæſari intulit,receptis in partes ſuas populis, quorū agri Veteranis aſsignati erant. Hunc.L.Antonium obſeſsum in oppido Peruſia: conatúq; aliquoties erūpere/& repulſum, famæ coegit Cæſar in deditionē uenire:ipſiq;,& omnibus militibus eius ignouit: Peruſiam diruit.

BELLVM cū Sexto Pompeio. Ca.VIII.

SVblatis [a] ꝑcuſsoribus Cæſaris/ſupererat Pompei domus,alter iuuenum in Hiſpania occiderat,alter fuga euaſerat:cōtractiſq; infelicis belli reliquiis, cū inſuper [b] Ergaſtula armaſſet:Siciliā, Sardiniamq; habebat. Iam & claſſe mediū mare inſederat. O q̄ diuerſus a patre,ille Cilicas extinxerat,hic ſecū Pyratas nauales agitarat. Tanta mole belli penitus in Siculo freto iuuenis oppreſsus eſt. Magniq; famam ducis ad inferos ſecū tuliſſet, ſi nihil tētaſſet ulterius,niſi ꝙ magnæ indolis ſignū eſt ſperare ſemper. Perditis enī rebus ꝓfugit/Aſiáq; uelis petit uēturus ibi in manus hoſtium,& cathenas/& ꝙ miſerrimū eſt,fortibus uiris,ad hoſtiū arbitriū ſub percuſſore moriturus. Nō alia poſt Xerxem miſerabilior fuga. Quippe modo trecentarū quin

a ℭSVBLATIS ꝑcuſsoribus Cæſaris.&c.)Quæ hoc capite continēt/ſcribunt Liui. libris. 127. 128. &. 129.Sueto. ti.16. ſecundi.Copioſius Appia,li.5.bellorꝫ ciuili.Eutro. capit.1. ſeptimi. Oro.ca. 16.ſexti. Ply.cap.45. ſeptimi.Soli.ca.3. Siculo bello/ambulante in littore Auguſto / piſcis e mari ad pedes eius exilsit.Quo argumēto uates reſpondere/Neptunnū patrem adoptantem eum ſibi,Sex.Pompeio repudiato. Tanta erat naualis rei gloria,ſub pedibus Cæſaris futuros,qui maria tempore illo tenerent/author Ply.ca.16.noni.Lege carmina,quæ capite p̄cedenti aſcripſimns. b ℭPEr Ergaſtula.) Sex.Pompeius / Magni

filius lectis ex Epiro proſcriptis, ac fugitiuis, cū exercitu diu ſine ulla loci cuiuſq̃ poſſeſſione præditus in mari Meſſanā oppidum in Sicilia primū, deinde totā prouinciā/occupauit: occiſoq; a Pō-peio Aulo Bithynico prætore/Saluidemū legatū Cæſaris/nauali prælio uicit. Author Liui. li. 123. ab urbe cōdita.

quaginta nauiū dominus, cum ſex: ſeptēue fugiebat/extincto prætoriæ nauis lumine, annulis in mare obiectis pauens atq; reſpectans, & tamē non timens ne periret.

BELLVM PARTHICVM DVCE Ventidio. Caput. VIIII.

QVamuis[a] in Caſsio, & Bruto partes ſuſtuliſſet/in Pōpeio totū partiū nomen aboleſſet/nōdum tamē ad pacis ſtabilitatē pfecerat Cæſar, cū ſcopulus, & nodus: & in ora publicæ ſecuritatis ſupeſſet Antoni⁹. Nec[b] ille defuit uitiis quin periret, imo omnia expertus/ambitu/& luxuria primū hoſtes, deinde ciues, tandē etiam terræ ſæculū liberauit. Parthi clade Craſsi-

a ℭ QVAMVis in Caſsio, & Bruto. &c.) Hoc bellum ſcribūt Liui. libro. 127. & . 128. Late Plutar. in uita M. Anto. Appianus in eo libro qui Parthicus inſcribit copioſe. Iuſtinus li. 42. Eutropius ca. 2. ſeptimi. Oro. c. 16. ſexti. Multa Gel. ca. 4. quindecimi Noctiū Atticarū. Et Val. Max. c. 10 ſexti. Fron. ca. 1. primi & ca. 2. ſecūdi docet/quo aſtu Parthos ſuperauit. Ventidius hic prim⁹ Romanorū/Parthos ſuperauit, author Euſeb. in tpibus. Addit Appia. Ventidius de Parthis uſq; ad ætatē noſtrā/ſol⁹ triumphat/uir natione ignobilis/cū in Antonii amicitiā ſeſe inſinuaſset/illuſtriū rerū occaſiones/adeptus eſt, quib⁹ ſtrenue uſus/ſatis approbaſse credit/quæ de Antonio, & Cæſare dicta ſunt/feliciores per alios/q̃ per ſeipſos eſse in bello duces. Lege Gelli. & Val. ubi ſup̄. Docet idē Appia. Parthos decē & octo prœliis/a Romanis ſuperatos. b ℭ NEC ille defuit uitiis.) Scribit Plutar. propter turpem uitam odio fuiſse. Semper enī (inquit) inter Aleatores, Scorta, ebrioſq; uerſabatur: die uino, luxuq; confectus, edor-

miebat ob crapulam/quã noctu per laxiuiam ingurgitauerat, in Mimorum nuptiis,& ridiculoꝝ ſpectaculis. Fert illũ in Hippiæ Mimæ nuptiis cænatũ tñ uini per uniuerſam noctẽ hauſiſſe/ ut ſibi poſtridie in contionem uocato/neceſſe fuerit in conſpectu populi Romani/euomere / quodã ex amicis togam ſubiciẽte.&c. c

❡ VLtro quidẽ) Parthi in ciuili bello Cæſaris/& Pompeii Põpeianaꝝ partium fuere / tũ propter amicitiã cũ Pompeio bello Mithridatico iunctã: tum ꝓpter Craſſi necem/cuius filium in partibus Cæſaris eſſe audierãt/quẽ ultorem patris uictore Cæſare futurũ nõ dubitabant. Itaqꝫ uictis partibus Pompeianis & Caſsio, & Bruto/auxilia aduerſus Auguſtum,& Antoniũ / miſere. Et poſt belli finem rurſum Pacoro duce cũ Labieno inita ſocietate/ Siriã/& Aſiam uaſtauere: caſtraqꝫ Ventidii, qui poſt Caſsiũ abſente Pacoro exercitũ Parthicũ fuderat / magna mole aggrediunt. Sed ille ſimulato timore/ diu ſe cõtinuit,& inſultare Parthos aliquãtiſper paſsus eſt. Ad poſtremũ inſecutos/letoſqꝫ partẽ legionũ emiſit,q̃rum impetu fuſi Parthi/in diuerſa abiere. Pacorus cũ fugientes ſuos abduxiſſe ſecũ legiones Romanas putaret / caſtra Ventidii

ana altius animos erexerãt/ciuileſqꝫ populi Romani diſcordias læti accœperãt. Itaqꝫ ut prima affulſit occaſio non dubitauerũt erũpere. Vltro c quidẽ inuitante Labieno,q miſſus a Caſsio: Brutoqꝫ (Qui furor ſcelerum?) ſollicitauerat hoſtes in auxiliũ. Et illi Pacoro duce regio iuuene, diſsipant Antoniana præſidia/Caſca legatus ne ueniret in poteſtatẽ/a gladio ſuo impetrauit. Deniqꝫ ablata Syria emanabat latius malum, hoſtibus ſub auxilii ſpem ſibi uincentibus, niſi Vẽtidius:& hic legatus Antonii/incredibili felicitate,& Labieni copias, ipſumqꝫ Pacoꝝ: & omnẽ Parthicũ equitatũ toto inter Orontẽ:& Euphratẽ ſinu late cecidiſſet. Viginti amplius miliũ fuit. Nec ſine cõſilio ducis, qui ſimulato metu adeo paſſus eſt caſtris ſuccedere, donec aſsũpto iactus ſpacio: adimeret uſum ſagittarũ. Rex for-

ueluti ſine defenſoribus/aggreditur. Tūc Ventidius reliqua parte legionū emiſſa uniuerſam Parthoꝝ manū/cū rege ipſo Pacoro/interfecit, author Iuſti. Addunt Eutrop. & Paulus Oroſius/eo ipſo die Pacoꝝ a Ventidio peremptū/quo olim Orodes Parthorum rex per ducem Surenā/Craſſum occiderat. d ℂ SIC Craſſianā cladem &c.) Scribit Appia. in hac uictoria illud inter cætera mēoratu dignū/ꝙ omnes fere calamitates/quas Romani ſub Craſſo pertuliſſent hac uindicta ſubſtuliſſe, & ꝑ M. Craſſo mortuo (ait Plutar.) pœnā abunde paſſi. a ℂ EXPERtis inuicem Parthis, atq; Romanis &c.) Authores hiſtoriæ ſunt Flo. 130. lib. ſuarū Abbre. Plutar. in uita M. Antonii. Appia. in Parthico. Iuſti. lib. 42. Serui. 8. Aenei. ſuper illud Hinc Auguſtus. Eutro. ca. 1. ſeptimi. Oroſi. ca. 16. ſexti. Front. ca. 3. & 13. ſecundi. CAuſam huius belli Iuſti. ſic aperit Phrahatri (inquit) regi Parthoꝝ Antonius ꝓpter auxiliū aduerſus ſe/& Cæſarē (ut capite præcedenti recitatū eſt) latū bellū cū ſexdecim ualidiſſimis legionibus intulit; ſed grauiter multis prœliis uexatꝰ/a Parthis refugit. b ℂ FOEdus ab ipſo Antonio cū rege ꝑcuſſū) INtelligit/ut uidetur/Antiochū Comagenū/cū quo (ut ait Oro.) Antonius/uno uix caſtello expugnato, pacem fecit/ut ipſe tantā rem conſumaſſe uideretur: Superatos eñ tribus prœliis Parthos/Ventidius ulterius perſequi neglexit Antonii ueritus inuidiam. Deficientes autē inuadens/ad deditionē redire compulit. Antiochum porro Comagenū in urbe Sammoſatis/obſedit. De præcā-

tiſsime dimicās cecidit. Mox circūlato eius per urbes quæ deſciuerāt capite/Syria ſine bello recepta. Sic[d] Craſſianā cladem Pacori cæde penſauimus.

BELLVM Parthicū cū Antonio. Ca. X.

Expertis[a] inuicē Parthis: atq; Romanis, cum Craſſus: atq; Pacorus utrinq; uirīū mutuaꝝ documenta feciſſent, pari rurſus reuerētia integrata amicitia, & quidē ab ipſo[b] fœdus Antonio cū rege percuſſum. Sed immēſa uanitas hominis, dum tituloꝝ cupidine Araxē: & Euphratē ſub

imaginibus ſuis legi cõcupiſset. Neq; cauſa: nec conſilio: ac ne imaginaria quidẽ belli cõditione, quaſi hoc quoq; ex arte ducis eſſet obrepere, relicta repente Syria in Parthos impetũ facit. Gens[c] præter armoꝝ fiduciã/ ſimulat trepidationẽ, & in cãpos fugam. Hic ſtatim quaſi uictor ſequebat̃, cũ ſubito nec magna hoſtiũ manus ex improuiſo etiã feſsos uia/ ſub ueſpere uelut nimbus erupit, & miſsis undiq; ſagittis duas/ legiones operuerũt. Nihil acciderat in cõparationẽ cladis, quæ in poſterũ diem imminebat, niſi interueniſset deum miſeratio. Vnus[d] ex clade Craſsiana: Parthico habitu: caſtris adequitat: & ſalute latine data/ cum fidẽ ipſo feciſſet, quid immineret edocuit: iam affuturũ cum oĩbus copiis regẽ, irent

te deinde illo, & mille talenta dare pollicente/ ad Antoniũ mitte re iuſsit. Iam eñ proximus aderat/ & Ventidiũ cũ Antiocho inducias agere uolentẽ/ eam rem/ ſuo nomine ut conficeret/ admonuit. Non eñ oĩa a Ventidio exequenda/ iudicabat. Obſidione deinde in longũ ꝓcedente: & ciuibus iam pace deſperata/ ad audaciam conuerſis/ cũ nihil proficeret/ rubore, & pœnitentia compulſus/ quinq; & tercenta talenta cupide ab Antiocho accepit. VEL quod magis placet/ Phrahartem Perſarũ regẽ intelligit/ cũ quo Antonius fœdus iniit, Antonius (inquit Appia. in Parthico) Phrahartem dolo circumuenire ratus q̃ſi pace demum inter eos ſecutura dignũ putãs/ quibus Craſsum fraudibus cæpiſsent Parthi/ eos quoq; ſibi aſciſcere. c ℭ GEns præter armoꝝ fiduciã ſimulat fugam. &c.) Scribunt Appia. in Parthico. Plutar. in M. Craſso/ Parthos fugiẽtes ſagittas a tergo emittere/ qua arte nõ minores/ quã conſiſtentes calamitates hoſtibus afferre. Virg. Fidentẽq; fuga Parthũ, uerſiſq; ſagittis. Luca. Emiſsa Parthis poſt terga ſagitta. Horati. 12. ode. 2. carminũ. Idem ſcribit Naſo primo de remedio, Et in Ibin. Primo de arte. Quid fugis ut uincas. &c. Claud. Parthis ſagittas tendere certior. Latius ſcripſi rem hanc in Epithalamio Hono. & Mariæ apud Claudianũ. d ℭ VNus ex clade Craſsiana &c.) Appia. hanc

hiſtoriam ſic explicat, Dum Antonius per campos potius proficiſci cuperet/ cũ itinera/ quæ ad montes ueherent inaquoſa eſse uideret, uir quidã nomine Mithridates ab hoſtibus in exercitum uenit, petens cũ aliquo colloqui uelle, qui Parthicã, aut Syriã didicisset liguam. Et accedente ad eum Alexandro Antiocheno Antonii neceſsario atq; amico / quis eſset retulit. Vides (inquit) a lõge colles illos ac duos / & in unũ coniunctos? Cũ ſe ille uidere diceret. Sub illis (ĩquit) Parthorũ copiæ inſidias uobis ſtruũt. Patentes igitur campi collibus illis ſub iacent, per quos ab ipſis deceptos iter arrepturos eſse exiſtiant uiam quæ ad mõtes ducit/ reliquẽtes. In illa quippe ſitis / laborq; dũtaxat a uobis ſubſtinéda ſũt/ Sin alterã tenueritis/ ſciat Antonius/ Craſsi fortunas ſibi eſse ſubeundas. Hæc locutus retroceſsit. Eadem a Plútar. ſcripta reperies. e ℭ NON minor ex aqua poſtea &c.) De hac re ſic Appia. in Parthico. Primi igitur (inquit) ad flumen quoddã peruenere, cuius aqua frigida admodum, ac ſplẽdida fuit, uerũ ſalſa, ac uenenoſa, cuius cauſa adurẽte ſiti/ præcordia a dolore uexabantur. Quod cũ a Mardo. &c. Idem ſcribit Plutarchus in Antonio. f ℭ SAlmacidus fluuius in ſe.) DE Salmacidi Cariæ fonte, qui ingredientes in eũ effœminat, ac molles red-

retro, peterẽtq; mõtes, ſic quoq; hoſtẽ fortaſſe nõ defore/ atq; ita ſecuta eſt minor uis hoſtiũ, q̃ imminebat. Adfuit tamẽ, deletæq; reliquæ copiæ forẽt, niſi urgentibus telis in modũ grãdinis quadã ſorte quaſi docte pcubuiſſent in genua milites, & elatis ſup capita ſcutis/ cæſorũ ſpeciẽ præbuiſsent, tũ Parthus arcus inhibuit, deinde Romani cũ ſe rurſus extuliſsẽt, adeo res miraculo fuit ut unus ex Barbaris miſerit uocẽ. Ite & bene ualete Romani, merito uos uictores fama gentiũ loquit᷑, qui Parthorũ tela fugiſtis. Non[e] minor ex aqua poſtea, quã ab hoſtibus excœpta clades. Infeſta primũ ſiti regio cũ quibuſdã[f] Salmacidis fluuius infeſtior, nouiſſimeq; cũ iam ab ĩualidis/ & auide hauriebat᷑. Noxiæ etiã dulces fuere. Mox & ardores p Armeniã: & niues: per Cappado-

dit,lege apud Oui.4.Meta.ibi.Prætereo dulciq; animos nouitate &c.lege etiã Strabonẽ lib.14. g ¶ DE ſexdecim legionibus &c.) Secundũ enumerationẽ Appia. fuerunt in exercitu Antonii fere treſdecim ſupra centũ milia hominũ, ex quibus cũ Antonius numerũ recẽſeret.

ciam:& utriuſq; cœli ſubita mutatio ꝑ peſtilẽtia fuit. Sic uix tertia parte g de. xvi. legionibus, reliqua cũ argentũ paſsim dolabris cõcideret:& ſubinde inter moras mortem a gladiatore ſuo flagitaſſet. Egregius imperator tandẽ profugit in Syriã, ubi incredibili quadã mẽtis uecordia ferocior aliquãto factus eſt, quaſi uiciſset, q euaſerat.

BELLVM CVM ANTONIO: & Cleopatra. Cap. XI.

FVror a Antonii quatinus per ambitũ nõ interiret/& luxu: & libidine extinctus eſt. Quippe poſt Parthos cum exoſus arma, in ocio ageret, captus amore Cleopatre quaſi bene geſtis rebus in regio

xx.milia peditũ, quattuor equitũ milia / amiſiſse comperit, nõ tñ omnia bello (inquit) cæſa, uerũ ſupra dimidium morbis: ualitudineq; conſumpta. Plutar. dicit Antoniũ habuiſse in ſuo exercitu. cccxx. milia hominũ. In Parthorũ uero exercitu eqtũ milia .cccc. In numero autẽ peréptoꝝ Plut. cũ Appiano concordat. a ¶ FVROR ANTOnii &c.) Quæ hic ſcribunt/ habent a Liuio lib. 130.& tribus ſequẽtibus. Late Plutar.in M.Anto. Sueto.tit.17.&.18.li.ſecũdi.Eutro.c.z.ſeptimi.Oro.c.17.ſexti.Val.Max.c.8.tertii. Aug.c.30.tertii Ciui.dei.Lactan.c.8.ſecundi.Lege quæ ſcribit Ply. c.35.noni.c.tertio.21.c.tertio.33. Macro.3. Saturna.uerſus finem.

SCribit Appianus in Parthico forte fuiſſe cũ Antonio Magũ quẽdam Aegyptium ex his/qui hominũ genituras/ſorteſq; ſcrutant. Is(inquit)ſiue ut Cleopatræ morem gereret,ſiue ueritati inniteretur/erga Antoniũ dicere auſus eſt/fortunã eius illuſtrẽ/ & inſignẽ ſub Cæſare admodũ deficere,ac debilitari: & ut longe ab eo adoleſcente ſe transferret hortatus eſt. Tu9 (inquit) dæmon hui9

reformidat geniū. Quibus ex uerbis palā ſubtriſtati uiſus eſt Antonius/ita ut Aegypto potius inherēs ex Italia diſcederet, & quæ propria in Græcia illi fuerāt/ Cæſaris poteſtati traderet. b ℭ AB ebrio imperatore.) Scribit Ply. in fine.14.hiſtoriæ naturalis .M.

ſe ſinu reficiebat. Hæc mulier Aegyptia ab ebrio [b] imperatore preciū libidinū / [c] Romanū imperium petit: & ꝓmiſit Antonius quaſi facilior eſſet Partho/Romanus. Igiť dominationē parare nec tacite, ſed patriæ nominis/togæ:faſciū oblitus, totus in mōſtrum illud, ut mente/ita animo quoq; :cultuq; deſciuerat. Aureū in manu baculū/ad latus, & in acie purpurea ueſtis ingentibus obſtricta gemmis/diadema aderat: ut regina rex ipſe fruereť. Ad primā nouorū motuū famā/Cæſar a Brunduſio traiecerat, ut uenienti bello occurreret, poſitiſq; caſtris in Epyro Leucadē inſulā: montēq; Leucadem: & Ambracii ſinus cornua infeſta claſſe ſuccinxerat. Nobis [d].cccc.amplius naues cc.nō minus hoſtiū, ſed numeꝝ magnitudo pēſabat. Quippe a ſenis in nouenos remo-

Anto.hominem ebriū fuiſſe, edito etiā uolumie de ſua ebrietate/ quo patrocinari ſibi auſus approbauit plane, & cetera quæ ſequūť. Lege quæ capite 9.huius q̃rti āno tata ſunt ex Plutarchi ſententia. c ℭ ROmanū impiū petit &c.) Ouidi .15. Meta. Romaniq; ducis cōiux Aegyptia tædæ Non bene fila cadet, fruſtra q; erit illa minata Seruitura ſuo Capitolia noſtra Canopo. Item in fine.1. Faſto. Idē ſcribit Hora.penultia primi carminū Dū Capitolio Regina dementes ruinas, funus & imperio parabat/Contaminato cū grege turpiū Morbo uiroꝝ quodlibet impotens Sperare:fortunaq; dulci Ebria, ſed minuit.&c. Proper.1. ſecundi. Aut canerem Aegyptū.&c. Latius Elegia.7.quarti. Meminit Iuue.Sat. ſecunda. Plura Virgi.in fine.8.Aenei. Hæc inter, tumidi late maris &c. d ℭ NObis.cccc amplius naues: ducentæ nō minus hoſtiū.) Multo aliter hoc apud Plutar. reperies. Antonius quidem (iquit) pugnaces habebat naues non pauciores quingentis, in quibus

octiremes, & decẽremes erant omnes præclariſsime ornatæ. Peditum milia centũ, equitũ milia uiginti duo. Cæſar autẽ habebat naues pugnaces ducentas quinquaginta. Peditũ octogita milia, equitũ ferme parẽ Antonio numerũ. Videt igit legendũ. Nobis cc. ampli[9] naues. ccccc. non minus hoſtiũ, niſi lra ſequẽs refragetur. Oro. ca. 17. libri ſexti. Ducẽtæ triginta (inquit) roſtrate fuere Cæſaris naues, & triginta ſine roſtris triremes uelocitate Liburnicis pares. Claſsis Antonii. clxx. nauiũ fuit, quãtũ nũero cedens, tantũ magnitudine pcellẽs. c ℭ Aſiæ ſpolia.) Antoni[9] Artabanẽ Armeniæ regem proditione/ & dolo cepit, quẽ argenrea cathena uinctum, ad confeſsionẽ theſaurorũ regionũ coegit. Expugnatoq; oppido/in quo conditos eſse prodiderat / magnã uim auri, argentiq; abſtulit. Quã elatus pecunia/denũciari bellum Cæſari, atq; Octauiæ ſororis, & uxori repudium indici iuſsit & cetera, author Oroſi[9] ca. 17. ſexti.

rũm ordinibus, ad hæc turribus: atq; tabulatis alleuatæ caſtellorũ: & urbiũ ſpecie, nõ ſine gemitu maris/& labore uentorũ ferebãtur: quæ quidẽ ipſa moles/exitio fuit. Cæſaris naues a triremibus in ſenos: nec amplius ordines creuerant. Itaq; habiles in oĩa, quæ uſus poſcebat, ad impetus/& recurſus, flexuſq; capiẽdos. Illas grauis: & ad oĩa præpeditas/ſingulas/plures adortę, miſsilibus ſimul, tum roſtris: ad hoc ignibus iactis ad arbitriũ diſsipauere. Nec ulla re magis hoſtiliũ copiarũ apparuit magnitudo, q̃ poſt uictoriã. Quippe immẽſa claſsis naufragio belli facto/toto mari ferebatur. Arabũq;: & Sabeorũ, & mille aliarũ gentiũ Aſiæ [c] ſpolia. Purpurã: aurũq;, in ripam aſsidue mota uẽtis maria remouebãt. Prima dux fugæ regina, cũ aurea puppe, uеloq; purpureo ſe in altũ dedit. Mox ſecutus Antonius, ſed inſtare ueſtigiis Cæſar. Itaq; nec præparata in Oceanũ fuga nec munita præſidiis utraq; Aegypti cornua Parethoniũ, atq; Peluſiũ profuere, prope manu tenebant. Prior fer-

f ℭ PVlchritudo intra pudicitiã principis fuit.) Aurea illa Ouidiana ſententia / Nõ bene cõueniunt, nec in una ſede morantur Maieſtas & amor. a ℭ HIC FINIS ARMORum Ciuilium. &c.) Quæ hoc ultimo capite ſcribit Florus/ habent cõpendioſe a Suetonio ti.20.&.21 libri ſecundi. Liuio lib.132.& ſequẽtibus. Eutro. ca.2.& ſequentibus lib. ſeptimi. Oroſi. capi 17. ac deinceps libri ſexti, Quas gentes Auguſtus deuicit, enũerat Vir. in fine .8. Aenei. Hic Nomadũ genus &c. Itẽ Oui. lib.15. Meta, ibi. Quid tibi barbariam &c. Lege q̃ ſcribit idem.2.triſtiũ. Hora. Odis 14. &. 15. quarti Carminũ. Appi. in eo lib. qui Illirius ĩſcribit circa mediũ / enumerat/ gentes quas Auguſtus ſubegit. Hi autẽ ſunt Oxyei, Perthenetæ : Bithiates : Taulatii: Cãbei: Merromeni: Pariſsei: Docleatæ: Carinii.&c. Lege Sextũ Ruffum & Tacitũ lib.1. b ℭ STricto circa mala ſua impio &c.) PRopter uidelicet tot bella ciuilia ab Auguſto ꝯtra Romanos ciues geſta, nihil eni populos nõ ſponte ſubiectos/ cõtra principes tam efficaciter erigit/ quã eoꝝ principum inter ſe diſcordia. Claudia. Nec nota fefellit Semita, præſtructũ bellis ciuilibus ho-

rum occupauit Antoni⁹. Regina ad pedes Cęſaris prouoluta tẽtauit oculos ducis fruſtra. Nam [f] pulchritudo intra pudicitiã principis fuit. Nec illa de uita quæ offerebatur, ſed de parte regni laborabat. Quod ubi deſperauit a principe, ſeruariq; ſe triumpho uidit, incautiorẽ nacta cuſtodiã, in Mauſe-olum ſe (ſepulchra regum ſic uocãt) recœpit. Vbi maximo (ut ſolebat) induta cultu/ in differto odoribus ſolio iuxta ſuũ ſe collocauit Antonium/ admotiſq; ad uenas ſerpẽtibus, ſic morte quaſi ſomno ſoluta eſt.

BELLA ADVERSVS GENtes Exteras. Cap. XII.

1 HIc[a] finis armoꝝ ciuiliũ: reliqua aduerſus exteras gentes, quæ[b] diſtricto circa mala ſua imperio / diuerſis orbis oris emicabãt. Noua quippe pax, nec dum

ſtem Perſolitas uenere uias: aditusq; ſequẽdos Barbarico Romana dedit diſcordia bello. Seruitus tã cõtra naturã eſse credit, ut eam mortalitati fere cõperemus ut in fine lib. ultimi Digeſtorũ ſcribit Paulus. Sed id de ea ſeruitute intelligendũ eſt, quæ ad ſæuũ dominũ, & tyrãnnũ eſse dinoſcitur. Nã (ut idẽ Claudia. ait) Fallitur egregio qſquis ſub principe credit Seruitiũ: nũq̃ libertas gratior extat, Quã ſub rege pio. [c] ℭ NOricis anios &c.) Norici Alpium icolæ quődã Taurisci appellati/Rhetis/ & Vindelicis cõtermini, de quibus plura Plyni. Strabo, Ptolemæus/ceteri. Hos per Druſum priuignũ ſuum ſuperaſse Auguſtũ / ſcribunt omnes, Horatiꝰ q̃rta &. 14. quarti Carminũ. Ouid. ſecũdo de triſtibus: & ad Liuiã. [d] ℭ INhos expeditionẽ ipſe ſumpſit &c.) Hanc Illyricam expeditionẽ ſcribunt Liui. li. 132. Appia. in Illyrio. Octauianus externa bella duo oino per ſe geſsit: Dalmaticum adoleſcens adhuc: & Antonio deuicto Cantabricũ. Dalmatico etiã uulnera excepit, una acie dextrũ genu lapide ictus, altera autem & crus, & utrunq; brachiũ / ruina põtis consauciatus. Author Sueto. titu. 20. lib. 2. Appianus dicit hoc

aſsuetæ frenis ſeruitutis / tumidæ gentiũ/
inflatæq; ceruices/ab impoſito nuper iugo
reſiliebãt. Ad ſeptentrionẽ conuerſa ferme
plaga/ferocius agebat. Norici: Illyrii: Pãno
nii: Dalmatæ: Myſii: Thraces: & Daci: Sar-
matæ: atq; Germani. Noricis [c] anios dabãt
Alpes: atq; niues, quod bellum nõ poſſet
aſcendere. Sed oẽs illius cardinis populos/
Brẽnos: Senones: atq; Vindelicos, per pri- 2
uignum ſuum Claudiũ Druſum / pacauit.
Quę fuit callidarũ gentiũ feritas, facile uel
mulieres oſtendere, quæ deficiẽtibus telis/
infantes ipſos afflictos humo, in ora mili-
tum aduerſa/miſerũt. ILlyrii quoq; ſub Al
pibus agũt, imaſq; ualles earũ: & quædam
quaſi clauſtra cuſtodiũt/abruptis torrẽtibꝰ
implicati. In [d] hos expeditionẽ ipſe ſũpſit,
fieriq; pontem imperauit. Hic ſe: & aquis/
& hoſte turbãtibus cũctanti ad aſcẽſum mi-
liti/ſcutũ de manu rapuit, & in uia primus,

accidiſse nõ Dalmatico/ſed Iapodũ bello.Itẽ nõ in acie,ſed in urbis expugnatione/hanc urbem Metuliũ nominatã dicit,quã rem Lege ibidẽ copioſe.DE Illyrio Ply.ca.21.tertii.Et Strabo lib.3.ILlyrioꝶ ſitus,& eoꝶ originẽ/ affatim Appia.ubi ſupra. e ℭ Pannonii &c.) Bellũ contra Pannonios ab Auguſto geſtũ/ ſignãt magis hiſtorici, quã explicent. Appi. in Illyrico abunde ſcribit Pœonũ ab Auguſto expugnationẽ. Quos eñ Latini Pãnonios dicũt/ Græci eos Pœonas nominãt.Appia.meminit cuiuſdam Elbii / p quẽ poſsenos, q ab Auguſto deſecerunt/ domuit. Nõ lego Vibiũ aliquẽ , quo ſint ſubacti Pãnonii. Et hoc monendi

tũc agmine ſecuto cum Illyricus multitudine pontem ſuccidiſſet, ſaucius manibus:ac cruribus ſpecioſiore ſanguine,& ipſo periculo Auguſtior,terga hoſtiũ cecidit.

3 PAnnonii[e] duobus ſaltib⁹,ac tribus fluuiis Drauo:Sauo:Hiſtroq; uallanť, populati proximos intra ripas ſe recipiebãt. In hos domandos Vibium miſit, cæſi ſunt in utriſq; fluminibus. Arma uictoꝶ/nõ ex more belli cremata/ſed capta ſunt,& in profluẽtes data,ut cæteris qui reſiſtebãt/uictoria ſic nunciaretur. [f] DAlmatæ plærũq; ſub ſyluis agunt. Inde ad latrocinia prõptiſsimi. Hos iam quidẽ Marius incenſa urbe Delminio/ quaſi detrũcauerat.Poſtea Aſinius Pollio/ gregibus/armis/agris/mulctauerat/hic [g] ſe

gratia.Oroſius uerſus finẽ ſexti. Pãnonios (inquit) nouo motu intumeſcentes/Tiberius priuignus Cæſaris cruentiſsima cæde deleuit.Idem ſcribit Eutropius.capite.2.ſeptimi. Et Suetonius titu. nono tertii Quid ſi Tiberiũ nõ Vibium/legas? Ouidius ſecundo de triſtibus/Nũc tibi Pannonia eſt:nũc Illyris ora domanda: Norica nũc præbent Thraciaq; arma metũ. f ℭ DAlmatæ plerũq; &c. Bellum contra Dalmatas ab Auguſto geſtum ſcribũt omnes, qui Auguſti geſta narrant, ſed copioſe / ut cætera./ Appianus in libro quem Illyricum inſcripſit.Lege Sueto. titu.20.ſecũdi.Strabonem libro ſeptimo. DElminium urbẽ incenſam a Marco Figulo dicit Appianus ubi ſupra.Credo ob hoc legendũ nõ Marius/ ſed Marcus,hoc capite in Floro. g ℭ SEcundus orator.) Veteres ſcripto

res aſserunt Aſinium Pollionẽ conſolarẽ uirũ/Rhetoricæ/ & Poeticæ diſciplinæ/peritiſsimũ fuiſse. Scribendarũ etiã Tragœdiarũ ſtudio apprime doctum. De quo ſic canit Ode prima ſecũdi Carminũ Flaccus Hora. Motũ ex Metello conſule ciuicũ: Belliꝗ cauſas: & uitia & modos: Ludũꝗ fortunæ: graueſꝗ principum amicitias: & arma Nondũ expiatis uncta cruoribus, piculoſæ plenũ opus aleæ Tractas: & incedis p ignes Suppoſito cineri doloſos & ce. Plura de eo in Collectaneis noſtris/congeſsimus. Videtur eũ ſecundum Oratorẽ dicere poſt Ciceronem. h

¶ MYſii quã feri.) QVod de Myſiis hic ſcribitur, ſumptũ eſt ex li. 124. & 135. Ti. Liuii. Appia. in fine Illyrii. Marc⁹ eñ (inquit) Lucull⁹ Lucii Luculli frater/qui Mythridatem debellauit/Myſiorum regionem excurrit omnem, & uſꝗ ad fluuium curſum tenuit. Nec ulterius quicquam a Romanis/rẽ publicam regentibus contra Myſios actum fuiſse, aut ad tributa redactos eſse, aut ab Auguſto geſtũ fuiſse meminit. Suetonius. Eutro. ceteri plures. iter gẽtes ſubactas ab Auguſto/nõ numerãt Myſios. Liui. cũ Floro ſentit. Idẽ Liui. li. 135. ſcribit quod de Thra-

cũdus Orator. Sed Auguſtus perdomãdos
Vibio mandat, qui efferum genus fœdere 4
terras coegit: aurũꝗ uenis repurgare quod
alioquin gens omniũ cupidiſsima/ſtudioſa
diligẽtia acquirit, ut illud in uſus ſuos ſer-
uare uideatur. h MYſii quã feri, quã truces
fuerint: quã ipſoꝝ etiam Barbari Barbaroꝝ
horribile dictu eſt. Vnus ducũ ante aciẽ po-
ſtulato ſilentio. Qui uos inquit eſtis? Re-
ſpõſum ẽ/Romani gentiũ domini, & ille/
ita (inqt) fiet, ſi nos uiceritis. Accepit omẽ
Martius Craſſus. Illi ſtatim ante aciẽ imo-
lato equo cõcepere uotũ: ut cæſorum extis
ducum: & litarẽt: & ueſcerent. Deos audiſ- 5
ſe crediderim, nec tubã ſuſtinere potuerũt.
Nõ minimũ terroris incuſsit Barbaris Cho
nidius centurio ſatis Barbaris efficacis/ta-
men apud pares homines ſtoliditatis, qui
focum gerens ſuper caſsidẽ, ſuſcitatã mo-
tu corporis flammã uelut ardẽti capite ſun

cibus hic Florus habet. i ℭ ANte hos.) Pauci etiã meminerũt belli Thracii ab Auguſto geſti. Sed Liuiũ ſequitur Florus lib. 135. k ℭ DAcii montibus inhærẽt.) Dacos ſubactos ab Auguſto ſcribunt omnes, Virgi. in fine octaui. Hora. octaua tertii Carminum.

debat. Ante[i] hos Thracũ maxim⁹ populus
deſciuerat. Ille Barbarus: & ſignis militari-
bus: & diſciplina: armis etiam Romanis aſ-
ſueuerat. Sed a Piſone perdomiti, in ipſa
captiuitate rabiem oſtẽdere, quippe cũ ca-
thenas morſibus tentarẽt, feritatem ſuam
6 ipſi puniebãt. DAci[k] mõtibus inhærẽt Co-
tiſonis regis imperio, quotiẽs cõcretus ge-
lu Danubius iũxerat ripas/ decurrere ſole-
bant: & uicina populari. Viſum eſt Cæſari
Auguſto gentẽ aditu difficilimã ſubmoue-
re. Miſſo igit̃ Lentulo ultra ulteriorẽ repu
lit ripam, citra præſidia conſtituit. Sic tunc
Dacia nõ uicta, ſed ſummota, atq; dilata ẽ.
SArmatæ patẽtibus cãpis inquietãt, & hos
per eundẽ Lentulũ prohibere Dãnubio ſa-
tis fuit, nihil preter niues: rarasq; ſyluas ha
bent. Tanta Barbaria eſt, ut pacẽ nõ intelli-
gant.[l] GErmaniã quoq; utinã uincere tãti
nõ putaſſet magis turpiter amiſſa eſt/ quã
7 glorioſe acquiſita, ſed quatinus ſciebat pa-

l ℭ GErmaniã quoq; utinã &c.) Bella in Germania auſpiciis Auguſti a Druſo geſta ſcribit Liuius lib. quattuor ultimis ab urbe cõdita. Strabo in pricipio ſeptimi. Eutro. & Oroſi. ubi ſupra. Valer. Maxi. c. 3. quarti. & ca. 5. quinti DE iſto Druſo ad Cæſarẽ Auguſtũ loquens ſic. z. triſtium canit Naſo. Auſoniumq; ducem, ſolitis circũ uolet alis, Ponat & in nitida laureaſerta coma, Per quẽ bella geris. &c. Plura Virgi. in fine octaui Aenei. LAudes Druſi hui⁹ Lyrico carmie decãtat Horat. Ode quarta quarti carminũ/ cũ Aquilæ, & Leoni comparãs. Qualem miniſtrũ fulminis alitem, cui rex deorũ regnum in aues uagas permiſit. Et ſubdit/ Videre Rheti bella ſub Alpibus Druſum gerentem. Vindelici, quibus mos unde deductus per omne tempus/ Amazonia ſecuri dextras obarmet &c. Scribũt Porphyrio, & Acron Flaccũ Ho-

tatiū/quartū Carminū librū cōtra inſtitutū feciſſe / in laudēDru-ſi Neronis priuigni Auguſti/ filii Neronis. m C VSipetes &c.) De his Germāiæ pplis lege Strabonē in.7.Ply.in quarto,Pompo. Melam in tertio. Ptolemeū capit. 10.11.12. 13. libri ſecundi. Corne. Tacitū libro .1. Druſi mortē longo ſimul, & eleganti carmie deplorat Ouid. ad Liuiā matrē ſcribens. Scribit Liuius/ Druſum in Germania/ex fractura cruris periiſſe. Tranquillus autē Druſū, morbo piſſe tradit. BEllū Germanicum ſimul cū ſupradictis ſic exprimit. 2. Triſtiū noſter Naſo. Nūc tibi Pannonia ē, nunc Illyris ora domanda. Rhetica nūc præbent, Thraciaq; arma metū. Nūc petit Armenius pacē, nunc porrigit arcus Parthus eques: timida, captaq; ſigna manu. Nūc te prole tua iuuenē Germania ſentit: Bellaq; ꝓ magno Cæſare / Cæſar habet. Hoc idē lege apud eundem Oui. in Conſolatoria ad Liuiam. ibi.

trem ſuū Cæſarē bis traiecto pōte Rheno: quæſiſſe bellū. In illius honorē cōcupiit facere prouinciā,& factū erat, ſi Barbari tam uitia noſtra, quā imperia ferre potuiſſent. Miſſus in eam prouinciam Druſus primos domuit m Vſipetes, inde Tencatheros ꝑcurrit:& Cattos. Nam Marcomanoꝝ ſpoliis inſignibus/quendā editum tumulum in trophæi modū/excoluit. Inde ualidiſſimas nationes Cheruſcos: Sueuos: & Sicābros/ pariter aggreſſus eſt. Qui.xx.cēturionibus crematis/hoc uelut ſacramēto ſumpſerant bellū. Adeo certa uictoriæ ſpe ut prædā in anteceſſum pactiōe diuiſerint. 8 a.l. ante acceſſuz Cheruſci equos, Sueui aurū:& argentū: Sicābri captiuos/elegerāt, ſed oīa retrorſum. Victor nāq; Druſus/equos, pecora: torques eorum, ipſoſq; præda diuiſit:& uendidit. Præterea in tutelā ꝓuinciæ p̄ſidia:atq; ꝓuincias ubiq; diſpoſuit. Per Moſam flumē, ꝑ Albim, per Viſurgim: per Rheni quidē ripā/ quinquaginta ampli9 caſtella direxit Bonnā:& Geſoniā cū pōtibus iunxit, claſſibuſq; firmauit. Inuium:atq; in acceſſum in id tempus

Quod ſemper domito rediit tibi Cæſar ab orbe/ Geſtat & inuicta proſpera bella manu. Quod ſpes implerunt.&c. n ℭ HErcyniū ſaltum.&c.) Hercyniæ ſiluæ roborū uaſtitas intacta / & cōgenita mundo,prope immortali ſorte miracula excedit,ut alia omittantur fide caritura.

Hyrciniū [n] ſaltum / patefecit. Ea deniq; in
9 Germania pax erat/ut mutati homīes/alia
terra/cœlū ipſum mitius/ molliuſq; ſolito
uideretur. Deniq; nō per adulationē,ſed ex
meritis/defūcto ibi fortiſsimo iuuene,ipſi/
quod nunquā alteri ſenatus cognomen ex
ꝓuincia dedit.Sed [o] difficilius eſt ꝓuincias
obtinere:quā facere/uiribus paranť,iure re-
tinentur.Igiť breue id gaudiū fuit.Quippe
Germani uicti magis quā domiti erāt, mo-
reſq; noſtros, magis q̄ arma ſub imꝑatore
Druſo/ſuſcipiebāt.Poſtq̄ ille deſunctus eſt
Vari Quintilii libidinem/ac ſuperbiā,haud
ſecus q̄ ſæuitiā / odiſſe cœperūt.Auſus ille
agere conuentū:& ī caſtris ſe dixerat, quaſi
uiolentiam Barbaro℞ / & lictoris uirgis, &
10 præconis uoce/poſset inhibere.At illi/qui
iam pridē rubigine oblitos enſes: inerteſq;

Conſtat attolli colles occurſantiū inter ſe radicum repercuſſu. Aut ubi ſecuta tellus nō ſit / arcus ad ramos uſq;,& ipſos inter ſe rixantes curuari portarū patentium mō / ut turmas equitū trāſmittāt. Ply.capi. .3.16.Cæſar.6.de bello Gal. Videť autē nomē ſumptum ex Græco. ἕρκος enim Græce,latine circuitū ſeptumq; ſignificat.Hercynia ſilua (inquit Strabo in ſeptimo.) proceris frequēs eſt arboribus, & munitiſsimis in locis admittens ambitum, in cuius medio ſita eſt ora/ad habitandū accōmoda. Sua em̄ magnitudine, qua dierum ſexaginta iter occupat/uarias regiones, ac gentes / ſepire uideť. Vide Mellā libro tertio. o ℭ DIfficilius eſt ꝓuinciā obtinere/quā facere.Claud.Plus eſt ſeruaſse repertū,quā quæſiſse nouū.Sic em̄ legendū eſt/nouū ſcilicet / nō nomē. Et Ouidi. 1.de arte amandi. Non minor eſt uirtus/q̄ quærere parta tueri: Caſus ineſt illic / hic erit artis opus. DE cognomine ex prouincia Druſo, a ſenatu dato/ Ouidi. 1.Faſto℞, Et mortem & nomē Druſo Germania fecit.

cernerēt equos, ut primū togas: & ſæuiora armis iura uiderunt/ duce p Arminio / arma corripiūt. Cū interim (tāta erat Varo pacis fiducia: ut ne prædicta quidē/ & prodita per Segeſtē unū ducū/ cōiuguratione) cōmoueretur. Itaq; improuidū: & nihil tale metuentē/ impronīſo adorti: cū ille (o ſecuritas) ad tribunal citaret/ undiq; inuadūt, caſtra rapiunt, tres legiones opprimuntur. Varus perditas res / eodem quo Cannēſem diem Paulus: & fato eſt, & animo ſecutus. Nihil 11

p ℭ DVce Arminio &c.) Druſo Cæſare/ C. Norbano conſulibus/ decernitur Germanico triumphus manēte bello, quod nunq̄ in æſtate ſumma ope parabat, initio ueris, & repentino in chattos excurſu præcepit. Ná ſpes inceſſerat diſsidere hoſtem in Arminiū ac Segeſtē / inſignē utrunq; ꝑfidia in nos, aut fide. Arminius turbator Germaniæ, Segeſtes parari rebellionē ſæpe alias/ & ſupremo ꝯuiuio/ poſt quod i arma itū/ aperuit: ſuaſitq; Varo, ut ſe & Arminiū, & ceteros proceres uiciret, nihil auſurá plebem principibus amotis: atq; ipſi temp⁹ fore quo crimina & innoxios diſcerneret. Sed Varus fato/ & ui Arminii cecidit. Segeſtes/ q̄q̄ ꝯſenſu gētis in bellū tractus, diſcors manebat auctis priuati odiis qd' Armenius filiá eius alii pactam rapuerat & cætera q̄ ſecunt, author Cor. Tacitus lib. primo, quo copioſe hæc aperit hiſtoria. Laudat Frōtinus Cecilii primipilaris conſiliū. Qui in Germania Poſt Varianā cladē obſeſsis Rōanis ꝓ duce fuit. Hic em̄ ueritus/ ne Barbari ligna/ quæ cōgeſta erāt uallo admouerēt, & caſtra eius incēderēt, ſimulata lignoꝝ iopia/ miſsis undiq;/ q ea furarent, effecit ut Germani uniuerſos truncos amollirent. Hác horrendá & exitialē ſub Varo cladē deſcribēs Tacitus lib. 1. Prima (inquit) Vari caſtra lato ambitu, & dimēſis principiis triū legionū manus oſtentabant. Dein ſemiruto uallo humi foſſa acciſæ iá reliquiæ ꝯſediſſe intelligebant. Medio cāpi albētia oſſa, ut fugerāt, ut reſtiterāt diſiecta, uel aggerata adiacebāt flagmina teloꝝ, equoꝝq; artus, ſimul trūcis arborū ante fixa ora. Lucis ꝓpinquis barbaræ aræ, apud quas Tribunos, ac primoꝝ ordinum Cēturiones mactauerāt, & cladis eius ſuperſtites pugná, aut uincula elapſi referebāt. Hic cecidiſſe Legatos, illic raptas Aquilas

illa q̄ cæde p paludes: perq; ſyluas cruētius: nihil inſultatione Barbaroꝝ intollerātius, præcipue tamē in cauſarum patronos, aliis oculos: aliis manus/amputabant, unius os ſutum: reciſa prius lingua, quā in manu tenens Barbarus tandē inquit. Vipera ſibilare deſiſte. Ipſius quoq; conſulis corpus/quod militū pietas humi abdiderat/effoſsum. Signa: & aquilas duas adhuc/Barbari poſsident: tertiam ſignifer priuſq̄ in manus hoſtium ueniret euulſit: merſaq; intra baltei ſui latebras gerens/in cruenta palude ſic latuit. Hac clade factum/ut imperiū/quod in littore Oceani non ſteterat in ripa Rheni

12 fluminis ſtaret. HAEC ad ſeptentrionem.

Primū ubi uulnus Varo adactum: Vbi infelici dextera/& ſuo ictu mortem inuenerit. Quo tribunali cōcionatus Arminius. Quot patibula captiuis. Quæ ſcrobes. Vtq; ſignis & Aquilis per ſuperbiam illuſerit. Scribit idē Tacitus. L. Stettiniū cū Bructeros Germanos fudiſset/inter cædem, & prædam reperiſse undeuiceſimæ legionis Aquilam cū Varo amiſsā. Quā meſtiter hanc ipſam cladem Auguſt⁹ tulerit/ docet Sueto. tit. 23. libri ſecundi. ¶

¶ Nihil illa cæde per paludes &c.) Quæ hic ſcribit Florus, lege copioſe apud Strabonē in principio ſeptimi. Quib⁹ (inquit) fides adhibita fuerat/ii magnas clades intulerunt, ſicuti Cheruſci, & eorū ditioni ſubiecti. In quib⁹ tres Romanoꝝ ordines militū/ cū imperatore Quintilio Varo fœderibus fractis/ p inſidias obtruncati ſunt. Pœnas uero luerūt uniuerſi, & Germanico iuniori / clariſsimū præbuere triumphū, in quo illuſtriū uiroꝝ ducta ſūt corpora, ſimul & fœminarum Semigunt⁹ Segeſti fili⁹/Cheruſcoꝝ ductor/ & ſoror eius. &c. IN Germania / in Caſtris Druſi examen apiū in tabernaculo Hoſtilii Rutilii p̄fecti caſtroꝝ conſedit, ita ut funem prætēdentē, præfixamq; tentorio lāceam amplecteret̄. Multitudo Romanoꝝ per inſidias ſubiecta eſt/Author Iulius obſequens. Idem ſcribit Ply. ca. 17. undecimi naturalis hiſtoriæ. Ply. Secund⁹ uiginti uoluminibus eleganter ea bella omnia, quæ Romani cū Germanis geſserunt/ cōplexus ē. Ea uolumina temporis, & ho-

minum incuria, magna iactura ſtudioſorum amiſsa ſunt. r ℭ SVB meridiano.&c.) Adduntur hæc a Floro in Auguſti laudem / ut ſcilicet oſtendat eũ/ex quatuor mundi partibus, id eſt/orbe toto/uictoriã reportaſse. Sic Hora. Ode. 14. quarti Carminũ. Te Cãtaber nõ ante domabilis: Meduſque/& Indus, te profugus Scytes miratur, O tutela præſẽs Italiæ, domiæque Romæ. Te fontium, qui cælat origines: Niluſque/& Hiſter, te rapidus Tigris: Te belliʼcoſus, qui remotis obſtrepit Oceanus Britãnis: Te nõ pauentis funera Galliæ, duræque tellus audit Hiberiæ: Te cæde gaudentes Sicãbri compoſitis uenerãtur armis, Idẽ Ode. 15. eiuſdem quarti. Florus & Oroſi. cap. 20. lib. ſexti. hos ſub meridiano tumultus / inter Auguſti geſta enũerant. Lege Virgi. in fine 8. Aenei. Hic nomadũ genus diſcinctos Mulciber Aphros. Ply. ca. 29. ſexti. loquẽs de Aethiopibus, Intrauere autẽ (inquit) & eo arma Romana diui Auguſti tẽporibus/ duce P. Petronio, & ipſo equeſtris ordinis præfecto. Sueto. ti. 21. ſecũdi, dicit Auguſtũ alias itẽ nationes male quietas, ad obſequiũ redegiſse. Ptolemeus, & antiqua Ply. lectio ca. 4. quinti nominãt Muſulamos. Caſtigandus Oroſi. ubi Vſulanos legitur, Vide Hermolaũ ibidẽ. s ℭ AD orientẽ plus negotii.&c.) Scribit Sueto. ti. 64. ſecũdi. Auguſtũ ex Agrippa, & Iulia tres habuiſse nepotes/ Caiũ & Luciũ, & Agrippã. Caiũ, & Lucium adoptauit domi per aſsẽ, & librã emptos a patre Agrippa. Subdit Sueto. ſequẽti titu. Caiũ & Luciũ in duodeuigĩti mẽſiũ ſpacio amiſit ambos. Caio in Lycia: Lucio Maſsyliæ defunctis. Adde tu ad hæc, quæ ſcribũt Eutro. ca. 2. ſeptimi. & Oro. ca. ultim. ſexti. t ℭ IN Lycia Caius ex uulnere.&c.) Hanc Hiſtoriã ſic explicat Sex.

Sub r meridiano tumultuatũ magis/ quam bellatum eſt. Muſulanios: atque Getulos accolas Syrtiũ Coſso duce/cõpeſcuit, unde illi Getulici cognomẽ. Latius uictoria patet. Marmaridas: atque Garamãtas Turmio ſub igendos dedit. Potuit & ille redire Marmaricus, ſed modeſtior in eſtimãda uictoria fuit. s AD orientẽ plus negocii cum Armenis huc alterũ Cæſar ex nepotibus ſuis miſit, ambo fato breues/ſed alter ĩglorius. Maſsiliæ quippe Lutius morbo ſoluitur. In t Lycia Caius ex uulnere cum Armeniã/ad Par

Rufus, Sub Octauiano Augnſto Cæſare (inquit) Armenia cū Parthis conſpirauit. Claudius Cæſar nepos Auguſti cū exercitu miſſus ad orientē cū per maieſtatē Romani nominis/ facile cuncta ſedaſſet, atq; ei tūc Armenii, qui tūc temporis ualidiores erant Parthos dediſsēt iudices: atq; ex inſtituto Pompeii dictis gentibus Claudius Cæſar rectorē ꝑficeret: Dones qdā/ quē Parthis Arſaces præpoſuerat, ꝓditiōe ſimulata/ libellū / in quo ſcripti theſauri cōtinerētur/ obtulit. Quem cum Romanus imperator legeret intentius / cultro Dones aggreſsꝰ Claudiū uulnerauit. Percuſsor quidē a militibꝰ cōfoſsus ē, Claudius uulneratus reuerſus in Syriā obiit. STrictus. i. uulneratus, Stringere em̄ inter alia ſignificata uulnerare ſignificat Virgi. 8. Aeneid. Hunc primo leuis haſta Camille ſtrinxerat/ author Nonius Marcellus. Recreatus ex uulnere in tps dicit quoniā nō ſtatim obiit/ ſed reuerſus in Syriā obiit ut ex Rufo Sex. recitatū eſt. u ❡ SVB occaſu pacata fere erat. &c.) Geſta

13 thos ſe ſubtrahentem/recœpit. Armenios
enī uicto rege Tigrane/in hoc unū ſeruitu-
tis genus Pōpeius aſſueuerat, ut rectores a
nobis acciperēt. Intermiſsum ergo ius, per
hunc recuperatū, nō incruento, nec inulto
tamē certamine. Quippe Dones, quem rex
Artaxatis pręfecerat, ſimulata ꝓditione ad
ortus uirū intētum libello, quē ut theſau-
roꝝ rationem continentē ipſe porrexerat:
ſtrictus/at recreatus ex uulnere in tempus.
Cæterū Barbarus undiq; īfeſto exercitu op-
preſſus gladio: & pyra in quā ſe ꝑcuſſus im
miſit/ Cæſari etiā ſupſtiti ſatiſfecit. u SVb
occaſu pacata fere erat omīs Hiſpania/niſi
14 ea quē Pyrenei deſinētis ſcopulis inhęrentē
citerior alluebat Oceanus. Hic duæ ualidiſ-
ſimæ gētes Cātabri: & Aſtures immunes im
perii/agitabāt. Cantabroꝝ: & peior/& alti-
or: & magis ꝑtinax in rebellādo animꝰ fuit,
qui nō cōtenti libertatē ſuā defendere, pro
ximis etiā imperitare tētabant. Vacceoſq;:
& Carmos: & Auriconas crebris incurſioni-

bus fatigabát.In hos igiť (quia uehemẽtius
agere nũciabatur) non mãdata expeditio/
ſed ſumpta eſt: ipẽ uenit Segiſamá, caſtra
poſuit:inde partito exercitu totá in diem
amplexus Cantabriá:efferam gentẽ ritu fe/
rarum quaſi indaginæ debellabat. Nec ab 15
Oceano quies:cũ infeſta claſſe / ipſa quoq;
terga hoſtiũ cæderenť. Primũ aduerſus Cã-
tabros ſub mœnibus Belgicæ præliatus eſt.
Hinc fuga in eminentiſsimũ Vinnium mõ-
tem,quo maria prius Oceani, q̃ arma Ro-
mana aſcẽſura eſſe crediderát. Tertio Arra
cillũ oppidũ magna ui repugnat,captũ ta-
men poſtremo fuit. Medulli montis obſi-
dio,quẽ perpetua.xv.milium foſsa cõpræ-
henſum cinxit undiq; ſimul adeũte Roma-
no,poſtq̃ extrema Barbari uident:certatim
igne,ferro,inter epulas:ueneno q; quod ibi
uulgo ex arboribus Taxis exprimiť/ perce- 16
pere mortẽ,ſeq; pars maior a captiuitate,
quæ uidebať uindicauere. Hæc per Antiſtiũ
Firmiũ & Agrippá legatos hibernás in Ta
raconis maritimis Cæſar accepit. Ipſe præ-
ſens hos deduxit montibus, hos obſidibus
adſtrinxit,hos ſub corona iure belli uẽdidit
Digna res lauro: digna curru ſenatui uiſa
eſt,& Cæſar tátus erat,ut poſſet triũphos
contẽnere.x Aſtures per idem tẽpus ingẽti

ab Auguſto i Hiſpania ſcribit Liuius li.135. Iuſti. li.44. Sueto.ti.20 &.21. li. ſecundi. Eutro.ca.2. ſeptimi. Cantabrico bello per quinq; annos acto, totaq; Hiſpania in æternã pacẽ / cum quadã reſpiratione laſsitudinis reclinata, ac repoſita / Cæſar Romam rediit. Quibus etiam diebus.&c. author Oro.ca.20.ſexti. Lege Hora.ode. quita &.14.&.15. quarti Carminũ.

DE his populis late Ply. & Stra. lib.3. Scribit Ply. capi.69. ſecundi. Auſpiciis Auguſti totũ oceanũ nauigatũ fuiſse.

x ℭ AStures p idem tempus.) Hãc ipſam hiſtoriam clarius explicat Paulus Oroſius uerſus finem ſexti. Cantabri / & Aſtures (iquit) Gallaciæ prouiciæ portio

ſunt/qua extentũ Pyrenei iugum haud procul ſecundo Oceano ſub Septentrione deducit̃.Hi nõ ſolum propriã libertaté tueri parati,uerũ etiã finitimoꝝ præcipere auſi,Vacceos:& Gurgonios:& Aurigonas aſsiduis eruptionibus populabant̃. Igit̃ Cæſar apud Segiſsamã caſtra,poſuit tribus agminibus totá pene amplexus Cãtabriá. &c. Et parũ infra. Aſtures uero poſitis caſtris apud Aſturam flumen/ Romanos/niſi proditi, præuentiq́ eſsent / magnis conſiliis / uirtutibuſq́ oppſſiſsét. Tres legatos cũ legionibus ſuis in tria caſtra diuiſos tribus æque agminibus obluere moliti repẽti ſuoꝝ proditione detecti ſunt.Hos poſtea Cariſius bello exceptos/ nõ parua etiam Romanorũ clade ſugauit. Pars eoꝝ prælio elapſa/ Lanceam confugit.Cumq́ milites circũdatam urbé incendio adoriri pararét/ dux Cariſius a ſuis ceſsationé impetrauit incendii, & a Barbaris uolũtaté deditionis exegit.Studioſe eñ nitebatur ĩtegrã, atq́ incolumem ciuitaté uictoriæ ſuæ teſté relinquere. y ¶ NEC temere ſumptus ut Barbaris impar eſse.) Niſi littera deprauata ſit,ſenſus is eſse uidetur. Nec temere ſumptus.i. apparatus, conatuſq́,

agmine,a montibus ſuis deſcenderát,[y] nec
temere ſumptus,ut Barbaris ĩpares:& po-
ſitis caſtris apud Aſturã flumen trifariã diui
ſo agmine,tria ſimul Romanoꝝ caſtra ag-
17 gredi parát.Fuiſſet & anceps:& cruentũ,&
utinã mutua clade certamẽ,cum tam forti-
bus,etiã ſubito,tam cum cõſilio uenietib⁹/
niſi Drigecini prodidiſsẽt,a quibus præmo
nitus Cariſius cũ exercitu adueniẽs oppreſ-
ſiſset cõſilia.Sic tamẽ quoq́ non incruento
certamine reliquias fuſi exercitus ualidiſsi-
mi/ciuitas Lãcia excepit.Vbi loci adeo cer-
tatũ eſt,ut in captã urbem faces poſcerent̃
ægre dux impetrauit ueniã,ut uictoriæ Ro
manæ ſtans potius eſſet q̃ inceſſa monumẽ-
tum. Hic finis Auguſto bellicoꝝ certami-
num fuit,idem rebellandi finis Hiſpaniæ.
18 Certa mox fides:& æterna pax cum ipſoꝝ
ingenio in pacis partes prõptiore: & cum
cõſilio Cæſaris,qui fiduciã montiũ timens,

nt pro quāuis/eſset ipar Barbaris. Vel legas nō/ut/ſed/aut/ Nec (inquit) temere: aut impar Barbaris ſumptus eſset, poſitis caſtris &c. Vel ſic fortaſsis & melius legendū eſt, Neue temere ſumptus, aut impar Barbaris eſse uideret/ poſitis caſtris. Hæc monēdi tantum cauſa. z

in quos ſe recipiebāt, caſtra ſua: ſed quæ in
plano erant habitare: & incolere iuſsit: in-
gentis eſſe cōſilii illud obſeruari caput. Na
tura[z] regionis circa ſe om̄is aurifera. Minii-
q;: & Chryſocollę: & alioꝝ coloꝝ ferax, igi
tur exerceri ſolū iuſsit. Sic Aſtures latētes
in ꝓfundo opes ſuas: atq; diuitias, dū aliis
quærūt noſſe cœperunt. Omnibus ad occa-
ſum: & meridiē pacatis gētibus, ad ſepten-
trionem quoq; dūtaxat intra Rhenū: atq;
Dannubiū. Item ad orientē intra Taurum,
& Euphratē, Nilum quoq;. Reliqui qui im- 19
munes imperii erāt, ſentiebāt tamē magni-
tudinē, & uictoriā gentiū populi Romani
reuerebant̄.[a] Nam & Scythæ miſere lega-
tos, & Sarmatę amicitiā petētes. Seres etiā
habitāteſq; ſub ipſo ſole Indi/ cū gemmis:
& margaritis Elephātos quoq; inter mune

¶ NAtura regionis circa ſe om̄is/ auri &c.) Poſsidonius author ē M.Marcellū/ tributū ex Celtiberia exegiſse talētum .dc. Ex quo coniectura facere licet/ qđ Celtiberoꝝ natio frequētiſsima fuerat, & auri/ atq; argenti copia excellens/ tametſi agrū incolentes ſterilē. Stra.li.3. Ply. multa de Hiſpaniæ fertilitate ca.3.3.ca.4.33. ca. ultimo li.ultimi. Solin⁹.ca.36. Clandia. De lau. Serenæ de Hiſpania ſic inquit/ Diues equis, frugū facilis, ꝓcioſa metallis. &c. Chryſocolla (inquit capite.5. triceſimi tertii Ply.) largiſsima in Hiſpania. DE Minio Ply. ca.7. triceſimitertii. DE coloribus idē Ply.cap.8.21.ca .6. triceſimi quinti. a ¶ NAM & Scythæ miſere legatos. &c.) Scribit Iuſti.li. ſecūdo Scythas Romanoꝝ audiuiſse/nō ſenſiſse arma. Sueto.tit. 21. ſecūdi. Qua uirtutis, moderationiſq; fama/ Indos etiā/ac Scythas auditū modo cognitos pellexit ad amicitiam ſuā/ populiq; Romani/per legatos petendā. Parthi quoq;/ & Armeniā uendicanti/facile ceſserunt, & ſigna militaria, quæ M.Craſso, & M.An-

tonio ademerant/repoſcenti reddiderũt. &c. Idem ſcribunt Liuiſ. lib. 139. Eutro. & Oro. ubi ſupra. Hos legatos apud Tarraconẽ citerioris hiſpaniæ urbẽ/ Auguſtũ Cæſarẽ inueniſse ſcribit Oro. lege ipſum in fine. 6. q̃m hãc/ cæteris copioſius / narrat hiſtoriã. b

ra trahentes nihil [b] magis q̃ longinquitatẽ uiæ imputabãt, quadrienniũ impleuerãt: & tamẽ ipſe hominũ color ab alio uenire ſole fatebať. Parthi quoq; quaſi uictoriæ pœniteret rapta clade Craſsiana/ ultro ſigna retulere, ſic ubiq; cũcta / atq; continua totius generis humani: aut pax fuit / aut pactio. Auſuſq; tandẽ Caius Auguſtus [c] ſeptingenteſimo ab urbe cõdita anno Ianum geminũ claudere, bis ante ſe clauſum/ ſub Numa rege, & uicta primũ Carthagine, hinc cõuerſus ad pacem, pronũ in omnia mala & in luxuriam fluens ſæculum/grauibus: ſeueriſq; legibus multis coercuit, ob hæc tot facta ingentia dictator perpetuus, & Pater patrię.

℃ NIhil magis. &c.) Diſtantiam a Gaditano freto/quo legati ad Auguſtum uenerunt/ad orientẽ, Indos, Scythas., atq; Seres/ ponit Ply. c. 33. li. 6. Ab ortu / ad occaſũ/ hoc eſt/ab ipſius Indiæ extremitate/ uſq; ad Herculis colũnas/ Gadibus ſacratas/ octuagies quinquies centena ſeptuagita octo milia ſunt, lege Martianũ Capellã c. 5. & duobus ſequẽtibus libri ſexti.

c ℃ SEptingenteſimo ab urbe condi. anno. &c.) Legendũ uideť ſeptingenteſimo quinquageſimo, uel. 752. ut cap. ultimo. 6. habet Oroſi. Nã (ut etiã ſupra tetigimus) anno. 709. uel. 710. ab urbe cõ. Octauianus Romano impio potitus eſt. Pax autẽ de qua hic agitur/uidetur accidiſse circa annũ. 38. imperii eiuſdẽ. Anno em̃. 15. imperii Tyberii Cæſaris Chriſtus dominus paſsus eſt / ut ſcribũt Tertulianus/Euſeb. Lactan. ca. 10. quarti. Auguſti. ca. ulti. 18. Ciui. dei. Itẽ cæteri. Tyberius autẽ anno. 767. ab urb. condita Romanũ imperiũ adeptus eſt. Præterea anno. 700. ab urb. condita Cicero conſul fuit/adhuc Iulio Cæſare ſuperſtite, ut capi. 1. quarti huius/ annotatũ eſt, Lege quæ in principio primi huius aſcripſim9. Oro. in fine ſexti. Anno (inquit) ab urbe condita. 752. Cæſar Auguſtus ab Oriente in occidentẽ, a ſeptentrione in meridiẽ, ac per totum

Oceani circulū cunctis gentibus una pace cōpoſitis Iani portas tertio ipſe clauſit:quas æuo per duodecim fere annos quietiſsio ſemper obſeratas otio/ ipſa etiā rubigo ſignauit &c. d ℂ TRactatū etiam in ſenatu.&c.) Quæ hic ſcribunt lege late ex ti.7.ſecūdi Suetonii.

Tractatū [d] **etiam in ſenatu/ an quia condiſſet imperium/Romulus uocaretur? ſed ſanctius:& reuerētius uiſum eſt nomē Auguſti,ut ſcilicet iam tum dum colit terras/ ipſo nomine: & titulo conſecraretur.**

ANnotandū aūt ē/ Idibus Ianuariis quo die / flamen Dialis, in æde Iouis Capitolini / ueruecē mactare conſueuerat/ Octauianū Auguſtum ꝯgnominatū fuiſse, author Oui.1.Faſtoꝝ,Quo cognomīe/ Sancta uocant Auguſta patres: Auguſta uocant templa ſacerdotum rite dicata manu.Huius & auguriū dependet origine uerbi: Et quodcunq; ſua Iuppiter auget ope. Huius Auguſti tanta fuit animi uirtus,atq; morū ſanctimonia/ut diuinos honores / uiuus meruerit, Hora. ſecūdo Epiſtolarū. Præſenti tibi maturos largimur honores:Iurandaſq; tuū per nomē/ponimus aras.Sed id excellentius multo/ut/

Principe quo ſummo deſcendens Chriſtus Olympo
Virginis ingreſsus uiſcera/factus homo eſt.

HAEC pauca / iuris utriuſq; inſignis Doctor habuimus / quæ tumultuariæ, & (ut præfati ſumus) unius menſis ocio,ad Flori ampliandā hiſtoriā/ elucubrata ſub tuo nomine publicaremus. Sed uereor ne occaſionē pluribus dederim obloquendi,qui ut ſuæ cōſuetudini ſatiſfaciant,noſtras has unimeſtres uigilias obnixe culpent.Quibus in præſentia nō aliud reſpondemus,niſi ut ipſi/

Maiores maiora ſonent, mihi parua locuto/
Sufficit in ueſtras ſæpe redire manus.

VALE VT OPTAS.

FINIS.

IOANNIS CAMERTIS in quatuor geſtoꝝ Ro. Lucii Flori lib. Index copioſiſſim⁹.

SEXTVS RVFVS/de Regia: Cõſulari: ac Imperiali dignitate. Deq; Romani Imperii acceſsione, per eundẽ Camertem ſuo tandẽ nitori q̃optime reſtitutus.

Cum gratia & Priuilegio.

MAXIMILIANVS diuina fauente cle-
mentia electus Romanorū Imperator
ſemper Auguſtus ac Germaniæ Hun-
garię Dalmatię Croatię &c̄.Rex/Archi
dux Auſtriæ/dux Burgūdię Brabantiæ &c̄.Cōmes pa-
latinus &c̄. Notū facimus per præſentes uniuerſis/
Cum ſicut Maieſtati noſtræ expoſitum fuit nomine
fidelium nobis dilectorū Leonardi & Lucæ Alantſee
fratrū & Ciuiū & Bibliopolarū ciuitatis noſtrę Viēnæ
in Pōponiū Melam cōmentarios,ac nōnulla alia oꝑa
in lucem publicare intendāt/dubitentꝙ ne ſi id genus
libroꝝ poſtq̄ ab eis publicatū fuerit ab aliis imprima-
tur/atꝙ ita & impenſis & laboribus defrauderent/Cū
autem nemini officium ſuū dānoſum eſse debeat/ &
ne deſideriū eoꝝ huiuſmodi / iacturæ & fraudationis
metu refrigeſcat ,ſuæ indemnitati ſuꝑ hoc innata be-
nignitate/Qua eos cōplectimur qui pro cōmuni ſtu-
dioſoꝝ utilitate inſudant conſulere & proſpicere uo
lentes inclinati ſupplicatiōibus eoꝝ oībus & ſingulis
cuiuſcūꝙ cōditionis exiſtāt Calcographis & librorū
Imꝑſſoribus ubilibet locoꝝ in ſacro Romano Imꝑio
etiā in terris noſtris heræditariis cōſtitutis/Sub pœna
infraſcripta diſtrictius inhibemꝰ tenore præſentiū ne
pręfatos cōmētarios,& oꝑa/Quę poſt pręſentiū datā
ſub nomine ſuo edent per ſexenniū,a data editionis
cuiuſlibet taliū operū ſeu libroꝝ imprimere ſeu alibi
imprimi facere quouiſmodo aut quæſito colore ſtude
ant uel pręſumāt aut attentēt. Mādantes oībus & ſin-
gulis noſtris & ſacri Imperii fidelibꝰ dilectis cuiuſcūꝙ
ſtatꝰ cōditionis & dignitatis etiā ſi Archiepiſcopalis

Pontificalis/Archiducalis/Ducalis/Marchionalis/Baronalis/Nobilitatis/& alteri⁹ cuiuſcūq; præeminētię/ Magiſtratus ſeu officii ſiue eccleſiaſtici ſiue ſecularis fuerint ſub pœna indignatiōis noſtræ & ſacri Imperii grauiſsimę/atq; decē Marcarū auri puri pro una fiſco noſtro Impiali & pro altera medietatibus eiſdē fratribus uel eo℞ ꝓcuratoribus totiens quotiēs huic inhibitioni uolūtati & gratiæ contrafactū fuerit applicandarum ut in præmiſsis tibi opportuno fauore adſiſtant, ac omnes & ſingulos cōtra hāc gratiā noſtram quicq̄ facere prȩſumētes huiuſmodi indignatiōis noſtræ & pœnæ ſententiā noſtro nomine incurriſse protinus declarent & cohibeāt ſub artificio impræſsorū nō utendi amiſsionis quoq; taliū libro℞, ſic (ut præmittit̄) cōtra hanc noſtrā cōceſsionē gratiā & priuilegium impræſso℞ & adducto℞ eoſdēq; fratres uel eorum alterius nomine iuxta libitū eo℞ agētes, ubi per eos requiſiti fuerint tenore p̄ſentiū aut earū trāſsum pro autentico præfata noſtra gratia & priuilegio cū effectu frui & gaudere ſināt & ab aliis pariter obſeruari faciāt in quātū & ipſi prædictas pœnas maluerīt euitare. Harū teſtimonio littera℞ Sigilli noſtri appenſione munitarū. Datū in ciuitate noſtra Vienna die uiceſimatertia menſis Octobris. Anno domini Milleſimoq̄uingēteſimodecimoſeptimo. Regnorū noſtrorum Romani triceſimoſecūdo, Hūgariæ uero .28.

Ad mādatū Cæſareæ Maieſtatis ꝓpriū.

p̄ regē p̄s.

Ia. Spiegel L.⁹

Perlege, quæ ſequitur, tabulam mi candide lector,
Qua duce mox totum mente tenebis opus.
Primus ſcriptus habet numerus caput: inde libellum
Accipe: particulam tertia Cifra notat.

Achaicum bellū. capi. 16. libri ſecūdi.
Acharius dux. 21. 3. 6.
Actius Nauius augur: & eius de cote miræ. 5. primi.
Adherbal quis, & cur Romam fugit. 1. 3. 2.
Aegeria dea. 2. 1.
Aegyptiacū bellum. 2. 4. 18.
Aegyptii cōtra Cæſarē. 2. 4. 19.
Aegyptus ob hoc pœnas dat. 2. 4. 20
Aegyptiorū rēgū ſepulchra. 11. 4.
Aemilius Gallos ſuperat. 4. 2.
Aemilius Regillus. 8. 2. 5.
Aerarium Romanū a Cæſare ſpoliatum. 2. 4. 8.
Aes Corinthiacū quale. 16. 2.
Aetas aurea quæ. 19. 2.
Aetates populi Romani q̄ttuor. ꝓlogo, primi.
Aetas ſecūda populi Rōani. 22. 1.
Aetas tertia ppli Romani. 12. 3. 1.
Afranius conſul. 2. 4. 3.
Afranius contra Cæſarē. 2. 4. 9.
Afranii interitus. 2. 4. 30.
Afranius dux. 18. 3.
Afri a Coſſo uicti. 12. 4. 12.
Agrariæ leges. 13. 3.
Agriculturæ laudis exēplū. 11. 1.
Albanū bellum. 3. 1.
Albani quando in Romanorū poteſtatem uenerint. 3. 1.
Albani fidē Romanis frangunt, ibidem.
Albanus populus Romā tranſfertur ibidem.
Alba oppidum diruitur. 3. 1.
Albanus mons ubi. 18. 5.
Albini Lucii ſuata religio. 13. 1. 4.
Albinus contra Iugurtham. 13. 3.
Albinouanus quis. 21. 3. 2.
Albis fluuius. 12. 4. 8.
Alexia urbs. 10. 3. 8.
Algidum oppidum. 11. 1.
Allia fluuius. 13. 1. 2.
Allobricum bellum. 2. 3.
Allobroges populi, ibidem.
Allobrogum legati. 1. 4.
Alpes montes. 3. 2.
Alpes ab Hannibale fractæ. 6. 2. 4.
Alpes Italiæ clauſtra. 3. 3. 2.
Ambiorix dux. 10. 3. 2.
Ambracia urbs. 9. 2.
Ambracius ſinus. 11. 4.
Amulius regno pellitur. 1. 1.
Ana fluuius. 22. 3.
Anci Romani regis cōſideratio. 4. & 8. 1.
Antii urbis ſpolia. 11. 1.
Ancylia qualia. 2. 1.
Andriſcus rex qualis. 14. 2.

Andriſcus in triũphũ duct⁹. 14. z.
Anguium mos puerbiũ. 5. 3. 9.
Anicius prætor. 13, z.
Animalia terram ſimul, & aquas incolentia. 6. 3. z.
Annii interitus. 16. 3.
Annuli unde aduecti Romã. 5. 1.
Annulorũ Romanorũ modii duo 6. 1. 7.
Anſerũ clangore Capitoliũ defenditur. 13. 1. 5.
Antiochi bellum, & eius cauſa. 8. z. 1. z.
Antiochi ignauia. ibidem.
Antiochi luxus. ibidem. 3.
Antiochi fuga. ibidem. 4.
Antiochi claſsis uincit̃ ibidem. 5.
Antiochi ingẽs exercitus ibidẽ. 6.
Antiocho pars regni reſtituit̃ ibi.
Antonius. M. conſul cõtra Catilinam. 1. 4.
Antonii mores quales. 3. 4.
Antonius Cleopatræ amore captus. ibidem. &. 11. 4.
Antonii conſulatus ibidem.
Antonius Cæſaris hæres. 4. 4.
Antonii bellũ ꝯtra Auguſtũ. 11. 4.
Antonius ebrius ibidem.
Antonii habitus ibidem.
Antonius mari uincitur ibidem.
Antonii fuga ibidem.
Antonii interitus ibidem.
Antonii uxor. 7. 4.
Antonius contra Cretam. 7. 3.
Antonius a Cretenſibus uincitur ibidem.
Antonins ſe dat. z. 4. 11.
Antonius ab Octauio uincit̃. 4. 4.
Antonii cũ Parthis bellũ. 10. 4.
Antonius a Parthis uincit̃ ibidẽ.
Appius Claudius conſul quãdo, prologo. primi. &. ca. z. z. z.
Appii Claudii inſolentia. z4. 1.
Appius Claudius a ſuis ſpernitur zz. 1.
Appii Cœci ſapientia. 18. 1. 7.
Appi⁹ Pulcher ꝯtra Hiſtros. 10. z.
Appius cõtra Sarmatas. 4. 3.
Appollis decimæ. 1z. 1.
Appollinis Cumani ſudor. 8. z. z.
Apuleiana ſeditio. 16. 3.
Apuleius Saturninus ibidem.
Apuleii Saturnini interit⁹ ibidẽ.
Aqua interdici. 16. 3.
Aquilii geſta. z0. z.
Aquilius cõtra ſeruos. 19. 3. 5.
Aquitani callidi homines. 10. 3. 3.
Archelaus præfectus. 5. 3. 3.
Ardea oppidum. 7. 1.
Arethuſa fons. 6. z. 1z.
Ariminũ a Cæſare oppſsũ. z. 4. 7.
Ariobarzanes rex. z. 4. z.
Ariobiſtones dux. 4. z.
Ariouiſti regis ſuperbia. 10. 3. 3.
Ariouiſtus a Cæſare uincit̃ ibidẽ.
Ariſtonicus dux. 4. z.
Ariſtonici geſta. z0. z.
Ariſtonic⁹ ꝯtra Romanos ibidẽ.
Ariſtonicus uincitur ibidem.
Ariſtobolus dux captus. 5. 3. 11.
Arma templis detracta. 6. z. 9.
Armenicũ bellũ. 1z. 4. 1z.
Arminus dux Romanos ſuperat. 1z. 4. 10.
Arquarii uel Acharii iteritus. z1. 3. 6.
Arracillũ oppidũ capit̃. 1z. 4. 15.
Arſia fluuius. 5. z.

Artabazes rex. 5.3. 1;
Artaxata urbs. 12. 4. 13.
Arthotes rex. 5. 3. 10.
Aruerni populi. 2. 3. &. 10. 3. 6.
Aruntis interitus. 10. 1.
Aruſini campi ubi. 18. 1. 5.
Aſculum oppidũ Apuliæ. 18. 1. 4.
Aſculũ oppidum euertiť. 18. 3.
Aſianorꝫ mores peſsimi. 12. 3. 3.
Aſiaticum bellum. 20. 2.
Aſiaticũ bellũ cũ Cæſare. 2. 4. 21.
Aſia teſtaméto legata Romanis. 20. 2.
Aſia in Romanorum poteſtatem 5. 3. 11.
Aſylum Romanũ. 1. 1.
Aſinius pollio contra Dalmatas. 12. 4. 3.
Aſtrudes palus. 12. 2. 2.
Aſtures ab Auguſto uicti. 12. 4. 14. &. 16.
Aſtus mirus. 19. 3. 2.
Attalus rex pro Romanis. 7. 2.
Attalus rex Romanos hæredes reliquit. 20. 2.
Atheas rex. 5. 3. 1.
Athenæ frugum parens. 5. 3. 4.
Athenienſium fames ibidem.
Athenio paſtor exercitum prę parat. 19. 3. 4.
Athenionis interitus. 19. 3. 5.
Atheſis fluuius. 3. 3. 4.
Attilius Salentinos ſuperat. 20. 1.
Attilius regulus in Africam naui gat. 2. 2. 6.
Attilius regulus capitur. 2. 2. 8.
Attilii reguli ſupplicium ibidé. 9.
Attilius Glabrio conſul cõtra Antiochum. 8. 2. 4.
Auaritiæ exemplum. 5. 3. 7.
Auaricum oppidum. 10. 3. 8.
Auernus lacus. 16. 1.
Aufidus fluuius. 6. 2. 7.
Augurũ collegiũ Romanæ. 2. 1.
Auguſtus quot annis poſt Romulum prologo. 1.
Auguſti imperatoris laus. 3. 4.
Auguſtus. Quære Octauius.
Auguſti bella aduerſus gétes exteras. 12. 4. 1. & inde.
Auguſti contra Antonium apparatus. 11. 4.
Auguſtus contra Illyricos. 12. 4. 2.
Auguſtus uulneratur ibidem.
Auguſti nepotum mors. 12. 4. 12.
Auguſt⁹ ꝯtra Hiſpanos ibidé. 14.
Auguſti fama per orbem totum ibidem. 19.
Auguſti leges ibidem. 20.
Auguſt⁹ dictator perpetu⁹ ibidé
Auguſtus pater patriæ ibidem.
Auguſti nomen a quibus ibidé.
Auriconæ populi. 12. 4. 14.

B

BAiæ tepentes. 16. 1. &. 6. 2. 9.
Baleares inſulæ ibidé.
Balearicum bellum. 8. 3.
Balearium inſularũ arma ibidé.
Barbarorum ius nullum. 13. 1. 2.
Barbaris rabies ꝓ uirtute é. 3. 3. 2.
Baſilus dux. 2. 4. 11.
Bebius conſul. 3. 2.
Bebii mors. 21. 3. 5. &. 9.
Beleus rex. 3. 3. 7.
Belgæ populi. 10. 3. 2.
Byrſa arx. 15. 2. 4.
Bithynia capitur. 5. 3. 2.
Byturiges populi. 10. 3. 6.

Bocchus rex uincitur. 1. 3. 5.
Bonna fluuius. 12. 4. 8.
Bouillæ oppidum, & de his triũphus. 11. 1.
Bragada fluuius. 2. 2. 7.
Brennus dux. 11. 2.
Brenni populi. 12. 4. 1.
Britannicum bellum. 10. 3. 5.
Britannia in orbe alia. 10. 3. 1.
Britomarus Gallorũ dux. 4. 2.
Brunduſium opidum. 20. 1.
Brutus primus conſul. 9. 1.
Brutus filios perimit ibidem.
Bruti interitus. 10. 1.
Brutus alter pro Cæſare pugnat. 2. 4. 9.
Brutus obſeſſus. 4. 4.
Bruti cum Auguſto bellum. 6. 4.
Bruti belli quæ ſigna præceſſerũt ibidem.
Bruti genius malus ibidem.
Bruti interitus ibidem.

C

CAEſaris bellum quale. 2. 4. 1.
Cæſar pro Catilinæ ſociis. 1. 4.
Cæſaris fortitudo. 10. 3. 2. &. 27.
Cæſar Britanniã inuadit. 10. 3. 5.
Cæſaris uelocitas. 10. 3. 7.
Cæſaris natura. 2. 4. 4. &. 13.
Cæſaris cum Pomp. bellũ ubi geſtum ibidem. 2.
Cæſaris cũ Pomp. belli cauſa. 1. 3.
Cæſar hoſtis patriæ iudicatus. 2. 4. 6.
Cæſaris uictoriæ ibidem. 7.
Cæſar Romã inuadit ibidem.
Cæſar Romanũ ærariũ ſpoliat. 2. 4. 8.
Cæſar Hiſpaniã recipit ibidem. 9.
Cæſaris ingens animus ibidẽ. 13.
Cæſaris ad nautam dictũ ibidẽ.
Cæſaris contra Pompeiũ bellum 2. 4. 1.
Cæſaris contra Pompeiũ uictoria ibidem. 15.
Cæſaris uoces notatu dignæ. 2. 4. 17.
Cæſaris miſericordia ibidem.
Cæſar pœne uincitur. 2. 4. 27.
Cæſar præter morem triſtis ibidem. 26.
Cæſar in Africa pugnat. 2. 4. 21.
Cæſar Aegyptios aggreditur. 2. 4. 20.
Cæſar a Ptolemeo obſeſſus. 2. 4. 19.
Cæſar ſe perimere cogitat ibi. 28.
Cæſar naufragiũ patitˀ. 10. 3. 6.
Cæſar uulneratur. 18. 3.
Cæſa. triumphi quatuor. 2. 4. 29.
Cæſari tributi in urbe honores. cap. 2. 4. 13.
Cæſaris Lucii interitus. 21. 3. 5.
Cæſar pater patriæ. 2. 4. 31.
Cæſar perpetuus dictator ibidẽ.
Cæſari oblata regni inſignia ibi.
Cæſaris interitus ibidem.
Cæſaris hæres M. Antonius. 4. 4.
Caieta oppidum. 16. 1.
Caii Auguſti nepotis mors. 12. 4. 12.
Calatinus dictator. 2. 2. 5.
Calphurnius in Numidiã mittitˀ. 1. 3. 3.
Calfurni uirtus. 2. 2. 5.
Calfurnius Romanũ exercitum liberat ibidem.
Calidoniæ ſyluæ. 10. 3. 6.

Calones arma. 18. 2. 4.
Camerinenſium ſaltus. 2. 2. 5.
Camilli fides. 12. 1.
Camill⁹ pueros ſuis remittit ibi.
Camillus Gallos cædit. 13. 1. 6.
Camillus cur exul. 22. 1.
Campaniæ laus. 16. 1.
Campania liberi & ceteris certamen. ibidem.
Campania Hannibalem effœminando uicit. 6. 2. 8.
Cannæ uicus. 6. 2. 6.
Canenſis clades. ibidem.
Cantabria gens. 12. 4. 14.
Cantabroꝝ rebellatio. ibidem.
Cantabri a quo uicti. ibidem.
Cantabri ſe perimunt. ibidé. 15.
Canuleius tribunus plæbis. 25. 1.
Capitoliũ primo conſtruiť. 7. 1.
Capitolium unde dictum. ibidé.
Capitolii defenſio. 13. 1. 4.
Capitoliũ captum. 19. 3. 1.
Capitoliũ a Sylla iterum captum 21. 3. 3.
Capitecenſi qui. 13. 5.
Capreæ palus. 1. 1.
Capſa opidũ a quo códitũ. 1. 3. 5.
Capua opidũ. 16. 1.
Capuã Romani capiunt. 6. 2. 15.
Caput humanũ cũ Capitoliũ cóſtruitur repertum. 7. 1.
Caralis Sardiniæ urbs. 2. 2. 6. & ca. 6. 2. 13.
Carbo contra Lucanos. 18. 3.
Carbo idem cótra patriã. 21. 3. 5.
Carbonis interitus ibidem. 9.
Carmi populi. 12. 4. 14.
Cariſius dux. 12. 4. 17.
Carnutæ populi. 10. 3. 6.
Carſeoli opidum. 18. 3.
Carthago Hiſpaniæ capiť. 6. 2. 14.
Carthago Africæ obſeſſa. 2. 2. 7.
Carthaginis incendiũ ibidé. 6.
Carthaginé non delendã ex Naſicæ ſententia. 15. 2. 2.
Carthaginenſes in mari uincunť ad Egates inſulas ibidem. 11.
Carthaginéſes ſe dedũt. 15. 2. 5.
Caſca legatus. 9. 4.
Caſsiuellaunus rex. 10. 3. 6.
Caſsii cũ Auguſto bellum. 6. 4.
Caſsii belli quæ ſigna præceſſerint. ibidem.
Caſsii caſtra deleta. 20. 3. 4.
Caſsius legatus. 5. 3. 2.
Caſsii mors. 6. 4.
Caſsius Spurius regnum affectat. 26. 1.
Caſsii Spurii interitus. 26. 1.
Caſtitatis exemplum. 11. 2.
Caſtor ubi pugnare uiſus. 11. 1.
Caſtor Romæ uiſus. 12. 2. 5.
Catti populi uicti. 12. 4. 7.
Catilinæ bellum. 1. 4.
Catilina qualis. ibidem.
Catilinæ crudelitas. ibidem.
Catilinæ ſocii. ibidem.
Catilinæ facinus qua arte detectũ ibidem.
Catilina uincitur. ibidem.
Catilinæ interitus. ibidem.
Cato Carthaginis æmul⁹. 15. 2. 2.
Cathonis res in Hiſpania geſtæ. 17. 2. 4.
Cathonis exercitus fuſus. 4. 3.
Cato in Cypron mittitur. 9. 3.
Cato contra Catilinarios. 1. 4.
Cato contra Cæſaré. 2. 4. 22.

Cato aduerſus potentes ſemper obliquus: 2. 4. 4.
Cato Ethruſcos diſcutit. 18. 3. 1.
Cato ſeipſum perimit. 2. 4. 24.
Catonis filius, ibidem.
Catulus conſul. 23. 3.
Catulus ſeipſum perimit. 21. 3. 5.
Caudina clades. 16. 1.
Caudinus campus. 3. 3. 5.
Celia quid. 18. 2. 5.
Ceninenſium oppidum. 1. 1.
Cenonius Pompei filium perimit. 2. 4. 29.
Cenſorinus conſul. 15. 2. 2.
Cenſus primus Romæ. 6. 1.
Cēturiæ tres Rōanæ additæ. 5. 1.
Cephalenia inſula. 9. 2.
Cepio a Cymbris uincit. 3. 3. 2.
Cepio præfectus. 6. 3. 4.
Cethegus contra patriam. 1. 4.
Chaonū mores. 7. 2.
Cheronia oppidum. 5. 3. 4.
Cheruſci populi uincunt. 12. 4. 7.
Chonidius Centurio. 12. 4. 5.
Chryſus ſeruus. 20. 3. 1.
Chryſocolla ubi. 12. 4. 18.
Cicero conſul. 1. 4.
Cicero contra Catilinā, ibidem.
Ciceronis interitus. 5. 4.
Cydon oppidum. 7. 3.
Cylices piratæ maria iuadūt. 6. 3. 1
Cymbricū bellū. 3. 3. 1.
Cymbri Cepionē ſuperant. 3. 3. 2.
Cymbri ubi uicti. 3. 3. 5.
Cymbri q̄ arte uicti a Mario. ibi.
Cymbroꝝ uxoꝝ fortitudo. 3. 3. 6.
Ciminius ſaltus. 17. 1.
Cincinnati laus. 11. 1.
Cinna Cor. conſul. 21. 3. 3.
Cinna profugus, ibidem. 4.
Cinna contra patriā, ibidē. 5.
Cynnocephali tumuli. 7. 2.
Cypriacum bellum. 9. 3.
Cypriorū diuitiæ, ibidem.
Cyprioꝝ mores, ibidem.
Cypros inſula capta, ibidem.
Cirtha oppidum. 1. 3. 5.
Ciuilium belloꝝ cauſæ. 3. 4.
Ciuilium armoꝝ finis. 12. 4. 1.
Cyzicum oppidū obſeſſū. 5. 3. 6.
Cyzici urbis deſcriptio, ibidem.
Claſses Romanæ. 6. 1.
Claudius P. uincitur. 2. 2. 9.
Claudius P. pullos ſuffocat, ibidē
Claudius Nero contra Haſdrubalem. 6. 2. 18.
Claud. Vnimanus. 17. 2. 6.
Cleopatræ ad Cæſarē allocutio. ca. 2. 4. 19.
Cleopatræ pulchritudo, ibidem.
Cleopatra regina. 5. 4.
Cleopa. bellū ꝯtra Auguſtū. 11. 4.
Cleop. Romanū petit impiū, ibi.
Cleopatræ fuga, ibidem.
Cleopatra ſerpentū ictu ſe perimit, ibidem.
Clypea oppidum. 2. 2. 7.
Clodios Glabro cōtra Spartacū & ſuos. 20. 3. 2.
Clodius ꝯtra Cyprios. 9. 3. (10. 1.
Cloeliæ Rōnæ uirgis fortitudo.
Cluſiū op. obſeſſū a Gallis. 13. 1. 2
Collatinus conſul primus. 9. 1.
Collatinꝰ cōſulatu priuat, ibidē.
Collegia Romana. 6. 1.
Colophon oppidū captū. 20. 2.
Concordiæ mēbroꝝ fabula. 23. 1.
Conſules primi Romæ, q. 9. 1.

Conſules cur duo.ibidem.
Conſules unde dicti.ibidem
Conſulatus annuus tantũ.9.1.
Contrebia opidum.17.2.4.
Corcyræum littus.2.4.10.
Corinthyacum bellum.16.2.
Corinthi urbis ſitꝰ: & laus ibidẽ.
Corinthi opes.ibidem.
Corinthius deleta ibidem.
Corinthiacũ æs quale ibidem.
Coriolanus Romanus exul.22.1.
Coriolanus patriam inuadit ibi.
Cornelius conſul.2.2.3.
Cornelii Aſinæ interitus.2.2.4.
Corniculũ opidum.11.1.
Corſica inſula Romanis ſubacta. 2.2.5.
Coruini nomẽ unde ſumptum. 13.1.8.
Cos (mirũ) nouacula ſecat.5.1.
Coſsi Romani fortitudo.11.1.
Coſsus alter cõtra Afros.12.4.12.
Cottæ Romani interitus.10.3.2.
Cotiſon Dacorũ rex.12.4.6.
Crapulæ malum.10.2.
Craſsi Romani auaricia.11.5.
Craſsi prætoris fortitudo.20.2.
Craſsus prætor capitur ibidem.
Craſsi cupiditas.11.5.
Craſsi diuitiæ.2.4.4.
Craſsi interitus.11.5.
Craſsi caput repletũ auro ibidẽ.
Craſsus Liciꝰ contra Spartacum. 20.3.4.
Craſsus contra Myſios.12.4.4.
Craſsianæ cladis penſatio.9.4.
Craſsorum patris & filii interitꝰ. 21.3.5.
Craſtini fortitudo.2.4.16.
Cremera fluuius.12.1.
Creticum bellum.7.3.
Critolaus cõtra Romanos.16.2.
Crucis ſupplicium.19.3.5.
Crudelitatis exemplum.21.3.5. & .12.4.11.
Cumani Apollinis ſudor.8.2.2.
Cumæ opidum.16.1.
Curiaciorum trigeminorũ cum Horatiis.3.12.
Curii fides.18.1.8.
Curii paupertas ibidem.
Curius dentatus contra Sabinos 13.1.
Curius conſul contra Pyrrhum. 18.1.4.
Curiæ Romanæ.6.1.
Curio contra Dacos.4.5.
Curio in Africa uincitur, & eius ibidem interitus.2.4.11.
Curules unde Romam aductæ. 5.1.

D

DAci contra Auguſtum.12.4.2.
Dacorũ ſitus.12.4.5.
Dacium bellum ibidem.
Dalmaticum bellum.12.4.5.
Dalmaticum aurũ ibidem.4.
Dalmatæ ubi ſiti.12.4.3.
Dalmatæ ad latrocinia promptiſſimi ibidem.
Dalmatæ omniũ cupidiſsimi ibidem.4.
Dalmatæ ꝯtra Romanos.12.4.1.
Deceates populi.3.2.
Decemuiratus ſublatus.24.1.
Decẽuiratus magiſtratus qñ.ibi.
Decii deuotio.14.1.
Deiotarus rex.2.4.2.

Delminium oppidum. 12. 4. 3.
Deorum ultio. 11. 3.
Didius contra Thraces. 4. 3.
Didius legatus. 2. 4. 25.
Dimotus Corinthius dux. 2. 4. 2.
Dyrrachium opidum inexpugnabile. 2. 4. 14.
Diſcordiæ Romanorũ quatuor. 23. 24. 25. 26. primi.
Diuitiæ morũ corruptelæ. 12. 3. 3.
Dolobella quis. 10. 3. 2.
Dolobella conſul. 3. 4.
Dolobella Gallos delet. 13. 1. 8.
Domicius Enobarbus. 2. 3.
Domicius quis. 22. 3.
Dones præfectus & eius facinus. 12. 4. 13.
Dominatio importuna prodeſt interdum. 8. 1.
Dominationẽ amplam plærũq; nocere. 12. 3. 2.
Drauus fluuius. 12. 4. 3.
Drigecini populi. 12. 4. 17.
Druſiana ſeditio. 17. 3.
Druſi Auguſti in Germania geſta 12. 4. 2.
Druſus in Germaniam mittitur. 12. 4. 8.
Druſi Auguſti preuigni interitus ibidem. 9.
Druſi largitio, ibidem.
Druſi mors, ibidem.
Druſus contra Thraces. 4. 3.
Duillius conſul. 2. 2. 3.
Duillii cotidianus triumphus, ibidem. 4.
Duodecim tabulæ Romanorum 24. 4.
Ducius fluuius. 18. 2. 1.

E

EBurones populi. 10 3. 2.
Egates inſulæ. 2. 2.
Egimurũ oppidum. 2. 2. 10.
Elephantes quando Romæ primum cogniti. 18. 1. 3.
Elephantoꝝ ſenſus, ibidem. 10.
Enna Syciliæ oppidum. 19. 3. 3.
Enomaus ſeruilis belli author. 20. 3. 1.
Equeſtres ludi. 1. 1.
Equi immolatio. 12. 4. 4.
Equi populi Romanis inimiciſſimi. 11. 1.
Erithræa oppidum. 7. 3.
Eſopus fluuius. 5. 3. 7.
Etholicum bellum. 9. 2.
Ethruſcum bellum. 10. &. 12. &. 17. 1.
Ethruſcoꝝ duodecĩ populi. 17. 1.
Ethruſci uincuntur, ibidem.
Euboea inſula. 8. 2. 3.
Eunus ſyrus. 19. 3. 2.
Euphrates ponto iungiẽ. 5. 3. 8.
Euripus ubi qualiſq;. 8. 2. 4.

F

FAbii trecenti ſex perempti. 12. 1.
Fabius uincitur. 13. 1. 2.
Fabii ſeruata religio, ibidem. 6.
Fabius ad Carthaginẽſes legatus 6. 2. 3.
Fabius Ethruſcos ſuperat. 11. 1.
Fabius Gurges cõtra ſeruos. 21. 1.
Fabius Ambuſtus quis. 26. 1.
Fabii Buteonis uictoria. 2. 2. 10.
Fabius cur cunctator. 6. 2. 10.
Fabius ſcutũ imperii dict9, ibidẽ.
Fabius maximus in Hiſpania. 17. 2. 7.

Fabius contra Allobroges. z. 3.
Fabricius contra Pyrrhū. 18. 1. 4.
Fabricius regnū repudiat, ibi. 8.
Fabri. Ruffinū Cēſoria notat, ibi.
Faleræ unde Romā aduectæ. 5. 1.
Falernus mōs. 16. 1.
Faliſci populi ſe ſponte Romanis dant. 12. 1.
Faſces ſubmitti quare. 9. 1.
Faſces unde Romā aduecti. 5. 1.
Faſti dies. z. 1.
Fauſti Syllæ interitus. z. 4. 30.
Fauſtulus paſtor. 1. 1.
Felicitatē nimiā ſæpe nocere habenti, ca. 12. 3. 3.
Feretrius Iuppiter. 1. 1.
Feretrio Ioui arma tertio ſuſpēſa. 4. z.
Feſulæ opidum. 18. 3.
Fidenates ſuo igne cremati. 12. 1.
Fidenatū in Romanos furor habituſq;, ibidem.
Filiæ in parentem crudelitas. 7. 1.
Fimbriæ Romani iteritus. z1. 3. 5.
Flaminius cōſul ubi uincit. 6. z. 5.
Flaminii temeritas, ibidem.
Flaminius cōtra Philippū. 7. z.
Fluentia oppidū. z1. 3. 9.
Fœdus ſeruandū omnino. 11. 3.
Formiæ oppidum. 16. 1.
Fortunatæ inſulæ. zz. 3.
Fortuna uirtute efficatior. 6. 4.
Frumētariæ leges. 13. 3.
Fulſidius quis. z1. 3. 8.
Fuluia ſcortum Catilinæ facinus detegit. 12. 4.
Fuluius Q. conſul quando, prologo primi.
Fuluius conſul. 3. z.
Fuluius centimalus Illyricos ſuperat. 5. z.
Fuluius nobilior. 9. z.
Fundarum uſus apud quos. 8. 3.
GAbii oppidum ca. 7. 1.
Gabii quo aſtu ſuperati, ibidem.
Gabinus cōtra Marſos. 18. 3.
Galleci populi a quo uicti. 17. z. 5.
Gallicum bellum. 13. 1. 1. &. 4. z. & ca. 10. 3. 1.
Gallorum natura moreſq;. 13. 1. 1.
Galli a Camillo cæſi. 13. 1. 6.
Galloꝝ primus impetus qlis. 4. z.
Galli ī pugna quales, ibidem.
Galli uincuntur, ibidem.
Galli immanes homines, ibidē.
Galli fraudibus agunt. 10. 3. z.
Galloꝝ cōiuratio. 10. 3. 6.
Gallogræcū bellum. 11. z.
Gallogræcoꝝ gens qualis, ibidē.
Ganimedes Eunuchus. z. 4. z0.
Gaurus mons. 16. 1.
Gelius præfectus quis. 6. 5. 3.
Germani populi imanes. 10. 3. 1.
Germani uincuntur, ibidem. 3. & 1z. 4. z.
Germanorū magnitudo. 10. 3. 5.
Germanoꝝ in paludes fuga, ib. 4.
Germani a Druſo uicunt. 1z. 4. 8.
Germanicum bellum. 1z. 4. 7.
Germaniæ flumina plura, ibid. 8.
Germanoꝝ rebellatio, ibidē. 10.
Germani Romanos opprimunt. ibidem.
Germanoꝝ in Romanos crudelitas ibidem. 11.
Germanarum mulierum facinus. 1z. 4. z.

Germanoꝝ impetus. z. 4. 16.
Germani pro Cæſare pugnát, ib.
Geſonia fluuius. 1z. 4. 8.
Getuli populi, ibidem. 1z.
Glaucia Saturnini ſatelles. 16. 3.
Gnoſos oppidum. 7. 3.
Gonphos oppidum. z. 4. 14.
Gorgonia oppidũ. 10. 3. 8.
Gracchi Tiberii ſeditio. 14. 3.
Gracchi Tiberii eloquétia ibidé.
Gracchi Tiberii interitus, ibidé.
Gracchus Sardiniá capit. 6. z. 1z.
Gracchi geſta in Hiſpania. 17. z. 4.
Gracchi Caii ſeditio. 15. 3.
Gracchi Caii interitus, ibidem.
Gracchi C. caput auro penſatum. 15. 3.
Gracchus nomé adoptans. 16. 3.
Gracchanæ leges. 13. 3.
Græcia libertati donata. 7. z.
Granicus fluuius. 5. 3. 6.
Gratillius præfectus. 6. 3. 3.
Grumétum oppidum. 18. 3.

H

Hannibal puer contra Romanos iurat. 6. z. 1.
Hannibalis in Italiam aduentus, ibidem. 4.
Hannibalis piũ dictum, ibidé. 7.
Hannibal ſcit uincere nõ uctoria uti, ibidem. 8.
Hannibal qñ uinci cœpit. 6. z. 10.
Hannibal ad tertium ab urbe lapidem progreditur, ibidem. 16.
Hannibalis ꝑ Romanis prima cõfeſsio. 6. z. 19.
Hánibal a Scipione uincit̃, ibi. zo.
Hannibal. xvii. annis uictus. 5. 3. 1.
Háno Carthaginéſis uict⁹. 17. z. z.
Haſdrubal uincitur. 6. z. 18.
Haſdrubal caput in caſtra Hannibalis proiectum, ibidem.
Haſdrubal uincitur. 17. z. z.
Haſdrubalis uxoris ingés animus ca. 15. z. 6.
Heduoꝝ gétis q̃relæ. z. 3. & 10. 3. 3
Heluetiorũ bellum. 10. 3. 1.
Heluetii ubi ſiti, ibidem.
Heluetii patriá relinquũt, ibidé.
Heluetii uicti, ibidem.
Heraclia Italiæ oppidum. 18. 1. 3.
Heraculaneũ oppidum. 16. 1.
Herculis ſpeculæ. z. 4. z6.
Herdonius Sabinius. 19. 3.
Herennii ſapiens conciliũ. 16. 1.
Hyematũ ſub pellibus/qñ. 1z. 1.
Hiempſalis interitus. 1. 3. z.
Hyero rex a Romanis uicit̃. z. z. 3.
Hieroſolyma capta. 5. 3. 11.
Hipſei caſtra capta. 19. 3. 3.
Hircanus rex. 5. 3. 11.
Hircinius ſaltus. 1z. 4. 8.
Hiſpaniarũ res geſtæ. 17. z. 4.
Hiſpaniæ metalla. 1z. 4. 18.
Hiſpania nunq̃ cõtra Romanos. 17. z. 1.
Hiſpaniæ deſcriptio, ibidem.
Hiſpanicũ bellum quã diu contra Romanos, ibidem. z.
Hiſpania prouitia facta, ibidé. 3.
Hiſpania ueneni ferax. 1z. 4. 15.
Hiſpaniæ opes, ibidem. 18.
Hiſpaniæ laus. 6. z. 13.
Hiſter fluuius. 1z. 4. 3.
Hiſtricum bellũ. 10. z.
Homo ſe perimere nõ debet. 6. 4.
Hominis in méſa uanitas. 10. 4.
Horatii trigemini & eoꝝ pugna. 3. 1.
Horatius ſororem perimit, ibi.

Horatii Cōclitis fortitudo. 10. 1.
Hoſtia Colonia. 4. 1.
Hoſtia oppidū diripit. 21. 3. 4.
Hoſtilii Tulli regis cōſideratio. 3. &. 8. 1.
Hoſtilii militaris diſciplina, ibid.
Humanæ miſeriæ exēplū. z. 4. 3z.
Hūanus ſanguis cōiurationis pignus, ibidem. 4.
I
Ianus geminus. z. 1.
Iani porta ſecūdo clauſa. 3. z.
Iani iterū clauſa ianua. 1z. 4. zo.
Iani ianua quoties clauſa, ibidē.
Iaſthenes dux. 7. 3.
Igni nterdici. 16. 3.
Ilerda oppidum. z. 4. 9.
Illyrii populi ubi. 5. z. &. 1z. 4. z.
Illyrici cōtra Ro. 3. z. & 1z. 4. 13.
Illyricum bellū. 5. z. &. 13. z. &. ca. 1z. 4. z.
Illyrii ab Auguſto uicti. 1z. 4. z.
Illyriorū facinus. 5. z.
Indi Romanos non nouerūt. 5. 23. 1z.
Indorū ad Auguſtū legati. 1z. 4. 19
Indolis magnæ ſignum / ſperare ſemper. 8. 4.
Induciomarus dux. 10. 3. z.
Iuſubres cōtra Romanos. 3. z.
Interamnum oppidum. z1. 3. 9.
Iſaurici cognomē. 6. 3. z.
Iſauros arx, ibidem.
Iſidorus dux. 6. 3. 1.
Iſtricum bellum. 10. z.
Italia quingētis annis redacta in Romanorum poteſtatem. 1. z.
Iuba rex contra Cæſarē. z. 4. zz.
Iuba uictus a Cæſare, ibidem.
Iubæ interitus, ibidem. z3.
Iudæi impii homines. 5. 3. 11.
Iudiciariæ leges. 13. 3.
Iugurthæ deſcriptio. 1. 3. 1.
Iugurthæ genus, ibidem.
Iugurtha idem capitur. 1. 3. 6.
Iugurthinū bellum, ibidem.
Iuliæ Pompeii uxoris mors. z. 4. 5
Iulius Cæſar Quære Cæſar.
Iuuentius prætor uincitur. 14. z.
Iuuēta dea cedere e Capitolio nō uult. 7. 1.
L
LAbienus dux. z. 4. 8.
Labienus Parthos contra Romanos excitat. 9. 4.
Laconū trecētorum cædes. 8. z. 4.
Lanciæ Hiſpaniæ oppidū. 1z. 4. 17.
Laertes Tolūnius. 1z. 1.
Latinum bellum. 11. &. 14. 1.
Latini Romanis inimiciſsimi, ib.
Latinarū feſtum. 18. 3.
Lauro oppidū. zz. 3. &. z. 4. z9.
Laurus in puppe nata. 7. z.
Lentulus conſul. z. 4. 6.
Lentulus præfectus. 6. 3. 3.
Lentulus prætor contra patriam. 1. 4.
Lentulo deſtinatū regnū, ibidē.
Lentuli caſtra capta. 19. 3. 3.
Lentuli exercitus fuſus. zo. 3. 4.
Lentulus contra Dacos. 1z. 4. 6.
Leonidæ mira uirtus. z. z. 5.
Lepidi bellum. z3. 3.
Lepidus conſul, ibidem.
Lepidi mors, ibidem.
Leucas inſula & mons. 11. 4.
Leuinus conſul. 6. z. 9.
Leuinus conſul uincitur. 18. 1. 3.
Leuinus cōſul cōtra Græcos. 7. z.
Libertatis bonū. 9. 1.

Liburni populi. 5. 2.
Liguſticum bellum. 3. 2.
Ligures ꝯtra Romanos, ibidem.
Ligures ubi ſiti, ibidem.
Ligures uicti. 3. 2.
Liparæ inſulæ. 2. 2. 4.
Lyris fluuius. 18. 1.
Lyſimachia urbs. 8. 2. 3.
Liuius Druſus qualis. 17. 3.
Loſcorda urbs. 13. 2.
Lucius Cæſar conſul. 18. 3.
Lucius Paulus proſcribitur. 5. 4.
Lucius Quintius ab aratro dictator accipitur. 11. 1. 12.
Lucii Auguſti nepotis mors. 12. 4.
Lucretiæ ſtuprum. 7. & 9. 1.
Lucrinus lacus. 1. 1.
Luctatii Catuli cõſulis triũphus. ca. 2. 2. 11.
Lucullus quis. 4. 3.
Lucullus cõtra Mithridatẽ. 5. 3. 6.
Luculli caſtra capta. 19. 3. 4.
Ludi equeſtres. 1. 1.
Luſitani populi uicti. 17. 2. 5.
Luxus mala. 8. 2. 3.
M
Macedonicũ bellũ primũ. 7. 2.
Macedonici belli cauſa, ibidem.
Macedonicũ bellũ ſecũdũ. 12. 2. 1.
Macedonicũ bellũ tertiũ. 14. 2.
Macedonũ nobilitas. 12. 2.
Macra fluuius. 3. 2.
Maharbalis dictum. 6. 2. 8.
Maleus ſinus. 6. 3. 1.
Mancinus a Numãtinis uincitur. 18. 2. 2.
Mãcinus Numãtinis reddit. 1. 3.
Mancinus conſul contra Carthaginenſes. 15. 2. 4.
Manilius Tuſculanoꝝ dux. 11. 1.
Manilius conſul. 15. 2. 2.
Manilius uincitur. 3. 3. 2.
Manilii caſtra capta. 19. 3. 3.
Manius tribunus. 2. 2. 6.
Manib⁹ abſciſis relicti hoĩes. 4. 3.
Manlius capitoliũ defẽdit. 13. 1. 4.
Manli⁹ e capitolio ꝓiicitur. 23. 1.
Manlius unde Torquatus. 13. 1. 7.
Manlii caſtra capta. 10. 2.
Manlius contra patriã. 1. 4.
Marcellinus præfectus. 6. 3. 3.
Marcellus conſul. 2. 4. 6. & ca. 6. 2.
Mar. contra Gallos uictoria. 4. 2.
Mar. in Sicilia pugnat. 6. 2. 12.
Martius Philippus conſul. 18. 3. & 12. 2.
Martius campus unde. 9. 1.
Marcomani populi. 12. 4. 7.
Marc⁹ Antoni⁹, Quære Antoni⁹.
Marii obſcuritas generis. 1. 3. 5.
Marii nobile dictũ. 3. 3. 5.
Marii aſtus. 3. 3. 5.
Marius nobilitati inimicus. 16. 3.
Marianũ bellum ciuile. 21. 3. 1.
Marii belli cauſa, ibidem. 2.
Marii diſcordia. 21. 3. 1.
Marius ex Africa, ibidem. 4.
Marii ſæuitia, ibidem.
Marius contra patriã, ibidem. 5.
Marius ſepties conſul, ibidẽ. 6.
Marius iuuenis, ibidem. 7.
Marii iuuenis interitus, ibidẽ. 8.
Marius cõtra Dalmatas. 12. 4. 3.
Marmaridæ ab Auguſto uicti. 12. 4. 12.
Maſiniſsæ regis iteritus. 1. 3. 3.
Maſsicus mons. 16. 1.
Maſiliam Cæſar inuadit. 2. 4. 8.

Matrimonia plæbis Romanæ cũ patribus quando. 25. 1.
Mauſeolum quid. 11. 4.
Mecii Suffecii dilaniatio. 3. 1.
Medullus mons. 12. 4. 15.
Megara dux. 18. 2. 2.
Melii Romani interitus. 26. 1.
Mẽmii interitus. 16. 3.
Menenii Agrippæ ſapientia. 23. 1.
Merulæ occiſio. 21. 3. 5.
Meſſana ciuitas Romanis fœderata. ca. 2. 2. 2.
Metapontũ oppidũ. 20. 3. 2.
Metellus Balearicus. 8. 3.
Metellus cõtra Carthaginẽ. 2. 2. 9.
Metellus cõtra Macedoniã. 14. 2.
Metellus cõtra Critolaum. 16. 2.
Metelli in Hiſpania geſta. 17. 2. 4.
Metellus contra Iugurthã. 1. 3. 4.
Metellus præfectus. 6. 3. 4.
Metellus cõtra Cretam. 7. 3.
Metellus Creticus, ibidem.
Metellus trib. plæbis. 11. 3.
Metelli exilium uolũtariũ. 16. 3.
Mezera Syrus. 11. 3.
Mycipſa rex. 1. 3. 1.
Miluius pons. 23. 3.
Mindum oppidum captũ. 20. 2.
Minucius quis. 4. 3.
Minucius conſul obſeſsus. 11. 1.
Minucius haſtatus. 18. 1. 4.
Minucius trib. plæbis. 15. 3.
Mioparones naues. 6. 3. 2.
Miraculũ. 19. 1. &. 12. 2. &. ca. 7. 2. &. 3. 3. 7.
Miſenus portus. 16. 1.
Myſiaticum bellũ. 12. 4. 4.
Myſii populi quales. 12. 4. 4.
Mithridaticum bellũ. 5. 3. 1.
Mithridatis laus, ibidem.
Mithridaticũ bellum quadraginta annis protractum, ibidem.
Mitridatici belli cauſa, ibidem.
Mithridatis crudelitas. 5. 3. 3.
Mithridates uincit, ibidem. 4.
Mithridatis aſtus, ibidem. 7.
Mithridates iterũ uincitur, ibi. 8.
Mithridatis interitus. 5. 3. 9.
Morientiũ beſtiarũ morſus mortiferi. 15. 2. 4.
Morinus portus. 10. 3. 5.
Moſa Germaniæ fluuius. 12. 4. 8.
Moſula fluuius. 10. 3. 4.
Mulierũ Germanarũ facinus. 12. 4. 2.
Mulucha oppidum. 1. 3. 5.
Mumius conſul. 16. 2.
Munda oppidum. 2. 4. 26.
Muſulanii populi. 12. 4. 12.
Mutinenſe bellum. 4. 4.

N

NAbis dux Lacædemonius uicit. 7. 2.
Nar fluuius. 15. 1.
Naſica Scipio qd de delenda Carthagine. 15. 2. 2.
Naſica is Gracchum perimit. 14. 3.
Naufragiũ Cæſar patitur. 10. 3. 6.
Nauius actius augur & eius mirũ 5. 1.
Neapolis oppidum. 16. 1.
Neceſsitas quid faciat. 3. 3. 3.
Nefaſti dies qui. 2. 1.
Neoptolemus præfectus. 5. 3. 3.
Nero Claudius contra Haſdrubalem. 6. 2.
Niceforum oppidum. 11. 3.
Nola urbs. 6. 2. &. 20. 3. 2.
Norbanus conſul. 21. 3. 6.

Norbani exercitus fuſi. z1. 3. 6.
Norici tumuli 3. 3. 7.
Norici contra Romanos. 1z. 4. 1.
Nuceriæ oppidum. 18. 3.
Numãtiæ laus. 18. z. 1.
Numantinũ bellũ, ibidem.
Numantini belli cauſa, ibidẽ. z.
Numantini ſe perimunt, ibidẽ. 6.
Numãtinoꝝ laus, ibidem.
Numæ regis conſideratio. z. 1.
Numæ regis religio. z. &. 8. 1.
Numæ ſimulata religio. z. 1.
Numitor quis. 1. 1.
Numitori interitus. z1. 3. 5.
O
OBliuionis fluuius. 17. z. 5.
Occiſoꝝ ingens numerus. z. 4. 15.
Octauiani imperatoris laus. 3. 4.
Octauianus iuueuis imperare cœpit. 4. 4.
Octauiano cũ Antonio prima diſcordia, ibidem.
Octauianus aquilam in caſtra refert, ibidem.
Octauii medici ſomniũ. 6. 4.
Octauii caſtra capta, ibidem.
Octauii cũ Antonio recõſiliatio. 5. 4.
Octaui conſulis interitus. z1. 3. 5.
Octauii triumphus tempeſtate intercidit. z. z. 10.
Octauius Gne⁹ magiſtratu ſe abdicare cogitur. 14. 3.
Octauius Gneus conſul. z1. 3. 3.
Octauius Libo. z. 4. 10.
Octaui⁹ ipator Quære Auguſtus.
Oenomaus dux. zo. 3. 1.
Olympos oppidum. 6. 3. z.
Opimius conſul. 15. 3.
Orchomenos oppidum. 5. 3. 4.
Oricum oppidũ. z. 4. 1z.
Orodes rex. 5. 3. 10.
Orthiagonthis reginæ uxoris nobilæ factum. 11. z.
Oſca oppidum. zz. 3.
Otriculum oppidum. 7. 1. &. 18. 3.
Oxybii populi. 3. z.
P
Pacorus Parthoꝝ rex. 9. 4.
Pacori interitus. 9. 4.
Palladium. z. 1.
Pales dea. zo. 1.
Palmatæ tunicæ. 5. 1.
Paludamẽta unde Romã. ibidẽ.
Panares dux. 7. 3.
Panis e Capitolio iaculat⁹. 13. 1. 5
Pannnonii ubi ſiti. 1z. 4. 3.
Pãnonii ab Auguſto uicti, ibidẽ.
Pannonicum bellum, ibidem.
Panormũ oppidum. z. z. 9.
Papirii & eoꝝ geſta. 16. 1.
Parentũ honoris exemplũ. zz. 1.
Parethoniũ oppidũ. 11. 4.
Parthicum bellum. 11. 3.
Parthicum bellũ alterũ cũ Pacoro. 9. 4.
Parthi contra Romanos, ibidẽ.
Parthicũ bellũ cũ Antonio. 10. 4.
Parthi ĩ pugna fugã ſimulãt. 10. 4
Parthi Romanos cædunt, ibidẽ.
Parthi ſigna Romanoꝝ referunt 1z. 4. 19.
Partes unde dicti primũ. 1. 1.
Patriæ amoris exemplũ. 10. 1. &. zz. 1. &. 6. z. &. 15. z.
Pauli Aemilii interitus. 6. z. 7.
Paulus Aemilius cõtra Macedoniam. 1z. z. 3.

Pauli notabilis triũphus. 1. 4.
Pax ſumma ſub Auguſto Cæſare. 12. 4. 19.
Peluſium Aegypti oppidũ. 11. 4.
Perpenna Ariſtonicũ capit. 20. 2.
Perpenna ſeruos ſuperat. 19. 3. 3.
Perpenna ſeſe dat. 22. 3.
Perſes rex. 12. 2. 1.
Perſis regis ſtulticia, ibidem. 2.
Peruſinũ bellũ. 7. 4.
Peruſina fames ꝓuerbiũ. 7. 4.
Petreius contra Cæſarẽ. 2. 4. 9.
Petreii interitus, ibidem. 23.
Pharnaces Mithridatis filiꝰ. 5. 3. 9
Pharnaces rex cõtra Cæſarẽ. 2. 4. 21.
Pharnaces rex uincit̃. 2. 4. 21.
Pharos inſula. 2. 4. 20.
Phaſelis oppidum. 6. 3. 2.
Philippici campi. 2. 4. 15.
Philippus rex Macedoniæ cõtra Romanos. 7. 2.
Philippus conſul faucibus apprehenſus. 17. 3.
Photinus Eunuchus. 2. 4. 20.
Picentes populi a quo uicti. 19. 1.
Piraticum bellum. 6. 3. 1.
Piratici belli uelocitas. 6. 3. 5.
Pyrrhus cõtra Romanos. 18. 1. 1
Pyrrhus idem uictus, ibidem. 4.
Pyrrhi in Romanos charitas, ibidem. 6.
Pyrrhi oratores Roma pulſi, ibidem. 7.
Pyrrhũ medicus eius / interficere nititur, ibidem. 8.
Pyrrhũ ꝓpe Romã ueniſse, ibi. 9.
Pyrrhus q̃tuor ãnis expugnatus. 5. 3. 1.
Piſonis geſta. 4. 3.
Piſonis caſtra capta. 19. 3. 3.
Piſo contra Thraces. 12. 4. 5.
Plato de animæ ĩmortalitate. 2. 4. 24.
Plocius præfectus. 6. 3. 3.
Pænia Romanis ſuperãtur. 2. 2. bis. 5. &. 9.
Pœnoꝝ. ccc. caſtella uaſtãt. ibi. 7.
Pollius Aſinius orator ac eius geſta. 12. 4. 3.
Pollius Aſinius cõtra Dalmatas, ibidem.
Polixenes dux uincitur. 8. 2. 5.
Pollux pro Romanis pugnare uiſus. 11. 1.
Pollux Romæ uiſus. 12. 2. 5.
Pometia oppidum. 7. 1.
Pompeii oppidum. 16. 1.
Pompeius Strabo quis. 18. 3.
Pompeii Magni geſta. 5. 3. 10.
Põpeius cõtra Mithridatẽ. 5. 3. 8.
Põpeius quæ ſubegerit, ibidẽ. 11.
Põpeius cõtra piratas. 6. 3. 2.
Põpeii cõtra Cæſarẽ bellũ. 2. 4. 1.
Põpeii bellum quale, ibidem.
Põpeii bellũ ubi geſtũ. 2. 4. 2.
Põpeii belli cauſa. 2. 4. 3.
Põpeii uxor, ibidem. 5.
Põpeius pœne a Cæſare uincit̃. ibidem. 7.
Põpeii ſalubre conſiliũ. 2. 4. 14.
Põpeii ſomnia. 2. 4. 15.
Põpeius a Cæſare uincit̃, ibidẽ.
Põpeii fuga, ibidem. 17.
Põpeii interitus, ibidem. 18.
Põpeiani uincunt̃ ad Mundã urbem. 2. 4. 28.
Põpeii filii contra Cæſarẽ bellũ.

z. 4. 25.
Põpeii filii interitus, ibidẽ. 29.
Põpeius Sextus cum Octauiano bellum. 8. 4.
Põpei Sexti mors, ibidem.
Pontius Sannitiũ dux. 16. 1.
Põtifices a quo inſtituti Romæ. 2. 1.
Ponticæ gentes ubi. 5. 3. 1.
Popedius dux. 18. 3.
Portius Cato præfectus. 6. 3. 4.
Porſenna cõtra Romanos. 10. 1.
Porta ſcelerata ubi, & cur dicta. 12. 1.
Portentum mirum. 7. 2.
Poſthumius dictator. 11. 12
Poſthumius conſul uictus. 16. 1.
Poſthumius lapidatus. 22. 1.
Poſthumius conſul. 3. 2.
Præneſte oppidum. 11. 1.
Prætexta unde Romã aduectã. 5. 1.
Proculus Iulius cui Romæ poſt mortem uiſus. 1. 1.
Procas Albanoꝝ rex, ꝓlogo. 1.
Proſcriptionis tabulæ Syllæ quales. 21. 3. 9.
Prouocandi ad populũ ius a quo 9. 1.
Pſeudo Philippꝰ a quo uictꝰ. 14. 2
Ptolemeus rex. 9. 3.
Ptolemei ſcelus. 2. 4. 18.
Ptolemei interitus. 2. 4. 20
Pulli in mare a quo & cur præcipitantur. 2. 2. 10.
Punicũ bellum primũ. 2. 2. 1.
Punici belli primi cauſa, ibidem.
Punica fraus prouerbiũ, ibidẽ. 5.
Punicum bellũ ſecundũ. 6. 2. 1.
Punicũ bellũ ſecundũ. xviii. annos habet, ibidem.
Punici belli ſecundi cauſa, ibidẽ.
Punicum bellũ tertiũ. 15. 2. 1.
Punici belli tertii cauſa, ibidem.
Puteoli oppidum. 16. 1.

Q

QVintus Fabius, Quære Fabius.
Quintilii Vari uitia & eius interitus. 12. 4. 9.
Quirinus Romulꝰ cur dictus. 1. 1.

R

Regillus lacꝰ, & ibidẽ mirũ. 11. 1.
Religionis ſuate exẽplũ. 13. 1. 4.
Religionis ſimulatæ exemplum. 19. 3. 2.
Remus deiectus ĩ fluuiũ, ibidẽ. 1.
Remi parentes, ibidem.
Remus a lupa nutritus, ibidem.
Remi interitus, ibidem.
Remus prima Romanoꝝ uictima, ibidem.
Rhea Syluia Remi & Romu. mater. 1. 1.
Rhenus fluuius ponte iungitur. 10. 3. 4.
Rhenus Romani imperii terminus. 12. 4. 11.
Rhodanus fluuius. 2. 3.
Rhodii pro Romanis. 7. 2.
Roma a quo & q̃liter cõdit. 1. 1.
Romæ primi incolæ qui, ibidem.
Roma muro prio cincta. 4. 8. 1.
Romã futuram terrarũ caput ꝓdictum. 7. 1.
Roma auri mille pondo redempta. 13. primi. 6.
Roma uenalis a Iugurtha dicit. 1. 3. 6.

Romanus populus quatuor æta tibus cóparat̃.prologo. 1.
Romani quot annis ſub regibus fuerint, ibidem.
Romanæ reipub.ordinatio.1.&. 6. 1.
Romani cur reges ſuos pellunt. 7. &. 8. 1.
Romanoꝝ belloꝝ cauſa. 9. 1.
Romani cur arma capiunt, ibidẽ.
Romanoꝝ termini a pricipio.9.1
Romani ſuperant̃.13. 1.2.
Romani bella gerunt. 16. 1.
Romanoꝝ oculi ardere uiſi.16.1.
Romanoꝝ uirtus. 18. 1.6.
Romanoꝝ leges. 24. 1.
Romani libertatis amantiſsimi. 26. 1.
Romani quot annis totũ orbem in ſuã redegerũt poteſtatẽ. 1.2.
Romani quando primũ mare ingreſsi.ca.2.2.5.
Romanæ claſsis uictoria. 1.4.
Romanoꝝ laus prologo primi. &.6.2.15.
Romanũ imperiũ laboribus, & periculis ꝯſtitutũ. ꝓlogo primi.
Romanoꝝ magnitudo calamita tibus approbatur. 2.2.8.
Romani a Xantipo uicunt̃: ibidẽ
Romanoꝝ de Carthaginẽſibus uictoria, ibidem. 9.
Romanoꝝ legati ſecuri percuſsi. 3.2.11.
Romanoꝝ religio ſumma fœderum. 6.2.2.
Romani ad Ticinũ uincũt̃. ibi.4.
Romani quãdo plura bella ſimul gerũt, ibidem. 11.
Romanoꝝ legatoꝝ iniuria. 18.1. 2. &. 6. 2.
Romani quãdo egregii. 19. 2.
Romanoꝝ uitia, ibidem.
Romanos aduerſus aurũ magis quã ferrum pugnaſse. 1.5.5.
Romani hoſtibus uictis uictoriã ſuam non exprobrant. 2. 5.
Romanoꝝ interfectoꝝ ingẽs numerus. 5.3.3.
Romanũ ærariũ quãdo maximo ditatum. 9. 5.
Romanoꝝ terror. 10. 5. 5.
Romanoꝝ ſenatus a Cæſare fugatur ab urbe Roma. 2.4.7.
Romanoꝝ ſtrages a Parthis. 11.5
Romani ſæpe ſupati. 13. 1.&. 2.2. &. 6.2. &. 2. 5. &. 11. 5. &. 10.4. &. 12.4. 10. &. 5. 3. 5.
Romanoꝝ ætas tertia. 12. 5. 1.
Romani qñ ſancti ac integri, ibi.
Romanoꝝ mores unde & quãdo corrupti. ca. 12. 5. 5.
Romani a parthis cedunt̃. 10. 4.
Romanoꝝ clades, ibidem.
Romani a Germanis opprimunt̃ 12. 4. 10.
Romana ſigna a Germanis capta, ibidem. 11.
Romuli plena conſideratio. 1. 1.
Romuli parentes qui, ibidem.
Romulus deiectus in Tyberi, ibi.
Romulus a lupa nutritus, ibidẽ.
Romulus quot ãnis ante Auguſtum, prologo primi.
Romuli interitus, ibidem.
Romulus qualiter deus creditus, ibidem.
Romulus Quirinus dictus, ibidẽ.

Romulus ardens. 8. 1.
Ruffinuus a Fabricio céſoria notatus. 18. 1. 8.
Rutilii damnatio. 17. 3.

S

SAbinarũ uirginũ raptus. 1. 1.
Sabinũ bellum. 15. 1.
Sabini a Romanis uicti, ibidem.
Sabini Romã demigrãt. 1. 1.
Sacer mons. 23. 1.
Sacri portus. 21. 3. 8.
Saguntus deleta. 6. 2. 1.
Saguntinorũ erga Ro. fides, ibi.
Salentini uincuntur. 20. 1.
Salii ſacerdotes a quo. 2. 1.
Salyi populi. 3. 2. &. 2. 3.
Salinator Liuius contra Haſdrubalem. 6. 2. 18.
Salmacis fluuius. 10. 4.
Salondicus dux. 17. 2. 5.
Sãnitium bellum. 16. 1.
Sãnitiũ deſcriptio, ibidem.
Sãnitium opes, ibidem.
Sãnites Romanis infeſti. 16. 1.
Sãnites quiquaginta annis cum Romanis bellũ gerunt, ibidẽ.
Sãnites per quos domiti, ibidẽ.
Sãnitibꝰ de/quoties triũphatũ, i.
Sãnites Ro. fœdus nõ ſeruãt, ibi.
Sãnites Italoꝝ antiqſsimi. 17. 1.
Samos inſula capta. 20. 2.
Samothracũ religio q̃lis. 12. 2. 3.
Sanguinẽ hũanũ qdã bibunt. 1. 4.
Sardinia iſula ſubacta. 2. 2. &. c. 6. 2
Sardinia annonæ pignora. 2. 4. 8.
Sarmatæ ppli ꝯtra Auguſt. 12. 4. 8.
Sarmatæ ubi ſiti, ibidem. 6.
Sarmatum mores ibidem.
Sarmatæ ab Auguſto amicitiam petunt, ibidem. 19.
Satyria auis & eius mirũ. 13. 1. 8.
Satricum oppidum. 11. 1.
Sauus fluuius. 12. 4. 3.
Scaurus conſul. 1. 3. 2.
Scæuola manũ uolens urit. 11. 1.
Scæuolæ põtificis iteritus. 21. 3. 7.
Scæuæ centurionis fortitudo. ca. 2. 4. 14.
Scelera nõ diu latere poſsũt. 1. 3. 2
Scelerata porta quæ. 12. 1.
Scipio Cor. Sardiniã ſubegit. 2. 2.
Scipio ad Ticinũ amnẽ uicit. 6. 2. 4.
Scipio patrem liberat, ibidem.
Scipio ſuperior in Hſpaniã mittitur, ibidem. 13.
Scipionis ſupioris ſãctitas. ibi. 14.
Scipio ſuperior uirginẽ intactam remittit, ibidem.
Scipio in Africã traicit. 6. 2. 19.
Scip. cũ Hannibale pugna, ibi. 20.
Scipionis contra Hannibalem uictoria, ibidem.
Scipio fratri legatus mittit. 8. 2. 5.
Scipionis Africani res geſtæ in Hiſpania, ibidem. 3.
Scipionis fortitudo. 17. 2. 4.
Scipionis inferioris militaris diſciplina. ca. 18. 2. 3. (17. 2. 2.
Scipiones duo in Hiſpaniã miſsi.
Scipiões iidẽ i Hiſpãia cæſi. 6. 2. 13
Scipionis interitus. 17. 2. 3.
Scipio conſul. 21. 3. 6.
Scipi. mariani fuſæ copiæ. 21. 3. 7.
Scipio cõtra Cæſarẽ. 2. 4. 22.
Scipionis põpeiani iteritꝰ, ibi. 23.
Scitharũ ad Aug. legati. 12. 4. 19.
Scordiſci populi. 4. 3.
Scura fluuius. 12. 4. 16.
Segeſtes dux. 12. 4. 10.
Segidenſes populi. 18. 2. 2.

Segiſama urbs.12.4.14.
Segonia.22.3.
Sempronius conſul uincit̃.6.2.
Senatus unde dictus.1.1.
Senatus ampliatio.5.1. (2.10.
Senũ honor apud Romanos.6.
Senones Galli cõtra Ro.13.1.1.
Senones Galli quales, ibidẽ.
Senones hi funditus deleti, ibi.7.
Septimius qs.& ci⁹ facinus.2.4.18
Sequani populi.10.3.7.
Seres ad Auguſtũ ueniũt.12.4.19.
Serpẽs ingẽtis magnitudinis.2.2.
Sertorianũ bellũ.22.3.
Sertorii deſcriptio, ibidem.
Sertorius cõtra patriã.21.3.5.
Sertorius oppreſſus.22.3.
Seruilius ĩ Hiſpaniã miſs⁹.17.2.7.
Seuilius cõtra Piraticos.6.3.2.
Seruili⁹ Cepio ꝯtra ſenatũ.17.3.
Seruilii caſtra capta.19.3.4.
Seruile bellum.19.3.1.
Seruoꝝ peruerſitas.21.1.
Seruoꝝ ſexaginta milia cõtra Romanos.19.3.2.
Seruoꝝ ſuppliciũ, ibidem.3.
Serui cruce puniebant̃, ibidem.
Serui ẽm hominũ genus.20.3.1.
Serui in maliciã qñ a Romanis aſſumpti.6.2.9. (cũt.ibi.11.
Seruis militantibus Romã uin-
Serui Tulli Ro.regis cõſideratio 6.1.
Seruilius Hala quis.26.1.
Sextiæ aquæ.3.3.3.
Sicambri a Druſo uincũt̃.12.4.7.
Sicilia a Marcello ſubigit̃.6.2.
Siciliæ annonæ pignora.2.4.8.
Sicilia frugum ferax.19.3.
Sicilia ſuburbana ꝓuĩcia, ibidẽ.
Sicoris amnis.2.4.9.
Sylla contra Mithridatẽ.5.3.4.
Sylla contra Sannites.18.3.
Syllæ diſcordia.21.3.1.
Syllæ crudelitas, ibidem.6.
Syllæ uictoria, ibidem.8. (5.4.
Syllæ ꝓſcriptio q̃lis, ibidẽ.9.&.c.
Syllanus uincit̃.3.3.1.
Syphax rex uincit̃.6.2.19.
Sypilus mons.8.2. (2.12.
Syracuſæ urbs a Marcello captæ.6
Syriacum bellũ.8.2.1. (12.3.3.
Syria Romanoꝝ corrupit mores.
Syriæ deæ cerimoniæ.19.3.
Sociale bellũ.18.3.
Solis defectio.1.1.
Soli mutatio naturã uariat.11.2.
Sora oppidum.11.1.
Sorani interitus.21.3.9.
Spartacũ bellum.20.3.1.
Spartac⁹ cõtra Romanos.20.3.1.
Spartaci interitus, ibidem.5.
Sperare ſemper/ ſignũ magnæ indolis.8.4.
Spoletũ oppidũ.21.3.9.
Spuri⁹ Caſsi⁹ regnũ affectat.26.1.
Spurii Caſsii interitus.25.1.
Stator Iuppiter cur dictus.1.1.
Stipendia taxata.12.1.
Stolo plæbeius quis.26.1.
Stupri fugiendi exemplũ.11.2.
Sucro oppidum.22.3.
Sueſsa oppidum.7.1.
Sueui ab Auguſto uicti.12.4.7.
Sulmo oppidũ.21.3.9.
Sulpitia lex.21.3.2.
Sulpitius patritius.26.1.

T

Tacius Sabinoꝝ dux.1.1.
Tanaquil regina.6.1.

Taphræ oppidum. 11. 1.
Tarchon rex. 2. 4. 2.
Tarentinũ bellum. 18. 1. 1.
Tarenti urbis deſcriptio, ibidem.
Tarentũ Romanoꝝ legatio mittitur, ibidem. 2.
Tarenti ad Roma. redeũt. 6. 2. 15.
Tarpeia uirgo & ei⁹ interitus. 1. 1.
Tarpeiũ tẽplũ a quo ꝯſtructũ. 7. 1
Tarquini Priſci Romanoꝝ regis cõſideratio. 5. 1.
Tarquinius Priſcus Græcus, ibi.
Tarquini Priſci uxor. 6. 1.
Tarquinius ſupbus cur dict⁹. 7. 1.
Tarquinii Superbi erga Romanos tyrannis. 7. 1.
Tarquini Superbi uxor, ibidem.
Tarquini Superbi aſtus in Gabios, ibidem.
Tarqnius papauera ad quid excutit, ibidẽ.
Tarqnioꝝ regũ expulſio. 7 &. 9. 1.
Taxus arbor uenenũ exprimit & ubi eius copia. 12. 4. 15.
Tectoſagi populi. 11. 2.
Telluris deæ ædes. 19. 1.
Templa deoꝝ qñ uiolata. 5. 3. 3. &. 21. 3. 7.
Tẽchateri populi. 10. 3. 4. &. 12. 4. 7
Termæ oppidũ. 22. 3.
Termini dei cõtumatia. 7. 1.
Terrarũ ſitus pictura, prologo. 1.
Terremotus ingens. 6. 2. 6.
Teucæ Illyriorũ reginæ facin⁹. 5. 2
Thala oppidũ. 1. 3. 4.
Theleſinus dux. 18. 3.
Theleſini ducis oppreſsio. 21. 3. 8.
Thermopylarũ & apud eas certamen. 2. 2. 5.
Thermopylæ fauces. 8. 2.
Theſsalica inter Cæſarẽ & Pompeium pugna. 2. 4. 15. (3. 3.
Theutoboch⁹ rex a quo uict⁹. 3.
Theutones uicti, ibidem.
Thoas princeps. 8. 2. 2.
Thora uel Thuriũ oppid. 20. 5. 2.
Thracium bellũ. 4. 3.
Thracũ incurſiones, ibidem.
Thracũ mores quales, ibidem.
Thraces contra Roma. 12. 4. 1.
Thraces ab Auguſto uicti, ibid. 5.
Tyberinus ponte iunctus. 4. 1.
Tiberius Nero quis. 6. 3. 3.
Tibur oppidum. 11. 1.
Ticinus fluuius. 6. 2. 4.
Tytium fluuius. 5. 2.
Tigranes rex. 5. 3. 10. &. 12. 4. 13.
Tigurini populi uicti. 3. 3. 7.
Titurii ducis mors. 10. 3. 2. (5. 12
Togæ pictæ unde Romã aducctæ
Toloſtobogi populi. 11. 2.
Tolumnii regis ſpolia. 12. 1.
Torquati nomẽ unde. 13. 1. 8.
Torquatus filiũ perimit. 14. 1.
Torquatus præfectus. 6. 3. 3.
Trabeæ unde Romã aductæ. 5. 1
Traiani impatoris laus ꝓlogo. 1.
Traſimenus lacus ubi Romani uincunt. 6. 2. 5.
Trebia flu. ubi uicti Ro. ſũt. 6. 2. 4.
Treueri populi. 10. 3. 2.
Tribunitia poteſtas maloꝝ multoꝝ cauſa. ca. 13. 3.
Tridentina iuga. 3. 3. 4.
Triũphi ornatus unde Romam aductus. 5. 1.
Triũphus ſpecioſiſsim⁹. 18. 1. 9. & ca. 12. 2. 4.
Triũuiratus ſeuiſsimus Octauii cum Lepido & Antonio. 5. 4.
Triũuiroꝝ proſcriptio. 5. 4.

Tucia oppidū. zz. 3.
Tulli hoſtilii Romanoꝝ regis cōſideratio. 3. & .8. 1. (.6. 1.
Tulli Seruii Ro. regis cōſideratio
Tulli Seruii caput arſiſſe. ibidē.
Tulliæ Tarquinii ſuperbi uxoris ſcelus in patrē. 7. 1.
Turduli populi. 17. z. 4.
Turii oppidū. zo. 3. z.
Turnius Romanus. 1z. 4. 1z.
Tuſciæ po. xii. a quo ſubacti. 5. 1.

V

Vacei populi. 17. z. 4. &. 1z. 4. 14.
Vadimonis lacus. 13. 1. 8.
Valentia oppidum. zz. 3.
Valeri⁹ Publicola prim⁹ ꝯſul. 9. 1.
Val. Publicola domū ſubmiſit ib.
Valerii Lucii fortitudo. 13. 1. 8.
Varguntei⁹ dux ꝯtra patriā. 1. 4.
Vari Quintilii uitia. 1z. 4. 9.
Vari Quintilii interitus, ibidē. 10.
Varus fluuius. 3. z.
Varus legatus. z. 4. z5.
Varro Terentius p̄fectus. 6. 3. 4.
Varronis Terentii fuga. 6. z.
Varro Cæſari cedit. z. 4. 10.
Veientes Ro. hoſtes aſſidui. 1z. 1.
Veientes funditus deleti. ibidē.
Veientiū opp. x. ānis obſeſſū, ib.
Veientū oppi. cuniculis capit̄, ib.
Velini fontes. 15. 1.
Venetiæ regiōis amenitas. 3. 3. 5.
Veneti a Cæſare uincūt̄. 10. 3. z.
Venenū Romanis inexptū. zo. z.
Ventidii cōtra Parthos uictoria. cap. 9. 4.
Ventidii aſtus in Parthos, ibidē.
Ventris cū mēbris diſcordantis fabula. z3. 1.
Venuleii interitus. z1. 3. 9.
Vercingentorix uel Cingētorix rex. 10. 3. 7.
Verſobrigi populi. 17. z. 4. (1. 3.
Veſtaliū uirginū ex urbe fuga. 13
Veſtæ focus a quo. z. 1. (z.
Veſuui⁹ mōs ardēs. 16. 1. & c. zo. 3.
Veturius conſul uincit̄. 16. 1.
Veturia Romana nobilis. zz. 1.
Vibius contra Pānones. 1z. 4. 3.
Victima pria urbis ꝯditæ qs. 1. 1.
Victoria quæ uera credenda. 1z. 1.
Vindelicum fluuius. z. 3.
Vinnius mōs. 1z. 4. z5.
Viriati ducis geſta. 17. z. 6.
Viridomarus Galloꝝ dux. 4. z.
Virginius Romanis filiā perimit z4. 1.
Virtutis fidutiā magnā cē̄. z. z. z.
Virtute fortūa efficatior. 6. z.
Viſurgis fluuius. 1z. 4. 8.
Voleronis ſeditio. z. z. 1.
Volſci Romāis inimiciſſimi. 11. 1.
Vſipetes populi. 1z. 4. 7.
Vtica ciuitas. z. 4. z4.
Vulſinenſe bellum. z1. 1.
Vulſini populi opulētiſſimi, ibī.
Vulſini a ſeruis ſuis & larib⁹ pulſi z1. 1.
Vultei Romani fortitudo. z. 4. 11.
Vulturius prætor. 1. 4.

X

Xantippus Lacedæmonius ꝯtrā Romanos. z. z. 8.
Xantippi eiuſdē laus, ibidē. (z. 1.
Xerſes Perſaꝝ rex ꝯtra Græcos. 8.
Yſara fluuius. z. 3.
Zacynthos inſula. 9. z.
Zama oppidum. 1. 3. 4.
Zeugma oppidum. 11. 3.

Finis.

SEXTI RVFI VIRI CONSVLARIS DE TRI bus Romanoꝝ imperādi generibus: deq; Romani imperii acceſsione libellus aureus, per Ioannem Camertem ordinis Minorū/ſuo nitori/quan-tū fieri potuit/nouiſsime reſtitutus.

Eiuſdem Camertis quorundam obſcuri-orū locorum Scholia adiuncta pau-cula.

IOANNES CAMERS ORDINIS MINORVM, INGENVO IVVE ni Benedicto Bekenio Pannonio, amico, ac diſcipulo q̃gratiſsimo / Perpetuam felicitatem.

QVærebant ex me nuptime ſtudioſi, ac bonarũ litterarũ ſectatores quidã/quænam eſset mea de Sex. Rufi hiſtoria, quã Romanoꝝ geſtorũ breuiariũ iure dixeris/omnino ſententia, Reſpondi pro tp̄e/eius lectioné/ cũ propter mirã ſeriem, atq; proceſsum, tũ propter cõcinnã eius tantarũ rerũ breuitaté/ dignã eſse/ut a ſtudioſo quolibet/aſsidue legeret. In iiſcẽ eñ rebus/poſt diutinã hiſtoricorũ uigiliã/breuitas/ nec immerito quidé/ a prudẽtioribus plurimũ cõmendat. Cũ uero iidé me am ſententiã cõprobaſsét, me uerbis amicis ſunt plurimũ adhortati/ut libellũ eũ/diligenter recognitũ/ L. Florii επιτομη curarem adiũgere. Promiſi me daturũ operã, & quãtũ ingeniolũ noſtrum pateret/& tempus / id ipſum effecturũ q̃ primũ. Quũ autẽ poſt horas paucas eũ libellũ ſumpſiſsem in manus: ac eũ terq;/q̃terq; ad finé uſq; diligentiſsime ꝑlegiſsé/mox ueritus ſum ne poſſem tãdẽ uti ſperauerã promiſsis antea/ſatiſfacere. Reperi Deum teſtor/tot in eo errata libello, quot pene ſunt apices in eodem. Sed ne laboré hũc ſpõte oblatũ/fuco aliquo me ſubterfugiſse ſuſpicarent amici/ collatis quibuſdam tam impſsis, q̃ manu ſcriptis exemplaribus/Sex. ipſum Rufum/quãtũ fieri potuit/recognouimus. In qua re quid effecerimꝰ/ experient oés/qui Rufum noſtrũ/ cũ aliis in hãc uſq; dié excuſis/accurate cõtulerint. Addidimus p̄terea inter imprimẽdũ / paucula locoꝝ quorundã Scholia: propter ea præſertim, quæ ad Geographiã pertinẽt. Quæ res Rufum ip̄m Cimmeriis (ut aiũt) efficit atrioré. Fatebit hoc ipſum prudens lector/quũ prouinciarũ/Africæ/Hiſpaniæ: Galliæ. Thraciæ: Illyrici/ numerũ ꝑcenſebit/& nomina. Sed de his in noſtris Scholiis interdũ facimus mẽtioné. Suſpicor Sex. Rufum in locoꝝ pluriũ deſcriptionibꝰ: atq; in Ro. imꝑatoꝝ geſtis / Amiani Marcellini hiſtoriã imitatũ: in his p̄ſerti lib. qui/nobis ſaltẽ/tp̄is iiuria perierũt. Poſtremo ſtudioſos oés p̄camur obnixe/ut in his / quæ uel curã noſtrã fugerit: uel minꝰ accurate fuerit reſtituta/ipſi tandé doctã ſtudioſoꝝ gratia/manũ apponãt. Hũc q̃lécunq; laboré noſtrũ amico tibi/ac Romanoꝝ geſtoꝝ ab icunabulis p̄imũ ſtudioſo/dicamꝰ: ut cũ Liuianos ſpatioſos campos ꝑ occupatiões adire nõ poteris, habeas ſaltẽ Rufum hũc ip̄m, q te uniꝰ horæ ſtudio / q̃cquid unq̃ memoria dignũ/a Romanis geſtũ eſt/mira q̃dã ſuauitate reficiat. Vale, Viẽnæ Pãnoniæ pridie Nonas Ianuarii. 1518.

a SEXTI RVFI VIRI CONSVLARIS, rerum geſtarum Populi Romani ad Valentinianũ Auguſtũ, liber ĩcipit.

RIo perpetuo domino Valẽtiniano Impatori/ & ſemp Auguſto/ Sextus Rufus uir Conſularis.

b BReuem fieri Ro. hiſtoriã clemẽtia tua præ-
cepit. Parebo libẽs præceptis. Quippe cum
deſit facultas latius eloquẽdi, ac morem ſe/
cutus calculatorum / qui ingẽtes ſummas/ ære
breuiori exprimũt, res geſtas ſignabo, non
c eloquar. ACcipe ergo breuiter dicta, breui-
us cõputentur, ut annoſam uetuſtatẽ reipu
blicæ legẽdo detineamus: ac præteriti facta
tẽporis/ nõ tam legere glorioſe princeps/ q̃
numerare uidearis. AB urbe igitur cõdita in
d ortum perennitatis noſtræ/ quo proſperius
factum Imperiũ Romanũ/ ſortitus es / anni
numerant̃ ſic. Sub regibus. ccxliiii. Sub con-
ſulibus. ccccLxvii. Sub Imperatoribus. ccccvii
Regnauerũt [a] Romæ per annos. ccxliiii. re-
e ges numero ſeptẽ. Romulus regnauit per
annos. xxxvii. [b] Senatores per quinos dies/
annũ unũ. Numa Pompilius regnanit annis
xliii. Tullus Hoſtilius regnauit annis. xxxii.
Ancus Martius regnauit annis. xxiiii. Tarq-

a ℭ Regnauerunt Romæ per annos. ccxliiii.) Monui lectorẽ ĩ principio Florianarũ Annotationum, de hoc annorum numero ſcriptores nõ penitus cõuenire: quo etiam loco diuerſitatis cauſam tetigimus q̃breuiſſe. b ℭ SEnatores p quinos dies annum unũ.) Modum hũc p quinos dies, Clare explicãt Liuius in primo, & Dionyſius Halicarnaſſæus li. ſcdõ. c ℭ Quinq; & q̃draginta annis. Sic eñi legendũ eſſe uidet̃, nõ ut paſsim hñt exẽplaria/ quinq; annis Primi tribuni militares (authore Liuio lib. q̃rto) tres creati ſunt. A. Sempronius Atracinus. L. Attili⁹. Titus Cecilius, qui nõ niſi mẽſibus tribus eum tenuerũt magiſtratũ, qd̃ uidelicet uitio creati forẽt. C. enim Curatius, qui Comitiis eorũ pfuerat, parũ recte tabernaculũ cæpiſſe narrat̃. Creati autẽ ſunt hi

nius Priſcus regnauit annis.xxxviii. Seruius f
Tullius regnauit annis.xxxiiii. Tarquinius
ſuperbus expulſus eſt regno anno.xxxv.
COnſules fuerũt a Iunio Bruto:& Publico-
la uſq; in Panſam/& Hirciũ/numero octin-
genti lxxvii.præter eos/qui in eodem anno g
ſorte aliq̃ ſunt ſubrogati/ p annos.ccccLxvii
QVinq; [c] & quadraginta annis Romæ Cõ-
ſules defuerũt. Sub Decemuiris/annis duo-
bus. Sub tribunis militaribus / annis tribus
& quadraginta. Sine magiſtratibus Roma h
fuit annis.iiii. IMperatores ab Octauiano
Cæſare Auguſto uſq; in Iouinianũ / fuerunt
numero.51.p annos.ccccvii. SVb his igitur
tribus imperandi generibus / hoc eſt regio,
conſulari: & imperatorio quantum Roma i
profecerit/breuiter intimabo. SVb regibus
ſeptem,per annos.ccxliiii.nõ amplius/q̃ uſ-
q; portum/atq; Hoſtiam intra octauum de-
cimum miliarium a portis urbis Romæ, ut-
pote adhuc paruæ,& a paſtoribus conditæ/ k
cum finitimæ circum ciuitates premerent,
Romanum proceſsit imperium. SVb con-
ſulibus/inter quos nõnunq̃ & Dictatores fu-
erunt/per [d] annos ſimul.ccccxlvii. uſq; trans
Padum Italia occupata eſt. AFrica ſubacta,

primi tribũi militares/ ãno.310 poſt Romã ↄditã. Lego apd' Titum Liuiũ libris q̃rto quīto & ſexto ab urbe cõdita / hũc magiſtratũ / diuerſis tẽporibus,& pmixtim fuiſſe ſepties & q̃dragies Romæ creatũ. Sed eſſe potuit ne oẽs / annum integrũ tenuerit magiſtratum. Miror Feneſtellã titu.31. de hoc ipſo magiſtratu tã pauca cõgeſsiſſe. Lege de hac re. A. Gelliũ c.ultimo 17. Noctiũ Atticarũ. Eutropi. in prĩcipio ſecũdi. Itẽ Euſebiũ lib. temporũ. d

¶ Per annos ſimul.447 uſq; trãſpadũ.) Simul intellige/ cũ his annis qbus per ſeptẽ reges Romæ regnatũ eſt. Anno eñ.490. Appio Claudio, & Quinto Fuluio cõſulibus ſubacta Italia primũ Punicũ bellũ ſuſceptũ eſt/Author Gellius ubi ſupra. Nec in hoc ãnoꝶ numero ↄcordãt inter ſe penitus authores.

a Hiſpaniæ[c] acceſſerũt.Galliæ/ & Britanniæ
tributariæ factæ ſunt.Inde Illyrici:Hiſtri:Li
burni:Dalmatæ/domiti ſunt. Ad Achaiam
tranſitũ eſt.Macedones ſubacti. Cum Dar⸗
danis:Mœſis:& Thracibus/bellatũ eſt.Ad
Danubiũ uſq; peruentum. In Aſia/ expulſo
b Antiocho/primũ pedẽ poſuerũt Romani.
Mithridate uicto/ponti regnũ occupatum
eſt. Et Armenia minor/ quã idem tenuerat,
armis obtrita eſt. In Meſopotamiã Roma⸗
nus peruenit exercitus. Cum Parthis fœdus
initum eſt.[f] Contra Cardoneos,ac Sarrace⸗
c nos,& Arabes bellatũ eſt. Iudæa om̃is uicta
eſt.Cilitia, ac Syria,ĩ poteſtatẽ populi Ro⸗
mani uenerũt. Aegypti reges fœderati erãt
SVb Imperatoribus uero per annos.ccccvii
cum diuerſa reipublicæ fortuna multi prin⸗
cipes imperarẽt,acceſſerũt tamẽ Romanæ
d urbi Alpes maritimæ,[g]Alpes Cottię:Rhe
tiæ:Noricæ: Pãnoniæ. Mœſia: & omnis ora
Danubii/in prouinciam eſt redacta. Pontus
a.l. ma- ios. omnis:Armenia minor. Oriens totus cum
Meſopotamia:Aſſyria,Arabia, & Aegyp⸗
to/ſub impii Romani iure trãſiuit.QVo au
e tẽ ordĩe ſingulas ꝓuĩcias Romana reſpub.
aſſecuta eſt/oſtendit ita infra. PRima pro⸗
uinciaꝝ facta eſt Sicilia.Eam uicto Hierone
Siculoꝝ rege/ Marcellus conſul obtinuit:

Videtur autem legendũ per annos.477. uel potiꝰ.487. Lege L. Florũ cap. 1. ſecundi. Eutropi. c. 3. ſecũdi. Oro. ca. 8. quarti. e

[c] ℂ Hiſpaniæ acceſſerũt.) Quot annis in Hiſpaniis a Romanis dimicatũ ſit, & qualiter Hiſpaniæ Rõano acceſſerunt imperio/ cõſtat ſatis ex his/ q̃ ſcribit L.Flo.cap. 17.2.

f ℂ Cõtra Cardoneos,ac Sarracenos: & Arabes.) Multa exemplaria/ hos tres ppłos non habent: Alia exemplaria non Cardoneos/ſed Arduenos retinẽt. Sed nec Cardoneorum, nec Arduenoꝝ (quãtum memoriæ nunc occurrit) Geographi meminerũt. Strab. lib. 16. ſcribit ad Tigrim Parthorũ loca eẽ, quos

deinde a prætorib⁹ recta eſt: poſtea cõmiſſa
præſidibus: nunc a cõſulibus adminiſtratur.
Sardiniã,[h] & Corſicã Metellus uicit: qui & f
triumphauit de Sardis. Rebellauere ſæpe
Sardi. Iuncta adminiſtratio harum inſularũ
fuerat, poſt/quęlibet ſuos Prætores habuit:
nũc ſingulæ a præſidibus regunť. IN Africã
pro defenſiõe Siculoꝝ/Romana trãſmiſſa
ſunt ſigna. Ter Africa rebellauit: ad extre/ g
mum deleta per Africanũ Scipionẽ. Cartha
go prouincia facta eſt. Nunc ſub conſulibus
agit. Numidia ab amicis regibus tenebatur:
ſed Iugurthæ ob necatos Adherbalẽ: & Hy
empſalem Micipſæ regis filios/bellum in/
dictum eſt: & eo per Metellũ conſulẽ attri/ h
to: per Marium capto/in populi Romani
poteſtatẽ Numidia peruenit. Mauritaniæ a
Boccho obtentæ ſunt: ſed ſubacta omni A/
frica/ Mauros Iuba rex tenebat: qui in cauſa
belli ciuilis a Iulio Cæſare uictus/ mortẽ ſibi
propria uolũtate conſciuit: ita Mauritaniæ i
noſtræ eſſe cœperunt: ac per omnẽ Africam
ſex prouincię factæ ſunt. Ipſa ubi Carthago
eſt/Procõſularis. Numidia cõſularis.[i] Byra/
tium/Conſularis. Tripolis: & Mauritaniæ
duæ: hoc eſt/Sitiphẽſis, & Cæſarienſis, ſunt

(inquit) antiqui Cardulchos appellabant. Fortaſsis ergo ob paucarũ litterarũ diuerſitatem pro Cardulchos Cardoneos ab imperitis ꝑperá ſcriptũ fuit. Stephan⁹ dicit Carduchos eſse gẽté Mediæ. Quid ſi Cardaueos legas, Pli. enĩ c. z8. ſexti, íter Sabæorũ urbes nũerat Cardaueam, a qua hi populi forſitã dicti ſũt. Eutro. c. z. octaui in geſtis Traiani / Cardiuenos dicit ab eo pricipe ſupatos. In Sex. Ruſo inter cetera locoꝝ noĩa ꝑcipue reperies deprauata. g ℭ Alpes Cottiæ.) Alpes Cottiæ q̃les ſint & unde eis nomẽ ĩditũ / docet Amian⁹ Marcellin⁹ li. 15. Meminerũt Pli. c. zo. tertii, & Antonin⁹ i ſuo itinerario. h ℭ Sardiniã, & Corſicam Metellus uicit.) Nõ inuenio Sardiniã/ & Corſicam ꝑ Metellũ aliquẽ redactas in Romanoꝝ prouincias. Soli. ca. 11. Poſt

a Præſidiales. Hiſpanis primū auxiliū aduerſus Afros/per Scipiones tulimus. Rebellātes Luſitanos in Hiſpania/per Decium Brutum/obtinuimus: & uſq; Gades ad oceanū mare/puenimus. Poſt ad Hiſpanos tumultuantes Syllanus miſſus/eos uicit. Celtiberi in Hiſpania ſæpe rebellabāt: ſed miſſo Mi-
b nore Scipione, cum excidio Numantię/ſubacti ſunt. Omnes pene Hiſpaniæ occaſionē belli Sertoriani per Metellū, & Gn. Pompeium/in deditionem acceptæ ſunt. Poſtea prorogato in quinquēniū imperio / a Pompeio perdomitę ſunt. Ad extremū quoq; ab Octauiano Cæſare Auguſto, Cantabri / qui
c freti montibus reſiſtebāt/deleti ſunt: ac per omnes Hiſpanias/ſex ſunt nūc prouinciæ. Tarraconenſis: Carthaginenſis: Luſitania: Gallitia: Bethica. Trans fretū etiam inſula terræ Africæ/prouincia Hiſpaniarū eſt: quę Tingitania cognominat̃. Ex his Bethica, & Luſitania / Conſulares: cæteræ Præſidiales
d ſunt. CVm Gallis populus Romanus grauiſsima bella habuit. Galli etiā & illam partem Italiæ/ ubi nunc Mediolanū eſt/ uſq; ad Rubiconem fluuium/tenebāt/in tantū uiribus freti / ut Romā ipſam bello peterēt: & cæſis exercitibus Romanis apud Alliam fluuium/.mœnia urbis intrarent: Capitolium

Sardiniā (inqt) res uocant Siculæ. Prio ꝙ utraq; inſula in Romanoꝝ poteſtatem redacta iiſdem temporib⁹ ꝓuintia facta ē: cū eodem anno Sardiniā. M. Valerius: alteram Caius Flaminius prætor ſortitus ſit. i ¶ Hiratium.) Videt̃ propter literaꝝ conformitatem b. & h. &. z. &. 3: non Hiratiū ſed bizantium eſse legendum. Legitur ꝑterea in antiquis / & manuſcriptis exēplaribus quibuſdam Biritatiū. Quid ſi Cyrenenſium legat̃ Sitiphenſis prouitiæ meminit Iſidorus capite. 5. tredecimi Ethymologiarū a Sitiphi uidelicet urbe cuius ſæpe in Itinerario meminit Antoninus. Quidam legunt Hirtatium / ſed.

obſiderēt:ad cuius arcem [k] ſexcēti nobiliſsimi Senatores cōfugerant:qui mille auri pōdo ſe ab obſidione redemerūt. Poſtea Gallos cum uictoria remeātes / Camillus,qui in exilio erat/collecta de agris multitudīe/oppreſsit:aurū/& ſigna/quæ Galli cœpere/ reportauit. Cum Gallis multi Conſules,Prætores:ac Dictatores euētu uario/ cōflixerūt. Marius Gallos de Italia expulit: & trāſcenſis Alpibus feliciter aduerſus eos/pugnauit Cæterū Caius Cæſar cū decem legionibus: quæ quaterna milia Militū Italoꝝ habuerant:Gallias ſubegit. Cū Gallis ultra Rhenum poſitis/cōflixit. Per annos octo/ab Alpibus ad Rhenū uſq; Gallias tranſiuit. Decimo anno Gallias, Britāniaſq; tributarias fecit. Sunt [l] Galliæ cū Aquitania, & Britanniis decem & octo prouintiæ. Alpes Maritimæ:Prouincia:Ambianēſis.Narbonēſis,nouem popularia. Aquitaniæ duæ, Alpes Gagiæ:Enaxuma Sequanoꝝ. Germanicæ duæ. Belgicæ duæ:Lugdunēſes duæ. In Britānia maxima/Cæſariēſi/Britānia prima: Britānia ſecunda. IN Illyricū ab ora maritima paulatim regreſsi ſumus. Leuinus conſul Adriaticum, atq; Ionicū mare primus ingreſſus/ maritimas obtinuit ciuitates. Creta per Metellum Proconſulē / qui Creticus dictus eſt/

e f g h

prima caſtigatio magis placet. k ℭ Sexcēti nobiliſsimi ſenatores.) Exemplaria fere omnia habent nō ſexcenti/ſed ſexdecim. Nō ambigo qui nobiliores Romanoꝝ Iuuenes in arcem Capitolinā confugerint:ſed quot inter eos fuerit/ſenatores / icertū eſt. Eam iuuenū multitudinē ſatis ꝯſtat uix mille hominū fuiſſe,Manlio capitolino eorū duce. l ℭ Sūt Galliæ cū equitania & Britāniis decē & octo prouinciæ.) Hunc Galliæ prouintiarū numerū/& earū omniū nomina nō reperio apd alios,lege tamē quæ ſcribit Marcellinus lib. Hiſtoriaꝝ. 15. Hoc auſim affirmare Rufum in prouintiarū orbis diuiſione plærumq;

ab aliis diſcordare. Annotandũ harũ Galliæ prouinciarũ nomina uarie in exemplaribus reperiri. Cõmunior tñ lectio hæc eſt. Prouincia Abinenſis: Narbonẽſis: Nouẽ populariæ: Aquitaniæ duæ. Alpes Gagiæ: Enax una Seq̃norum. &c. Volaterranus hunc Rufi locũ citans ſic inquit. Alpes maritimæ, Maſſylienſis/ quæ & prouincia dicit̃, Ambianẽſis, Viennẽſis: Narbonenſis: Nouem popularia: Aquitaniæ duæ: Alpes Gagiæ: Enaxuma Sequanorum & cætera. Quædã exẽplaria habent non nouem popularia, ſed nomen popularia. Nos ſecuti uetus exemplar paucula immutauimus. Et hũc ipſum locum doctiorib[9] relinquimus pẽſitãdũ. Nõ ignoramus ueteres/ Galliã aliter diuiſiſse, lege Cæſarẽ in pricipio Cõmentariorũ, Strabonẽ lib.4.&.5. Ply. lib.3. Ptole. capitibus.6.7.8.9. ſecundi. m ℭ Per Luciũ Maniliũ prætorẽ.) Appian[9] in Illyrio, Plutarchus in Paulo Aemilio: Lucius Florus c.13. ſecũdi/ ſcribunt bellũ contra Genthiũ Illyriorũ regem, nõ per L. Maniliũ / ſed per L. Anitiũ prætorẽ geſtũ fuiſse. Videtur igit̃ ſimiliter hic legendũ L. Anitiũ. In abbreuiatiõibus Liuianis li.44. legit̃/ ſed corrupte ut

a prouincia facta eſt. Gręcis in noſtram fidem cõfugientibus ad Achaiã acceſsimus. Athenienſes aduerſus Philippum Macedonum regem/ auxilium noſtrum petierunt. Libera diu ſub amicis noſtris Achaia fuit: ad extremum legatis Romanorum apud Corinthũ
b uiolatis/ per Lucium Mumium Conſulem/ capta Corintho/ Achaia omnis obtenta eſt. Epirotæ qui aliquãdo cum rege Pyrrho etiam ad Italiã trãſire pręſumpſerant/ uicti:
c ac Theſſali ſimul cum Achiuoꝝ: & Macedonum populis/ nobis acceſſerũt. Macedonia ter rebellauit/ ſub Philippo: ſub Perſeo: ſub Pſeudo Philippo. Philippũ Flaminius. Perſeum/ Paulus. Pſeudo Philippũ/ Metellus
d oppreſsit, quorũ triumphis/ Macedonia/ populo Romano adiuncta eſt. Illyricos/ qui Macedonibus auxilium tulerant/ ex eadem occaſione per m L. Manilium Prætorem uicimus, & eos cum rege Genthio in deditio

nem accepimus. Dardanos, & Mœſiacos/ e
Curius Proconſul ſubegit: & primus Ro-
manorũ ducum ad Danubiũ uſq; peruenit.
SVb Iulio/& Octauiano Cæſaribus per Al-
pes Iulias/iter factum eſt. Alpinis omnibus
uictis/ Noricorũ prouinciæ acceſſerũt. Bac- f
chone[n] Pannonioꝝ rege ſubacto/in deditio-
onem noſtrã Pannoniȩ uenerũt. Amantinis
inter Sauum, & Drauum/ pſtratis[o] / regio
Sauenſis: ac[p] Secundoꝝ loca Pannoniorũ/
obtēta ſunt. Machoniani/ & Scadi de[q] lo- g
cis Valeriæ / quæ ſunt inter Danubium, &
Drauum/pulſi ſunt: & Limes inter Roma-
nos, & Barbaros ab Auguſto p Vandalicũ,
p Noricũ: Pannoniã, ac Mœſiam/eſt cõſtitu
tus. TRaian⁹ Dacos ſub rege Decebalo ui

uidetur / per Liciniũ. n ¶ Bacchone rege.)Suet.uocat hunc ducem nõ Bacchoné/ſed Bationé tit.20.tertii.Raphael Volaterran⁹ uir multæ lectionis/Bathoné dictũ aſſerit.Id auté factum eſt p Tiberium / Auguſti tñ principis auſpiciis. DE Alpibus Iuliis meminit Amianus Marcellinus altero & uigeſimo hiſtoriarũ libro.Item Hieronym⁹ in epiſtolis. o ¶ Sauéſis regio a Sauo flumie/dicta uideri poteſt. Quibuſdam legendum uideť non Sauéſis/ ſed Suatinéſis,quo nomine noſtra etiam tempeſtate Epiſcopatus eſt Suatinenſis titulo. Volaterran⁹ Saméſem nominat/nactus credo codicem caſtigatioré,Sicq; ſextam Illyriorũ prouinciã Samenſem / nõ Suauiã dictam dicit. p ¶ Secundoꝝ loca Pannonioꝝ.) Pannoniæ pars/quæ Sarmatiã proſpectat/ ſecunda Pãnonia nũcupatur/author Marcellinus.16.&.17. hiſtoriaꝝ ſuarũ uoluminibus.Secũdi igiť Pãnonii / huius ſecũdæ Pãnoniæ / ſunt incolæ.Alii Sacondoꝝ potius legendũ putãt.Item Marcomãni/& Quadi pro Machoniani:& Scadi/legendũ exiſtimant.Quid ſi Scardi legas/a monte regionis huius/de quo meminit Claudius Ptolemæus in horũ locoꝝ cõmemoratione. q ¶ De locis Valeriæ.) Regioné/quã hodie Croatiã uocamus/ ueteres Valeriã nũcupabant.Fuit hæc quondã Pãnoniæ pars. Dicta auté Valeria eſt a Valeria Domitiani imperatoris filia/ author Marcellinus undeuigeſi-

a cit:& Daciam trans Danubium in ſolo Bar-
barico/prouinciá fecit/quæ in circuitu habu-
it decies cétena milia paſſuum:ſed ſub Ga
lieno imperatore amiſſa eſt,& per Aurelia-
num tranſlatis eo Romanis colonis/duæ
Daciæ in regionibus Mœſiæ:& Dardaniæ/
factę ſunt. HAbet Illyricus.xvii.prouincias
b Noricorũ duas:Pannonioꝝ duas,Valeriá:
Suaujá:Dalmatiá:Mœſiam:Daciarũ duas,
& in ditione Macedoniæ ſunt ſeptem,Ma-
cedonica:Theſſalonica:Achaia:Epiri duæ:
Præuallis,[r] & Creta. IN Thratias Macedo-
nici belli occaſione tranſcurſum eſt. Sęuiſſi-
mi omniũ gentiũ Thraces fuerũt. In Thra-
c cum regionibus Scordiſci habitauerũt/pa-
riter crudele,& callidum genus:de quorum
ſæuitia multa fabuloſe memorãtur.[s] Quod
hoſtium captiuos diis ſuis litauerunt:atq;
humanũ ſanguinem in oſsibus capitum po
tare ſoliti ſunt. Sæpe per eos Romanus eſt
cæſus exercitus. Marcus Didius uagantes
d Thraces repreſsit. Marcus Druſus intra fi-
nes proprios continuit. Minutius in Hebri
fluminis glacie/uaſtauit. Per Appium Clau
dium proconſulé,hi qui Rhodopen incole
bant/uicti ſunt. EVropæ[t] maritimas urbes
antea Romana claſsis obtinuit. Marcus Lu
cullus in Thratia primus cũ Beſsis pugna-

mo hiſtoriarum libro. Videť aũt Vindelicum/nõ Vandalicũ/legédum. r ℭ Præuallis.) Opinor legédũ eſse Triballis. Sunt em̃ Triballi Mœſiæ populi,quos hodie Bulgaros nominamus, de qbus paſsi omnes. ſ ℭ Qď hoſtiũ captiuos.&ce.) Soli.c.25.aſcribit hæc non Thracibus, aut Scordiſcis/ſed Eſsedõib⁹ & Scythis niſi eos iter Thraces etiá numerãdos putes lege quæ ſcribit Eutropi. ca.3.li. ſexti. t ℭ Europæ maritias urbes.) Quidam legũt non Europæ ſed Rhodopæ. DE M. Lucullo/qui primus cũ Beſsis pugnauit, Eutropi⁹ capite tertio libri ſexti. u ℭ Vſchodoniam.) Lego in quibuſdã

exẽplaribus Vſcodauiá.Similiter nõ Caubilẽ/ ſed Cabylá. Eutropius ca.3. ſexti habet Vſcudoniá/ & Cabulé.
x ℭ Sex Thraciarũ prouĩciæ ſũt conquiſitæ.) In caſtigationibus Rufi exemplaribus/ Thraciarũ prouinciæ ſic aſcriptæ ſũt. Thracia:Hemimõtiũ Mœſia inferior: Mœſia ſuperior: Scythonia: Rhodopea/in q̃ nunc & cætera. Thraciã ipſam diuidit Plyn. in Strategeas quinquaginta. Thraciam ꝓprie non totam regionẽ/ quæ latiſsima ẽ/ intellige/ ſed eã quã Iſter & Mœſia inferior/ a Septentrione: ab ortu pontus/ & Propontis: Aegæũ a meridie, Mœſia ſuperior terminat ab occaſu. Toti⁹ ergo

uit:ipſamq̧ caput gentium Thratiá uicit. Hemimõtanos ſubegit: & Olympiadam/ quę nũc Philippopolis dicitur. [u] Vſchodoniá/quę modo Andrianopolis nominat̃/in ditionem noſtrá redegit. Caubilem cœpit. Supra Pontũ poſitas ciuitates/ occupauit. Apolloniam: Galatiam: Parthenopolim: Tomos, Iſtrum, ad Danubiũ uſq̧ perueniens/Romana Scythis arma mõſtrauit. In ditionẽ rei publicæ ſex[x] Thratiarũ proninciæ ſunt cõquiſitę. Thratia: Hemimõtiũ: Mœſia ſupior: Mœſia inferior, Sythonia: Rhodopa, in qua nunc ſecundæ arces Romanæ urbis ſunt conſtitutæ/ Conſtantinopolis. NVnc autem eas partes, totumq̧ orientẽ, ac poſitas ſub uicino ſole prouincias, qui authores ſceptris ſuis parauerũt/ explicabo, quo ſtudiũ clæmẽtiæ tuæ, quod in iiſdẽ propagádis habeas/ amplius incitet̃. ASia ſocietate Attali regis nota Romanis eſt: eamq̧ Attali teſtamẽto relictam/hæreditario iure poſsidemus. Nequid tamẽ popul⁹ Romanus nõ uiribus partũ haberet, armis per nos ab Antiocho rege Syriorum maximo/eſt uendicata. Eadẽ occaſione etiã Lydia ſedes antiqua regnoꝝ: Caria: Helleſpõtus: atq̧ Phrygia/ in poteſtatẽ populi Romani/ iuncta deditione/uenerũt. Rhodiis,

a & inſularũ populis/ primum infeſtiſsimis/
poſt fideliſsimis auxiliatoribus uſi ſumus.
Ita Rhodus,& inſulæ primũ libere agebãt,
poſtea in conſuetudinẽ parẽdi Romanis de
iure prouocãtibus/peruenerũt: & ſub [y] Ve-
ſpaſiano principe inſularũ prouincia facta
eſt.Pamphiliam:Phrygiam,Icariam/Serui-
b lius Procõſul ad bellum Piratarum miſſus/
obtinuit.Bithyniã defuncti regis Nicome-
dis teſtamẽto/ſumus aſſecuti.Gallogræciã
id eſt Galaciam(ſunt eñ ut nomẽ re ſonat:
ex Gallis Galathe)quod Antiocho contra
Romanos auxilium præbuiſſet/ inuaſimus.
Gn.Manlius Conſul Galathas perſecutus
c eſt:& cõfugientes partim in Olympum:par
tim in [z] Maganam mõtem:qui nũc Modia-
cus dicitur, de arduis eos in plana detruſit:
& uictos in perpetuã pacem redegit.Poſtea
Galathiã/ Deiotarus rex nobilis/Romanis
permittẽtibus/tenuit. Ad extremũ ſub Oc-
tauiano Cæſare Auguſto / Galathia in for-
d mam prouinciȩ redacta eſt.Eam primus M.
[a] Lollius adminiſtrauit.Cappadoces primo
ſocietatem noſtram ſub Ariarathe rege pe-
tierunt.Poſteaq̃ Ariobarzanes rex Cappa-
docum/a Mithridate expulſus/Romanoꝝ
armis reſtitutus eſt: ſemperq̃ in auxilia no-
ſtra fuere Cappadoces: & ita maieſtatẽ co-

Thraciæ/ Thraciã quã proprie nominamus ꝓuinciã unã eſſe nil ꝓhibet. y ℭ Sub Veſpaſiano pricipe.)Suetonius tit.8. lib. 10.Achaiam(inquit)Lyciã,Rhodum:Byzantiũ: Samũ libertate adẽpta.Itẽ Thraciam,Cyliciam/ & Comaginẽ / ditiõis regiæ uſq̃ ad id tempus in ꝓuiciarũ formã redegit. DE teſtamẽto Nicomedis regis/ Eutropius c. z.lĩ. 6. z ℭ Maganam montẽ.) Sic hũc locũ reſtituimꝰ ex. 38. Titi Liuii uolumĩe/cũ alias legeret ul Magariã:uel Megarã, uel ut Volaterranꝰ citat Ancyrã. Legit item ipſe Mediacus, nõ Modiacus. a ℭ Marcus Lollius.) Legit & Idius in qbuſdam uetuſtioribꝰ exemplaribꝰ. Ali-

luere Romanã:ut in [b] honorẽ Auguſti Cæ⸗ e
ſaris Mazaca ciuitas Cappadociæ maxima/
Cæſarea nũcuparetur. Poſtremum cum ſub
Imperatore Claudio Cæſare Archelaus Ro
mam ex Cappadocia ueniſſet:ibiq̃ diu detẽ
tus occubuiſſet/in prouinciæ ſpeciem Cap⸗
padocia migrauit. POntus per Pompeium
uicto Mithridate rege ponti/formam pro⸗ f
uinciæ accepit.Paphlagoniam Philomenes
rex amicus populi Romani ui tenuit : ſæpe
ex ea pulſus/regno a nobis eſt reſtitutus.
Quo mortuo/prouincia eius Paphlagoni⸗
bus impoſita eſt.VLtra iuga Tauri montis
quemadmodũ Romana poſſeſsio prexit/
cõſequenti locorum magis/q̃ temporũ ſe⸗
uata digeſtione/monſtrabitur. Antiochus g
Syriæ rex potentiſsimus/bellum formida⸗
bile populo Romano intulit. Trecẽta [c] mi⸗
lia armatorũ habuit.Falcatis etiam curribus
& elephantis aciem inſtruxit. A Scipione
Conſule fratre Scipionis Africani/in Aſia
apud Magneſiam uictus eſt:& accepta pace
intra Taurum montem regnare permiſſus h
eſt.Eius filii/regnũ Syriæ ſub Clientela po⸗
puli Romani retinuerũt: quibus defunctis/
Syriarum prouinciis potiti ſumus. CIlices,
& Iſauros/qui ſe Piratis, & prædonibus ma
ritimis iunxerant/Seruilius Proconſul ad

ubi Iulius prætor. Reſtituim⁹ & locum ubi de Ariarathe Cappadociæ rege cũ prius legeretur tum Epaphragete, tũ Ephrage: tũ Ephraphrage ex Iuſtino, Appiano, Liuio li.46. Eutropio. Item cæteris. b ℂ In honorẽ Auguſti Cæſaris Mazaca &c.) Tiberius (īquit Euſebius) mltos reges ad ſe per blandicias euocatos nunq̃ remiſit:In quib⁹ Archelaum Cappadocẽ/cuius regno in prouĩciã uerſo,Mazacam nobiliſsimã ciuitatẽ/Cæſaream appellari iuſsit. Idẽ ſcribit Sext⁹ Aurelius. c ℂ Trecenta milia armatorũ.) Alii ſcribũt in exercitu Antiochi fuiſse trecẽta milia peditũ:equitum: ſalcatorũq̃ curruum non minorem nu⸗

a prædonum bellum miſſus/ſubegit: & uiam
per Taurum montem primus inſtituit: iſq;
de Cilicibus:& Iſauris triũphauit,atq; Iſau-
ricus cognominatus eſt. CYprus[d] famoſa
diuitiis/paupertatẽ populi Romani/ut oc-
cuparetur / ſolicitauit. Eam rex fœderatus
b regebat: ſed tanta fuit penuria ærarii Ro-
mani:& tam ingens fama opum Cypriarũ,
ut lege data Cyprus cõfiſcari iuberet. Quo
accepto nuntio / rex Cyprius uenenũ ſum-
pſit: quo uitam / priuſq̃ diuitias amitteret.
Cato Cyprias opes Romam nauibus adue-
c xit:ita ut ius eius inſulæ auarius magis q̃ iu-
ſtius ſimus aſſecuti. [c] Cyrenas cũ cæteris ci-
uitatibus Libycæ Pentapolis / Ptholemæi
antiquioris liberalitate/ ſuſcepimus. Libyá
ſupmo Appionis regis arbitrio / ſumus aſ-
ſecuti. AEgyptus omnis ſub amicis regib⁹
d fuerat: ſed uicta cum Antonio Cleopatra/
prouinciæ formá Octauiani Cæſaris Augu-
ſti tẽporibus/accepit. Et primum apud Ale-
xandrinos Cornelius Gallus Romanus ad-
miniſtrauit. PRopter confinia Armeniarũ/
primũ ſub. L. Lucullo/Romana trans Tau

merum. Lege Liuium: Appianum: Iuſtinũ: cæteros. Lege Lu. Florũ ca. 8. ſecundi. d ℭ Cyprus famoſa diuitiis. &c.) Sũpſit hæc Rufus ſicut plæraq; alia ex quartodecimo Amiani libro. Nec piget dicere (inquit) auide magis Cyprũ inſulam populũ Romanũ inuaſiſſe/ quá iuſte. Ptolemæo enim rege fœderato nobis & ſocio / ob ærarii nr̃i anguſtias iuſſo ſine ulla culpa ꝓſcribi. iõ hauſto ueneno/ uolũtaria morte deleto/& tributaria facta ẽ / & uelut hoſtiles eius exuuiæ claſſi impoſitæ in urbẽ ꝑ Catonẽ aduectæ ſunt. e ℭ Cyrenas cũ cæteris ciuitatibus Libyæ.) Frater Ptolemæi ex pellice ſuſcept⁹ cui pater Cyrenarũ regnũ teſtamẽto reliq̃rat Hærede populo Romano inſtituto deceſsit. Iá em̃ fortũa Romana porrigere ſe ad orientalia regna, nõ contẽta Italiæ termis cœperat. Itaq; & ea pars Libyæ prouincia facta eſt. Hæc & plura Iuſtinus. 9. & . 30. operis ſui

rum ſigna/ tranſmiſſa ſunt.[f] Fiſarci Sarracenorum, & Hyerenes ſuperati/ceſſere. In Meſopotamia ab eodem Lucullo urbs Niſibis capta eſt. Poſtea per Pompeiũ eadem loca armis obtenta ſunt. Syriæ, ac Phœnices/bello a Tigrane Armenioꝝ rege/receptæ ſunt. Arabes, & Iudei/in Paleſtina uicti ſunt. Ad extremũ ſub Traiano principe/regis maioris Armeniæ/ diadema ſublatũ eſt. Et per Traianũ Armenia, Meſopotamia: Syria: & Arabia/ prouinciæ factæ ſunt: ac limes orientalis ſupra ripá fluminis Tigridis inſtitutus eſt.[g] Sed Adrianus/qui ſuccesſit Traiano/inuidens gloriæ Traiani/ſponte ſua Armeniá: Meſopotamiá: & Syriá/reddidit: ac mediũ inter Perſas, & Romanos Euphratem eſse uoluit. Poſtea ſub[h] Antoninis duobꝰ, Marco: & Seuero, ac Pertinaci cæteriſq́ prícipibꝰ Romanis: qui aduerſus Parthos euentu uario dimicarũt/quater amiſsa: quater recepta Meſopotamia eſt: ac Dioclitiani temporibus uictis prima congreſsione Romanis: ſecũdo auté conflictu ſuperato rege Narſeo, & uxore eius, ac filiabus eius captis, & cum ſumma pudicitiæ cuſtodia reſeruatis/pace facta/ Meſopotamia eſt reſtituta: & ſuper ripam Tigridis/ limes eſt refirmatus: ita ut quinq́ gentium

e f g h

libro cóplexꝰ ẽ. f ¶ Fiſarci & Hyerenes.) Qui Fiſarci ſint/nõdũ legi nec iter Luculli, uel Magni Pópeii geſta numerãt. Apud Eutropiũ & Oroſi. legit nõ Hyerenes/ſed Ituræi uel Ithyrei inter eos pp̃los/quos Pompeius ſubegit, de qbus Plyniꝰ & cæteri meminerũt. De Sarracenoꝝ fera géte lege copioſe apud Marcellinum lib. hiſtoriarũ. 14. Apud eũdem. 17. uolumine/habes Cornelii Galli copioſam hiſtoriá. Geſta Traiani lege apud Ply. in Pane. & Eutro. c.2.8. g ¶ Sed Adrianus iuidés gloriæ Traiani) Aliá cauſam recéſet Aeliꝰ Sparcianꝰ In Adriani uita qué adeas ſi libuerit. Vide Eutro. c.3.8. h ¶ Duobus An-

a trans Tigridem cõſtitutarũ/ditionẽ aſſe
quere mur: Quæ conditio fœderis in temp⁹
diui Cõſtãtini cõſeruatã/durauit. SCIO nũc
inclyte princeps, quo tua uergat intentio.
Requiris profecto quoties Babyloniæ/&
Romanoꝝ arma collata ſint: & quibus uici
b bus ſagittis pila contẽderint. Breuiter euen
tus enumerabo belloꝝ. Forte hoſtes in pau
cis inuenies eſſe letatos: uera autẽ uirtutẽ
ſemper Romanos probabis extitiſſe uicto
res.[i] PRimũ a. L. Sylla procõſule/Arſaces
rex Parthoꝝ miſſa legatione amicitiã po
c puli Romani rogauit/ac meruit. LVcullus
Mithridatem regno ponti exutũ/ad Arme
niã perſecutus eſt. Tigranẽ Armenioꝝ re
d gem cũ ſeptẽ milibus clypeatis: & centum
uiginti milibus ſagittariorũ: ipſe cũ decem
& octo Romanoꝝ milibus/uicit. Tigrano/
d certã maximã Armeniæ ciuitatẽ expugna
uit. Madenã optimã Armenioꝝ regionem
i obtinuit. Per Meletẽ ad Meſopotamiam
deſcendit:[k] Niſibim cũ fratre regis cœpit.
Tendere eũ in Perſas paratus/ſucceſſionẽ
accepit. Gn. Pompeius ex parte felicitatis

toninis Marco, & Seuero) Inter Ro. imp. qui Antonini dicti ſũt/fuerũt. M. Antoninus, q ob eius mirã in oẽs clæmẽtiã/pi⁹/ꝯſenſu oĩm appellat⁹ ẽ. Alter Antonin⁹ Seuerus uł Verus recti⁹. De his duob⁹ Antoninis Ruf⁹ itellexiſſe uideť. Horũ uitas ex nr̃is ſcripſerũt/Iulius Capitolinus: Sextus Aureli⁹: Eutropi⁹ ca. 4. & . 5. lib. 8. i ℭ Primũ a. L. Sylla ꝓcõſule Arſaces.) Plutarchus i Sylla nominat hũc Parthoꝝ regem Arſatẽ. Syllæ (inquit) ad Euphratem morã trahẽti regis Parthorũ Arſatis legatus Orobazus i colloqũ uenit, cũ nullũ antea Romani & Parthi cõmertiũ habuiſſent. Hoc etiã ingentis fortunæ Syllæ factum uideť/quod Parthi amicitiã/ſocietatemq; petentes ad illũ Romanoꝝ principem congreſſũ habuerunt. Tres eo tempore ſellas poſitas ferũt/unã Ariobarzani/alteram Orobazo/tertiã Syllæ. Vnde amboꝝ medius reſidẽs ius diceret: quã ob cauſam rex Parthoꝝ necauit Orobazũ. k ℭ Niſibim

ad Mithridaticũ bellũ miſsus Mithridatẽ c
in Armenia minore/nocte aggreſsus præſi-
dio ſuperat, cæſis duobus & quadraginta
milibus hoſtiũ/caſtra eius inuaſit. Mithrida
tes uero cũ uxore: & duobus comitibus in
Boſphoron fugit: & ibi deſperatione rerũ f
ſuarũ/uenenũ hauſit: & cũ uis ueneni parũ
ageret, a milite ſuo/ut ferro percuteretur/im
petrauit. Pompeiꝰ auxiliatorẽ Mithridatis
Tigranẽ Armenioꝝ regem perſecutus eſt.
[l] Ille ſe/oblato diademate/apud Artaxata g
dedit. Receptæ ſunt ab eo Meſopotamia:
Syriæ: & aliquãta pars Phœnicis: atq; intra
Armeniã Minorẽ/regnare permiſsus eſt.
Idem Pompeius Boſphoranis, & Colchis
Ariſtarchũ regem impoſuit. Cum Albanis h
cõflixit. [m] Orchodo Albano regi ter uicto/
pacem dedit. Iberiã cũ Arſace rege in dediti
onẽ accepit. Sarracenos, & Arabes uicit. Iu-
dæa capta/Hieroſolimã obtinuit. Cũ Per-
ſis fœdꝰ fecit. [n] Rediẽs/apud Antiochiã Da- i
phnẽſem Lucũ/loci delectatus amenitate:
& aquarũ abundantia/addito nemore/con-
ſecrauit. M Arcus Craſsus Cõſul aduerſus
rebellãtes Parthos miſsus eſt. Is cũ pacem/

cum fratre regis cœpit.) Gurã Tigranis regis fratrẽ intelligit, q post captã Niſibim, cui tutãdæ a Tigrane ꝓpoſitus fuerat, ſeſe Luculli humanitati commiſit, a quo (ut ẽ author Plutar.) perbenigne ſuſceptus eſt. l ¶ Ille ſe/oblato. &c.) Tigranes a Lucullo ferme in extrema deductus, audita Põpeii clæmentia, moribuſq; urbanitate egregia refertis/in aulã/arcemq; regiam neceſsarios, & quoſq; ꝓxios locat, ipſeq; ut Põpeio ſe dedat, adit. Tãdem cũ ante ora Pompeii acceſsiſset/e capite corona ſumpta/eam iuxta illius pedes propere ponit, author Plutar. in Pompeii uita. m ¶ Orchodo Albano regi.) Eutrop. & Oro. ſemel & iterũ/uocãt hũc Albanũ regẽ nõ Orchodũ/ſed Herodẽ. Similiter Iberiæ regẽ nõ Arſacẽ/ſed Artacẽ nominatũ ſcribũt, qđ uero ſimilius eſt. n ¶ Rediens apud Antixiam

a miſſa a Perſis legatione/rogaret/ apud Se-
leuciam reſponſurũ ſe ait: apud Zeumam
traiecit Euphratẽ.° A trãſfuga quodã Ma-
coro inductus/ad ignotã campoꝝ ſolitudi-
nem/deſcendit. Is undiqꝫ circũuolantibus ſa
b gittariorũ agminibus, cũ Silace,& Surena
ꝑfectis regiis eſt cinctus exercitus:& ui telo
rum obrutus. Ipſe Craſſus cũ ad colloquiũ
ſollicitatus uiuus pene capi poſſet, repu-
gnantibus tribunis / euaſerat: & dũ fugam
c petit/occiſus eſt. Caput eiꝰ cũ dextra manu
reſectum/ ad regẽ perlatũ eſt: atqꝫ ita ludi-
brio habitũ: ut faucibus eius aurũ liqueſa-
ctum infunderet ſcilicet ut qui ardens cupi-
ditate prædandi / pacem regis rogatus ab-
d nuerat/etiã mortui eius reliquias/auri flam-
ma cõbureret. Lucius Caſſius Quæſtor uir
ſtrenuus/Craſſi reliquias ſuſi collegit exer-
citus. Contra Parthos in Syriã irrũpentes/
ter cũ ſumma admiratione conflixit: eoſqꝫ
e trãs Euphratem relictos / uaſtauit. PArthi
Labieno duce/qui Pompeianarũ partiũ fu-
erat,& uictus ad Perſas refugerat / in Syriã
eruperũt: ac totã prouinciam occupauerũt.
Publius Ventidius Baſſus Parthos/ qui du-

Dannenſem lu-
cũ &c.) Opinor
ſic potius legen
dũ/Apud Antio
chiã Daphnenſẽ
lucũ &c. Quædã
etiã exemplaria
habẽt Antioch-
iã/non Antixiã.
Nõ lego apđ Ge
ographos Anti-
xiam urbẽ / aut
locũ quẽpiam.
Daphnenſem lu
cũ mltis uerbis
deſcribit Strab.
lib. 16. cuius uer
ba in cõmenta-
riolo Dionyſii
de ſitu orbis re-
citauimus ſuper
illud uidelicet:
Et Poſidi turres
& Daphnes op-
tima Tempe. Et
ne multa in re
hac præter intẽ-
tũ recẽſere coga
mur / lege Her-
molaũ Barbarũ
ca. 21. qui ti Caſti
gationũ Plynia
narũ. o ℂ A
tranſfuga quo-
dã Macoro &c.)
Plutarch. in Craſſo,& Appianus in Parthico hunc ꝓditorẽ nõ Ma
corũ, ſed Andromachũ, uel ut Florus/Mezerã nominãt. Dicit idẽ
Plutar. a quodã Arimane Arabe: uel ut Appia. ait/ ab Abaro Ara-
be Craſſum ꝓditũ. Præfectos regios iidem authores Sylacem/

&Surinã uocãt. Corrigẽdus Oroſii codex ca. 11. ſexti, ubi corru-
pte Sucena: & Sylacea legiť/pro Sylace, & Surẽna: Cõueniũt oẽs
Oratorib⁹ Parthorũ Craſsũ reſpõdiſse apud Seleuciã cis ſe reſpõ
ſuꝝ, q̃uis paſsi/& corrupte ut uideť/legať apď Cteſiphõtẽ ſeſe rẽ
ſpõſurũ dixiſse.

ce Labieno Syriã inuaſerãt occurrẽs p in Ca f
pro monte/cũ paucis fugauit. Labienũ oc-
cidit: perſecutus eſt Perſas: & ad internitio-
nem ſtrauit. Qua congreſsione Parthorum
regis filium eadem die/qua Craſsus uictus
fuerat/occidit, ne aliquãdo Romani ducis g
mors/in ulta relinquereť. Ventidius de Par-
this triũphauit. MArcus Antonius in Me-
diam ingreſsus, quæ nũc Medena appella-
tur/bellũ Parthis itulit: & primũ eos uicit:
poſt/duabus legionibus amiſsis quũ/fame: h
peſtilentia: tempeſtatibuſq; premereť, uix
per Armeniã/Parthis inſequẽtib⁹ exercitũ
reuocauit: q tãto per momẽta temporũ ter-
rore percuſsus, ut a gladiatore ſuo percu-
ti poſtularet, ne uiuus ueniret in hoſtiũ po- i
teſtatem. SVB Octauiano Auguſto Cæſa-
re/Armenia cũ Parthis conſpirauit. Caius
Claudius Cæſar nepos Auguſti cũ exercitu
miſsus ad Orientẽ, cũ per maieſtatẽ Roma-

p ℭ In Capro mõte.) Videť legendũ uel in Capote mõte: uel i Capro flumine/ de quo Ply. Strabo/cæteri. Appianus in Parthico dicit id factũ circa Cyriſtum: Plutar. autẽ in Antonio/in Cyraſtica geſtũ affirmat. q ℭ Tãto p momẽta tẽporũ terrore pcuſs⁹ &.) Scribit Appia. in Parthico/ Parthos iuxta flumẽ quod dã/eos fuiſse aggreſsos/ qui i caſtris Antonii/aurum/ & argentũ deferebant/ſpoliaſseq; eoſdẽ/& pecunias e uehiculis rapuiſse.
Ad ultimũ Antonii impedimẽta inuaſiſse: pocula/ac menſas ingẽ-
tis pretii conciſas inter ſe diuiſiſse. Quam ob rem/ tumultu ingẽ-
ti/& errore paſsim detinẽte exercitum/ incumbentibus Parthis/
fugam, & confuſionẽ ab illis ortam arbitrabanť. Antonius itaq;
Satellitem unũ: ex libertis ſuis nomine Ramnũ ad ſe aduocãs ſa-
cramẽto adegiſse diciť/ut cũ iuſsiſset ipſe mucrone ſe trãſfigere.

caputq; reliquo corpori adimeret, ita ut nec uiuus ab hoſtibus capi, nec mortuus dinoſci poſset: Eadem ſcribit & in.M.Antonio Cheronæus Plutarchus. Eiſdem locis habet de duabus legionibus amiſsis: ac fame: peſtilentia, tẽpeſtatibuſq; prementibus &c.

a ni nominis facile cuncta ſedaſset: [r] atq; quũ
ei Armenii/qui tũc tẽporis ualidiores erant
Parthis/ dediſsent ut iudices/atq; rectores
ex inſtituto Põpeii/dictis gẽtibus/Claudi⁹
Cæſar prçficeret, Dones quidá, quẽ Parthis
Arſaces præpoſuerat/proditiõe ſimulata/
libellum, in quo ſcripti theſauri cõtineban-
b tur/obtulit, quẽ cum Romanus Imperator
legeret intentius/cultro aggreſsus/Claudi
um uulnerauit. Percuſsor quidem a militib⁹
cõfoſsus eſt: Claudius uulneratus reuerſus
in Syriam/obiit. Perſæ ad ſatiſfactionẽ tam
audacis admiſsi/ obſides tũc primũ Octaui-
ano Cæſari dederunt: & erepta ſub Craſso
c ſigna/retulerũt. PAcatis gentibus Orientis
Auguſtus Cæſar etiam Indorũ legationem
prim⁹ accepit. NEro quẽ turpiſsimũ impe
ratorem Romana reſpublica eſt paſsa/ ami
ſit [s] Armenias duas. Tũc Romanæ legiões
duç ſub iugo a Perſis miſsç/ extremo dede-

r ℂ Atq; quũ ei Armenii.) Et hic locus paſsim in exẽplaribus fuerat deprauatus. Vulcatior tñ lectio hæc erat/ Atq; ei tũc Armenii/qui tũc temporis ualidiores erant / Parthos dediſsent Indices: atq; ex inſtituto Põpeii dictis gentibus / Claudius Cæſar &c. Alii codices ſic/ Parthis dediſsent, Indices ex inſtituto &c. Horũ uerborũ (ut uides) ſẽſ⁹ null⁹ aut latens omnino. Nos ſic legẽdũ putamus/ Atq; quum ei Armenii/ qui tunc tpis ualidiores erãt Parthis / dediſsent/ut iudices, atq; rectores ex inſtituto Pompeii dictis gentibus/Claudius Cæſar/ præficeret, Dones quidam &c. Ex hoc loco ſic reſtituto/facile eſt reſtituere locũ.L.Flori ca.12.li.quarti/a quo Sex.Rufus hæc indubie mutuatus eſt. Vide/quæ in expoſitione eius loci appoſuimus. s ℂ Amiſit Armenias duas &c.) Suetonius lib.6.mala/ quæ ſub Nerone principe Romana reſpubli. paſsa eſt

core/Romani exercitus ſacra fœdauerunt. d
TRaianus/qui poſt Auguſtũ Romanæ rei publicæ [t] mouit lacertos [u] Armeniã recepit a Parthis: ſublato diademate regi/ Armeniæ maioris regnũ ademit. Albanis regem dedit: [x] Hiberos: Boſphoranos: Colchos/ in fidem Romanæ ditionis accepit. Oſdrenorum loca, & Arabum occupauit. Cardi-

enumerãs. Acceſserũt (inquit) tantis ex principe malis, probriſq; quædã fortuita peſtis unius Autumni, qua triginta funerũ milia in rationẽ libitinæ uenerũt. Clades Britãnica/ qua duo precipua oppida magna ciuiũ, ſociorũq; cæde direpta ſunt. Ignominiã ad orientẽ legionibus in Armenia ſub iugũ miſsis: ægreq; Syria retenta. Idẽ ſcribit Eutr. c. 6. 7. Id autẽ factũ ẽ p Vologeſẽ Parthoꝝ regem/ Carbulone, & Ceſennio Peto Romanis in his locis præſidibus. Luculẽter hiſtoriã hãc ſcribit Tacitus lib. 15. t ¶ Mouit lacertos.) Sũpſit hoc Sex. Rufus ex prologo primi Flori. A Cæſare (inquit) Auguſto in ſæculũ noſtrũ/ ſunt nõ multo min⁹ anni ducẽti/ quibus inertia Cæſarũ quaſi conſenuit, atq; decoxit, niſi ꝙ ſub Traiano principe mouet lacertos, & ꝑter ſpem oĩm/ ſenectus impii/ quaſi reddita iuuẽtute/ reuireſcit. u ¶ Armeniã recepit a Parthis &c.) Pro hac hiſtoria facit/ quod ſcribit Dion in Traiani ĩpatoris uita, Poſt hæc (inquit) Armeniis, atq; Parthis bellũ inferre ſtatuit, hunc ꝑtextũ belli faciẽs/ quod Armenioꝝ rex diadema/ & cætera regni inſignia, atq; iura nõ ab ſe, ſed a Parthoꝝ rege/ uelut illi obnoxius ſũpſiſset. Re aũt uera cupidie magis gloriæ ĩpulſus ẽ. Nãq; ſimulac Parthoꝝ & Armenioꝝ fines ingreſsus ẽ/ regiõis Satrapæ, ipſiq; mox reges cũ muneribus ei occurrerũt, equũq; duxere ita edoctum ut regẽ adoraret. Nã pedes anteriores in morẽ ſupplicantis flectebat: caputq; pedibus eius/ qui proximus eſset/ ſubiciebat. Traianus cũ fere uicinus oĩa ſine armis, & certamine ſubegiſſet, in Satalã, & Elegiã (Armeniæ ſunt oppida) ꝓtinus trãſiuit. Heniochoꝝ regẽ ꝓſecutus honore eſt. Partamaſirem, qui Armeniis regnabat/ grauiter multauit. Ita oĩ potitus Armenia/ reges/ qui ſpõte deditionẽ feciſsẽt, aut in fidẽ ueniſsẽt, hos ut ſocios benigne habuit, q uero cõtũaces obſeqũ abnuiſsẽt, parereq; recuſaſsẽt, eos oẽs paruo negotio ſubegit. Hæc Dion Græcus. x ¶ Lubro-

Boſphoranos &c.) Populi hi/qui a Traiano principe ſubacti ſũt/ tam uarie in exẽplaribus nũcupant / ut uix ad uerã lectionẽ detur acceſsus, ex iis tñ, qui Traiani res geſtas cõſcribũt / uiſũ eſt/ ut pro Lubros Hiberos: uel Buros. Pro Oſenorum/ Oſdrenorum. Pro Carduenos, Cardiuẽos.

uenos, & Marchomedos obtinuit, & An=
a themuſium optimã Perſidis regionem, Se=
leuciam: & Cteſiphõtẽ: & Babyloniã / acce=
pit: & tenuit. Vſq; ad Indiæ fines poſt Ale=
xandrũ acceſsit. In mari rubro claſſem inſti=
tuit. Prouincias fecit,[y] Armeniã, Meſopo=
tamiam: & Aſſyriam, quæ inter Tigridem,
atq; Euphratẽ ſita irriguis, ac magnis amni=
b bus inſtar Aegypti fœcundatur. ADrianum
gloriæ Traiani certum eſt inuidiſſe / qui ei
ſucceſsit in imperio. Hic ſorte ꝓpria inde
eductis exercitibus/[z] Armeniam, Meſopo=
tamiam, & Aſſyriã cõceſſit: & inter Roma=
nos: & Perſas/ Euphratẽ limitẽ eſſe uoluit.

Pro Machomenos, Machomedos & cætera/ legẽdũ putemus. Lege Dionẽ in uita Traiani: Plyniũ in Panegyrico: Eutro. ca. z. libri. 8. Itẽ Sex. Aureliũ. Euſeb. lib. temporum imitatur Sex. Rufus i horũ populorum enumeratiõe / quãuis & i Euſebio ſint nomina pluſ̃ mũ deꝑuata. De Anthemuſio regiõe Ply. & Strabo meminerũt.

y ℭ Armeniã: Meſopotamiã: & Aſsyriã.) In quibuſdã exemplaribus/ poſt Aſsyriã/ hæc uerba aſcripta inuenimus. Ac inter Romanos/ & Perſas/ limitẽ Tigrim eſse uoluit. Porro Aſsyria inter Tigrim &c. Videtur autẽ tertio loco, ponẽdam Meſopotamiã/ nõ ſecundo loco, ſic uidelicet/ Prouincias fecit Armeniã: Aſsyriã. & Meſopotamiã, qm̃ Tigris, & Euphrates amnes/ nõ Aſsyriã, ſed Meſopotamiã irrigant, & inſtar Nili fœcũdãt eandẽ. Vide ꝑter cæteros C. Ply. cap. z6. lib. 5. ACceſsus Traiani poſt Alexãdrũ ad fines uſq; Indiæ/ ſcribit eleganter Dion Græcus. z ℭ Armeniã, Meſopotamiã, & Aſsyriã conceſsit. &c.) Mutuatus eſt hæc ex Euſebio Sex. Rufus. Aelius autẽ Spartianus/ cũ Rufo nõ omnino cõuenit. Scribit enĩ Adrianũ adeptũ imperiũ ad ꝑſentem ſe ſtatim morẽ inſtituiſse, & tenẽdæ ꝑ orbẽ terrarũ paci/ operã intendiſse. Nã deficientibus (inquit) his nationibus/ quas Traianus ſubiecerat / Mauri La

ceſsebát. Sarmatæ bellũ inſerebát. Británi teneri ſub Romana ditione nó poterát. Aegyptus ſeditionibus urgebatur. Lycia deniq; & Paleſtina rebelles animos afferebát. Quare oĩa trás Euphraté, ac Tigrim reliq̃t. Exemplo (ut dicebat) Cathõis/qui Macedonas liberos ꝓnũciauit/quia teneri nó poterát. Pſamatoſirim/qué Traianus Parthis regé fecerat/quod eũ nó magni ponderis apud Parthos uideret, proximis gẽtibus regem dedit.

ANtonini[a] duo Marcus/& Seuerus ille ſocer:& hic gener pariter Auguſti Imperatores orbis æquata primũ poteſtate/Imperiũ tenuerũt. Sed ex his Antoninꝰ iunior ad expeditionem Parthicá profectus eſt. Multa & ingentia aduerſus Perſas geſsit fęlicirer Seleutiam[b] Aſſyriæ urbem cũ quadringẽtis milibus hoſtium cœpit. Ingẽti gloria de Perſis cum Socero triũphauit. [c]SEuerus na

a ❡ Antonini duo Marcus,& Seuerus ille ſocer,& hic gener.) Marcus Antoninus,& Verus Antoninus, q antea Cõmodus dicebat̃,fratres fuerũt,quoꝝ. M. Antoninus Fauſtiná Antonini Pii imp. filiá duxit uxoré. Ex q̃ Lucillá noĩe ſuſcepit filiá. Hác Lucillá filiá Antonino Vero/frĩ ſuo uxoré deſpódit. Poſt exceſsũ Diui Pii/M. Antoninus a ſenatu coactus regimé publicũ capere/fratré ſibi participé in impio/deſignauit, qué. L. Aureliũ Verũ Cómodũ appellauit, Cæſaréq; atq; Auguſtũ dixit: atq; ex eo pariter cœperũt rempub. regere. Tũcq; primũ Romanũ imperiũ/duos Auguſtos habere cœpit lictũ cũ alio participaſset in Antonini mox ipſũ nomé recepit,& q̃ſi pater. L. Cõmodi eſset,& Verũ appellauit addito Antonini nomie, filiáq; ſuá Lucillá (ut dictum eſt) fratri deſpõdit. Hi ſunt imperatores/quos iureperiti diuos fratres nominát. Legendũ aũt nó Seuerus, ſed Verus/hic & apud Eutropiũ ca.5. li.8. Patet itaq; qualiter ille ſocer, & hic gener q̃uis inter ſe fratres fuerint, In hæc ſumpta ex Iulio Capitolino, Aelio Lampridio, Euſeb. Sex. Aurelio, Eutrop. Oroſio/cæteris nó ſine rõne digreſsi ſumus. b ❡ Seleuciá Aſsyriæ urbé cũ q̃drĩgentis militibus hoſtiũ cœpit.) In nũero captoꝝ hoſtiũ nó cõueniũt. Eutro. dicit cũ quĩgentis milibus: Euſeb: cũ trecẽtis milibus: Oro. in nũero cũ Rufo concordat. Alii ſcriptores legũt hominum/nó hoſtiũ. c ❡ Seuerus natiõe Afer.) Huius imp. uitá inter cæteros/

Aelius Spartianus copioſe,& eleganter ſcripſit.Fuit aūt inter Romanoꝝ imperatoꝝ numerū uigeſimus ſecūdus, ſolus oim ut ait Eutro.)& ante & poſtea ex Africa imperator fuit.Cū bellū Perſicum gereret/Perſarū regē Abagarū ſubegit.Arabas in ditionē accepit. Adiabenos ui tributarios coegit, ex q̄bus (ut Rufus ait)ſunt ei queſita cognomina. Ab hoc imperatore in Chriſtianos poſt Neronē/ q̄nta facta ē ꝑſecutio. Hic.n. (ut ait Spartia.) Iudæos fieri ſub graui pœna uetuit. Idē etiā de Chriſtianis ſanxit.Lege Euſeb. lib. tēpoꝝ/ quē

a tione Afer acerrimus Imperator/ Parthos ſtrenuiſsime uicit. Adiabenos deleuit:Arabes obtriuit: Arabiam prouinciam refecit. Huic cognomina ex uictoriis/acquiſita ſūt. Nam Adiabenicus: Parthicus,& Arabicus

b cognominatus eſt.[d] ANtoninus cognomē-

b to Caracalla filius Seueri Imperatoris/expeditionem in Perſas parans/in Ephrenia apud ciuitatē Edeſsā/[c] ꝓpria morte obiit: & ibidem ſepultus eſt.[f] AVrelius Alexāder quaſi fato quodam in exitiū Perſicæ gentis natus/iuuenis admodū/Romani guberna-

præcipue Rufus hic imitatus eſt. d ℭ Antoninus ꝯgnomēto Caracalla.)Imperator hic Caracallæ nomē accepit/a ueſtimēto/ q̄d populo dederat demiſso uſq; ad talos,quod ante nō fuerat. Vnde hodieq; Antonianæ dicunť Caracallæ. Huiuſmodi in uſu maxime Romanæ plebis frequentatæ/ author idē Spartianus:Euſebius:Sex.Aurelius,reliqui.DE loco ubi occiſus eſt/ nō ſatis cōcordant exemplaria.Nā in aliquibus legiť Offrenia/in aliis Effrenia: in multis Ephrenia.Eutro.cap.xi.octaui. (niſi ſit littera deprauata)dicit Hoſdorena/ de quibus nihil quod afferam certū habeo, ſed eā dictionē additiciā penitus eſse putamus. Alii oēs aſserūt ꝑemptū inter Edeſsā/& Carras urbes. e ℭ Propria morte obiit.) Diſcordat Rufus ab aliis oibus q dicūt a Macrino præfecto Prætorii fuiſse perēptum/Vide Spartianū,Sex.Aureliū,Euſebiū,cæteros. f ℭ Aurelius Alexander &c.)Geſta huius principis,qui Romanoꝝ imp.uigeſimus ſextus Sex.Aurelio numerať/abunde deſcribit Aelius Lampridius.Scribūt hūc principē/ maxime Chriſtianis fauiſse.Cū de eo dicit Rufus/ quaſi fato quodam in exitium

cula ſuſcepit imperii. Ipſe Perſarũ regẽ no- c
bilißimũ Artaxerxem glorioſe uicit. Hic
Alexãder ſacriſcriniorum magiſtrũ habuit
Vlpianũ [g] Iuris conſultũ. De Perſis ſpecta-
bili põpa triũphauit. [h] SVb Gordiano Au-
guſto/ ex iuuẽtutis fiducia rebellantes Par- d
thi/ ingentibus prœliis concuſsi ſunt: iſqꝫ
de Perſide rediens uictor: fraude Philippi:
qui præfectus prętorio eius erat/ occiſus ẽ.
Milites ei tumulum in uigeſimo miliario a
Circenſi/ quod nunc extat/ edificauerũt: atqꝫ

Perſicæ gentis/ alludit ad magnũ Alexandrũ, qui Perſas & orientis populos glorioſe ſubegit. Omina imperii Alexandro magno ꝯformia fuerũt hæc: Primũ ꝙ ea die natus eſt/ qua defunctus uita magnus Alexãder dicit᷑. Deinde ꝙ in tẽplo eius mater enixa eſt/ Tertio ꝙ ipſius nomẽ accepit & ce. Lege eũdem Lampridiũ/ qui pluria huius generis exequitur: DE nomine regis Perſarũ/ quẽ hic Alexãder uicit/ uariãt plurimum authores/ Euſebius/ & Oroſius Xerxẽ uocãt, cõmunia exẽplaria Daſen, nõnulla habent claſse eũ uiciſse. Eutrop. ſed corrupte (ut uidet᷑) ait eũ uiciſse Xereneoꝝ regẽ. Nos autẽ ex Lampridii ſcriptis/ Artaxerxem repoſuimus. g ℭ Vlpianũ iuriſconſultũ.) Id ipſum docent Lampridius: Euſebius: Eutropius: Oro. cæteri. Quis Vlpianus hic fuerit/ docet ipſe lib. 50. Digeſtorũ lege prima de Cenſibus. h ℭ Sub Gordiano Auguſto.) Gordiani (ut Arrianus/ & Deſippus ſcribunt) tres fuerũt, pater, & filius, & tertius nepos Gordiani ex filia ortus, de quo Sex. Rufus intelligit in hac parte. Sumpſit hæc Rufus ex tẽporibus Euſebii/ lege Eutro. ca. 3. noni, qui locũ ubi Gordianus ſepultus eſt Cyrgeſsum nominat/ quod caſtrũ (inquit) nũc Romanoꝝ eſt Euphrati imminens. Oroſi. Cyrceſum dicit. Iulius Capitolinus Gordiano (inquit) ſepulchrum milites apud Cyrceã caſtrũ in finibus Perſidis/ titulũ huiuſmodi addentes/ & Græcis/ & Latinis/ & Perſicis, & Iudaicis/ & Aegyptiacis literis ut ab omnibus legeret᷑/ Diuo Gordiano uictori Perſarũ, uictori Gotthoꝝ, uictori Sarmatarum/ depulſori Romanarũ ſeditionum, uictori Germanoꝝ, ſed nõ uictori Philippoꝝ. Nã a Philippo/ qui poſt eũ imperator factus eſt/ fuit occiſus. Hic Philippus urbem nominis ſui in Thracia conſtruxit,

author Euſeb. in temporibus, de qua ſupra. 6. c. Quẽ titulũ euertiſse Licinius dicitur eo tẽpore quo eſt nactus imperiũ cũ ſe uellet uideri a Philippis originẽ trahere. Huiꝰ tumuli meminit etiã Marcellinus. 23. hiſtori. lib. i ℭ Valeriani infauſti principis &ce.)

a exequias eius Romani cũ magna reuerẽtia
deduxerũt.[i] VAleriani ĩfauſti principis for-
tunã tædet referre. Is cũ Galieno ſuſcepit
imperiũ, ſed hũc exercitus: Galienũ Sena-
tus imperatorẽ fecit: in Meſopotamia ad-
uerſus Perſas Valerianus congreſſus, a Sa-
pore Perſarum rege ſuperatus eſt: & captꝰ
b dedecore uitæ ſuæ conſenuit. [k]SVb Galie-
no Meſopotamiã inuaſam: & Aſsyriam eti
am ſibi Perſę uendicare cœperũt, niſi (quod
turpe dictu eſt) Odenatus Decurio Palmi-
rænus collecta agreſtiũ manu/acriter reſti-
tiſset: & fuſis aliquotiens Perſis non modo
noſtrũ militẽ defendiſset: ſed etiã ad Cteſi-
c phontem/Romani ultor imperii (quod mi
rum eſt dictu) penetraſset. Aureliani impe-
ratoris glorię Zenobia Odenati uxor acceſ-
ſit. Ea enim poſt mortẽ mariti fœmina/diti-
one Orientis tenebat imperiũ: quã Aurelia-
nus multis clypeatorum, & ſagittariorum mili-
bus fretus apud Thyanam haud procul ab

Scribit Euſebiꝰ Valerianũ ĩ Rethia ab exercitu. Galienũ Romæ a Senatu Cæſarem appellatũ. Rurſus/ Valerianus (inqt) ĩ Chriſtianos perſecutiones cõmota/ ſtatim a Sapore Perſarũ rege capitur, ibiq; ſeruitute miſerabili/ cõſeneſcit, lege ſimilia apud Eutrop. ca. 8. noni. Extat huiꝰ imp. ſcripta hiſtoria apud Treneliũ Pollionẽ / q pluribus rem elegãter exequit. k ℭ Sub Galieno &c.) Sapor Perſarum rex capto Valeriano Syriam, Ciliciam, & Cappadociã depopulatur: Odenatus autẽ Palmirænorum rex collecto exercitu/rem Romanã prope in priſtinũ ſtatũ reddidit. Cœpit regis theſauros, cœpit etiam quas theſauris cariores habent reges Parthici/cõcubinas. Quare magis reformidans Romanos duces Sapor timore baliſtæ, atq; Odenati in regnũ ſuũ ocyus ſe recepit. Hæc ex Treuelio Pollio-

ne in uita Valeriani/& Galieni, ex Euſebio, et Eutropio ca. 12. li. noni. QVod hic de Zenobia Odenati uxore/ dr̄/ ſcribūt Euſebius Oroſi. Eutrop. Sed copioſius Treuelius Pollio de triginta tyrannis, & Flauius Vopiſcus in uita diui Valeriani imperatoris. Ex eodem Vopiſco repoſuimꝰ / apud Thyaná / cū antea legeret partim Himas: parti Hyamas. Apđ Euſeb. Timmas. Fuit autem ea urbs ex q̄ Apolloniꝰ Thyanæꝰ duxit originem eodem authore Vopiſco. l ¶ Cari imꝑatoris uictoria de Perſis &c.) Fuit hic ſecūdū Sexti

Antiochia/uicit:& captam Romá triūphás d
ante currū duxit. [l] CAri imperatoris uicto-
ria de Perſis nimiū potens ſuperno numini
uiſa eſt. Ná ad inuidiam ſuperni numinis p-
tinuiſse credenda eſt. Is enim ingreſsus Per
ſidam: & quaſi nullo ei obſtante/ uaſtauit: e
Cochlē [m] & Cteſiphontē urbes nobiliſsíās
cœpit. Cū uictor totius gentis caſtra ſuper
Tigridē haberet/ fulmīs ictu interiit. [n] SVb
Dioclitiano principe pompa uictoriæ nota
de Perſis eſt. MAximianus Cæſar prima cō-

Aurelii enumerationē quadrageſimus Roma. imperator, cuius uitam ſcripſit inter cæteros Flauius Vopiſcus. m ¶ Cochlem/ & Cteſiphontē urbes nobiliſsimas cœpit) De Cteſiphonte conſentiunt omnes/ ſed in nomine urbis alterius/ tanta eſt ſcriptoꝝ diuerſitas, ut quæ ſit uera lectio ſcire nequeas, Quædá enim exemplaria habent Collem, quædá Colem, alia Colcham: non nulla Cholen. Euſeb. quē ſequitur Sex. Rufus habet Cochlem. Oroſi. & Marcellinus li. 24. Cothem. Eutro. ca. 18. noni Sohonē. Quidam Seleuciam ex his quæ ſupra habita ſunt / putant eſse legendum. Quid ſi Coelen legas? Et hoc doctioribus relinquimus penſitandum. De modo interitus imp. Cari/ diuerſas affert Vopiſcus ſententias, ſed cōmunior ſcriptoꝝ fuit opinio/ ut ictus fulmine/ tandem perierit. n ¶ Sub Dioclitiano principe pompa uictoriæ nota de Perſis eſt.) Sumpſit hæc Rufus ipſe ex tēporibus Euſebii. Galerius (inquit) Maximianus/ ſuꝑato Narſeo/ & uxoribus, ac liberis, ſororibuſq; eius captis/ a Dioclitiano ingenti honore ſuſcipitur. Et infra/ Dioclitianus/ & Maximianus Auguſti inſigni pompa Romæ triumpharūt/ antecedētibus currū eoꝝ Narſei cōiuge:

a greſsione cũ contra innumerã multitudinẽ cum paucis acriter dimicaſset pulſus receſſit. Hic[o] tanta indignatione a Dioclitiano ſuſceptus eſt, ut ante carpentũ eius per aliquot milia paſsuũ cucurrerit purpurat⁹:
b & cum uix impetraſset ut reparato de limitaneis Daciæ exercitu/ euentum Martis repeteret. In Armenia maiore ipſe impator cum duobus equitibus explorauit hoſtes: & cum. xx. milibus militum ſuperueniens
c caſtris hoſtium ſubito innumera Perſarum agmina aggreſsus ad internitionẽ/ occidit. Rex Perſarum Narſeus effugit: & uxor eius, & filiæ captæ ſunt: & cum maxima pudicitiæ cuſtodia reſeruatæ. Pro qua admirati
d one Perſæ nonmodo armis, & moribus Romanos ſuperiores eſse confeſsi ſunt, ſed etiam Meſopotamiam cũ Tranſtigranis quinq̃ regionibus/ reddiderũt. Pax facta ẽ: & uſq̃ ad noſtram memoriam reipublicæ

ſororibus, liberis, & omni præda/ qua Parthos ſpoliauerat/ Lege Eutrop. in fine noni. o ¶ Tanta indignatiõe à Dioclitiano ſuſceptus/ ut ante carpentũ &c.) Galerius Maximian⁹ uictus a Narſeo ante carpẽtũ Dioclitiani purpuratus cucurrit/ author Euſebi. Clarius hiſtoriã explicat in fine decimi. Eutropius/ Galeri⁹/ Maximianus (inqt) primũ aduerſus Narſeũ prœliũ/ & ſecundum habuit inter Callinicũ/ Carraſq̃ cõgreſsus, cũ incõſulte magis/ q̃ ignaue dimicaſſent, Admodũ eñ parua manu cũ copioſiſsimo hoſte/ cõmiſit. Pulſus igitur ad Dioclitianũ profectus, cũ ei i itinere occurriſset tanta inſolentia a Dioclitiano fertur ſuſceptus/ ut p aliqua paſuũ milia purpuratus tradatur ad uehiculũ cucurriſse. Moxq̃ tñ per Illyricũ, Mœſiamq̃ contractis copiis/ rurſus cũ Narſeo/ Ormiſdæ, & Saporis auo in Armenia maiori/ pugnauit/ ſucceſsu ingẽti: nec minore cõſilio/ ſimul & fortitudine. Quippe qui etiã ſpeculatoris munus/ cũ altero, aut tertio equite ſuſcepit. Pulſo Narſeo/ caſtra eius diripuit. Vxores: ſorores: liberos cœpit. Infinitã extrinſecus Perſarũ nobilitatẽ, Gazam Perſicã copioſiſsimã: ipſumq̃ in

ultimi regni ſolitudines egit. Quare ad Dioclitianũ in Meſopotamia cũ preſidiis tñ moratem/ ouãs regreſsus ingẽti honore ſuſceptus eſt. Hæc aſcripſimus nequid ambigui in Rufi hac reperiatur historia. p ℭ Conſtantinus rerũ dominus &c.) De Gotthis a Cõſtãtino uictis ſic (inquit Eutrop. hiſtoriarũ libro decio) Gotthos poſt ciuile bellũ uarie profligauit: pace his ad poſtremũ data: igentẽ apd' Barbaras gẽtes memoriæ gratiam collocauit. Meminit & in temporibus Euſebi. q ℭ Multis i Perſas &c. Bellũ (inquit Eutropi. in 10.) aduerſ⁹ Parthos moliens/ q iam Meſopotamiã fatigabãt/ uno & trigeſimo anno imperii, ætatis ſexto & ſexageſimo: Nicomediæ in Acirone uilla publica obiit, denũciata mors eius etiã per crinitã ſtellam, quæ inuſitatæ magnitudinis, aliquãdiu fulſit. Eadẽ ſcribit in temporibus Euſebi. r ℭ Conſtantius in Perſas uario, ac magis difficili pugnauit euentu.) Locus hic fere totus deprauatus eſt/ aſcribam tamẽ Hieronymi uerba ſiquis ex iis in lectionẽ uerã adduci poſset. Bellũ (inquit) Perſicũ nocturnũ apud Singarã/ in quo haud dubiã uictoriã/ militũ ſtoliditate perdidimus. Neq; uero ullo Conſtantio ex nouẽ grauiſsimis prœliis cõtra Perſas grauius bellũ fuit. Nã ut alia omittã (inquit) Niſibis obſeſsa, Bizabde, & Amida captæ ſunt. Ad idem faciunt, quæ ſcribit Entrop. ca. 4. li. 10. Diuerſa (inquit) Conſtantii fortuna fuit. A Perſis mulra/ & grauia perpeſsus. Sæpe captis oppidis; obſeſsis urbibus: cæſis exercitib⁹.

utilis/ perdurauit. [p] COnſtãtinus rerũ do- c
minus extremo uitæ ſuæ tempore/ expedi-
tionẽ parauit ĩ Perſas. Toto enim orbe pa-
catis gentibus: & recenti de Gotthis uicto-
ria glorioſior/ [q] multis in Perſas deſcẽdebat
agminibus. Sub cuius aduentu Babyloniæ f
intantũ regna trepidauerũt: ut ſupplex ad
eum legatio occurreret Perſarũ: facturoſq;
ſe imperata/ ꝑmitterent. Nec tñ ꝑ aſsiduis
proditionibus, eruptionibuſq;, quas ſub
Conſtãtino Cæſare per Orientẽ temptaue- g
rant/ ueniã meruerũt. [r] COnſtantius in Per-
ſas uario/ ac magis difficili pugnauit euẽtu.
Præter leues excubantiũ in limite congreſ-
ſiones/ acriori acie nonies decertatũ eſt. Per

nullūq; ei contra Saporē Perſarū regem proſperū bellū fuit, niſi ꝙ apud Singarā haud dubiā uictoriā ferocia militum amiſit, qui pugnā ſeditioſe/& ſtolide cōtra rationē belli die iā præcipiti/popoſcerūt. DE Niſibi ter a Sapore obſeſſa/ſcribit Hierony. in tēpo-

a duces ſuos ſepties. Ipſe præſens bis affuit ueris & grauibus pugnis [s] Singarena præſente Conſtantio, ac Singarena. Conſtantinenſi quoq;, & cum amica capta eſt. Graue ſub eo principe reſpublica uulnus accepit. Ter autem eſt a Perſis obſeſſa Niſibis ciuitas: ſed maiore ſuo detrimēto: dū obſedit/ hoſtis affectus eſt. [t] Narſenſi autē bello/ubi Narſeus occidit/ ſuperiores diſceſſimus.

ribus. Ex Hieronimi / & Eutropii aſcriptis uerbis / ſic fortaſsis hic locus emaculandus eſt. Singara ꝑſente Cōſtātio: cū Niſibi/ & Amida capta eſt &c. s ℭ Singarena preſente Cōſtātio, ac Singarena Cōſtātinéſi quoq; & cū amica capta eſt. Nemo eſt tam expers litterarū/qui hunc locū primō aſpectu nō iſigniter deprauatū percipiat. Repetā tamē iterū Eutropii, & diui Hieronymi uerba/a qbus hāc hiſtoriā (ut uidet) Rufus ipſe mutuatus eſt. Diuerſa (inquit cap. 4. decimi Eutropi9) Conſtantii fortuna fuit. A Perſis eni multa / & grauia perpeſsus: ſæpe captis oppidis, obſeſſis urbibus: cæſis exercitibus: nullumq; ei contra Saporē regem Perſarū proſperū bellū fuit, niſi ꝙ apud Singarā haud dubiā uictoriā/ferocia militū amiſit/ qui pugnā ſeditioſe/& ſtolide cōtra rationē belli/die iā præcipiti/popoſcerūt, hactenus Eutropius. Hieronymi autē in Cronicis uerba ſunt. Bellum (inquit) Perſicū nocturnū apud Singarā / in quo haud dubiā uictoriā/militū ſtoliditate ꝑdidimus. Neq; uero ullū Cōſtātio ex nouē grauiſsimis prœliis contra Perſas grauius bellum fuit. Nam ut alia omittā/ Niſibis obſeſſa. Bizabde/& Amida captæ ſunt. Ex his uidetur ſic locus hic poſſe reſtitui. Apud Singaram præſente Conſtantio/Niſibis obſeſſa, Bizabde, ac Singara quoq;/ cū Amida capta ē. Sed hæc nō niſi monēdi cauſa dicta uolumus. Extarent utinā Marcellini uolumina, quibus huius Cōſtantii/ac alioꝝ Ro. principum abunde geſta cōſcripſit. DE Niſibi ter a Perſis obſeſſa/ etiam Hieronymus meminit in temporibus. t ℭ Narſenſi autē bello/ubi Narſeus occiditur/ſup. diſceſ.) Nō lego inter Cōſtantii

principis geſta/aliquẽ Narſeũ fuiſse occiſum. Niſi de eo intelligat Rufus de quo ſupra in Diocitiani principis geſtis recenſuit Ruf[9] hiſtoriã. Quædã exemplaria habent/ Narenſi autẽ bello/ubi Nareus occidit. Alia/Marenſi/& Marſeus, Sed eadẽ in omnibus ambiguitas. u

Nota[u] uero in agro Alienſi prope Singarã b
pugna/ubi Conſtantius affuit/ omniũ expe-
ditionũ cõpenſatus fuiſset euẽtus, ſi locis,
& nocte aduerſantibus percitos ferocia mi-
lites ab intempeſtiuo pugnandi tempore/
imperator ipſe ad loquendũ reuocare põ-
tuiſset. Qui tamẽ inuicti uiribus, improuiſi
aduerſus ſitim aquarũ ſubſidiis / incumbẽte c
iam ueſpere, caſtra Perſarũ aggreſsi/ruptis
munitionibus/occupauerunt. Fugatoq; re-
ge/cũ a prœlio reſpirantes prætentis lumi-
nibus inhiantes aquæ/ nimbo ſagittarũ ob-
ruti ſunt: cũ ſtolide ad dirigendos certius in
ſe ictus/lumina ipſi per noctem accenſa/p̃-
berent.[x] IVliano in externos hoſtes ex par- d
te fœlicitatis principi aduerſus Perſas/mo-
dus defuit. Is cum ingẽti apparatu/ utpote
totius orbis regnator / in feſta in Perſas ſi-
gna/cõmouit. Inſtructam cõmeatibus claſ-
ſem per Euphratẽ inuexit. Strenuus ingreſ
ſus/multa Perſarũ oppida / & caſtella, aut

℃ Nota uero in agro Aliẽſi.) Ex uerbis Eutropii & diui Hieronymi iamiã recitatis/uidetur legẽdũ nõ Nota/ſed Nocturna. x

℃ IVliano in externos hoſtes &c.) Expeditionem Iuliani pricipis in Perſas/ Amian[9] Marcellinus/qui ei expeditioni interfuit/multis uoluminibus executus eſt. Lege Eutropium in fine decimi hiſtoriarũ ſuarũ/ qui ſe huic expeditioni etiã interfuiſse afferit. Hieronym[9] in temporibus ſic breuiter hanc rem aperit. Iulianus (inquit) in Perſas profectus/ noſtrũ poſt uictoriã diis ſanguinem uouerat. Vbi a quodam ſimulato perfuga ad deſerta perductus/ quũ fame, & ſiti Apoſtata perdidiſset exercitum: & inconſultius a ſuoꝝ erraret agminibus/ab obuio forte hoſtiũ milite/cõto ilia pfoſsus/interiit, anno ætatis. 32. poſt quẽ ſequenti die Iouian[9] ex

ſuſcepit dedita:aut manu cœpit.Cũ contra
a Cteſiphõtẽ in Tigridis, & Euphratis ripa/
iam mixtim caſtra haberet: ludoſq; campe/
ſtres:ut hoſti ſolicitudinẽ demeret/ per diẽ
agitaſset,noctis medio impoſitos nauibus
milites/in ulteriorẽ ripam/Parthis tranſue/
xit:qui per ardua nitentes/ qua difficilis eti
b am per diem: & nullo prohibẽte fuiſset aſ/
cenſus, Perſas ſubito terrore miſcuerunt:
uerſiſq; agminibus totius gentis/ apertis
Ctheſiphontem portis/uictor miles intraſ
ſet/niſi maior prædarum occaſio fuiſset/q̃
cura uictoriæ. Tantã adeptus gloriã/[y] cum
c de reditu a comitibus admoneretᷣ:intentio/
ni ſuæ magis credidit: & [z] exuſtis nauibus/
cum tranſfuga/qui ad ſe fallendũ obiecerat
inductus[a] in Eumandemiã/ uix compendia
ſectaretur, dextrũ iter aduerſa Tigridis ri/
pa nudato militũ latere iter relegens/ cum
d incautius per agmen erraret/ excito pulue/
re ereptus e ſuoꝝ conſpectu,[b] ab hoſtium
obuio equite/conto per Ilia ictus inguinũ
tenus/ uulneratus eſt. Inter effuſionẽ nimii
ſanguinis cum ſuorũ ordinẽ/licet ſaucius
inſtauraſset, cunctantẽ animã/[c] milites ſu/

Primicerio Do/meſticoꝝ ĩperator factus. Lege quæ in eum ſcribit Aug. cap.29. quarti, & ca. 21. quinti Ciuitatis Dei. y ¶ Cum de reditu a co/mitibus.) Marcellinus in fine. 24.libri hanc hiſtoriã eleganter explicat. z ¶ Exuſtis naui/bus &c.) Hiſtoriam hanc pter alios ſcribit Amia/nus Marcellinus in fine uigeſimi uoluminis hiſtoriarũ ſuarum. a ¶ In Eumandemiam.) Vide an in Syriacem ex pricipio.25.Amiani ſit legendũ potius.Quidem codices habent in Euimandemiam/ ſed de neutra a Coſmographis lego fieri mentionẽ. b

¶ Ab oſtium obuio equite &c.) Habes hanc hiſtoriã ab eodem Marcellino nõ multum poſt principiũ libri. 25. c ¶ Milites ſuos allocutos &c.)Hanc ad milites ſuos allocutionẽ eleganter recen/ſet Amianus Marcellinus lib.hiſtoriarũ.25.DE Cteſiphonte/& Seleucia urbibus nobiliſsimis,de q̃bus frequẽterᷣ fit in libro mẽtio/

lege apud eundem Marcellinũ poſt mediũ.25.hiſtoriarũ uolumis. d ℭ Iouinianus prœlii ſuperiorẽ &c.) Quis Iouinianus fuerit, & qualiter poſt Iuliani exceſsum factus ſit imperator/docet abunde Amianus.25.hiſtoriarũ uolumine. Ex Marcellini uerbis apparet Iouianũ/nõ Iouinianum fuiſse nominatũ. Iouianus(inquit) eligit̃ imperator/domeſticorũ ordinis primus, & parum poſt/Anteſignani clamare quoſdam Iouianũ audiẽtes Auguſtũ eadem multomagis ſonabant/gentilitate eni ꝓpe perciti,nomis quoq; una littera diſcernebat.Iulianum recreatũ/arbitrati ſũt deduci magnis fauoribus ut ſolebat &c. e ℭ Cũ cõmeatus deficerent, & uia in reditu &c.) Iouianus (inquit diuus Hieronim⁹ de temporibus)

os allocutus/efflauit.[d] IOuianus prœlii ſuperiorem,ſed confuſum morte Imperatoris amiſsi/ſuſcepit exercitum.[e] Cum cõmeatus deficerẽt,& uia in reditu prolixior immineret, Perſæ crebris excurſibus / nunc a fronte,nunc a tergo,mediorum quoq; laterа incurſantes / inter agmina morarentur, conſumptis aliquot diebus, tanta reuerentia Romani nominis fuit:ut a Perſis primo de pace ſermo haberetur,ac truci confectus inedia exercitus ſineret̃/cõditionibus(quod nunq̃ antea accidit) diſpendioſis Romanæ reipublicę impoſitis/ut Niſibis,& pars Meſopotamiæ traderetur:quibus cupidior regni/q̃ gloriæ Iouianus imperio rudis/acquieuit. QVam[f] magno deinceps ore tua princeps facta inclyta ſint perſonanda, quibus me licet imparem/dicendi nixu,& æuo grauior / parabo. Maneat modo conceſſa dei nutu/& amico / cui[g] credis, & creditus es,

e

f

g

rerũ neceſsitate cõpulſus/Niſibim/& magnã Meſopotamiæ partem/Sapori Perſarũ regi/tradidit.Lege/quæ ſcribit Marcellin⁹.li. hiſto.25.& Eutro.in fine li.10.Itẽ Oro.cap.18.li.ſeptimi f ℭ Quã magno deiceps &c.)Geſta Valẽtiniani impatoris/ copioſe deſcribit Amianus Marcellinus lib.uigeſimo ſexto. g ℭ Cui credis, & creditus es &c.) Laudat(ut uidetur)Sex.Rufus/Valentiniani im-

peratoris integrã in Chriſto fidem. Scribit Paulus Oroſius ca.18. lib.ſeptimi. Valentinianũ.38.ab Auguſto/apud Niceam conſenſu militũ ĩpatorẽ creatũ fuiſſe:manſiſſeqꝫ in eo ãnis.12. Hic (inquit) cum Chriſtianus integra fide ſacramentũ militiæ gereret, & ſub Iuliano Auguſto tribunꝰ Scutariorum iuſſus ab Imperatore ſacrilego aut immolare idolis, aut militia excedere / fideliter ſciens grauiora dei eſſe iudicia, & meliora promiſſa, ſponte diſceſſit. Ita parua interiecta mora, Iuliano interfecto: ac mox Iouiniano mortuo, q pro Chriſti nomine amiſerat tribunatũ/retribuẽte Chriſto/in locum perſecutoris ſui/accepit imperiũ. Lege hoc idem apud Auguſtinũ ca.52.decimioctaui.Ciui.Dei. ADuertendũ in nũero Romanoꝝ imparatorũ nõ oẽs ſcriptores penitus cõuenire. Nos autẽ in iis recẽſendis/Sex.Aurelii ſeriẽ ſecuti ſumus, Is eni ab Auguſto Cæſarẽ uſqꝫ ad Valentinianũ principẽ/duos & quinq̃ginta ex ordine nũerat. RAphael Volaterranꝰ uir de bonis lr̃is optime meritus/ſcribit urbanorũ Cõmẽtarioꝝ lib. 38. quo ordine populi/a Romanis ſubacti ſint. Ea autẽ ad Rufi huius intelligentiam ſunt plurimũ oportũa. Vide rurſus Appianũ operis ſui exordio.

a numine/indulta felicitas: ut hæc ingens/ſicut de Gotthis, & Babylonibus/tibi palma pacis accedat glorioſiſſime principum Valentiniane Auguſte.

Sexti Rufi uiri Conſularis rerum geſtarum P. R. Valentiniano Auguſto/liber explicit.

HAEC pauca ſunt mi Benedicte/quæ in Rufum emendandũ/uel ut dicam rectius/in formã aptiorem/quã antea/redigendũ/habuimus. Quæ non longiori temporis ſunt dictata ſpatio, q̃ ſint a Chalcographis/typis feſtinanter eſcuſa. Siquid prima noſtra/& feſtina cẽſura præteriit, idipſum altera/& nõ tã præceps in melius reformabit. Extra iactantiã dictũ ſit/me libellũ hũc ædere facilĩꝰ potuiſſe, q̃ a tot eundẽ uulneribus uẽdicare. Veniet fortaſſis poſt nos aliqs/qui nactꝰ exẽplar quodpiã caſtigatũ, uel ingenio/q̃ nos præditus meliori/ad natiuũ nitorẽ/fauente deo maximo/hunc ipſum Rufum penitus/reformabit.

EIVSDEM CAmertis in SEX. RVFVM INDEX.

Indicium numerus chartarum eſt:littera partis.

Achaia q̃liter a Romanis obtéta.5.a. (g.
Adherbalis interit⁹.3.
Adiabeni populi a quo Roma. uicti. 13. a.
Adrianũ Traiano inuidiſse.8.f. &. 12. b. & ibidé Scholium.
Adriani imperatoris geſta. 8.f. &. 12. b.
Aegyptus qualiter Romanorũ facta prouincia . 8. c.
Africa ter cótra Ro. rebellauit/ & cur in eá Romana arma miſſa.3. f.
Africa per Scipioné deleta.3. f.
Africæ prouinciæ ſex / & earum nomina . 3. i.
Albani populi a quo uicti. 9. g. & .11.d.
Alexandri Aurelii imperatoris geſta.13. b.& ibi Scholiũ.
Alienſis ager . 16. b.
Allia fluui⁹ ubi Ro.a Gallis quódam uicti. 4. d. (liũ.
Alpes Cottiæ q̃.3. d. & ibi Scho
Alpes Gagiæ. 4. g.
Alpes Iuliæ. 5. e.
Alpini po.a quib⁹ Ro.uicti.5.e.
Amantini populi. 5. f.
Ambienſis prouincia .4.g.
Ancus Martius Ro. rex quot annis regnauerit . 2. e.
Andrianopolis urbs. 6. e.
Anthemuſiũ regio. 12. a.
Antiochi filii. 7. h.
Antiochi cótra Ro.bellũ. 7. g.
Antiochi potentia , & ubi / & a quo uictus:eiuſqȝ ingens exercitus. 7. g.
Antoninoꝝ Imperatoꝝ Marci/ & Veri geſta. 8. g. &. 12. c.& ibidé Scholium.
Antonini Caracallæ imperatoris geſta. 13. a.
Antonii Marci cũ Parthis geſta. 10. g.& ibidé Scholiũ.
Antonii Marci deſperatio.10.h.
Apollonia urbs. 6. e.
Appion rex Libyá Romanis reliquit . 8. c.
Appii Claudii geſta. 6. d.
Arabes a Magno Póp. uicti.8.e.
Arabes uícunť ib.&.9.h.&.11.d.
Arabia q̃liter Ro. prouincia facta. 8. f.&. 9. g. &. 12. a.
Archelai regis interitus . 7. e.
Ariarathes rex . 7. d.
Ariarathem Mithridates regno expulit. 7. d.
Armenia qualiter Ro. ꝓuincia facta. 8 .f.&.9.g.&. 12.a.
Armeniæ duæ ſub Nerone ĩpatore amiſsæ.2.c.& ibi Scholiũ.
Arſaces/uel Arſates Parthorum rex. 9. b.& ibi Scholium.
Artaxata urbs. 9 g.
Artaxerxes Perſarũ rex. 13. c. & ibi.Scholium.
Aſiam/Attali teſtaméto/Romanoꝝ factá eſse. 6. g.
Atheniéſes a Romanis ꝯtra Philippũ regé auxiliũ petũt . 5. a.

Attali Aſia teſtamēto Romanoꝝ facta eſt. 6. g.
Auaritia quid mali afferat. 17. b.
Auaritiæ exemplū. 8. a. b. c. &. 10. c. &. 17. b.
Auguſti imperatoris in Hiſpania geſta. 4. c.
Auguſti in Septētrione geſta. 5. e
Auguſti Octauiani cū Parthis, & Armeniis geſta. 10. i.
Auguſti imperato. honor. 7. e.
Aurelianus impator Zenobiā re ginā ſupat. 14. c. & ibi Scholiū.
Aurelii Alexādri imperatoris ge ſta. 13. b. & ibi Scholiū.

B

BAbyloniæ, & Romanoꝝ quoti es arma collata. 9. a. & inde
Bacchon Pānonioꝝ rex a quo ui ctus. 5. f. & ibi Scholium.
Belgicæ prouīciæ. 4. g. bis.
Belſi pop. a quo Ro. uicti. 6. d.
Bethica prouincia. 4. c.
Bithynia teſtamento relicta Ro manis. 7. b.
Byzātiū ꝓuincia. 3. i. in Scholio.
Bocchus Mauritaniæ rex. 3. h.
Boſphorani popu. a quo uicti. 9. g. &. 11. d.
Britānia duplex. 4. g.
Britāniæ a. C. Cæſare tributariæ factæ. 4. f.

C

CAEſar. C. cōtra Gallos. 4. f.
Cæſarea urbs/quæ & Mazaca. 7. e & ibi Scholium.
Cæſarienſis prouīcia. 3. i.
Calculatoꝝ in nūerando ↄſuetu tudo. 2. b.
Camillus Gallos ſupat. 4. e.
Camilli exiliū. 4. e.
Cantabri po. ab Augu. uicti. 4. c.
Cappadocia q̄liter Ro. prouin cia facta. 7. e.
Cappadocū cū Ro. ſocietas. 7. d.
Caracallæ Antonini imperatoris geſta. 13. a.
Caracalla unde dictus. 13. a. & ibi Scholium.
Cardiueni po. 12. a. & ibi Scholiū
Cardonei po. 3. b. & ibi Scholiū.
Caria qualiter Ro. facta. 6. h.
Carthago qn̄ Romana prouīcia facta. 3. g. i.
Carthagineſis prouincia. 4. c.
Carus imperator fulmine ictus. 14. e. & ibi Scholium.
Cari imperatoris geſta. 14. d. (d
Caſsii Lucii Quæſtoris geſta. 10.
Caſtitatis exemplū. 8. h. &. 15. c.
Catonis in Cypro geſta. 8. b. & ibi Scholium.
Caubile urbs quæ Cabile Anto nino dicitur. 6. e.
Celtiberi populi a quo Romani ſubacti. 4. a.
Cilices po. a quo Ro. uicti. 7. h.
Cyprus q̄liter Romanorū facta prouincia. 8. a. & ibi Scholium.
Cypri inſulæ diuitiæ. 8. a. b.
Circea caſtrū ubi. 13. d. & ibi Sch.
Cyrenæ qualiter Ro. factæ. 8. c.
Claudii/Auguſti nepotis interi tus. 10. i. &. 11. a. b, & ibi Scholiū
Cochle urbs. 14. e. & ibi Scho. (d.
Colchi a quo Ro. uicti. 9. g. &. 11.
Cōſtātinopolis ſecūdæ Roma næ urbis arces. 6. f.

Conſtantini imp.geſta.15.e.f.
Conſtantii de Gotthis uictoria 15.e. (de.
Conſtantini imp.geſta.15.e.& in
Conſules qui primi apud Romanos.2.f.
Conſules Romani quot uſq; ad Panſam.ibidem.
Conſules quot annis Romæ deſuerint. 2. g. & ibi Scholium.
Continétiæ exéplũ. 8.h.&.15.c.
Corinthii ꝯtra Ro.legatos. 5.b.
Corinthus a Ro.deleta.5.b.
Cornelii Galli geſta. 8.d.
Corſica quo ordine prouincia facta eſt. 3. e.& inde.
Cottiæ alpes quæ.3.d.
Craſsi.M.cum Parthis geſta.9.i.
Craſsi M.interitus & ĩ caput eius ludibriũ. 10. c.
Craſso erepta ſigna Octauiano reddũtur. 11. b. (h.
Cretã Metellus ꝓuinciã facit. 4.
Crudelitatis exemplũ.6.b.
Cteſiphon urbs nobiliſsĩa. 14. e.
Curii procóſulis geſta. 5.e.

D

DAciæ prouincia .6.a.
Daciæ magnitudo. 6. a.
Daci a quo Ro.uicti.5.g.
Danubiũ uſq; / quis primus Romanoꝝ peruenit. 5 .e. (liũ.
Daphnenſis lucus.9.h.& ibi Scho
Dardaniæ prouincia. 6.a.
Dardani a quo Ro.ſubacti. 5. e.
Decebalus Dacorum rex a quo uictus. 5.g.
Decemuiri Romani per annos duos. 2. g.
Decii Bruti in Hiſpania geſta. 4. a . b.
Decurionis Odenati geſta. 14. a.
Deiotarus rex . 7. c.
Diocitiani imperatoris geſta. 8. h . 14. e. & ibi Scholium.
Diocitiani inſolentia. 15.a. (a.
Dones Parth⁹ Claudiũ ꝑimit. 11
Drauus fluuius. 5. f.
Druſi impe. geſta.6.d.

E

EDeſsa urbs. 13. b.
Enaxuma prouincia.4.g.
Ephrenia regio . 13.b.
Epirotæ cur a Ro.ſubacti. 5.b.
Eumaudemia regio. 17. c.

F

FIſarci pop. 8. e.& ibi Scholium.

G

GAgiæ Alpes. 4. g.
Galathæ unde dicti.7.b.
Galathia a quo Ro.uicta.7. b.c.
Galieni imp.geſta. 14.a.b.
Gallecia prouincia .4. c.
Gallia a.C.Cæſare ſubacta.4.f.
Galliæ ꝓuiciæ decẽ & octo / & earũ nomĩa. 4.g.& ibi Scho. (c.
Gallogræcia a quo Ro.uicta.7.b
Galloꝝ / & Romanoꝝ inter ſe geſta bella.4.d.& inde.
Galli Romã capiunt.4.d.
Gallos Camillus ſuperat. 4. e.
Genthius Illyrioꝝ rex uĩcit. 5. d.
Germanicæ prouinciæ duæ. 4.g.
Gordiani impe.geſta.13. c. & ibi Scholium.
Gordiani imp.interitus.13.d.
Gordiani imp.ſepulchrum.13.d.
Græci in Ro.fidẽ cõfugiũt. 5. a.

Guras Tigranis regis frater. 9. d. & ibi Scholium.

H (6.h.

HElleſpōtus qualiter Ro. factus.
Hemimontiū prouincia. 6. f.
Hyempſalis interitus. 3. g.
Hyerenes populi. 8. e. & ibi Scholium.
Hieroſolyma urbs capta. 9. h.
Hyratium, uel Byzantiū ꝓuincia. 3. i. & ibi Scholium.
Hircius conſul. 2. g.
Hiſpaniæ qualiter in Roma. poteſtatem. 4. a. b. & ibi Scholium.
Hiſpaniarum bella. 4. a. b. c.
Hiſpaniarū prouīciæ ſex/ & earū nomina. 4. c.
Hiſpanis Romani contra Afros auxilium ferunt. 4. a.

I

IBeri pop. a quo uicti. 9. h. &. 11. d
Icaria a quo Ro. uicta. 7. a.
Illyrici prouinciæ decem & ſeptē 6. b.
Illyrii a Ro. ſubacti/ & quare. 5. d.
Imperatores ab Auguſto ad Iouinianū uſq;/ quot fuerint. 2. h.
Imperatores Romani/ quantum imperiū auxerint. 3. c. & inde.
Imperatores duo ſimul quando primum. 12. c. (c.
Indoꝝ ad Octauianū legatio. 11.
Inſulæ pſes q̄liter Ro. factæ. 7. a.
Interregnū Ro. ꝑ annū unū. 2. e.
Iouiani im. geſta. 17. e. f. & i. Sch.
Iouinianus imp. quo tempe. 2. c.
Iouiniani imp. geſta. 17. e. f.
Iſauri populi a quo Ro. uicti. 7. h
Iſtrum oppidum. 6. f.

Italiam Romani ꝑ quot annos occupauerint. 2. k.
Iuba rex. 3. h.
Iudæi a quo Ro. uicti. 8. e. & 9. h.
Iugurtha cur regno pulſus, & q̄liter. 3. g.
Iuliæ Alpes. 5. e.
Iuliani imp. geſta. 16. d. & inde/ & ibi Scholium.
Iuliani imp. interitus. 17. d.

L

LAbienus quis/ & eius interitus. 10. e. f.
Leuini conſulis geſta. 4. h.
Libyæ urbes qualiter Romanoꝝ factæ. 8. c.
Lydia qualiter Ro. facta. 6. h.
Lydia antiq̄ ſedes regnorū. 6. h.
Lollii Marci geſta. 7. d.
Lucii Caſsii geſta. 10. c.
Luculli Marci contra Beſsos geſta. 6. d.
Luculli geſta. 8. d. e. & 9. e.
Lugdunenſis prouincia. 4. g.
Luſitania prouincia. 4. c.
Luſitani a quibus ſubacti. 4. a. b.

M (lat. 5. c.

MAcedonia ter cōtra Ro. rebellat.
Macedonia Rōanis adiūcta. 5. d.
Machoniani populi. 5. g.
Macorus Craſsum decipit. 10. a. & ibi Scholium.
Magana mōs. 7. c. & ibi Scholiū.
Manilii. L. geſta. 5. d.
Manilii Gn. geſta. 7. b.
Marchomedi populi. 12. a.
Marci Didii geſta. 7. b.
Marci Lollii geſta. 7. d. (10. g.
Marci Antonii cū Parthis geſta.

Marius contra Iugurthã .4.h.
Marius Gallos Italia pellit.4. e.
Mauritania qualiter in Romanorum poteſtaté. 3.h.i.
Mauritaniæ diuiſio.3.i.
Maximiani impera.geſta. 14.e.
Mazaca urbs quæ & Cæſarea. 7.e
Medena regio.9.d.&.10.g.
Mediolanũ urbs.4.d.
Melete regio. 9.d
Meſopotamia quoties amiſſa/ quotieſq́ recepta.8.g.
Meſopotamia qualiter prouincia facta. 8.f.&.9.g.&.12.a.
Metellus contra Iugurthã. 3.h.
Metelli in Hiſpania geſta.4.b.
Metellus Cretam prouinciam facit. 4. h.
Micipſæ regis filii q. 3. g.
Minutii geſta.6.d.
Mithridates regno pulſus.9 .c.e.
Mithridates Ariarathé regno expulit.7.d.
Modiacus mons. 7. c.
Mœſia regio. 5.g.
Mœſiæ duæ.6.f.
Mœſii a quo ſubacti. 5.e.
Mumii Conſ.geſta.5.b.
N
NArbonenſis prouincia. 4. g.
Narſenſe bellũ. 16.a.
Narſeus Perſarũ rex uincitur.8.h &.15.c.&16.a.
Nero turpiſsimus impe.ſub quo Armeniæ duæ amiſsæ /& legiones Ro.ſub iugũ miſsæ.11. c.
Nicomedes populũ Roma.hæredem teſtaméto reliquit. 7. b.
Niſibis urbs.8.e. &.9.d.
Niſibi obſeſsa. 16.a.
Noricorum prouinciæ. 5.f.g.
Numa Pompilius quot annis regnauerit. 2.e.
Numantiæ urbis excidiũ. 4.b.
Numidia qualiter in Romanorum poteſtatem uenerit. 3.g.
O
Octauiano Perſæ obſides dãt.11 (b.
Octauiano Indorũ legatio. 11.c.
Odenati Decuriõis geſta. 14.b.c.
Olympiada urbs.6.e.
Olympus mons.7.c.
Orchodus rex. 9.h.& ibi Scholiũ.
Oriens a quibus Romanorum ſubactus.6.f.g.
Orobazus legatus.9.b.& ibi Scholium.
Oſdrenorum gens.11.d.
P
PAcori Parthorum regis interitus. 10. f.
Pamphilia a quo Ro.uicta. 7.a.
Pannoniæ qñ Rõanorum factæ.5.f.
Pannoniorum Bacchon rex uincitur. 5. f.
Panſa conſul.2.g.
Paphlagonia qualiter prouincia facta.7.e.
Parthenopolis urbs.6.e.
Parthi quoties / & a quibus Ro. uicti. 10.d.e.f.g.i.&.11.d.&.12.c &.13.a.c.d.&.14.b.d.&.15.b.
Parthorum & Romanorum iter ſe bella.9.a.& inde per totũ.
Patriæ amoris exemplũ. 4. e.
Pentapolis q̃liter Ro.facta.8.e.
Perſæ Octauiano obſides dant. 11.b.

Perſæ quoties Romanos uicerit, & quoties ſint ab eiſdẽ uicti/ habetur iiſdẽ locis/quibus id ipm de Parthis dicitur.
Perſeus Macedo a quo uict9. 5. c.
Pertinax impe.8.g.
Philippopolis urbs. 6. e.
Philipp9 Macedo a quo uict9.5.c
Philomenes rex .7 .f. (g
Phœnices a quo ſubacti.8.e.&.9.
Phrygia qualiter Ro.facta. 6.h.
Phrygia a quo Ro.uicta.7.a.
Pitatarũ bellũ .7.b.h.
Pompeius quid apud Daphnenſem lucum. 9. i.
Põpeii in Hiſpania geſta.4.b. (g
Pompeii magni geſta.8.e.&.9.d.
Pontus q̃liter prouĩcia facta.7.e.
Prouinciæ Romanæ quo ordine factæ. 3. e. & inde.
Pſeudo Philippus Macedo a quo uictus.5.c.
Ptolemeus rex ſe ueneno perimit. 8.b.& ibi Scholium.
Ptolemæus quam Libyæ partẽ Romanis reliquerit.8.c.
Pudicitiæ exemplũ.8.h.&.15.c.

R

REges Romani quot annis regnauerint. z.d.&.3.c.
Rhodope regio . 6. f.
Rhodus inſula quando prouĩcia facta.7.a.
Roma quot ãnis ſub regib9,ſub Cõſulibus, ſub Impatoribus fuerit. z.d.& inde.
Roma quot annis ſine conſulib9 & magiſtratu.z.g.h.
Roma a paſtoribus cõdita.z.i.
Romanæ prouinciæ quo ordine factæ.3.e.& inde.
Romanoꝝ Interregnum annum unũ.z.e.
Romanos ſub tribus imperandi generibus fuiſse. z.h.
Romani imperii augmentũ ſub regibus:Conſulibus: Imperatoribuſq;: z.i.& inde per totũ.
Romani Italiá p quot annos occupauerint. z.k.
Romani poſt adeptam Italiam quo ordine reliquos obtinuerint. z.k.& inde.
Romani imperatores quantum imperiũ auxerint. 3. c. & inde.
Romanorũ & Galloꝝ iter ſe geſta bella.4. d.& inde.
Romani nihil nõ partũ uiribus poſsederunt.6. h.
Romani qualiter,& per quos orientẽ adepti fuerit.6.g.& inde.
Romanorũ in oriente limes ubi 8.f.g.h.&. 12.b.
Romanorũ & Babyloniæ quoties arma collata.9.a.& inde.
Romanoꝝ & Parthorũ inter ſe bella.9.a.& inde per totũ.
Romani quoties a Parthis ſuperati.10.b.h.&.14.a.b.&.15.a. &. 16. b.c.d.
Romanos ſemper uera uirtute extitiſse uictores.9.a.& inde.
Romulus quot annis regnauerit.z.e.

S

SApor Perſarum rex.14.a.
Sardinia quo ordine prouincia facta eſt. 3. e.& inde.

Sardorum rebellio. 3. f.
Sarraceni populi. 8. e. & ibi Scho.
Sarraceni uincuntur. 9. h. & . 11. d.
Sauenſis regio. 5. f.
Sauus fluuius. 5. f.
Scadi populi. 5. g.
Scordiſci populi ſæuiſsimi. 6. b.
Seleucia urbs cum ingenti multitudine capta eſt. 12. d.
Sertorianũ bellũ per quos. 4. b.
Seruilius unde Iſaurus. 8. a.
Seruilii ducis geſta. 7. a. h.
Seruius Tullius Ro. rex quot annis regnauerit. 2. f.
Seueri impera. geſta. 12. d. & ibi (Schol.
Seueri impatoris patria, atq; res geſtæ. 13. a.
Sicilia quo ordine prouincia facta ſit. 3. e, & inde.
Silaces Parthorũ dux. 10. b.
Syllæ cum Parthis geſta. 9. b.
Syllani in Hiſpania geſta. 4. a.
Singara urbs. 16. a. b. & ibi Scho.
Syria qualiter prouincia facta. 8. f. & . 9. g. & . 12. a.
Syria qualiter Ro. facta. 6. h.
Syriorum puinciis qualiter Romani potiti ſint. 7. h. & . 8. e.
Sythonia prouincia. 6. f.
Sitiphenſis prouincia. 3. i.
Surena Parthorũ dux. 10. b.

T

TArquini⁹ Priſcus quot annis regnauerit. 2. f.
Tarquinius Superbus quot annis regnauerit. 2. f.
Tarraconenſis prouincia. 4. c.
Taurum ultra mõtẽ qualiter puenere Romani. 7. f. & . 8. a. d.
Thyana urbs. 14. c. & ibi Scholiũ.
Thraces Romani ſupant. 6. b. c. d
Thraces ſæuiſsimi omniũ, ibidẽ.
Thraciarum prouinciæ ſex, & earum nomina. 6. f.
Tigranis Guras frater. 9. d. & ibi Scholium.
Tigranes rex a quo uictus. 8. e. & (9. c. f.
Tigranocerta urbs. 9. c.
Tigridem ultra, quinq; Romanorum prouinciæ. 8. h.
Tingintania prouincia. 4. c.
Tomos oppidum. 6. f.
Traianus imp. quos populos uicerit. 11. d. & . 12. a.
Traiani impe. geſta. 5. g. & . 8. f. & . 11. d. & . 12. a.
Traiani imp. laus. 11 d. & inde.
Tranſtigranæ regiones. 15. d.
Tribuni militares per annos. 43. Romæ iperarũt. 2. g. & ib. Scho.
Tripolis prouincia. 3. i.
Tullus Hoſtilius Ro. rex quot annis regnauerit. 2. e.

V

VAlentiniani imp. geſta. 17. g. & (ibi Scho.
Valeria regio ubi. 5. g.
Valeriani imp. geſta. 14. a. & ibi (Scho.
Vandalicũ, uel Vindelicũ. 5. g.
Ventidii cõtra Parthos uictoria. 10. c. f. g.
Ventidii de Parthis triũphus. 10. (g.
Veſpaſiani impe. geſta. 7. a. & ibi Scholium.
Vlpianus iure conſultus qũ. 13. c.
Vſchodonia urbs. 6. e.

Z

ZEnobiæ reginæ geſta. 14. c.

FINIS INDICIS.

C.ſecundo prima facie.Quod hic dicit̃ de Fidena.
C.3.1. Roma dãnauit.
C.5.1. Ply.ca.36.de uir.illuſt.etiã Murenã uocatũ dicit.
D.2.2.Circa Ruffinũ cõ.&cetera.
E.1.1.400.ferme &.90.
E.2.1. Calphurnio dicitur.
E.3.1. In.6.ibi.
E.4.1.Dixi ca.ſecũdo primi.
E.4.2. Superando uim.
E.6.1.Videntur autẽ plures.
F.1.2. Ply.ca.86.ſecundi.
F.2.1.Vt æque terreſtriũ ſceleſtũ.
F.4.2.Plæraq; ad hoſtẽ defecerãt.
F.6.1.Regiq; Philippo,et parum infra.Hic gente egregia.
G.1.2.Sudor fluere niſi portẽdat
G.6.1. Geographum Loſcordam &parũ infra uidet̃ legendum Scardonem. (co.
H.4.1.cuſpide uires Inferret Liby
H.4.2. parãtur,iure retinent̃.
H.5.1.idẽ numinibꝰ inuẽtis .Ply.
I.1.1.lib.9. quartæ Decadis.
I.1.2.Honoꝝ nimia affectatio nõ
I.2.2. in Haderbalẽ cõuertiſſet.
I.3.2. Plura ſimilia ĩ Collectane-is congeſſimus.
I.4.1. Virgilius aũt primo Geor.
I.5.1.profligatus in ſomnio.
I.6.2.Alpiũ tranſitu in Italiam.
K.2.1. ſuis hoſpitibus uĩ fuiſſet.
K.4.2. Credat Iudæus Apella.
L.2.1.ſciſſis uelorum debilis.
L.3.1.Siculus lib.6.Aliæ.
L.4.1.pauperibus/uide Ply.
M.3.2. luxum ſuaſere / & parum infra.Quo gens.
O.4.1.Ply.ca.32. lib.octaui.
O.5.1. Lepidus (inquit) cũ acta: &parum infra minime laterẽt,a
O.6.1.rem totã abunde ſimul.
O.6.2.Gn.Põ.Iudæos ſubegit.
P.4.1.quæ c.19.tertii ãnotata ſũt
Q.6.2.& hũc ſaltẽ euerſo iuuenẽ.
T.2.1.atq; ei cũ, & parũ infra Partis dediſſent ut iudices,atq; rectores, & parũ infra. Claudius Cæſar præficeret:

INter ĩprimẽdũ Sex. Rufum hi pauci errores admiſſi ſunt.
℃3.d.iure pro iura. ℃3.i.Byratiũ pro Hyratiũ .℃.4.b.occaſionẽ/ pro occaſione.℃.4.e.Cõfugetãt/pro Cõfugerãt.℃.5.d.Genithio/ pro Genthio. ℃.6.h.In deditione/ pro deditione.

IN SCHOLIIS.

In epiſtola præliminari Florii /ꝑ Flori.℃In eadẽ / interimprimendũ.℃ folio.3.Cardaueã /pro Cardauã.℃4.alterum pro alterã.℃4. equitania/ pro Aquitania. ℃5.Alpes Gagiæ .℃6.Capylã/ꝑ Cabylã.℃ 18.nitotẽ pro nitorem

Errores pauci fuerint ſi forte libello,
Errores paucos tollat amica manus.

Impreſſum Viennæ Pannoniæ per Ioannẽ Singreniũ. Anno.1518.

Lucas Alantſe.

Giugno
1 pioggia.
4 Humido uentoso.
5 Vento.
12 pioggia con uento.
20 humido uentoso.
25 Humido uentoso.
26 pioggia con tempesta.

Luglio
2 pioggia.
4 Humido. 4 il medeme
8 pioggia con uento.
9 uento. 10. humido.
15. pioggia cō tempesta.
16. humido.
18. humido.
20 humido uentoso.
25. uento. 26 humido
28. humido.
31 pioggia.

Agosto.
2 humido
6 pioggia cō uento

9. humido.
12. humido uentoso.
13. pioggia cō uento.
14. humido.

Dormi rigatum. Il ventesimo

Li isti delli Car.li crea dal. semo pont. pp.
iulio. iij. 1551

Monsig.r Nandino — l'Ill.mo sig.r
Monsig.r de perusia
Monsig. Martelio — Mon. Dutch
Monsignor mediglianno — Nandino
Monsig. Mignanello.
Monsignor Dattario delle camera — Ruggie
Monsignor Campeggio. — tene sai
Mo.sig.r poggio. — lassiate il ...
Monsignor de Fano — Car...
Monsignor di Matera — Il molto mag.co
Mo.sig.r di Messina — Il molto
Monsig.r puccio. — mag.co
Mo.sig.r di Monte.

li cardinali ... dal semo pont.ce papa
iul. iii 1551

108